CLUB

COLECȚIA

Povestiri ȘTIINȚIFICO-FANTASTICE

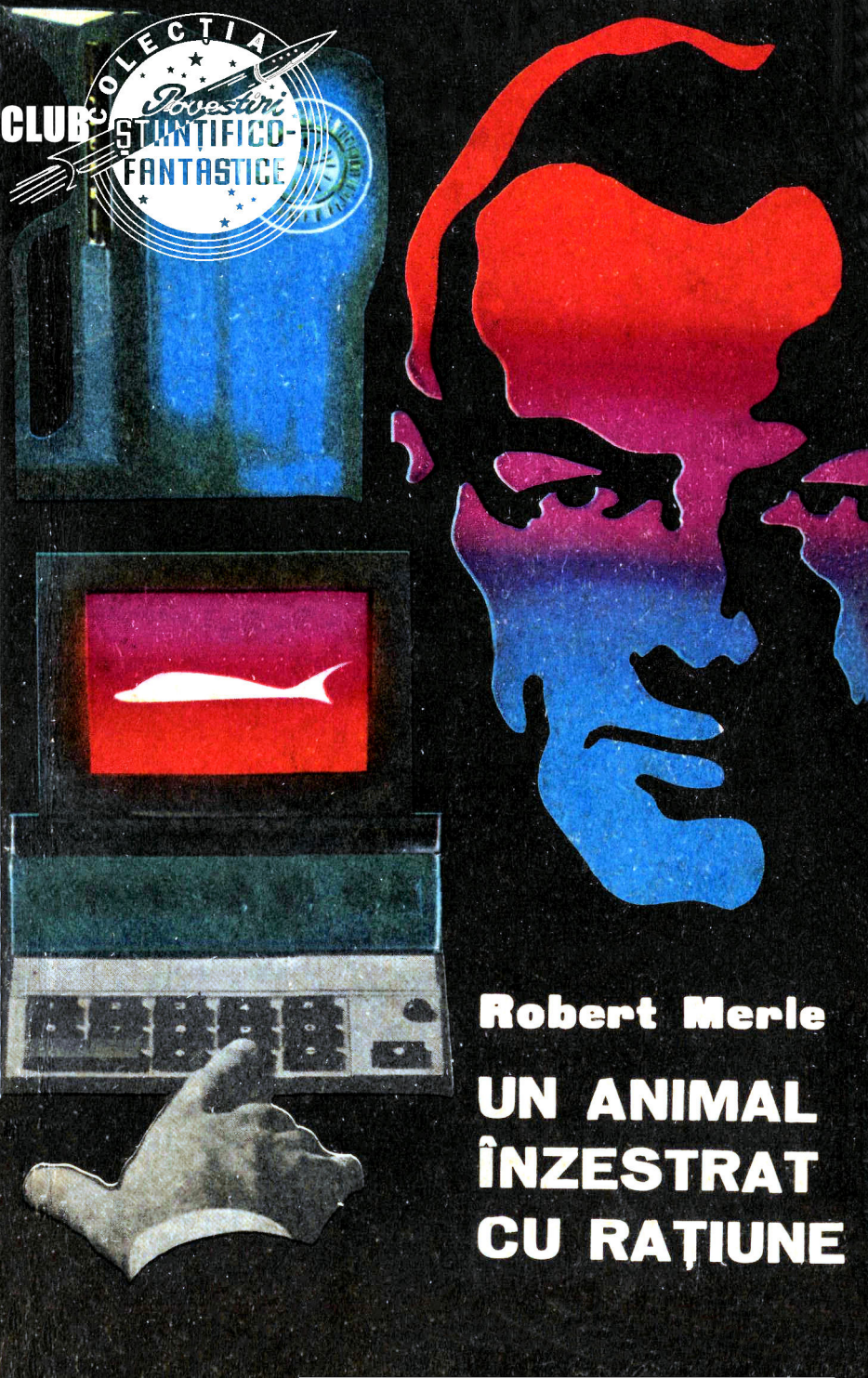

Robert Merle

UN ANIMAL ÎNZESTRAT CU RAȚIUNE

UN ANIMAL ÎNZESTRAT CU RAȚIUNE

ROBERT MERLE

UN ANIMAL ÎNZESTRAT CU RAȚIUNE

Roman

Traducere de
MONA RĂDULESCU, H. R. RADIAN
și CORNELIU RĂDULESCU

SCAN: clandher
PRELUCRARE și editer
prima ediție digitală
Cestin Tee Graur
septembrie 2011

EDITURA MILITARĂ

Robert Merle
© UN ANIMAL DOUÉ DE RAISON
EDITIONS GALLIMARD
Paris 1967

CUVÎNT ÎNAINTE

De patru ani, de cînd a apărut la Paris, în limba franceză, prezenta carte a lui Robert Merle suscită un viu interes dar şi controverse aprinse. Este o carte puţin obişnuită, care povesteşte întîmplări şi mai puţin obişnuite. Pentru cititorul dintr-o ţară socialistă, cu stare morală robustă şi cu echilibrul pe care îl generează conştiinţa curată şi preocupările paşnice constructive, întîmplarea redată de această carte este aproape de necrezut, pentru că tema cărţii este ceva ce depăşeşte închipuirea unui om normal. Această temă este isteria războinică. *Cultivată cu diabolică persistenţă cu ajutorul unui imens aparat propagandistic în ţările în care se află la putere cercuri reacţionare, isteria războinică a ajuns adesea la manifestări extreme. Un caz revelator realizat sub formă de* science fiction, *este redat cu admirabilă măiestrie în paginile romanului de faţă.*

*Supunînd unui tratament cu fierul roşu o veritabilă infecţie, autorul face o operă salutară. El înfierează acele cercuri politice retrograde din S.U.A. care şi-au bine*meritat porecla de ulii, *demască vreo cîteva dintre cele mai reprobabile procedee de acţiune ale serviciilor secrete americane însărcinate cu organizarea de provocări internaţionale, biciuieşte moravurile unor categorii de politicieni burghezi cu conştiinţa de vînzare. Autorul se arată lipsit de menajamente şi faţă de acele cercuri ale opiniei publice americane care, nu o dată de-a lungul ultimelor decenii, au dovedit o condamnabilă naivitate politică şi s-au lăsat cu prea mare uşurinţă prinse în capcana acelor oficine murdare care şi-au făcut o profesie din fabricarea de calomnii anticomuniste. Cu multă putere de convingere autorul probează*

că asemenea oameni, chiar dacă au intenții bune, plătesc scump pînă la urmă miopia lor politică și pasivitatea.

Dorim să-l avertizăm pe cititor asupra unui amănunt. Ediția franceză a romanului a apărut cu ani în urmă. Construindu-și anticipația, autorul plasează acțiunea cărții în perioada martie 1970 — ianuarie 1973. După cum se vede, goana timpului ne-a făcut să și trecem pragul acestei perioade. Reiese că asistăm, ca participanți direcți, la evenimentele descrise, că le-am trăit aievea. Lucrul este și nu este adevărat. Nu este adevărat pentru că atît personajul romanului, cît și evenimentele zugrăvite de către autor sînt inventate. Este totuși adevărat, pentru că personajele și evenimentele respective, prin semnificația lor profundă *nu sînt, din păcate, fructul imaginației. Aftătorii la război și psihoza războinică, împinsă uneori pînă la delir, sînt o tristă realitate a zilelor noastre. Iată considerentele care ne-au determinat să nu schimbăm situarea în timp a acțiunii romanului.*

EDITURA MILITARĂ

lui Paul Budker
şi lui René-Guy Busnel

PREFAȚĂ

A trecut mult de cînd a apărut Moartea este meseria mea .* *Dar și azi încă îmi reproșez că, datorită unei ușurințe de neiertat, am omis să dau cărții o prefață. Orice lene își primește pedeapsa, iar a mea își primește una crudă, cînd cititorii de bună credință pun la îndoială istoricitatea povestirii mele, la cincisprezece ani după publicarea ei. Ar fi fost, totuși, foarte ușor să-l opresc pe cititor în prag și să-i spun: în povestea lui Rudolf Lang totul este adevărat, în afară de numele lui. Viața lui, cariera lui. Cît despre geneza uzinei de moarte de la Auschwitz, pentru a o descrie am făcut operă de istoric: am reconstituit-o, piatră cu piatră, document cu document, pe baza arhivelor de la Nüremberg.***

Și pentru Un animal înzestrat cu rațiune *se pune problema elementului adevărat și a celui închipuit, dar într-alt fel. Mai degrabă „genul" căruia îi aparține romanul este greu de definit, dat fiind bineînțeles faptul că acest gen, dacă îl precizăm, precizează la rîndul lui proporția dintre elementul autentic și cel inventat, chestiune cu privire la care cititorul, pe drept cuvînt, își pune întrebări. Mărturisesc aici că sînt încurcat. Nu sînt sigur că pot să cuprind într-un contur categoric definiția acestei cărți. Cea mai bună metodă, în aceste condiții, este poate să se procedeze prin aproximări succesive și nepu-*

* Apărută și în românește (E.S.P.L.A. 1955 și E.L.U. 1962). (n. t.).

** Puse la dispoziția mea, timp de cîteva luni, în 1951, de către Centrul evreesc de documentare internațională (N.A.).

tîndu-se determină cu precizie acest tip de lucrare, să se spună cel puțin cam ceea ce este, sau ceea ce nu este.

Cititorului care nu cunoaște nimic despre cetologie, cartea Un animal înzestrat cu rațiune *îi apare la prima vedere ca un mit al animalului. Așa este? Da și nu. Răspuns nu prea mulțumitor, îmi închipui, totuși exact, și care nu implică de fel deprecierea unui gen care deține titlurile sale de noblețe: Cyrano de Bergerac, Swift, Mac Orlan*, Karel Čapek, Orwell, Vercors, aceste nume evocă opere impresionante, în care relațiile dintre om și animal sînt studiate utopic. În majoritatea cazurilor, sînt arătate animale — păsări, cai sau porci — care ajung la rațiune, îl domesticesc pe om și fac din el un fel de animal, o făptură degenerată, lubrică și crudă, asupra căreia Swift, în* Yahoo, *ne-a dat o imagine înfiorătoare.*

Cu totul alta este intenția lui Vercors. El inventează în lucrarea sa, Animale denaturate, *un primat atît de apropiat de om, încît poate învăța limba noastră, iar specia lui se poate încrucișa cu a noastră. Nu este vorba aici de supremația animalului asupra omului, ci de a-l împiedica pe om să exploateze forța de muncă a primatului descoperit, punînd un tribunal să recunoască oficial că* tropi — *acesta e numele pe care îl dă Vercors — este o ființă omenească, nu un animal. Romanul devine atunci o originală și tulburătoare tentativă de a se ajunge la o definiție a omului.*

În Războiul salamandrelor, *de Karel Čapek, animalul este mitic, dar asemănarea cu opera lui Vercors se oprește aici. Salamandra imaginată de Čapek este un mamifer marin din Asia, foarte inteligent, foarte blînd și înzestrat cu mîini. Adus în Europa, aclimatizat, învață englezește, și atunci omul îl folosește în mare măsură la lucrări de construcții submarine, în condiții care amintesc în același timp de traficul negrilor și de lumea lagărelor. Sobră, prolifică, foarte muncitoare, salamandra, în pofida discriminărilor „rasiale" al căror obiect este, își îmbunătățește puțin cîte puțin statutul și cu-*

* Precizez aici că excelenta nuvelă a lui Mac Orlan: *Animalul cuceritor* a precedat cu peste douăzeci de ani *Animalul Farm* al lui Orwell. Las criticilor grija de a hotărî dacă este vorba de o sursă sau de o coincidență (N.A.).

Nuvela a apărut și în românește, între cele două războaie mondiale, în colecția „Lectura", sub titlul impropriu *Bestia cuceritoare* (N.T.).

noștințele, își construiește propriile sale uzine submarine și își exploatează materiile prime, pînă în ziua în care — avînd cea mai urgentă nevoie de a-și multiplica locuințele, deoarece poporul salamandrelor, în continuă creștere numerică, locuiește de-a lungul țărmurilor — își procură țărmurile care îi lipsesc, făcînd să se desprindă, în America, în Asia și în Europa, imense fîșii de continent, forate și minate în prealabil... Sînt înghițite atunci, împreună cu orașe și sate, cîmpiile cele mai fertile, iar omul vede cu groază cum se îngustează sub el planeta, ca o piele de sagri. *

Cartea, apărută în 1936, frapează prin talentul cu care este scrisă și, mai mult decît atît, prin caracterul ei profetic. Luptele coloniale de după război, universul concentrațional, bomba atomică... totul se găsește descris aici cu opt, nouă sau douăzeci de ani înainte de eveniment. Nota apocaliptică din ultima parte vestește și distrugerile de război, a cărui apropiere Čapek o presimțea și în pragul căruia a și murit, lipsindu-i astfel pe naziști, cînd aceștia au intrat în Praga, de plăcerea de a-l aresta. **

În cartea pe care o veți citi, n-am avut nevoie să mă feresc de a-l imita pe Swift sau pe Čapek. Și nici n-am simțit că ar exista un merit în a inova. Epoca în care trăiesc a decis pentru mine și m-a constrîns să fac ceva nou. Scriindu-mi cartea la treizeci de ani după cea a lui Čapek, n-am avut nevoie, ca el, să inventez un mamifer marin înzestrat cu rațiune și în stare să învețe limba oamenilor, pentru că știința a progresat de la Čapek încoace, iar animalul visat de el, azi știm că există: este delfinul. Și în privința aceasta Čapek s-a dovedit profetic.

Așadar, cartea mea este, și ea, un „roman animalier", dacă prin aceasta se înțelege o lucrare în care este studiată relația om-animal, dar animalul pe care îl pun eu în scenă nu este mitic, iar relația lui cu omul este descrisă într-un context realist. Alura documentară pe care am dat-o povestirii nu ține așa dar de un artificiu de stil. Sub îndrumarea înțeleaptă, sa-

* Aluzie la romanul lui Balzac „La peau de chagrin".

** A început să i se facă dreptate, în Franța, teatrului și cinematografului ceh, dar notez cu mîhnire că o traducere franceză a *Războiului salamandrelor*, apărută acum cîțiva ani în Franța, n-a găsit nici o mie de cititori. (N.A.).

vantă și prietenească a doi eminenți cetologi francezi, Paul Budker și René-Guy Busnel, am adunat date zoologice despre delfinul cu nas de butelie, sau Tursiops truncatus ; *numai expunerea lor face obiectul unei prezentări romantice ; datele propriu-zise sînt însă adevărate, pînă la pragul care separă documentarul de ficțiune.*

Bineînțeles, trebuie să precizez acest prag. Căci dacă este exact că delfinul e în stare să pronunțe cuvinte omenești izolate, înțelegîndu-le sensul, sîntem, pentru moment, în situația de a spera că va putea trece într-o bună zi de la cuvînt la frază, progres hotărîtor, care i-ar permite, într-un termen scurt, să ajungă la stăpînirea deplină a limbajului articulat.

Tocmai acest salt înainte îl prezint în romanul meu ca fiind în curs de înfăptuire. Imaginația și-a asumat astfel dreptul de a prelua relieful faptelor și de a proiecta viitorul în prezent. Pentru acest motiv, povestirea mea începe la 28 martie 1970 și ia sfîrșit în noaptea de 8 spre 9 ianuarie 1973.

Roman de anticipație ? Ficțiune științifică ? Aparent, da. De fapt, nu. Pentru că anticipez nu cu douăzeci sau treizeci de ani, ci cu o durată foarte scurtă — abia trei pînă la șase ani — și nici așa nu sînt prea sigur că anticipez într-adevăr. Chiar și în Statele Unite există întotdeauna un decalaj între descoperirile științifice și difuzarea lor publică. Cu atît mai vîrtos cînd este vorba de cercetări care interesează apărarea națională...

Din păcate, acesta este cazul. Pe acest fermecător, acest delicios delfin, acest animal atît de puternic înarmat de natură și totuși atît de blînd, atît de bun, atît de prietenos față de om, omul, în nebunia lui, încearcă să-l înroleze și să-l trimită ca să ducă groaza și devastarea în porturi și în flotele „inamicului". Ceea ce vor face, sau ar putea să facă, aceste submarine vii, cînd vor fi devenit, cum se spune, „operante", grație limbajului articulat, iată ce am încercat să imaginez în contextul politic al vremii noastre.

Făcînd acest lucru, nu bănuiam că eram foarte aproape de un tip de roman care tocmai se născuse și se afirmase în Statele Unite prin cărți de valoare. * *În iunie 1967, după ce terminasem ultimul capitol, am primit de la Claude Julien*

* De pildă *Numărul Patru*, de Irving Wallace (Laffont). (N.A.).

cîteva lucrări de acest tip, cu rugămintea de a le recenza în Le Monde. *Am observat atunci, citindu-le, că precum Jourdain făcea proză, eu „făcusem", fără să știu, de doi ani,* ficțiune politică. *Pentru că așa i se spune acestui gen* nou, *căruia nu consacrasem, fără să vreau. Subliniez :* nou, *deoarece în Franța, de curînd, romanul politic trece, Dumnezeu știe de ce, drept „învechit". Nou ? Învechit ? Mărturisesc că rămîn străin de aceste noțiuni. Moda nu mi se pare a fi un criteriu legitim în alegerea unui subiect sau în aprecierea unei opere literare.*

Am pus oare mîna, cu ficțiunea politică, *pe definiția pe care o caut ? Nu complet. Sînt conștient că rămîn în* Un animal înzestrat cu rațiune *elemente care nu sînt reductibile la* ficțiunea politică, *așa cum o concep prietenii noștri de dincolo de Atlantic : fie chiar numai, de exemplu, romanul animalier și lunga tradiție filozofică rămasă în Europa atașată de el, contopirea dintre anticipația științifică și anticipația istorică, analiza relațiilor dintre savant și stat, studiul paralel al comportării delfinilor și al comportării oamenilor.*

Rezultatul este o operă hibridă. Spun acest lucru fără pic de rușine, pentru că nici în literatură, nici în biologie nu sînt ostil corcirii sîngelui.

Acest amestec nu are, de altfel, nimic artificial. Îl regăsesc pînă și în simțămintele mele față de Statele Unite, despre care se vorbește mult aici de vreme ce acțiunea romanului meu se petrece acolo. De altfel, politica de aventură a conducătorilor acestei țări mari cui nu i-ar crea un sentiment de anxietate în ceea ce privește viitorul planetei ? Cu toate că sînt întemeiate pe precedente istorice, știu prea bine că situațiile pe care le descriu în lucrarea mea nu vor fi acceptate cu ușurință de anumite spirite. Cel puțin să fie bine înțeles că nu caut să dovedesc nimic. Cartea de față nu este o teză, ci un roman. Ridică probleme. Nu aduce soluții.

Robert Merle,
Paris, 4 iulie 1967.

I

28 martie 1970.

Acasă, William, te rog, zise Mrs. Jameson cu politețea înțepată pe care o folosea pentru a-i vorbi șoferului. (Știi, Dorothy, servitorii mei mă adoră, nu uit niciodată cînd e ziua lor și le vorbesc întotdeauna politicos). William își aplecă ceafa grasă și rasă ; de altfel, prenumele lui nu era William, dar Mrs. Jameson, pentru a simplifica, îi numea așa pe toți șoferii care se succedaseră la ea de cînd îi murise soțul. William își puse cele două mîini dolofane pe volan și pe o distanță mare Cadillacul făcu să se audă un bîzîit suav, demarînd cu o încetineală infinită, plină de precauție.

Mrs. Jameson își rezemă spinarea masivă pe spătarul de piele tabac al banchetei din spate — garnitură specială, frumoasă pielărie englezească, cu supliment de preț — își potrivi ochelarii bordați cu diamante mici dar veritabile, își puse în echilibru poșeta de crocodil pe voluminoasele ei coapse, își întoarse spre stînga capul greoi, lăsă să-i atîrne buza de jos, își deschise mari de tot ochii cenușii și, ațintindu-și privirea asupra profesorului Sevilla, îl cercetă pe îndelete, în tăcere, fără nici o jenă, ca pe un obiect. Prima impresie era confirmată : ochii întunecați, fața mată, părul ca pana corbului, aerul unui țigan, la fel de păros, îmi închipui, ca și bietul John, o adevărată gorilă, cu păr pînă și pe spinare și cu lînă pe piept, încă unul dintre acei latini supervirili cu sînge roșu, veșnic cu poftă sexuală în vintre.

Mr. Sevilla, ești de origină străină ? De fel, sînt sută la sută american, dar bunicu-meu după tată s-a născut în Galicia.

În Galicia ? reluă ea ridicînd sprîncenele. Sevilla o privi şi zîmbi cu un aer curtenitor : cucoana asta seamănă cu un peşte meru *, are buza de jos groasă şi amară ca a unui meru şi ochiul lui mare, fix şi stupid. Galicia, Mrs. Jameson, este o provincie spaniolă. Ce romantic, zise ea, ciocănind cu degetele pe broscuţa poşetei. Se simţi deprimată. Va să zică e tot un fel de ţigan, la urma urmei ; îşi întoarse din nou capul spre stînga şi-l luă din nou în stăpînire pe Sevilla, omul cu mîinile frumoase, cu ochii întunecaţi, cu părul negru argintat la tîmple (tîmpitele alea o să se înnebunească după el, dar oricum nu va dura decît o oră). Simţi o mică jenă deasupra sînului drept şi-şi stăpîni pornirea de a-şi strecura mîna sub cămaşă şi de a simţi cum se rostogoleşte sub piele o mică bilă de mărimea unei alune care se numea poate moartea. Murphy îi dăduse asigurări, dar asta era meseria lui. Nu e nimic, Mrs. Jameson, absolut nimic, spuse el cu glas profund, cu ochi pătrunzători, cu aerul în acelaşi timp răbdător şi surmenat. Mrs. Jameson se aplecă înainte, închise ochii, sudoarea îi şiroi de-a lungul coastelor şi se simţi pe sine cum moare, înspăimîntată. Se scurseră cîteva secunde, îşi îndreptă spatele, îşi ridică pleoapele : ochii ei cenuşii ca oţelul cuprinseră ca nişte mici animale neliniştite poşeta de crocodil de pe genunchi, pielea tabac a banchetelor, ceafa rasă a lui William. Toate erau la locul lor.

Doamne, nu e drept, nu e adevărat că Mrs. Jameson, văduva lui John B. Jameson, ar putea să moară. John pălise, o *privise cu ochii lui injectaţi de sînge, trăsese aer în piept cu* un zgomot de absorbţie înfiorător şi se prăbuşise, peste farfurie, mort. Există o dreptate, Doamne, obişnuia să bea prea mult, era păros şi lubric. Mrs, Jameson, perfectă, stătea aşezată în vîrful unui munte, într-o rochie bleu pal presărată cu floricele, leii îi lingeau picioarele creştine.Îşi îndreptă capul, îşi întinse înainte buza de jos, pentru a face să-i dispară bărbia dublă, apoi îşi deschise poşeta, scoase din ea un plic închis şi, luîndu-l între degetul mare şi arătător, îl făcu să traverseze toată lăţimea Cadillac-ului şi îl întinse, fără un cuvînt, la capătul braţului, lui Sevilla.

* *Meru*, peşte cu buza de jos dezvoltată şi atîrnîndă. Este cam de mărimea şi greutatea unui om (N.T.).

Mulţumesc, zise Sevilla ; roşi sub tenul său mat, ochii săi întunecaţi sclipiră ; se împotrivi dorinţei de a vîrî numaidecît plicul în buzunar şi se sili să se joace cu el cu un aer distrat, ca şi cum ar fi fost vorba de un obiect fără prea mare importanţă şi pe care, la nevoie, l-ar putea lăsa, la ieşirea din maşină, pe bancheta din piele tabac. Unii dintre conferenţiarii noştri preferă să fie plătiţi în numerar, zise ea cu o voce neutră. Asta n-are nici o importanţă, Mrs. Jameson, mormăi Sevilla, cu gîndul că Mariana, îl costa scump : îi plătea o pensie alimentară enormă. Draga mea, spunea Mariana, arătînd vizitatoarelor noul său interior, să vezi şi să nu crezi, toţi banii ăştia mi-au picat din cer ca prin minune ; dar minunea fusese ea. La proces, maximum de pretenţii şi maximum de şiretenie ; îşi primise livra ei de carne, ba chiar mai mult. Numai femeile cucernice sînt în stare să extragă din sînge pînă şi ultimul dolar. Sevilla o privi pe Mrs. Jameson cu ciudă : o sută mii de dolari de cheltuit pe an, ce face cu ei ; un soţ mort la datorie, la 60 de ani, ca s-o îmbogăţească, o viaţă scurtată pentru o viaţă inutilă, două absurdităţi. Eşti căsătorit ? zise Mrs. Jameson. El răspunse laconic : divorţat. Copii ? — doi. Ea privi ceafa lui William cu un aer de dezaprobare. Nu crezi, zise cu glasul din piept, că e un şoc pentru copii să vadă că părinţii lor se despart ? Cred, Mrs. Jameson, că e un şoc mult mai puternic pentru copii să trăiască într-un cămin dezbinat, şi un şoc cu mult mai distrugător, pentru că se repetă zilnic. Nu sînt de părerea asta, zise Mrs. Jameson, închizîndu-şi la loc, printr-o apăsare scurtă, poşeta de crocodil. Aşadar, constat că nu sîntem de acord, spuse Sevilla. William îşi deplasă mîinile dolofane pe volan, aruncă o privire prin retrovizor şi, cu faţa impasibilă şi senină, îşi zise : căţeaua asta bătrînă sîcîie totdeauna oamenii. Cîţi ani ai ? Sevilla întoarse capul : cincizeci şi doi de ani. Se simţi furios, după aceea, că răspunsese atît de docil ; se fac întotdeauna prea multe concesii oamenilor în numele politeţei. Ei profită ca să te ducă de nas. Soţul meu, zise Mrs. Jameson, a murit la cincizeci şi patru. A fost un bărbat excelent şi, slavă Domnului, am fost o pereche foarte unită ; eu am avut întotdeauna un simţ extrem de strict cu privire la obligaţiile mele mondene şi singura mea părere de rău este că nu m-am bucurat destul de mult de prezenţa lui, dar John pleca foarte de vreme dimineaţa la uzină, avînd grijă să nu mă trezească, iar

seara cînd venea acasă, foarte tîrziu, întotdeauna foarte tîrziu, bietul meu bărbat, eu eram de obicei plecată în oraș.

Cum stai cu sănătatea ? Destul de bine, zise Sevilla și rămase în defensivă, încordat și nemulțumit. Mrs. Jameson tăcu. Buza de meru îi atîrna cam mult în jos, întrebarea ei era fără rost, iar răspunsul nu-i folosea la nimic. Avea aerul unei găini care a dezgropat, scormonind cu ciocul, o bucățică de sticlă și care o privește dintr-o parte cu ochiul ei rotund. Urmă o tăcere. Ea își închise pleoapele pe jumătate și îl uită pe Sevilla. Era un obiect pus pe bancheta ei ; avea să-l ducă, după întrebuințare, în colțul din care îl luase. Oftă. Clubul, președinția Clubului, conferințele, ce corvoadă, timpul trecea, trecea, în fiecare an cîte o primăvară. Cîte primăveri sînt într-o viață ? Cadillac-ul își încetini mersul, făcu un viraj în unghi drept și se angajă pe o alee mărginită de chiparoși albaștri. Pietrișul scîrțîi sub pneuri. Profesore, îmi dai voie să-ți recomand să nu depășești patruzeci de minute și să vorbești în termeni simpli ?

*

Mrs. Jameson îi arătă lui Sevilla un fotoliu larg, cu rezemătoare de cap, tapisat cu catifea roșie. El se întoarse cu fața la auditoriu : patruzeci de perechi de ochi se ațintiră asupra lui. Dădu din cap și luă loc. Perna se lăsă, moale, sub el ; Sevilla dispăru pînă la brîu. Făcu o sforțare ca să se ridice, dar nu izbuti să se desprindă. Se așteptase să ia loc pe un scaun, la o masă, pe care să-și fi putut așeza notițele. Dar nu era nimic de acest fel, nici în fața lui, nici alături, nici măcar o măsuță scundă. Înfundat în catifeaua purpurie, și aproape înghițit de ea, confortul îl paraliza. Nu putea nici măcar să-și pună brațele pe rezemători : se afla prea jos și nu ajungea pînă la ele. Nu mai putea fi vorba nici să-și țină o foaie de hîrtie pe planul înclinat al genunchilor. Sevilla își duse o mînă spre buzunar, șovăi și se resemnă să vorbească fără notițe.

Așezate în semilună în jurul lui, vreo patruzeci de cucoane de toate vîrstele îl priveau. Sevilla le învălui la rîndul lui cu o privire discretă și le zîmbi. Era un zîmbet destul de fermecător, franc și tineresc, pe care știa că se poate bizui. Dar nimeni nu răspunse zîmbetului. Chipurile din fața lui rămaseră

impasibile. Auditoriul îl privea fără rea voinţă. Dar nici cu bunăvoinţă. Nu încăpea nici o îndoială : faptul că era singurul bărbat din încăpere nu-i conferea nici un privilegiu. Sevilla privi a doua oară persoanele din faţa lui şi se simţi amuzat. Putea aproape să vadă ce se petrece în spiritul auditoarelor lui : membrele Clubului se întruneau o dată pe săptămînă ca să asculte un conferenţiar şi să se pună la curent cu noutăţile. Avînd în vedere acest scop înalt, sexul conferenţiarului nu mai avea prea mare importanţă, nu era perceput de către *Club*.

Sevilla îşi dădu seama că Mrs. Jameson, în picioare la dreapta lui, îi schiţa biografia pe baza unei hîrtii dactilografiate pe care o ţinea în mînă. Suferise o transformare surprinzătoare: era faţă de el numai miere şi flori. Iradiind toate virtuţile creştineşti, ea i le atribuia lui. Înota într-un optimism exaltat. Totul era desăvîrşit şi pur : America, statul Florida, *Clubul*, măreţul oraş în care luase naştere *Clubul*, membrele *Clubului*, preşedinta *Clubului*, conferenţiarul. Şi soţii, îşi zise în gînd Sevilla, ce fac în timpul acesta, nenorociţii ? Bani, ca să le dea nevestelor posibilitatea să se cultive ? Dar, la urma urmei, de ce nu ? Ele ar putea să facă şi lucruri mai rele. Acest *Club*, dacă judecăm bine, le face cinste, ba chiar ne face cinste, ca noţiune.

În timp ce Mrs. Jameson îşi revărsa dragostea sa pentru aproapele, figurile din faţa lui Sevilla se precizau încetul cu încetul. Trei sau patru erau frumoase : o nostimă irlando-americană roşcovană, cu tenul de lapte şi cu ochii verzi, o evreică, cu trăsături fine şi de rasă, foarte impunătoare şi foarte sculpturală, o doamnă tînără, originară, probabil, din statele din sud, care avea un oval al feţei foarte delicat, tenul mat, ochi negri languroşi şi un mod lent şi seducător de a lăsa să-i cadă pleoapele asupra privirii. Alte femei tinere, destul de nostime, destul de elegante, dar mai reci, mai neliniştite, şi cărora li se citea pe faţă nemulţumirea de sine. Peste cincizeci de ani nu mai erau decît burţi, ochelari cu diamante şi coafuri permanente cu melci. Privirea lui Sevilla zăbovi. Ce vid, ce jale ascunsă ! Nu e niciodată plăcut să îmbătrîneşti, dar să îmbătrîneşti fără meserie, fără impresia, la şaizeci sau la şaptezeci de ani trecuţi, că munceşti, că cercetezi, că progresezi. Iar acest *Club*, la urma urmei, ce alibi caraghios ! Azi li se vorbeşte despre delfini, peste opt zile despre Marcel Proust, peste două săp-

tămîni despre sud-estul asiatic. Cultura universală în porții de cîte patruzeci de minute pe săptămînă. Din toate cîte puțin, ca la cafenea.

Mrs. Jameson tăcu, debordînd de tact și desăvîrșire. Rămase un moment nemișcată, masivă și cu bărbia ridicată, ca și cum ar fi pozat pentru propria ei statuie. Se auziră aplauze, Mrs. Jameson răspunse printr-un salut, cu ochii în jos, apoi luă loc. Luă loc pe un scăunaș scund, capitonat. Putea să-și permită, mai mult ca oricare alta, să fie umilă, fiind la ea acasă. Scăunașul servea, de altfel, pentru două scopuri: îi proclama modestia și îi odihnea picioarele.

— Sîntem numai urechi, domnule profesor, zise ea cu un aer rafinat și strengăresc, ca și cum chiar în clipa aceea ar fi născocit formula, anume pentru el.

Mrs. Jameson luase loc. Întorcea *Clubului* spatele. Nu-l mai ținea în cleștele ochilor ei cenușii; Sevilla simți atunci la mai multe dintre auditoarele sale o înviorare a privirii și o relaxare a atitudinii, care dezmințeau lipsa de interes manifestată la început. Spre marea sa ușurare, se simți din nou că există ca bărbat, își privi la rîndul său auditoriul cu prietenie și începu cu un ton sprinten:

„De cîțiva ani, delfinul a făcut obiectul atîtor articole, declarații, preziceri, caricaturi, desene animate și scenarii pentru Hollywood, încît am impresia că nu mai am nimic nou să vă spun despre el (protestă). Dacă sînteți de părere că nu este așa, dacă nu protestați numai din politețe (nu! nu!), am să încerc să fac, în limita posibilităților mele, sinteza problemei. Dar vă rog să nu vă așteptați la nimic nou și la nimic inedit. Cercetarea științifică înaintează cu încetineală, iar delfinologia nu este decît la începuturile ei.

„Americanii, continuă Sevilla, au reputația că iubesc animalele și că se pasionează pentru studiul lor. Dar, fără putință de contrazicere, nici un animal, de zece ani încoace, nu suscită la noi mai mare interes, din diferite puncte de vedere, ca delfinul. Nici nu există alt animal studiat mai mult. Marina S.U.A. și diverse agenții de stat cheltuiesc anual sume considerabile pentru a finanța lucrările mai multor echipe de cercetători, printre care cea condusă de mine. Pe de altă parte, diferite societăți particulare, ca *Lockheed California Company* sau *Sperry Gyroscope Company*, consacră, și ele, resurse foarte importante delfinologiei. Nu pot să dau o cifră abso-

lut precisă, dar nu m-ar mira dacă suma globală cheltuită anual de către acestea şi de către agenţiile de stat ar ajunge la ora actuală la un total de cinci sute de milioane dolari. (Interes deosebit).

Sevilla făcu o pauză pentru a lăsa ca auditoriul să fie pătruns de importanţa cifrei.

„Cinci sute de milioane de dolari, reluă Sevilla, fac foarte mulţi *cenţi*, dar delfinul îi merită, sînt convins. În termeni simpli şi pe scurt, aşa cum mi-a recomandat preşedinta dumneavoastră (se face haz), am să încerc să vă spun de ce a devenit delfinul animalul cel mai preţuit şi mai studiat din Statele Unite.

„Sper că n-aveţi să vă supăraţi pe mine dacă am să vă spun mai întîi cîteva cuvinte despre fiziologia lui. Delfinul nu este un peşte, ci un cetaceu. Nu are bronhii, ci plămîni. Întrucît respiră oxigenul din aer, vine la suprafaţă ca să-l obţină. Peştele, ca toate animalele numite impropriu „cu sînge rece", adoptă temperatura mediului înconjurător : ca ghiaţa în apele Antarcticului, căldut în marea Caraibilor. Delfinul, însă, e un animal cu sînge cald, adică a cărui temperatură rămîne constantă, oricare ar fi temperatura apei în care se găseşte cufundat ; aşa se explică stratul de grăsime cu care, ca şi verişoara sa mai mare, balena, este învelit, ca să reziste la frig. Acest strat, acoperit de o piele netedă asemănătoare cu o foaie de cauciuc, contribuie ca să dea trupului delfinului o formă rotunjită, profilată, care alunecă foarte uşor în apă. Delfinul nu depune ouă, ca peştele. Este un mamifer şi are comun cu toate mamiferele, inclusiv cu omul, modul de reproducere care ne este familiar (interes deosebit) : împerechiere, sarcină, naşterea şi alăptarea puiului. Aceste procese, la delfini, sînt pitoreşti şi spectaculoase, pentru că se desfăşoară în apă, dar din punct de vedere fiziologic nu prezintă nimic senzaţional şi n-am de gînd să vi le descriu (dezamăgire voalată).

„Este posibil, după anumite caracteristici ale anatomiei sale, ca delfinul, într-o epocă depărtată, să fi fost un animal terestru şi ca marea să fie un mediu la care a fost nevoit să se adapteze. Dar s-a adaptat admirabil. Viteza lui de înot, pentru a nu da decît acest exemplu, este mai mare decît cea a majorităţii peştilor.

„De ce ştiinţa în S.U.A. manifestă atîta interes pentru acest mamifer marin ? continuă Sevilla, sporind un pic volumul

vocii. Pentru că posedă însușirea pe care noi, oamenii, o numim inteligență. Cu alte cuvinte, pentru că inteligența lui ni se pare destul de apropiată de a noastră, pentru ca să-i putem înțelege acțiunile, raționînd prin analogie.

Sevilla făcu o scurtă pauză, își privi auditoriul, și se întrebă dacă acesta nu e pe cale să decroșeze.

„Toate cetaceele sînt inteligente, continuă el, și dacă, dintre toate cetaceele am ales delfinul ca obiect de studiu, l-am ales pentru că e mai mic și, dacă pot îndrăzni să spun, mai maniabil decît verii săi, balenele, cașaloții sau epolarzii. *Tursiops truncatus*, sau „delfinul cu nas de butelie", pe care îl preferăm tuturor celorlalți, nu depășește trei metri în lungime. Exemplarele mijlocii măsoară doi metri și cincizeci, la o greutate de o sută și cincizeci de kilograme. Este deci perfect transportabil cu automobilul sau cu avionul. Nu necesită decît un bazin de mărimea unei piscine și, cu toate că implică un personal de pază destul de serios, întreținerea lui nu e prea costisitoare : vreo douăsprezece kilograme de pește pe zi.

„Dar ceea ce face din delfin un animal ideal pentru cercetări, este extraordinara lui gentilețe. Această gentilețe nu e o slăbiciune. Delfinul e în stare să ucidă un rechin de talie mare cu o singură lovitură a puternicei sale fălci, dată în urechi. În plus, mai posedă două rînduri de colți foarte ascuțiți, patruzeci și opt în total, și ar putea, dacă ar vrea, să zdrobească brațul sau piciorul celor care îl capturează. Dar de cînd există omenirea nu se cunoaște nici un caz în care delfinul să-și fi întors armele împotriva speciei noastre. Ba mai mult decît atîta : cele mai multe animale domestice, cînd sînt supuse unei intervenții cît de cît dureroase, mușcă sau zgîrie. Delfinul acceptă durerea care i se impune, fără să se împotrivească și fără să devină vreodată agresiv. S-ar zice că are față de om o atitudine preconceputâ, de inepuizabilă bunăvoință. Încă din antichitate trece, de altfel, drept un animal care caută tovărășia oamenilor, mai ales pe cea a copiilor. Capturat în stare sălbatică, se îmblînzește cu o iuțeală uimitoare și acceptă cu plăcere dezmierdările."

Sevilla făcu o pauză. În ochii auditoarelor sale simțise o anumită înduioșare și, fiind el însuși un mare prieten al animalelor, gusta această emoție și se oprea apoi ca să ia parte la ea. *Sîntem un popor de oameni buni*, se gîndi cu elan.

„Alpers, reluă el după o clipă, povesteşte o istorioară foarte nostimă despre gentileţea delfinilor. În ziua de Crăciun 1955, în Noua-Zeelandă, în apropiere de o mică plajă numită Opononi, un delfin sau, mai exact, o delfină apăru, se amestecă printre cei ce se scăldau şi, spre stupefacţia generală, începu să se joace cu ei. Delfina avea o preferinţă deosebită pentru copii şi se lăsa în voia lor, fără să manifeste vreo teamă. Cînd i se arunca o minge, o prindea între dinţi, o arunca în aer, foarte sus şi foarte departe, apoi demara cu mare viteză pentru a se găsi sub ea şi izbuti fără greş s-o înşface, înainte ca mingea să atingă apa. Se deda astfel unui joc pe care nu i-l arătase nimeni. Îşi potrivea mingea sub pîntec, plonja cu ea în apă şi, cînd ajungea la o anumită adîncime, îi dădea drumul. Mingea ţîşnea atunci afară din apă, delfina se repezea ca să se găsească exact sub punctul de cădere şi, în clipa cînd mingea cădea, o lovea zdravăn cu aripioara de la coadă, cum ar fi lovit-o cu o crosă de criket. Cînd nu avea minge, se ducea să caute o sticlă de bere pe fundul mării şi şi-o punea în echilibru pe bot... Pe scurt, nu se mulţumea să se joace cu copiii, dar îi şi distra.

„E de prisos să vă spun că faima delfinei Opo — aşa o porecliseră copiii — se întinse în toată Noua-Zeelandă. Lumea veni din toate colţurile insulei şi din insulele vecine, ca s-o vadă. Se produse atunci, după observatori, un fenomen ciudat. Gentileţea animalului îi molipsi pe oameni. Seara, pe plajă, necunoscuţi îşi adresau cuvîntul şi îşi făceau servicii. Barierele sociale şi rasiale cădeau, Opononi devenea satul prieteniei."

În mintea cam somnolentă în clipa aceea a lui Mrs. Jameson, cuvîntul *social,* urmat atît de aproape de cuvîntul *rasial,* declanşă un semnal de alarmă : se îndreptă de spate pe scăunaşul ei scund, îşi strînse buzele şi îl privi pe Sevilla cu un aer totodată sever şi speriat, ca pentru a-l avertiza că sub picioarele lui se cască o prăpastie. Dar Sevilla nu văzu nimic. Era cu totul absorbit de subiect.

„Aş ţine, reluă el, cu o sclipire de duioşie în ochii săi întunecaţi, să vă spun mai multe despre predispoziţiile agreabile ale delfinilor, dar n-aş fi cu totul în subiect. Doresc, totuşi, să subliniez că eu consider drept un mare privilegiu posibilitatea de a-mi petrece viaţa studiind acest splendid animal. Este un tovarăş delicios, inteligent, glumeţ, afectuos. Deşi toate aţi văzut delfini, am aici, zise el, scoţînd o fotografie din

portofel și întinzîndu-i-o lui Mrs. Jameson, o fotografie a unuia dintre subiecții mei și nu pot rezista plăcerii de a vi-o arăta. A fost fotografiat în timp ce se juca în bazin cu asistenta mea, Arlette Lafeuille (ea e de origină canadiană, de unde numele ei francez). În fotografie se vede foarte bine linia gurii. Vorbesc despre delfin... (rîsete). Larg despicată, sinuoasă, ridicată la colțuri. Linia ei specială îi dă aerul că zîmbește, și că zîmbește strengărește. De fapt — reluă el, în timp ce fotografia circula din mînă în mînă — această impresie, oricît de subiectivă ar fi, nu e falsă : delfinul este animalul cel mai vesel și mai jucăuș din lume."

Sevilla așteptă ca fotografia să se înapoieze în mîinile sale și ca murmurele să se potolească.

„Am spus că delfinul e foarte inteligent și aș vrea să arăt cum ajungem la această concluzie. Prima indicație : greutatea creierului. Este în medie de 1700 grame la delfin, de 1400 grame la om, de 350 grame la cimpanzeu. Iată o realitate care ne îngăduie să întrevedem cu certitudine capacitățile delfinului, dar care este totuși greu de interpretat cu precizie. Raportul dintre greutatea creierului și greutatea totală a corpului, care fusese reținută de către anumiți cercetători pentru a stabili o clasificare intelectuală comparativă a omului, delfinului, maimuței și elefantului, pare azi abandonat. Studiul anatomic pare mai concludent. El este tot în avantajul delfinului. Deoarece creierul lui, ca și cel al omului, este un creier complex, dens, bogat în celule. Asemănarea cu encefalul uman este izbitoare mai ales în ceea ce privește dezvoltarea importantă a cerebelului și a scoarței cerebrale."

Sevilla făcu o pauză. Cerebel, scoarță cerebrală... oare trebuie să explice acești termeni ? O privi pe Mrs. Jameson, dar aceasta, cu trunchiul ghemuit, cu ochii pe jumătate închiși, părea retrasă într-o regiune din sinea ei unde simplitatea vocabularului conferențiarului nu mai avea importanță.

„Un alt motiv de a crede în inteligența delfinului, reluă Sevilla, este, bineînțeles, comportarea lui. Știți cum s-au înmulțit acvariile de la un capăt la celălalt al Statelor Unite și de ce succes se bucură spectacolele în care sînt prezentați delfinii. Dacă ați văzut una dintre aceste ședințe, veți fi de acord cu mine : numerele delfinului nu conțin nimic din rutina melancolică a animalului de circ. Acesta este un sclav, pedepsit dacă lucrează rău, răsplătit dacă lucrează bine ;

ascultă orbește și ca un automat de omul care l-a dresat și numai de el. Delfinul acceptă răsplata, pentru că face parte din joc, dar refuză orice pedeapsă. Este atît de mulțumit că-și execută numărul, încît îl va executa cu oricine, cu condiția să i se dea semnalele corecte. În plus, se amuză, îi place să lucreze, se bucură de aplauze. Omul care îi arată numerele nu este un îmblînzitor, ci un prieten. De pildă, i se arată cum să apuce o minge între dinți, să-și scoată jumătate de trup din apă și, cu o puternică mișcare a gîtului, să trimită mingea într-un coș de baschet, fixat deasupra bazinului. De îndată ce delfinul înțelege ce se așteaptă de la el, nu mai e nevoie să fie îmboldit, ca să-și repete încercările. Le va repeta el singur, de atîtea ori de cîte ori va fi nevoie ca să-și corijeze erorile. Nu este un animal pe care omul îl dresează, ci un atlet care se antrenează.

„Inteligența delfinului este și mai vădită atunci cînd se distrează. Știți cît de fascinant este să privești joaca animalelor tinere. Seriozitate și comicărie, grație și stîngăcie, amestecul este admirabil. Dar în jocul delfinului mai este și altceva.

„Un tînăr delfin descoperă din întîmplare că dacă o pană de pelican este lăsată să cadă exact sub unul dintre robinetele care îi alimentează bazinul, curentul o duce la celălalt capăt al bazinului. După care nu mai are altceva de făcut decît s-o urmărească, pentru ca s-o prindă. E încîntat că a descoperit acest divertisment și îl reîncepe de zece, de douăzeci, de treizeci de ori. O tînără femelă observă manevra și intervine ca s-o perfecționeze. În loc să lase pana să cadă exact sub jet, o abandonează în vîrtejul care se formează acolo. În contact cu apa, pana începe atunci să se învîrtească la periferia vîrtejului și, înainte ca să fie suptă de către centru și să coboare o dată cu curentul, trec două sau trei secunde, de care delfina profită pentru a se duce să se posteze pe parcursul penei și s-o prindă cînd trece. Tînărul delfin o imită. Curînd, se asociază amîndoi. Se duc pe rînd, cîte unul, să ducă pana în vîrtej, în timp ce celălalt așteaptă cu vreo cîțiva metri mai la vale. Desigur, se observă, la anumite insecte, activități foarte complexe, dar acelea sînt activități stereotipe, neperfectibile și care nu au, ca punct de plecare, inițiativa unui individ. La delfini, un individ creează un joc, alții îl perfecționează, mai mulți îl joacă. Aici este creație inteligentă, organizarea jocu-

lui în echipă şi o capacitate de atenţie foarte rară în lumea animală."

Sevilla făcu o pauză şi, pentru prima dată de cînd începuse să vorbească, îşi lăsă privirea să zăbovească pe cele două sau trei chipuri frumoase pe care le zărise la început. Era încă la fel de plin de subiectul lui, dar simţea nevoia să se abată, înainte de a-şi relua avîntul. „Fata asta", îşi zise el în gînd, privind-o pe sudistă,* „are un oval minunat". În aceeaşi clipă sudista îşi întoarse capul cu vreo cîteva grade spre dreapta ; desenul gingaş al feţei sale se profilă în poziţie de trei sferturi pe peretele tapetat cu catifea de culoare închisă. Fata îi aruncă dintr-o parte lui Sevilla o privire rapidă şi, coborîndu-şi numaidecît, încet, pleoapele peste ochii negri, păru că se închide în sine, asupra unor comori tainice. Totul fu admirabil cronometrat : poziţia feţei, promptitudinea privirii şi încetineala lăsării cortinei. „E o şmecheră, îşi zise Sevilla, cu un mic fior de plăcere. Întreruperea nu durase mai mult de o secundă, dar cînd îşi reluă expunerea, se simţi considerabil înviorat.

„Aţi întîlnit fără îndoială oameni care vă spun, vorbind despre cîinele lor : „Ce deştept e ! Nu-i lipseşte decît graiul !" Bineînţeles că această frază conţine o contradicţie nevinovată. Căci tocmai limbajul este testul adevăratei inteligenţe. Încercarea de a măsura gradul de inteligenţă al delfinului echivalează cu întrebarea dacă este în stare să comunice cu semenii săi.

„Delfinul nu emite sunete cu gura, ci cu narina, o mică deschizătură situată înapoia frunţii, care îi serveşte la respiraţie şi se închide cu ajutorul unei valvule cînd animalul se cufundă sub apă. Organele sale de fonaţie sînt aşadar diferite de ale noastre, dar îngăduie, totuşi, o anumită suplete de utilizare.

„Căci sunetele pe care delfinul este în stare să le moduleze sînt numeroase şi variate. Se deosebesc scîrţîituri — destul de asemănătoare cu cele produse de balamalele unei uşi prost unse — schelălăituri, zăngănituri, bubuituri, multe fluierături

* Cîtuşi de puţin originară din statele din Sud, ea descindea dintr-un străbunic italian, un om rotofei, cu înfăţişare foarte vulgară, şi care făcuse avere în comerţul de băcănie angro. Totuşi, lui îi datora ea faţa de madonă cu gîtul prerafaelit (N.A.).

și, în sfîrșit, alte zgomote pe care le-aș califica de nepolitico-ase (zîmbete).

„Sînt oare delfinii în stare să-și comunice informații cu ajutorul sunetelor? Aceasta este problema. Este vorba de informații complexe, în rîndul cărora nu pun chemările în ajutor ale unui animal rănit, adresate tovarășilor săi, nici, în momentul împerecherii amoroase, violenta chemare la ordine de către mascul a partenerei sale, cînd aceasta pare că vrea să se depărteze de el sau să se intereseze de un altul. Pentru aceasta — tradus în limbaj omenesc —, un simplu mîrîit ar fi de ajuns (rîsete).

„Se înțelege de la sine că un limbaj adevărat presupune o comunicare la un nivel mai puțin elementar. Lumea este dispusă astăzi să creadă că delfinii sînt în stare de astfel de comunicații. Desigur, nu avem de a face aici decît cu presupuneri, dar ele sînt de pe acum, ca atare, destul de impresionante.

„Iată una dintre experiențele pe care se întemeiază aceste presupuneri: doi delfini, un mascul și o femelă, sînt despărțiți printr-o plasă întinsă de la un capăt la celălalt al unui bazin. În fața fiecăruia dintre ei se instalează un tablou cu trei lumini de culori diferite, iar sub apă, la îndemîna lor, cîte trei palete. Cînd pe tablou se aprinde lumina verde, delfinul trebuie să apese cu botul pe paleta din dreapta; dacă se aprinde lumina roșie, pe paleta din stînga; iar cînd apare lumina albă, pe paleta din mijloc. Se aprind rînd pe rînd cele trei lumini, într-o ordine variabilă și în serie; dacă delfinul reușește o serie, i se dă un pește.

„La cîteva minute după ce s-a propus o serie femelei, se propune aceeași serie masculului, în partea lui de bazin și pe tabloul din fața lui. Se observă atunci că masculul o ia înaintea luminilor care apar pe tablou și apasă pe paletele corespunzătoare înainte chiar ca ele să se aprindă. Această constatare devine punctul de plecare al unor noi experiențe. Se montează un ecran opac între mascul și femelă, așa ca acesta să nu poată vedea și deci să nu poată „copia" ceea ce a făcut ea înaintea lui. Se reia experiența. Lucru surprinzător: dă același rezultat. Masculul, tot așa, o ia înaintea întrebărilor. Așa dar nu prin văz a fost informat masculul.

„Atunci, lucrurile sînt împinse mai departe. Se ridică un ecran fonic pe toată lungimea bazinului, între mascul și fe-

melă, în așa fel încît să se evite orice comunicare verbală de la unul la celălalt. Într-adevăr, s-a observat că femela, în timp ce răspunde la test, nu încetează de a emite sunete. După montarea ecranului fonic, se propune o serie de lumini femelei, iar ea răspunde. Dar de data aceasta, și pentru prima dată, masculul, cînd vine rîndul lui, așteaptă ca luminile să se aprindă pe tablou, pentru ca să reacționeze.

„Se practică atunci în ecranul fonic o deschizătură, care permite perechii să comunice prin sunete. Se reîncep testele și, iarăși, masculul devansează întrebările. Așadar, numai datorită sunetelor emise de către femelă a fost informat masculul (viu interes). Totul se petrece deci ca și cum femela, apăsînd pe diferitele palete, i-ar spune soțului ei, care nu poate s-o vadă: „Apăs pe paleta din stînga, apoi pe paleta din dreapta, apoi pe paleta din centru, apoi iar pe paleta din dreapta și grăbește-te să faci la fel, pentru că la capătul seriei ai să primești un pește..." (rîsete și înduioșări).

„Dacă o astfel de comunicație există (și cum să nu admitem că există ?), ea pune în joc noțiuni atît de abstracte ca dreapta, stînga, centru, și implică, pentru a fi vehiculată, un veritabil limbaj. *

„Alți cercetători se ocupă cu colecționarea diferitelor sunete emise de către delfini, transformîndu-le în forme luminoase, care sînt fotografiate pe plăci. Dacă vom ajunge într-o bună zi să decodificăm aceste plăci cu ajutorul contextului experimental sau al situației trăite de animal, vom păși, poate, pe calea unei cunoașteri cel puțin elementare a limbajului delfinilor.

„A doua etapă, dar poate că e foarte pretențios s-o considerăm de pe acum, ar fi ca, pe baza cunoașterii de către noi a delfinezei, să-i învățăm pe delfini rudimentele limbajului omenesc. Ceea ce presupune, bineînțeles, că delfinul este în stare să imite sunetele omului. Acesta este, după cum știți, punctul de vedere al doctorului Lilly, care își dă osteneala în prezent să-i învețe pe delfinii săi englezește.

„Totuși, trecerea de la delfineză la limbajul omenesc implică, la animal, un salt înainte atît de prodigios, încît ar fi cuminte să punem capăt escaladării acestor „dacă" atît de nu-

* Această experiență se datorează doctorului Bastian. (N.A.).

meroşi, care ne-au adus pînă aici şi să refuzăm de a mai înainta pe calea presupunerilor.

Sevilla se opri, îşi privi auditoriul zîmbind, îşi înclină capul şi zise: „Vă mulţumesc pentru amabila dumneavoastră atenţie." (Aplauze prelungite).

Sevilla reluă: „Vă stau la dispoziţie pentru a răspunde la întrebări, numai dacă nu cumva sînteţi de părere că am abuzat de timpul dumnavoastră." (Proteste).

Mrs. Jameson se sculă în picioare. Debordînd de blîndeţe şi de tact, ţinîndu-şi încrucişate la nivelul plexului mîinile grăsune şi încărcate cu inele, începu, cu vocea ei din gît, să-i aducă mulţumiri conferenţiarului. Întregul auditoriu întoarse spre ea nişte ochi atenţi şi încetă îndată să asculte.

„...Şi sînt sigură, spuse în încheiere Mrs. Jameson, că sîntem toate recunoscătoare domnului profesor Sevilla că ne-a sugerat chiar dînsul să-i punem întrebări." (Aplauze).

Mrs. Jameson luă loc. Se făcu tăcere, tăcerea se prelungi, deveni jenantă. Urmară şoapte, o mică tuse, schimburi de priviri. O tînără fată, cam osoasă, care stătea în rîndul întîi, îl privea pe profesorul Sevilla intens, cu un ochi cercetător, de după nişte ochelari mari cu ramă de baga.

— Am să dau chiar eu exemplul bun, zise Mrs. Jameson cu un ton suav, ca şi cum n-ar fi ştiut că toată lumea aştepta ca ea să vorbească prima. Mr. Sevilla, reluă ea, întorcîndu-şi spre el buza de meru, aţi vorbit despre *oceanarii* şi despre succesul shows*-urilor lor. Aţi mai spus şi că ele se înmulţesc de la un capăt la altul al S.U.A. Presupun deci că sînt afaceri rentabile. Nu ?

— Foarte rentabile, zise Sevilla cu o mică sclipire veselă în fundul ochilor. Cu titlu absolut informativ, ştiu că unul dintre ele a realizat anul acesta o cifră de afaceri de patru milioane de dolari. Bineînţeles, cheltuielile generale sînt importante. Şi e nevoie de timp şi de răbdare pentru a pune pe picioare un program care să atragă lumea. Publicul se plictiseşte de orice, chiar şi de delfini.

Fata osoasă ridică mîna, dar sudista i-o luă înainte:

* Spectacole (engl.).

— Mr. Sevilla, zise ea întorcîndu-şi pe trei sferturi deliciosul oval şi coborîndu-şi pe jumătate pleoapele, se poate creşte un delfin într-o piscină particulară ?

— Desigur, dacă piscina dumneavoastră e încălzită.

— Dar problema apei dulci ?

— Puteţi să cumpăraţi săruri de mare la o salină maritimă şi să le diluaţi în piscina dumneavoastră ; este o chestiune de dozaj.

— Cît costă un delfin cînd îl cumperi ?

— 1 200 dolari franco New-York. *

— Dar e pe gratis ! zise sudista, cu o mirare amestecată cu dezaprobare.

Sevilla zîmbi.

— Paza este totuşi destul de costisitoare, zise el cu o voce liniştitoare. După părerea mea, trebuie să aveţi o persoană care să se ocupe de delfin. În caz contrar, delfinul se plictiseşte şi se prăpădeşte. Dar dacă aţi cumpăra o pereche.

— Se poate ?

— Desigur. Totuşi, dacă aveţi copii, trebuie să vă previn că riscă să asiste, în perioada împerecherii amoroase, la spectacole cam violente.

Mrs. Jameson clipi, fata osoasă ridică mîna, dar sudista reluă :

— Dar de la cine se poate cumpăra o pereche de delfini ?

— Există specialişti care-i prind.

— Puteţi să-mi daţi o adresă ?

— Eu... n-o am la mine, minţi Sevilla.

Dădu jos piciorul pe care îl ţinuse peste celălalt şi reluă pe un ton neutru :

— Dar dacă vreţi să-mi telefonaţi mîine dimineaţă, am să vă dau adresa. Numărul meu este în carte.

Sudista îşi coborî încet pleoapele, iar Mrs. Jameson îşi crispă buzele groase. Aceştia doi, aproape sub nasul ei, ca nişte animale ; buza groasă i se lăsă în jos şi avu loc în sinea ei ca o convulsie. John fusese atît de drăguţ în timpul logodnei. Ea stătea întinsă, cu mîinile ca gheaţa, pe patul colonial cu baldachin de muselină albă, albă ca şi rochia pe care abia şi-o scosese. El ieşise din camera de baie ca o gorilă ; oh,

* 6 000 franci francezi.

John ! John ! te urăsc ; dar a murit, își zise ea cu mirare. Doliul îmi ședea bine, cheltuiam atîția bani, casa era atît de tristă, atît de învechită, vroiam să schimb totul. Dorian, oare se numea pur și simplu Dorian ? „Mrs. Jameson, această catifea roșie va da demnitate salonului dumneavoastră.“ Părul lui blond, ușor ondulat pe ceafă, mîinile lungi, fine, vocea blîndă și muzicală ; în piscină, pieptul lui neted, picioarele lui lungi și grațioase, întorcea casa pe dos, cheltuia sume nebunești, absolut fabuloase. „Mrs. Jameson, am o idee...“ cu aerul unui poet și atît de grațios în toate mișcările. M-au costat scump ideile lui. „Scumpă Mrs. Jameson, sînt dezolat, trebuie să plec, mama e bolnavă.“ Și de atunci nici un cuvînt, nici un rînd, scrisorile mele înapoiate, telegramele mele fără răspuns, fir-ar să fie de escroc. Un val de amărăciune plesni în ea ca un abces, avu un gust de fiere în gură și un punct dureros în partea de sus a sînului drept. Durerea dădu înapoi ; Mrs. Jameson se îndreptă de spate, ridică apoi capul și îl măsură pe Sevilla ca și cum nu l-ar fi văzut niciodată. Niște animale, își zise ea cu dispreț, toți, toți...

O doamnă de vreo cincizeci de ani, cu părul de culoare acaju nu prea convingătoare, ridică mîna și zise :

— E delfinul pe cale să devină animal domestic ?

Sevilla o privi pe interlocutoare cu simpatie. Chiar dacă n-ar fi vorbit decît pentru ea, nu și-ar fi pierdut vremea.

— Întrebarea dumneavoastră este foarte interesantă, dar înainte de a răspunde, ar trebui să definim animalul domestic.

— Bine, atunci să încercăm, zise doamna cu antren. Să zicem că e un animal care acceptă să fie hrănit de om.

— Nu merge, hotărî Sevilla. Aproape toate animalele în captivitate acceptă să fie hrănite de om, inclusiv leul, tigrul, șarpele boa... În ceea ce mă privește, aș prefera să spun că o specie este domestică atunci cînd acceptă să fie folosită de specia umană. Prin asta se deosebește animalul domestic de animalul îmblînzit. Animalul îmblînzit acceptă să aibă relații cu îmblînzitorul său, dar numai cu el și într-un mod precar, cu toate accidentele pe care le poate comporta acesta. În plus, domesticirea are diferite trepte. În specia bovină, de pildă, femela este sută la sută domestică, dar taurul rămîne destul de primejdios. Iar definiția domesticirii mi se pare aceasta : capacitatea de a întrebuința un animal fără pericol.

— Mi se pare, zise doamna cu părul acaju, că definiția i se poate aplica la fel de bine și animalului îmblînzit.

Sevilla se gîndi.

— Animalul îmblînzit nu e niciodată decît un individ. Domesticirea se referă la o specie întreagă.

— În cazul acesta, zise prompt doamna, delfinul încă nu este un animal domestic, de vreme ce majoritatea delfinilor trăiesc în stare sălbatică.

— Dar de îndată ce sînt capturați, spuse Sevilla privind-o cu interes, devin, toți, foarte prietenoși. De altfel, adăugă el după o clipă, problema se pune în prezent în termenii domesticirii unei noi specii animale, dar dacă într-o zi omul și delfinul vor comunica prin grai, delfinii nu vor mai putea fi considerați animale și va trebui să se definească alte relații.

— Poate, din păcate, relații de la stăpîn la sclav.

— Sper din toată inima că nu, zise Sevilla cu emoție.

Doamna dădu din cap și îi zîmbi. El îi răspunse la zîmbet și își zise melancolic : nimic nu e perfect. Sub acest păr vopsit e un creier de bună calitate. Ce păcat că nu și-a ales ca sediu capul sudistei. Pe aia, pe aia o cunosc ca și cum aș fi făcut-o eu : snobism și trufie, o sensibilitate rămasă ca de copil, sensualitate narcisică tocmai cît trebuie pentru a fi dezmierdată. Doamne sfinte, de ce trebuie să fiu atras de această bucată de carne fără suflet ; n-are nici un sens această sete din mine, această febră, această obsesie a celuilalt sex (toți membrii familiei Sevilla erau catolici, mama lui Sevilla se ducea la biserică în fiecare dimineață cu cei doi băieți ai ei, care cîntau în cor, și în acest timp, cu genunchii răniți de scăunaș, ea se ruga, cu patimă, pentru mîntuirea sufletului fostului ei soț, care trăia la Miami cu o cubaneză).

Fata osoasă ridică mîna, dar irlando-americana fu mai iute :

— Ne-ați spus că marina S.U.A. se interesează de cercetările dumneavoastră. Delfinul este susceptibil să servească unor scopuri militare ?

Trupul lui Sevilla se crispă imperceptibil, dar fața lui rămase zîmbitoare.

— Întrebarea aceasta, zise el pe un ton vesel, ar trebui s-o puneți unui amiral. (Zîmbete).

— Se poate totuși presupune, stărui irlandeza, că interesul marinei S.U.A. pentru delfini nu este pur științific.

— Nu cunosc proiectele marinei S.U.A., zise Sevilla. Sînt absolut profan în materie. N-aș putea face decît presupuneri. Atîta pot să spun : poliția folosește cîini ; de ce n-ar folosi marina delfini ?

— După tot ceea ce ne-ați spus, ar însemna să-i subestimăm pe delfini, punîndu-i în aceeași categorie cu cîinii.

El o privi. Irlandeza avea ochi de un albastru de nu-mă-uita, incredibil de tinerești, de nevinovați și de neînduplecați. Ți-o puteai perfect închipui la Roma, pe vremea lui Nero, învăluită într-un veșmînt alb, lung, arzînd de vie pe o cruce, pentru a nu se lepăda de Isus.

— Aveți dreptate, zise Sevilla. Se pot aștepta din partea lor alte servicii. Dar n-aș putea să vă spun care. Nu e treaba mea. Și nu vreau să emit ipoteze.

— Socot totuși, zise irlandeza, că ar trebui să vă preocupe de pe acum aplicațiile practice ale propriilor dumneavoastră cercetări, ca să nu vă pară rău, mai tîrziu, că le-ați efectuat.

Se produse oarecare mișcare în auditoriu, iar Mrs. Jameson încruntă sprîncenele.

— Să nu exagerăm, zise Sevilla, făcînd un gest cu mîna. Simpaticii noștri delfini n-au nimic comun cu bomba „H".

Cîteva persoane zîmbiră, dar fața irlandezei rămase serioasă, încordată, preocupată.

— Am impresia, interveni Mrs. Jameson, că este cineva care cere mai de mult cuvîntul. Miss Anderson ?

Fata osoasă tresări ; ochelarii mari îi lunecară pînă pe vîrful nasului. Îi puse la loc cu ajutorul unui deget arătător exagerat de lung, își umflă pieptul plat cu o mișcare bruscă, și-și ațintì asupra lui Sevilla ochii pătrunzători.

— Ați spus, începu ea cu un aer de seriozitate și de interes, că modul de reproducere al delfinilor este cel al mamiferelor. Mi se pare, totuși, că toate aceste operații, împerecherea, nașterea, alăptarea, nu sînt posibile fără dificultăți, pentru că se efectuează în suspensie în apă și uneori, fără îndoială, pe vreme de hulă puternică. Ați putea, poate, să ne precizați...

Mrs. Jameson se sculă...

— Propun, zise ea cu un tact zdrobitor, să nu mai abuzăm de răbdarea domnului profesor Sevilla și să trecem în camera de alături, să luăm împreună ceva răcoritor.

II

O încăpere igienic goală : nici o revistă, nici o hîrtie, trei fotolii, o măsuţă cu o scrumieră, iar pe pereţii ripolinaţi trei gravuri înfăţişînd nişte *Ocean Clippers*, cu toate pînzele sus, pe vreme de furtună. G privi corăbiile plictisit, simţi o crispaţie în regiunea stomacului. Fără să fie acută, durerea era continuă ; nu părea să vină din interiorul organelor, ci din învelişul lor. Era mai ales o greutate, o contracţie penibilă a muşchilor, iradia în jos pînă la pîntece şi în sus, sub coaste, ajungea uneori pînă la vertebre. G avea impresia că dacă ar izbuti să se lungească, să-şi întindă picioarele şi să-şi destindă muşchii, organele dureroase şi-ar relua locul. Dar nu era adevărat, suferinţa nu înceta niciodată. De altfel nici nu era o suferinţă adevărată, ci mai degrabă o jenă vagă, difuză, stăruitoare, insuportabilă. Putea s-o uite mai bine de o oră, fără întrerupere, dacă-şi concentra atenţia, dar îi revenea cu o penibilă regularitate ; chiar noaptea, somnul îi pierea, totul se tulbura, nervii erau în stare de alarmă ; obosea mai repede, îşi revenea mai încet. G se prăbuşi în fotoliu şi închise ochii.

În aceeaşi clipă, capul blond al lui Johnnie i se rostogoli pe braţ. Avu un scurt spasm, buzele sorbiră aerul cu un tremur convulsiv ; urmă o scurtă destindere a picioarelor şi atîta tot. Erau culcaţi într-o orezărie, înconjuraţi de un nor de ţînţari mov, de gloanţe, de schijele obuzelor de mortiere. Un G.I. zise în spate : „*S-a isprăvit cu el*“, a trebuit să aştepte noaptea pentru ca elicopterele să poată ateriza ! Infirmierul din elicopter aduna plăcuţele matricole ale morţilor. Privirea lui o în-

tîlni pe a mea. Avea acrul trist și amar ; scutură plăcuțele în căușul palmei și zise : *„Ce puțin loc ocupă zece americani !"*

„Dați-mi voie să mă prezint, răsună o voce, mă numesc David Keith Adams, Mr. Lorrimer vă așteaptă". Era un om de vreo patruzeci de ani, înalt, slab, cu fața prelungă, cu ochii negri, înfundați în orbite, cu buzele șerpuite. „Încîntat de cunoștință, Mr. Adams, zise C". Se duseră în tăcere într-un culoar îngust, ripolinat, interminabil, ca un culoar de vapor. O ușă se deschise. „Încîntat de cunoștință, Mr. C, zise Lorrimer, vreți să luați loc ?"

C avu impresia că-și pune zîmbetul pe trăsăturile feței ca o mască. „Îmi dați voie ?", zise el cu antren și, ridicîndu-se, întinse tabachera către Lorrimer, peste birou. Acesta îl învălui cu o privire rapidă : fața rumenă, ochii duri, zîmbetul cordial și fals. „Un Upmann ?" * zise Lorrimer. Țigările din tabacheră erau foarte înghesuite ; nu izbutea s-o scoată pe cea aleasă. C, zîmbind, își coborî pleoapele și-și plimbă privirea vie, profesională, pe deasupra biroului ; pe semne că au ascuns microfonul într-unul dintre picioarele biroului, gîndi. Pe masă nu se găsea nici o hîrtie, carte, bloc-notes sau stilo ; un miracol de goliciune distinsă, ca și frumoasa față fină, brună, impasibilă a lui Mr. Lorrimer. Eleganța strictă, forma fizică desăvîrșită, părul negru ca frumosul degradeu cenușiu-alb al tîmplelor, ridurile nobile, nasul ușor acvilin, toate îi dădeau acrul unui actor. C, cu brațul întins deasupra biroului, continua să-i zîmbească lui Lorrimer cu un aer amabil, calificîndu-l drept unul dintre acei încrezuți nerușinați din Boston care pronunță *a*-urile ca englezii.

— Un Upmann, zise Lorrimer pipăind țigara cu degetele lui fine. Le aduceți de la Paris, Mr. C ?

— O să vă mirați, Mr. Lorrimer, le primesc direct de la Havana.

— Atunci, zise Lorrimer ridicînd o sprînceană, blocada noastră e ineficace.

— N-aș spune asta. Mr. Adams, un Upmann ?

— Mulțumesc, nu fumez.

— Funcțiile mele, zise C, mă pun uneori în legătură cu oameni care se duc în Cuba și care vin de acolo.

* Marcă de țigări de foi.

— Înțeleg, zise Lorrimer, iar fața i se posomorî.

G zîmbea. Fața lui blondă și rumenă avea acel aer de jovialitate serioasă care îi ajutase atît de mult în carieră. Distrat și gînditor, Lorrimer scoase un briceguș din buzunar și începu să taie capătul rotunjit al țigării, cu gesturi precise, minuțioase. „Este evident, gîndi, că nu mă pot aștepta să taie vîrful țigării mușcînd-o cu dinții, și să-l scuipe apoi pe covor, dar e sîcîitor acest ritual, nici nu se sinchisește de mine, nu se grăbește, mă desfide. Pentru el există două feluri de a servi S.U.A.: un mod nobil, al lui, și un mod ignobil, al meu. Pun rămășag că țigaretul ăsta de fildeș sculptat vine de-a dreptul de la Hong-Kong. Dar bricheta? O fi de aur? Aș, de unde, e o simplă *utility-lighter* de fier, cadou de la un prieten britanic din timpul războiului, însuși tipul suvenirului glorios și al sărăciei rafinate". Enervat, G întoarse capul și se uită pe fereastră, sub arțari. Anacostia își rostogolea valurile noroioase de culoarea ciocolatei. „E un nimic faimosul lor fluviu, la urma urmei, și gustul ăsta pentru vechituri, tunurile astea pline de cocleală și, în gura unuia dintre ele, să vezi și să nu crezi, un cuib de păsări, ce simbol pentru un pacifist îndrăcit, iată ce vor expedia tunurile noastre, cuiburi de rîndunele!"

— Ei, Mr. G, zise Lorrimer trăgînd un fum din Upmann-ul său. Cu ce vă pot fi de folos?

— Ne-am gîndit, zise G, că ar fi timpul să începem să ne interesăm de delfini în general și nu neapărat de delfinii americani, dacă înțelegeți ce vreau să spun...

Lorrimer înclină capul.

— Și în această privință, fiind profan, aș vrea să vă pun cîteva întrebări.

— Puneți-le, zise Lorrimer cu răceală.

G își puse picior peste picior, stomacul i se crispă, se simți iritat: „Umblă cu mine cu penseta, măgarul." Numaidecît, parcă s-ar fi aprins un semnalizator de pericol. Undeva, în mintea lui, se produse ca un fel de declic, totul se șterse. Învățase să-și controleze emoțiile pînă la a și le suprima, după voință, într-o fracțiune de secundă. Îl privi pe Lorrimer, iar fața lui blondă, rumenă zîmbi prietenos.

— Prima întrebare: sovieticii se interesează de delfini?

— Desigur! Publică în limba rusă lucrările noastre.

G îl privea atent, amabil. „E întocmai cum m-am gîndit, accentul din Boston, intonația rafinată, articulația precisă, suprema distincție fonetică".

— Dar ei, zise el, unde au ajuns cu cercetările ?

— Ceea ce publică, și publică foarte puțin, nu pare să indice că ar fi prea înaintați.

G îl privi pe Lorrimer.

— Dacă înțeleg bine, sovieticii profită de cercetările noastre, iar noi nu profităm de ale lor.

Lorrimer zîmbi. Cînd zîmbea, partea din dreapta a buzei de sus i se umfla și i se arcuia, ceea ce dădea fizionomiei lui un aer de inefabilă superioritate.

— Situația nu e chiar atît de scandaloasă pe cît se pare. Pentru delfini, ne aflăm încă la cercetările de bază. În acest stadiu, secretul n-ar fi numai inutil, ci chiar dăunător.

— De ce ?

— Avem în S.U.A. mai multe echipe care lucrează pe delfini, unele subvenționate de agențiile de stat, altele de anumite mari firme particulare, la *Lockheed*. Cercetările s-ar poticni dacă nici una dintre aceste echipe nu și-ar publica rezultatele.

— Dar difuzarea rezultatelor nu s-ar putea restrînge numai la cercetători ?

— Ar fi greu. S.U.A. numără în prezent numeroși delfinologi. În plus, un mare număr de cercetători străini lucrează pentru noi în țările lor.

G își frecă nasul pe o nară.

— Cer scuze că mă repet, dar dacă toți cercetătorii pe care îi subvenționăm, străini sau americani, își publică lucrările, și dacă sovieticii nu și le publică pe ale lor, ei vor fi pe urmele noastre și, cine știe, ne vor și întrece.

— Cîtuși de puțin.

— De ce ?

Lorrimer își ridică cu gravitate frumosul său cap.

— Noi sîntem singura țară din lume în stare să cheltuiască în fiecare an sute de milioane de dolari pe delfini. Mai mult decît atît : sîntem singura țară din lume care subvenționăm pe teritoriul nostru o sută cincizeci de delfinologi, am spus bine, o sută cincizeci, fără a-i pune la socoteală pe delfinologii pe care îi subvenționăm în țările aliate.

Făcu o pauză ; îl privi pe G ; fața lui frumoasă luă o expresie de austeritate. Spuse, fără să ridice vocea :

— Nu vom fi niciodată ajunşi din urmă.

— Chiar dacă publicăm tot ?

Lorrimer schiţă un semizîmbet.

— În S.U.A., ca pretutindeni, există întotdeauna un decalaj între momentul în care savanţii obţin rezultatele şi momentul în care le publică.

— Iată-mă pe jumătate liniştit.

— Am să vă liniştesc cu totul. Va veni probabil o zi în care, în loc să lăsăm ca fiecare laborator să aprecieze ce trebuie şi ce nu trebuie să publice, vom lua măsuri pentru păstrarea secretului.

— Şi anume cînd ?...

— Cînd rezultatele delfinologilor noştri vor fi devenit exploatabile.

G făcu la rîndul său o pauză şi îl privi pe Lorrimer.

— Şi clipa aceea n-a venit încă ?

— Nu.

Lorrimer ezitase o fracţiune de secundă, dar G era prea bine antrenat ca să nu fi perceput ezitarea.

— Înţeleg, zise el cu încetineală că dacă faceţi într-o zi *black-aut* *, va fi aplicabil tuturor, inclusiv mie. Dar, pe de altă parte, aş vrea să mi se dea asigurări că voi avea întotdeauna informaţii suficiente şi că le voi avea întotdeauna destul de la timp, pentru a-mi orienta cercetările în străinătate.

— Le veţi avea, zise Lorrimer sec.

G închise pe jumătate ochii şi îl privi pe Lorrimer, frumoasa-i faţă austeră, cu cele zece porunci înscrise pe fiecare trăsătură. „Şi totuşi, gîndi, dintre noi amîndoi, omul auster nu este el, ci eu. El îşi mai permite încă luxul emoţiilor personale şi al aspiraţiilor morale".

— Mr. Lorrimer, reluă G, aş ţine acum să primesc cîteva amănunte care să-mi permită să imprim cercetărilor mele o orientare precisă. Aş vrea să ştiu, de pildă, ce anume din studiul delfinilor interesează mai îndeaproape forţele armate.

Lorrimer zîmbi, partea dreaptă a buzei de sus i se umflă. Îl privi pe Adams şi zise scurt :

— Pielea.

— Pielea ? se miră G.

* Camuflaj (engl.).

Privirea lui trecu de la Lorrimer la Adams și reveni la Lorrimer.

— În pielea asta se ascunde un mister profund, zise Adams, cu un aer oarecum amuzat.

C îi privi iar pe rînd. Lorrimer făcu un gest vag cu țigara :

— Explică, David, zise el cu condescendență.

— Mr. C, începu Adams, ce știi despre pielea delfinului ?

— Nimic, bineînțeles.

— Dar despre viteza lui de înot ?

— E foarte mare, cred.

— A fost măsurată, Mr. C. Poate ajunge pînă la treizeci de noduri.

— Remarcabil.

— Uluitor.

— Și ce amestec are aici pielea ? zise C după o clipă.

— Se crede că delfinul își datorează viteza însușirilor pielei sale. Aici sînt două teorii, reluă Adams : aceea a lui Max Kramer...

— Max Kramer ? zise C cu vioiciune. Așa ați spus ? Max Kramer ? Expertul în rachete ?

Adams aruncă o privire spre Lorrimer.

— El însuși.

— Și ce spune Max Kramer ? întrebă C, redobîndindu-și deodată calmul.

— Că delfinul, de fapt, are două piei. O primă piele, cea mai profundă, care învelește stratul de grăsime, și o a doua, pielea superficială, care acoperă niște mici canale verticale umplute cu o materie spongioasă, saturată de apă. Această piele superficială explică, după Kramer, vitezele mari de înot ale delfinului. E foarte moale, foarte elastică, foarte sensibilă la cea mai mică presiune, și se adîncește și se cutează în contact cu turbulențele apei.

C închise ochii pe jumătate.

— Dați-mi voie să vă întrerup. Ce numiți dumneavoastră turbulența apei ?

— Orice corp în mișcare în apă sau în aer creează o turbulență, sau, dacă preferați, mici vîrtejuri, care îl frînează. După Kramer, pielea superficială a delfinului elimină aceste turbulențe prin extraordinara ei elasticitate.

— Este o explicație ingenioasă.

— Mai este una. Niște cercetători au constatat că pielea superficială a delfinului este foarte puternic irigată printr-o sumedenie de mici vase sanguine. La viteze mari, s-ar produce în aceste vase un brusc aflux de sînge, care ar degaja destule calorii pentru a încălzi stratul superficial de apă în contact cu epiderma. Această încălzire ar elimina turbulența.

Adams se opri, îi aruncă o privire lui Lorrimer și reluă :

— Vedeți, așadar, Mr. G, care este interesul practic al acestor cercetări.

— Nu, zise G închizînd ochii pe jumătate, vă cer scuze, dar nu văd.

Adams îl privi pe Lorrimer și rîse scurt.

— Ei bine ! Să zicem că mulțumită delfinilor ne dăm seama astăzi mai bine ca înainte că hidrodinamismul și aerodinamismul nu sînt numai chestiuni de formă, ci de îmbrăcăminte. Să presupunem că dezlegăm misterul pielei delfinului. Atunci s-ar putea imita această piele printr-un procedeu industrial, pentru a îmbrăca apoi cu ea obiectele menite să se deplaseze în apă și în aer. Sporul de viteză ar fi enorm !

— Vreți să spuneți sporul de viteză al rachetelor ?

— Nu numai al rachetelor, dar și al avioanelor, al submarinelor, al torpilelor.

Urmă o tăcere. G zise :

— Asta-i tot ?

— Asta-i tot, conchise Adams.

G îi privi pe Adams și pe Lorrimer cu un aer naiv.

— Sînt dezamăgit. Mă așteptam să-mi spuneți că delfinii vorbesc englezește.

— Mr. G, zise Lorrimer arcuindu-și buza de sus, nu trebuie să credeți tot ce spun ziariștii.

— Va să zică, nu e nimic adevărat în poveștile acelea ?

Lorrimer făcu o mișcare din buze, care la un individ mai puțin distins ar fi putut trece drept strîmbătură.

— Duceți-vă la dr. Lilly, Mr. G, el vă va spune.

Se uită la ceas.

— Nu mai am decît două întrebări, zise G cu un zîmbet amabil.

— Cu plăcere, răspunse Lorrimer punîndu-și arătătorul mîinii drepte pe buze și privind tavanul.

— Este adevărat că delfinul se orientează perfect în apă fără nici o vizibilitate ?

— Așa am auzit.

Urmă o tăcere. „Măgarul" ! își zise G în gînd. „A auzit !"...

— Ultima întrebare, zise G, delfinul poate într-adevăr să fie îmblînzit ?

— Depinde de ceea ce înțelegeți prin îmblînzire, spuse Adams.

— Iată, de pildă, dacă dresorul i-ar da drumul în mare și după cîteva minute l-ar chema, s-ar întoarce ?

— După cîte știu, zise Lorrimer, experiența n-a fost încă încercată. Se sculă în picioare : Vă rog să mă scuzați, Mr. G, dar am acum o ședință și am și întîrziat.

G se sculă și el.

— Vă cer scuze. V-am răpit mult din timpul dumneavoastră prețios.

— David are să vă însoțească, zise Lorrimer cu un zîmbet fugar. La revedere, Mr. G !

Ușa se închise. Lungul culoar lăcuit în alb. Adams îl luă pe G de braț.

Ei ! zise el întorcînd capul spre dreapta, cum îl găsiți pe bătrîn ?

— Cam rigid.

— Vreți să spuneți că așa s-a purtat cu dumneavoastră ?

— Da.

— E rigid cu toată lumea.

Adams deschise ușa ascensorului și-l lăsă pe G să treacă înaintea lui.

— Mulțumesc că m-ați însoțit, reluă G și mi-ați permite ca, eventual, să vă telefonez, dacă am nevoie de vreo informație complementară ?

— Cu cea mai mare plăcere, zise Adams, bătîndu-l pe umăr.

De îndată ce Adams reapăru în birou, Lorrimer se sculă cu o mișcare vioaie și-i ieși în întîmpinare. Avea același aer demn, dar în trăsăturile și în atitudinea sa nu mai rămăsese nici urmă din rigiditatea cu care îl incomodase pe G.

— Ei ! zise el vesel. Cu ce impresie a plecat ?

— Că ești cam rigid, iar eu sînt mai mlădios și totodată mai dispus să colaborez. Data viitoare va trece pe la mine.

Adăugă :

— Mi-a plăcut mult felul în care ai încercat să-l convingi că delfinologia sovietică nu-ți pricinuiește nici o bătaie de cap.

— Am izbutit ?

— Nu, nu cred. Nu e lipsit de intuiție și știe mai multe decît spune.

— Tocmai. Serviciile noastre mi-au telefonat adineauri. În primul rînd, C nu este un mic agent banal, cum a pretins, ci unul din șefii informării științifice.

— Retrospectiv, mă simt foarte onorat, zise Adams, cu un zîmbet abia schițat.

— În al doilea rînd, C este licențiat în științe fizice, licențiat al Universității din Yale...

— Și a pus întrebări despre turbulență !

— Și prin asta, după părerea-mea, s-a demascat. Un ignorant s-ar fi prefăcut că știe.

Cineva bătu în ușă.

— Intră ! strigă Lorrimer.

Apăru un bărbat, care îi dădu lui Lorrimer o fotografie de dimensiuni mari și plecă.

— Băieții noștri nu și-au pierdut vremea, zise Lorrimer. Vino să vezi, David.

Adams ocoli biroul și se aplecă peste umărul șefului său.

— Excelentă fotografie, remarcă el cu un rîs scurt.

După o clipă adăugă :

— Fața asta rumenă respiră fățărnicie prin toți porii.

— Aș, exagerezi, zise Lorrimer. Sînt mulți americani care cultivă acest gen jovial.

Azvîrli pe masă fotografia încă umedă.

— Asta e, zise el, cu un oftat. El ne spionează pe noi și noi îl spionăm pe el. Ce absurditate !

— Mă întreb, zise Adams, dacă a reușit să se aleagă cu ceva din convorbirea noastră.

— Nu cred. Dar să ne convingem.

Deschise un sertar. Apăru un telefon. Lorrimer luă receptorul.

— Pune-mi banda. De la început.

Se răsturnă în fotoliu și, luînd în mînă fotografia, o privi de departe, înclinînd capul lateral.

— Ce plagă, spionajul ăsta între servicii! Ce risipă de timp! Bietul C, cînd se duce seara acasă, cred că se uită pe gaura cheii, ca să se prindă pe el însuși cum își golește buzunarele.

Adams începu să rîdă. În aceeași clipă, vocea lui Lorrimer ieși dintr-un dulap și puse stăpînire pe încăpere.

— Un Upmann ! Le aduceți de la Paris, Mr. C ?

— O să vă miraţi, Mr. Lorrimer : le primesc direct de la Havana.

— Atunci blocada noastră este ineficace.

— N-aş spune asta. Mr. Adams, un Upmann ?...

Cînd banda se isprăvi, Lorrimer se sculă în picioare.

— Ei, David, ce părere ai despre mica noastră expunere ?

Adams zîmbi :

— E o capodoperă de analiză...

*

Încă de la ieşirea din avion, soarele californian îi căzuse peste craniu. Sta întins, gol şi umed, pe patul camerei la etajul al cincisprezecelea al hotelului : o mie şi cinci sute de camere asemănătoare, aceleaşi lămpi mari cu picioare în formă de ananasuri uriaşe, aceeaşi perdea cu flori mari, galbene şi verzi, aceeaşi baie înconjurată cu oglinzi culisante — cînd făceai duş, aveai impresia că eşti un peşte într-un acvariu. C transpira pe somiera metalică, tot metalice erau şi grinzişoarele imensului building de dormit ; era înnebunitor să-ţi imaginezi enormul stup şi neînsemnaţii oameni mărunţi care se agitau în fiecare celulă timp ce o scurtă clipă înaintea morţii, fiecare în mica lui nişă, pentru somn, insomnie, dragoste, griji băneşti, planuri de sinucidere. Ce rost au toate astea, Dumnezeule, o absurditate, să-ţi vină să urli. C stătea pe pat, inert şi umed. Ce tîmpenie, să facă două duşuri unul după altul. Senzaţia plăcută nu dura nici cinci minute şi după aceea era mult mai rău, transpira, se înăbuşea, şi în acelaşi timp curentul rece al aerului condiţionat îi cădea pe cap şi pe părul încă umed. Se sculă, închise butonul de condiţionare, încercă să deschidă fereastra. Nu se deschidea. N-avea încotro : ori aerul rece ca gheaţa, ori înăbuşirea. Se trînti pe pat, istovit. Toţi nervii îi vibrau. Stomacul îi era încordat şi crispat, iar durerea vicleană, stăruitoare îi iradia pînă la ficat, sub coaste. Pîntecul în care îşi înfigea degetele ca într-o cocă, să-şi facă masaj, îi era umflat. Se simţea atît de singur, încît fu nevoit să ridice receptorul şi s-o cheme pe Bessie la New-York. Era un idiot. Ce şi-ar fi spus ? Ce era între ei ? Cîteva strîmbături, cîteva cuvinte, multă plăcere, nici măcar un copil. „Nici nu

mă mai ating de ea, își zise. Mă îngrozesc sînii ei mari, carnea ei moale. Ce mult mi-ar place să ciuruiesc una din tîrfele astea, să-i trag un încărcător în grăsimea pîntecului. De cinci ani am încetat să-mi achit prima de asigurare pe viață, dar aș vrea să pot învia la cîteva secunde după moarte, ca să-i văd mutra. Are să se mărite cu primul cretin întîlnit în cale, are să fabrice alți cretini, uite la ce servesc aceste ploșnițe, ca să perpetueze specia, nici o scofală !" Întinse mîna ; ficatul, sub coaste, îl duru. Apucă plicul cu hîrtia pe care agentul lui dactilografiase convorbirea dintre Lorrimer și Adams după banda de magnetofon pe care continuase s-o imprime cînd G ieșise din birou. Reciti textul de la un capăt la celălalt. Aștia doi îl luaseră drept un brînzoi. Ce comedie, silit să afle mai multe, să traverseze Statele Unite de la est la vest, să mă duc și să-mi bag nasul la Point-Mugu, Doamne sfinte, chiar la Saigon ! Treaba ajunsese destul de scîrboasă și de complicată — erau atîtea agenții, servicii și polițiii care își petreceau vremea spionîndu-se, pizmuindu-se, dublîndu-se. Nu se mai isprăvește o dată cu dispersarea, cu irosirea de mijloace, cu multitudinea de servicii, cu mania autospionajului. O să ajungem cu toții la balamuc din pricina surmenajului și a electroșocului. Ridică receptorul și ceru să fie trezit a doua zi la șapte dimineața. Luă apoi două pilule mici și le înghiți. Îi era imposibil să mai închidă un ochi fără pilule, iar a doua zi de dimineață se va simți atît de mîlos, încît va înghiți două pilule de *No-Doz*, ca să fie în formă la Point-Mugu. Un excitant ziua, un tranchilizant noaptea, ajunsese un adevărat drogat, fără a mai pune la socoteală Bourbon-ul, țigările. „Nu e de mirare că mă doare ficatul. Totul se va sfîrși curînd într-o cutiuță, în fundul unei gropi. Și atunci ? Atunci ce-mi va păsa ? Nici un țin să înviez !" Brațele îi atîrnau pe pat, capul îi rămase în nemișcare, un nerv de la picior i se destinse. Se simți mai bine.

Mergea pe o șosea din Florida într-un Ford decapotabil, cu o fată în dreapta lui și cu Johnnie în spate cu altă fată. Ce-o mai fi și cu aiuritele astea ? De altfel, uitase pînă și cum le cheamă. Erau beți toți patru, el ceva mai puțin, conducea, vroia să ajungă intact la vila închiriată ; conducea foarte încet. Johnnie se sculă în picioare pe bancheta din spate și zise : „Așteaptă, Bill ! Am să te ajut !" și vîslea cu brațele în aer, rîzînd ca un nebun, cu fata agățată de el, ca să-l facă să se

așeze la loc. La vilă băuseră cu toții și iar băuseră, și mîncaseră puțin. Era călduț. Cerul era de un albastru profund, cu o lună rotundă de un galben portocaliu. Johnnie se sculase în picioare. „Doamne sfinte", zise el, „mă dezbrac în pielea goală! Și tu, Bill, privește luna, parcă ar fi o fesă!" Fetele țipaseră. Adio civilizație! zise Johnnie, toată lumea în pielea goală! Fetele se închiseseră într-o cameră piuind. A doua zi m-am sculat în pat cu Johnnie. Capul lui Johnnie pe pernă lîngă al meu, iar brațul lui aruncat de-a curmezișul peste pieptul meu. Nu m-am clintit, ușa-fereastră dinspre terasă era larg deschisă, era soare afară, vedeam un colț de zid spoit în alb, care se detașa pe cer, nu băgasem de seamă niciodată că e atît de frumos albul acestui zid pe albastrul cerului.

*

Bazinul circular strălucea sub soarele californian; în apa albastră, plină de reflexe, G privea evoluțiile delfinului. Acesta se tot învîrtea, fără să obosească, la aproximativ un metru de la suprafață și, pentru a respira, avea un mod foarte elegant de a se întoarce, fără a înceta înaintarea, așa încît numai partea cu narina îi ieșea din apă. Partea lui caudală nu era verticală, ca la pești, ci orizontală, iar mobilitatea ei nu cuprindea numai aripioara, ci toată partea musculoasă care o preceda. G urmări atent cu privirea delfinul. „La urma urmei, gîndi G, această orizontalitate a caudalei explică abilitatea lui de a se mișca în plan vertical și mai ales capacitatea lui de a țîșni afară din apă pînă la înălțimea etajului I, cum l-am văzut făcînd la Miami. Pentru aceasta e de ajuns ca bazinul să fie destul de adînc, așa încît delfinul să aibă loc suficient să se așeze pe coadă în fundul apei și să demareze de jos în sus cu destulă putere, spre a străpunge suprafața. Dar ceea ce mi s-a părut lucrul cel mai nemaipomenit în spectacolul de la Miami este dansul delfinului, cînd își scoate corpul pe trei sferturi din apă, se pune în echilibru în această poziție și merge înapoi, cu ajutorul unor viguroase mișcări din coadă, de la un capăt la celălalt al bazinului. S-ar zice că e un om care merge de-a-ndăratelea. Dacă ne gîndim bine, e mult mai extraordinar decît un cîine, care face frumos sau chiar decît un dansator care lunecă pe o frînghie întinsă, deoarece verticalitatea delfi-

nului în aer liber se bazează numai şi numai pe mişcarea caudalei în apă, ceea ce presupune o forţă musculară şi un control al puterii cu adevărat uluitoare".

Delfinul încetă rotirea în apă, se îndreptă spre C, rămase nemişcat la un metru de perete şi, înclinîndu-şi capul într-o parte, îl privi. Nu era ochiul rotund şi lipsit de expresie al unui peşte, ci un ochi aproape omenesc, mobil, şiret, gentil, plin de curiozitate. Delfinul întoarse capul în partea cealaltă şi îl privi pe C cu celălalt ochi, apoi îşi întredeschise uşor fălcile a căror linie şerpuită lăsă impresia că zîmbeşte şmechereşte.

Se scurseră cîteva secunde. După terminarea inspecţiei şi constatînd că C nu are de gînd să se joace cu el, nici să-l mîngîie, delfinul făcu stînga-mprejur, se depărtă şi îşi reîncepu rotocoalele. Fără nici o îndoială, numai caudala era propulsivă. Aripioarele laterale nu-i serveau decît pentru a vira sau pentru a-i asigura echilibrul, ca tălpile antiruliu ale unei nave. Cît despre importanta aripioară dorsală, aceasta juca desigur acelaşi rol ca şi deriva unei mici corăbii cu pînze: acela de a asigura stabilitatea de mers şi de a permite viraje mai rapide.

Supleţea, uşurinţa şi puterea înotului delfinului erau impresionante. Trecerea lui prin apă nu crea, ca să spunem aşa, nici o vîltoare sau, mai degrabă, dacă exista o vîltoare, ea nu se producea pe dîra lui, ci foarte slab la suprafaţa bazinului, unde erau vizibile cîteva cavitaţii: fenomen întru totul explicabil, deoarece caudala era orizontală, iar apa era respinsă de ea, în propulsie, de jos în sus. În schimb, în stratul de apă în care se deplasa delfinul, ochiul nu deosebea nici un vîrtej. Mai mult decît atîta, nevoia delfinului de a veni pentru respiraţie la suprafaţă prezentînd spatele, nu părea să-i frîneze cursa, atît de suplă şi atît de rotunjită îi era mişcarea cu care îşi ducea narina la aer. Bazinul era mult prea mic pentru a permite delfinului să folosească o zecime din viteza lui posibilă, dar oricît de alene ar fi înotat, se simţea că dispune de însemnate rezerve de forţă.

— Aţi şi făcut cunoştinţă cu Dash, zise o voce jovială în spatele lui C.

C se întoarse.

— M. D. Morley, zise noul venit, întinzîndu-i o mînă roşie ca o şuncă. Eu sînt cel însărcinat să vă fac onorurile. Fiţi

binevenit la baza navală de la Point-Mugu, Mr. C, continuă el cu o solemnitate ironică şi cordială. Şi dacă-mi îngăduiţi să vă dau un sfat, ar fi să nu vă sinchisiţi de protocol şi să vă scoateţi haina.

— Bucuros, consimţi C.

Morley era şi el numai în cămaşă. Avea faţa rotundă, torsul rotund, ochii rotunzi, părul scurt creţ ; era imaginea însăşi a sănătăţii înfloritoare şi a bunei dispoziţii, de pe un panou de publicitate pentru o renumită marcă de bere.

— S-o fi plictisind singur de tot, zise C, agitîndu-şi mîna în direcţia lui Dash.

— Dar nu e singur ! zise Morley. E legat prin telefon, sau mai bine zis prin hidrofon, cu Doris, care se găseşte în alt bazin.

— Se cunosc ?

— Au trăit împreună în acelaşi bazin cîtăva vreme. Nu au fost despărţiţi decît pentru nevoile experienţei : vroiam să le înregistrăm conversaţiile.

— Vasăzică vorbesc ?

— Şi încă cum ! Ca doi îndrăgostiţi la cele două capete ale unei linii telefonice.

— Dar cum se ştie că e o conversaţie adevărată ?

— Nu vorbesc niciodată amîndoi în acelaşi timp, ci unul după altul, ca şi cum ar fi un dialog, cu întrebări şi răspunsuri.

— Mr. Morley, zise C, după cîte îmi amintesc, delfinii emit o mare varietate de zgomote, troznete, mormăieli, schelălăieli...

— Da, dar în conversaţie folosesc mai ales fluierături. Şi aceste fluierături sînt foarte diferite unele de altele, ca durată, amplitudine, frecvenţă şi modulaţie. Se prea poate ca delfineza să fie o limbă şuierată, adăugă Morley, cu un aer de satisfacţie răspîndit pe faţa lui rotundă.

— Atunci s-o decodificăm, zise C pe un ton glumeţ, dar ochii lui reci supravegheau cu atenţie faţa lui Morley.

— Asta ne străduim să facem, zise Morley pe acelaşi ton. Dar trebuie mai întîi să clasificăm sunetele.

Urmă o tăcere, după care C zise :

— Chiar fiind optimist, presupun că nu putem spera să avem curînd rezultatul.

— Nu. Dar fiţi liniştit. Noi nu ne limităm la studiul şuierăturilor. Practic, atacăm problema pe toate feţele ei.

— De exemplu ?

— De exemplu, încercăm să-i învățăm pe delfini vocalele engleze, făcîndu-i să le audă în frecvența și modulația care le aparțin. Cu alte cuvinte, delfinizăm engleza, pentru a le-o face accesibilă.

— Adică, zise C, încercați să creați un *delphin-English*, analog cu *pidgin-English* vorbit de indigenii din Pacific. Și reușiți ?

— E prematur să spunem că reușim. Dar stați, am să vă arăt ceva.

Morley se aplecă, luă repede trei obiecte rînduite lîngă peretele exterior al bazinului și le azvîrli în mijlocul oglinzii de apă. Abia cînd ajunseră la destinație, C le identifică : o pălărie veche, găibuie, gen sombrero, o minge roșie și un baston scurt, vopsit în albastru. *

— Dash, zise Morley, executînd mici lovituri repetate pe peretele interior al bazinului, pentru a atrage atenția delfinului.

Dash se îndreptă numaidecît spre Morley și, ajuns la aproximativ un metru de perete, își scoase capul din apă.

— Pălăria ! strigă Morley. Prinde pălăria !

Dash, fără ezitare, se îndreptă spre sombrero, plonjă, luă pălăria în bot și i-o aduse lui Morley. Aceasta o apucă, o aruncă din nou în mijlocul oglinzii de apă și strigă :

— Bastonul ! Prinde bastonul !

Dash prinse bastonul între fălci, îl aduse, iar Morley îl puse numaidecît la loc, în joc.

— Mingea ! strigă Morley. Prinde mingea !

— Bravo, zise C. I se întîmplă să se înșele ?

— Uneori. Dar mă întreb dacă nu face într-adins, ca să mă tachineze. Bineînțeles, experiența se situează la un nivel destul de modest. Dar utilitatea ei pedagogică nu este neglijabilă. Fixăm atenția lui Dash, îl învățăm să învețe, îl obișnuim totodată cu sunetele omenești. În plus, va fi foarte interesant să știm, continuîndu-ne experiența cu alte obiecte, cîte cuvinte englezești va ajunge el să înmagazineze și să recunoască.

Morley se întrerupse, se uită la ceas și zise :

* Aceste trei obiecte au un punct comun care a determinat alegerea lor : sînt desemnate în engelzește prin monosilabe : *hat, ball, stick.* (N.A.).

— Veniţi cu mine, Mr. C. Aţi nimerit la ţanc. Am să vă arăt ceva fascinant.

Îl duse cu paşi grăbiţi spre un bazin construit din duroplast, pe care un dig îngust îl despărţea de Pacific. Doi inşi, îmbrăcaţi în combinezoane negre de oameni-broască, erau ocupaţi cu harnaşarea unui delfin.

— Vi-l prezint pe Bill, zise Morley. A făcut obiectul unui antrenament special. A fost învăţat să se îndrepte spre unul din dresorii lui, de îndată ce acesta acţionează sub apă un *buzer*. Iată instrumentul, zise el, luîndu-l din mîna unui asistent, care stătea în picioare lîngă un troliu. După cum vedeţi, *buzerul* seamănă cu o torţă electrică. Este etanş şi cînd e pus în funcţiune emite sub apă un sunet vibrant, ale cărui unde se propagă foarte departe. Bill a fost dresat astfel ca, de îndată ce aude acest sunet, să alerge spre emiţător, indiferent dacă acesta se află sub apă sau pe o ambarcaţiune. Atunci primeşte ca răsplată un peşte...

— Admir modul în care se lasă în voia dresorilor, zise C. I se încheie hamurile şi nu se clinteşte.

— E un animal capabil de mult ataşament, zise Morley. Şi foarte binevoitor faţă de noi. E un fapt relatat de toţi observatorii : delfinul îi iubeşte pe oameni. Dumnezeu ştie de ce, reluă el după o secundă de tăcere.

Cugetarea aceasta se armoniza atît de rău cu buna sa dispoziţie şi cu rotunjimea optimistă a feţei sale, încît C îl privi mirat.

— La urma urmei, zise C, îi hrăniţi bine şi nu-i maltrataţi.

Morley îşi scuturâ umerii rotunzi :

— Credeţi-mă, Mr. C, cînd vor putea vorbi, vor avea destule să ne spună despre micimea bazinelor şi despre singurătatea pe care le-o impunem... În clipa aceea, veţi vedea că vor începe să se organizeze şi poate că vom avea greve şi revendicări.

C începu să rîdă, apoi atenţia i se concentră asupra dresorilor. Aceştia îl aşezau pe delfin pe un fel de brancardă, străpunsă de două găuri, prin care să lase să treacă aripioarele laterale. Brancarda era pusă pe patru picioare lungi, din ţeavă, legate la bază, ca nişte paralele de gimnastică. Dresorii prinseră cablul troliului de braţele brancardei, făcură semn colegilor lor şi delfinul începu să se ridice în aer. Apoi troliul pivotă şi coborîrea spre marea liberă începu. Cei doi dresori

ieşiră din bazin şi coborîră repede pe nişte trepte de beton, în ocean, ca să primească animalul. Stăteau în apă pînă la şolduri.

— Îi daţi drumul ? zise G.

— Aşa se pare, zise Morley, cu faţa-i rotundă şi roşie cam încordată.

— Pentru prima dată ?

— Da.

Morley se uita la dresori. Delfinul era în apă, dezlegat de pe brancardă. Cei doi oameni îi legau acum de hamuri o sforicică de aproximativ un metru şi jumătate lungime, avînd la capăt o mică geamandură de culoare portocalie, în formă de cîrnat.

— Văd că luaţi totuşi măsuri de precauţie, zise G.

— Da, răspunse Morley scurt.

Dresorii ridicară capul şi în acelaşi timp îl priviră pe Morley. Combinezoanele lor de cauciuc negru făceau să le pară şi mai blond părul scurt, şi mai deschişi la culoare ochii. Îl încadrau pe delfin şi, cu ambele mîini agăţate de hamuri, îl ţineau zdravăn între ei, cu capul îndreptat spre orizont, cu gura întredeschisă. „Apa din larg o fi bună la gust", îşi zise G.

— Daţi-i drumul, zise Morley, cu chipul încordat.

Dresorii îşi luară mîinile. Delfinul rămase o jumătate de secundă nemişcat, apoi dădu o formidabilă lovitură cu coada şi demară ca lansat de o catapultă. La aproximativ un metru sub apă, porni spre larg. În mai puţin de o secundă, G îi pierdu din vedere corpul cenuşiu profilat, dar geamandura pe care o tîra după el ţopăia la suprafaţă şi îi indica mersul. Culoarea portocalie a geamandurei se detaşa net pe albastrul profund al oceanului.

— Fuge ca o săgeată, zise G.

— Poate să fugă încă şi mai repede, adăugă unul dintre dresori, cu mîndrie, dar e frînat de geamandură.

Morley nu spunea nimic. Geamandura dansa pe marea netedă. Cu ochii gravi, cu buzele strînse, Morley o privea cum se depărtează de el, tot mai mult, secundă după secundă.

— Iată un strengar fericit că poate să zburde, zise G. În locul lui m-aş simţi ca beat. Şi în al dumitale, adăugă el după o secundă, aş începe să fiu neliniştit.

Morley nu răspunse.

— Încerc ? întrebă unul dintre dresori, nervos.

— Încearcă, zise Morley.

Dresorul bägă *buzerul* în apă şi îl puse în funcţiune. Se scurse o secundă şi geamandura portocalie îşi începu goana, descrise nişte zigzaguri, păru să ezite şi făcu stînga-mprejur. Bill se înapoia la mal.

— Am cîştigat, zise Morley, cu glasul înecat.

Urmă o tăcere. C, Morley şi cei doi oameni îşi ţineau ochii aţintiţi asupra geamandurii portocalii. O priveau, fascinaţi, cum ţopăie peste micile cute ale oceanului, în timp ce delfinul revenea cu viteză spre societatea oamenilor.

După două secunde, capul zîmbitor şi ironic al lui Bill se ivi la un metru de dresor, care îi dădu un peşte.

— Urcă-l la loc, zise Morley oftînd. Ajunge pentru azi.

C îl privi. Avea aerul că e fericit şi obosit.

— Haideţi cu mine, zise Morley. Vă duc la bufet. Aş bea ceva.

— Am să vă pun o întrebare, zise C, potrivindu-şi maşinal pasul după cel al lui Morley. După părerea dumneavoastră de ce a venit înapoi ? Da, de ce a venit înapoi, în loc să prefere libertatea, ceea ce ar fi, la urma urmei, normal la un animal captiv ? Ştiu : o să-mi spuneţi că vine înapoi pentru că a fost condiţionat de *buzer* şi de peşte. Cînd e vorba de un animal atît de inteligent, asta nu e o explicaţie satisfăcătoare. Bill ar putea să-şi spună, la urma urmei, că peştii nu-i lipsesc în mare şi că n-are nevoie de ai dumneavoastră...

Morley îl privi pe C cu gravitate.

— Şi eu îmi pun această întrebare, Mr. C. Şi iată răspunsul meu : delfinul este un animal sociabil, nu este un solitar. Trăieşte în mare în familie, şi această familie face parte dintr-un grup bine definit, avînd, probabil, un teritoriu din care nu iese niciodată, o ierarhie, o organizare. Să presupunem că-l „pierdem" pe Bill la cîţiva kilometri de coastă. Unde s-ar duce ?

— Ar putea încerca să găsească un alt grup.

— N-ar fi uşor. Şi nu e de loc sigur că ar izbuti să convingă grupul să-l lase să se integreze.

— Înţeleg.

— În timp ce aici, la Point-Mugu, e integrat : ne ocupăm de el, îl hrănim, ne jucăm cu el, ne cunoaşte.

— Vreţi să spuneţi că vine înapoi, pentru că a stabilit cu dumneavoastră anumite legături afective ?

— Da, zise Morley. Exact ; asta e părerea mea. Familia lui, acuma, sîntem noi.

*

De la Washington la Los Angeles, de la Los Angeles la Miami, de la Miami la Seattle, ce absurditate, ce enormă risipă de timp, de forţe, de bani, de materie cenuşie, pur şi simplu pentru că măgarii aceia au vrut să umble cu ascunzişuri. O săptămînă, o săptămînă întreagă am colindat continentul american, sărind dintr-un avion în altul, dintr-un hotel în altul, de la un centru de cercetări la altul, ca să obţin cu mare greutate, cu ţîrîita, informaţiile pe care ar fi putut să mi le dea în mai puţin de-un ceas. Am cugetat asupra problemei, pot să spun, „capodopera" voastră de „analiză la nivelul pielei". E destul de profundă nerozia dumneavoastră, pentru că acum, după ce mi-am băgat nasul în treburile voastre, nu-l mai scot, am să ştiu tot, inclusiv pedigriurile cercetătorilor, ale căror nume aţi socotit, din şiretenie, că e bine să nu mi le spuneţi. Şi dacă vor trăi într-o casă de sticlă iubiţii voştri, nu-mi trebuie mai mult de şase luni ca să-i cunosc pe toţi cu de-amănuntul, iar cît despre voi, analiştii superficiali, Dumnezeule, aveţi să înţelegeţi, aveţi să suferiţi, aveţi să regretaţi că v-aţi născut. De acum înainte n-o să mai puteţi ridica nici degetul cel mic fără ca eu să bag de seamă, nici să evacuaţi un gaz fără ca eu să aud, nici să ridicaţi o greutate de presat hîrtii fără să mă găsiţi pe mine dedesubt. Veţi fi infiltraţi, îmbibaţi, intoxicaţi, manipulaţi în aşa măsură încît n-o să mai ştiţi nici voi cine comandă : voi sau eu ?

Mr. G ? zise o voce în spatele lui. Se întoarse. Era „W. D. Hagaman". G strînse mîna întinsă. Patruzeci de ani, foarte înalt, foarte îngust în umeri, un gît enorm, faţa prelungă, smeadă, atît de prelungă, încît părea aproape redusă la două dimensiuni, ochi albaştri, şterşi, fără viaţă. De îndată ce Mr. G strînse mîna lui Hagaman, aceasta îi căzu înapoi de-a lungul corpului, regăsi mîna stîngă la spate, se înnodă cu ea şi nu se mai clinti.

— Mr. G, zise din senin Hagaman, ca şi cum rostirea numelui şi strîngerea de mînă i-ar fi epuizat partea pe care admitea

s-o acorde relațiilor dintre oameni, știți, bineînțeles, ce este un sonar ?

G zîmbi cu un aer naiv :

— Nu e chestia aia de pe bordul vaselor noastre, care detectează submarinele inamice ?

Naivitatea era osteneală zadarnică. Hagaman nu-l privea. G era un biped etichetat G și atîta tot.

— Mai exact, zise Hagaman, este un aparat care emite în apă ultrasunete. Undele sonore sînt înapoiate ca ecou de către obiectele cufundate și sînt recuperate apoi de aparat. Întrucît viteza sunetului în apă este cunoscută, un calculator electronic stabilește imediat distanța și forma obstacolului cufundat. Notați că acest aparat, inclusiv calculatorul electronic, este greu și complicat, și că informațiile pe care le dă sînt uneori nesigure, datorită prezenței în apă a undelor difuzante, care slăbesc ecoul.

Cu cele două mîini înnodate la spate, Hagman își sfîrșea întotdeauna fraza, indiferent de lungimea ei, fără vreun gest, fără vreo oscilație a corpului, fără măcar să clipească din ochi, cu fața lui prelungă și nemișcată cocoțată deasupra gîtului, cu privirea fără expresie trecînd pe deasupra capului lui G, cu buzele abia întredeschise pentru a lăsa să treacă sunetele, cu vorbirea lentă, precisă, profesorală, ireproșabilă, singura mișcare detectabilă fiind, în afară de cea a buzelor, ridicarea și coborîrea și iarăși ridicarea unui măr al lui Adam foarte proeminent, aproape la nivelul ochilor lui G.

— Acesta este sonarul industrial, zise Hagaman.

Făcu o pauză.

— Sonarul natural al delfinului, reluă el cu aceeași voce lentă, mecanică și impersonală, este mult superior. Nu cîntărește decît vreo cîteva sute de grame, delfinul îl poartă în întregime în cap și se dovedește a fi de o precizie remarcabilă.

Făcu din nou o pauză și, după cîteva secunde, G înțelese că această pauză nu-l privea pe el. Hagaman nu se oprea ca să-i permită să-i înregistreze expunerea sau ca să-i dea timp să pună vreo întrebare. Se oprea, pentru că urma să schimbe subiectul. Prezența ființei omenești anume G nu avea decît o valoare abstractă. G era cineva căruia urma să-i explice sonorul delfinilor, pentru că așa i se ceruse ; și i-l explica. L-ar fi explicat în termeni identici și cu aceleași opriri oricărei alte persoane.

— Nimic nu poate înlocui o demonstrație, reluă Hagaman. Poftiți, Mr. C.

Un bazin circular, ca la Point-Mugu, un soare arzător și un delfin. În picioare, alături de bazin, un om în combinezon etanș.

— Asta-i Dick. L-am dresat să primească un pește în următoarele condiții : într-un punct al parapetului circular, pe care îl mut de fiecare dată, plasez un clopoțel acționat de o manetă aflată în apă. Fluier. Cînd aude fluieratul, delfinul trebuie să găsească maneta și s-o împingă cu botul. Clopoțelul începe atunci să sune. În alt punct al bazinului, pe care îl mut de asemenea de fiecare dată, cufund în apă un pește, în poziție verticală, ținîndu-l de coadă. Delfinul trebuie să găsească peștele. După dresaj, procentajul reușitelor lui Dick : sută la sută.

Hagaman făcu o pauză.

— Karl, reluă el, pune-i ventuzele.

Karl sări peste parapet și pătrunse în apă. Numaidecît, Dick, din două lovituri de coadă, veni alături și se frecă de el, cerșindu-i mîngîierile. Karl îl dezmierdă cu mîna și după cîteva secunde apropie o ventuză de ochiul lui drept. Ventuza avea înfățișarea unei jumătăți de ou de rață, din material plastic alb. Karl fu nevoit să dea dovadă de răbdare și de îndemînare, căci Dick scăpă de cîteva ori, înainte de a accepta să fie orbit temporar.

Karl ieși numaidecît din bazin și schimbă poziția clopotului pe parapet.

— Bazinul, zise Hagaman, amplifică sunetele emise de delfin și ne permite să le auzim în aer liber. Ascultați : de îndată ce voi fluiera, Dick își va pune în acțiune sonorul. Ești gata, Karl ?

Karl scoase un pește dintr-o găleată, se postă de cealaltă parte a bazinului și se pregăti să-l bage în apă. Hagaman fluieră. C auzi o serie de troznete, emise la intervale regulate : cran, cran, cran, cran și, în același timp, fără o secundă de bîjbîială, delfinul nevăzător se duse de-a dreptul spre manetă și o apăsă. Clopotul sună. La celălalt capăt al bazinului, Karl băgă în apă peștele, pe care îl ținea de coadă. Delfinul făcu stînga-mprejur, trozniturile reîncepură, și fără nici o greutate, fără nici cel mai mic ocol, fără cea mai mică șovăire,

delfinul traversă toată lățimea piscinei, înotă spre pește și îl înșfăcă.

— Extraordinar, zise C. Nu-ți vine să crezi că nu vede.

— Să ne apropiem de Karl, zise Hagaman, cu vocea lui impersonală. Vom face o a doua experiență. De data aceasta Karl va băga în apă simultan doi pești. Priviți-i bine : sînt de două specii diferite, dar lungimea și forma lor sînt aproape identice.

— Cel mult s-ar putea spune că unul este ceva mai puțin lat decît celălalt.

— Exact. Și, tocmai, cel mai lat e slăbiciunea lui Dick. Cît despre celălalt, nu se atinge niciodată de el. Atenție ! Deplasez clopotul de-a lungul parapetului. Și fluier.

La auzul fluierului, Dick își puse în funcțiune sonarul, găsi maneta și o apăsă. Clopotul sună. Karl băgă în apă în același timp ambii pești, la vreo douăzeci de centimetri distanță unul de altul. Tot așa, precedat de cran-cran-cran-cran-ul său, Dick înotă de-a dreptul spre cel preferat și îl înghiți.

— I se întîmplă să se înșele ? întrebă C.

— Niciodată.

— Poate fi călăuzit spre peștele preferat prin miros ?

— Cetaceele sînt lipsite de simțul mirosului.

— Atunci e nemaipomenit, zise C. Precizia sonarului delfinului este nemaipomenită. Vede cu urechile.

— Mai exact, zise Hagaman, cu vocea lui lentă, inexorabilă, vede cu narina, vede cu urechile și vede cu microcalculatorul electronic care interpretează undele venite înapoi, percepute cu urechile sale.

Cu mîinile la spate, cu corpul și fața imobile, cu ochii șterși ațintiți cu douăzeci de centimetri deasupra capului lui C, Hagaman aștepta. În ceea ce îl privea, misiunea lui era terminată. Dar nu-l împiedica pe vizitator să-i pună întrebări.

— Dacă înțeleg bine, zise C, natura l-a înzestrat pe delfin cu un sonar infinit superior sonarului nostru și încercăm să aflăm secretul lui de fabricație.

Hagaman rămase pe gînduri.

— Dacă vrem să punem accentul pe latura practică a problemei, presupun că scopul cercetărilor poate fi formulat așa cum l-ați formulat dumneavoastră.

— Dar nu s-ar putea folosi direct sonarul delfinilor ?

— Cum adică : „direct" ?

— De pildă, folosind delfinii la unele misiuni de detecție submarină.

După o tăcere, Hagaman zise :

— Sînt străin de acest aspect al problemei.

*

RAPORTUL LUI C.
KL/256 21, SECRET

(Nota lui G. : Raportez această convorbire din memorie, deoarece persoana pe care o numesc *informatorul* a cerut în mod stăruitor să nu fie înregistrată pe bandă de magnetofon. Pentru aceleași motive, nu a fost niciodată fotografiat și s-a convenit ca eu să fiu singurul care să-i știu numele).

Informatorul. — Am hotărît să vin la dumneavoastră de îndată ce am aflat de convorbirea dumneavoastră cu Atalanta. Dar am avut destulă bătaie de cap pînă v-am descoperit.

C. — Știu. Vă mulțumesc din suflet pentru această osteneală.

Informatorul. — Ca să spun drept, nu înțeleg de ce Atalanta s-a arătat atît de puțin dispusă să colaboreze. Acești pereți despărțitori etanși între servicii n-au rost. Mai ales cînd amîndouă slujesc aceluiași scop.

G. — Dar servim absolut aceluiași scop ? Greșesc oare dacă socot că filozofia de viață a unor anumite persoane din serviciul Atalantei nu este, poate, absolut la fel cu a noastră ?

Informatorul. — Da, înțeleg. Să spunem atunci că a mea, personal, este mai apropiată de a dumneavoastră.

G. — Bănuiam. Dar sînt fericit să vă aud că spuneți asta. Sînt prea mulți porumbei și semi-porumbei în anturajul Atalantei...

Informatorul. — Sînt de aceeași părere.

G. — Ați accepta, la nevoie, să-mi vorbiți despre ei ?

Informatorul. — Nu acesta este scopul pentru care am luat contact cu dumneavoastră. În mintea mea nu trebuie să fie vorba despre persoanele cu care lucrez, ci despre delfini.

G. — Una n-o exclude pe cealaltă. Adevărul este că ne facem prea multe griji în legătură cu anturajul Atalantei. Situația este, poate, mult mai gravă decît credeți. La urma

urmei, nu putem înlătura ideea că al treilea război mondial ar putea să izbucnească într-un viitor apropiat. În această perspectivă, tot ceea ce ne-ați putea spune ar fi de neprețuit.

Informatorul. — Nu văzusem rolul meu în felul acesta. După părerea mea, ar însemna aproape o josnicie să-i implic pe oamenii cu care lucrez. Nu-i consider trădători pentru că nu împărtășesc părerile mele.

C. — În timp de război, sau de pre-război, dați-mi voie să vă spun, e foarte greu de știut unde începe trădarea. Oamenii aceștia sînt prietenii dumneavoastră ?

Informatorul. — O, nu !

C. — Bine, în cazul acesta nu prea vă înțeleg scrupulele. Cu atît mai mult cu cît nu se pune chestiunea să-i „implicați". Vă cer doar să mă ajutați să-mi formez o părere despre ei.

Informatorul. — Dar nu e totuna ?

C. — Oh ! e o nuanță. Să luăm, de pildă, cazul brațului drept al Atalantei. Să-i zicem Azur, dacă vreți. Înțelegeți ce vreau să spun ?

Informatorul. — Da.

C. — Ei bine ! Azur mă cam îngrijorează. Nu izbutesc să-l definesc. Mi se pare foarte neclar. Ce credeți despre el ? În ce categorie trebuie pus ?

Informatorul. — După părerea mea, nu e nici capră, nici varză.

C. — Ei, vedeți ? Nu vă cer mai mult. Aveți impresia că, spunînd acest lucru, l-ați „implicat" pe Azur ?

Informatorul. — Ca să spun drept, nu.

C. —. Adevărul, dacă sîntem de acord, este că Azur este un oportunist care se va alătura totdeauna, la urmă, taberei cîștigătoare.

Informatorul. — Poate cu o mică preferință inițială pentru filozofia de viață care nu este a noastră.

C. — Da. Și eu cred la fel. E întocmai așa. Ați simțit foarte bine nuanța aceasta. Și aș fi ispitit să spun același lucru despre Atalanta.

Informatorul. — O, Atalanta este altă problemă... Nimeni, la noi, nu știe ce se petrece în capul Atalantei.

C. — Ca să fiu absolut sincer, acesta e motivul pentru care acord atîta importanță nevoii de a-i cunoaște bine anturajul. Dar să trecem la delfinii noștri. Pot să vă pun cîteva întrebări ?

Informatorul. — Tocmai în privința delfinilor am luat contact cu dumneavoastră. În domeniul acesta sînt gata să vă ajut la maximum.

C. — De fapt n-am decît o singură întrebare. În ce fel concep oameni ca Atalanta și Azur utilizarea practică a delfinilor ?

Informatorul. — În privința aceasta, doctrina este clară. În toate acțiunile de construcție sau de distrugere submarină, în care folosim oameni-broască, ar fi mult mai avantajos să folosim delfini.

C. — De ce ?

Informatorul. — Delfinul are un mare avantaj față de scufundătorul uman : nu cunoaște narcoza azotului și, cînd revine la suprafață, n-are nevoie să fie decomprimat. Știți de altfel că Sealab * a folosit un delfin numit Tuffy ca să facă legătura între oamenii din casa de sub apă și vasul de suprafață. Tuffy le aducea ziarul, corespondența, sticlele de bere...

C. — Da, mi-aduc aminte. Am citit asta undeva. E uimitor, dar nu este vorba propriu-zis de o *muncă*. Nu vă temeți că delfinul neavînd mîini asta ar putea să-i limiteze mult utilizarea în muncile submarine ?

Informatorul. — Da și nu. Delfinul este foarte dibaci cu botul. Împinge pîrghii, aruncă mingi, execută numere de echilibristică. În plus, scheletul aripioarelor sale laterale este cel al unui braț atrofiat terminat cu o mînă, vestigiu din vremea cînd trăia pe uscat. Aceste aripioare sînt, într-o anumită măsură, capabile să apuce. Poate că se va ajunge la educarea și dezvoltarea lor. Pînă una-alta, va trebui să se folosească hamuri sau echipamente speciale.

C. — Tocmai. Vorbiți-mi despre aceste hamuri. Stați, am să-mi precizez întrebarea : s-a gîndit cineva să fixeze pe aceste hamuri o mină, pe care delfinul ar putea s-o depună la intrarea unui port, sau chiar s-o fixeze pe coca unui vas ?

Informatorul. — Da. Chestiunea este în studiu. Dar în privința aceasta nu știu mai mult decît dumneavoastră. Ceea ce pot să vă spun este că anumiți delfini sînt de pe acum antrenați să deosebească vasele „amice" de vasele „inamice", chiar pe întuneric.

C. — Cum ?

* Sea Laboratory — Laboratorul marin (engl.).

Informatorul. — Vasele „amice", sub linia de plutire, poartă la proră o mică placă ; și această placă este făcută dintr-un metal diferit de cel din care e făcută coca.

C. — Și delfinii sesizează prezența acestei plăcuțe chiar și pe întuneric ?

Informatorul. — Da. Și chiar cînd e acoperită cu aceeași vopsea ca și coca.

C. — Și cum fac ?

Informatorul. — Își folosesc sonarul. Pesemne că există o mică deosebire între ecoul trimis de plăcuță și cel trimis de coca propriu-zisă.

C. — E uluitor. După părerea dumneavoastră, care ar fi rolul delfinului într-o bătălie ofensivă și defensivă ?

Informatorul. — Am să vă spun care e doctrina noastră : delfinul este în același timp un submarin nedetectabil și o torpilă inteligentă.

C. — De ce nedetectabil ?

Informatorul. — Pentru hidrolocatoarele adversarului, este un pește. În al doilea rînd, dacă atacă, chiar și în plină zi, va deiuca toate manevrele făcute de vasele inamice pentru a-l evita. Gîndiți-vă la extraordinara lui viteză subacvatică. Gîndiți-vă și la facultatea lui de a se cufunda instantaneu la mari adîncimi.

C. — Din punct de vedere tactic, serviciile dumneavoastră cum văd lucrurile ?

Informatorul. — Să presupunem că ajungem să înrolăm și să dresăm cete numeroase de delfini și să-i facem să patruleze în apele Pacificului și ale Atlanticului. Grație sonarurilor lor, ei ar putea să detecteze înaintarea unei flote de submarine atomice și să ne ajute s-o nimicim, presărînd mine pe drumul ei. Ar mai putea să atace vasele de suprafață, ducîndu-se să plaseze bombe sub linia lor de plutire. Ar putea chiar, la nevoie, să ducă bombe atomice pînă în porturile adversarului. În acest caz, evident, ar trebui prevăzută sacrificarea animalelor purtătoare.

C. — Dacă ne gîndim la durata și la costul uceniciei lor, sacrificiul mi se pare foarte serios.

Informatorul. — Admit ipoteza că vom fi dresat mai multe sute de asemenea animale. Vom putea atunci să luăm din acest număr vreo douăzeci de delfini kamikazați — kami-

kazați inconștient, bineînțeles — fără ca potențialul nostru să fie prea afectat de pierdere.

G. — Toate acestea prezintă cel mai mare interes.

Informatorul. — Dar, bineînțeles, o colaborare atît de complexă presupune că izbutim să comunicăm cu delfinii cu ajutorul unui limbaj. E o condiție *sine qua non.*

G. — Atalanta mi-a vorbit despre doctorul Lilly.

Informatorul. — Doctorul Lilly e foarte inteligent, a făcut lucruri excelente, dar e încă departe de țintă. După părerea mea, Sevilla e mult mai înaintat.

G. — Sevilla ?

Informatorul. — Am să vă dau coordonatele lui. În realitate, toată reușita proiectului *Delfin* se bazează pe Sevilla.

G. — El își dă seama de asta ?

Informatorul. — Aș, de loc ! Sevilla este cu totul străin de perspectivele pe care le-am evocat împreună adineauri. Sevilla e un idealist. Ceea ce îl interesează pe Sevilla este să stabilească o comunicație între specii. El crede că aceasta ar fi o mare cucerire pentru omenire.

G. — N-o fi, cumva, unul dintre acei...

Informatorul. — Nu. Nu credem. N-are habar de politică. E foarte departe de acest gen de lucruri.

G. — Bine, mulțumesc. Colaborarea dumneavoastră îmi este neprețuită.

Informatorul. — Totuși, nu v-am spus decît lucruri foarte banale. Veți citi lucruri mult mai senzaționale sub semnătura unor anumiți ziariști care se ocupă de problemele științifice.

G. — Da, dar la ei trebuie întotdeauna să ții seama de o anumită doză de ipoteză, de imaginație. Sursa informațiilor dumneavoastră garantează seriozitatea lor.

Informatorul. — Ei bine, sînt fericit că am putut să vă fiu de folos. Rămîn cu totul la dispoziția dumneavoastră.

G. — Mulțumesc. Vă sînt cu adevărat foarte recunoscător. Mi-ați permite să revin asupra unui punct ? Dacă ați vrea să acordați din cînd în cînd o mică atenție preocupărilor mele cu privire la anturajul Atalantei, ne-ați face un foarte mare serviciu.

Informatorul. — Am să mă gîndesc.

III

— Mr. G ? zise Maggie Miller, douăzeci şi nouă de ani, mică de stat, voinică, roşcovană, cu colţul ochiului secretînd în permanenţă un lichid gălbui, cu plăci roşii pe obraji, părul rar şi spălăcit, cu buzele proeminente şi roşii aproape unindu-se cu bărbia, veşnic umede de salivă. Îmbrăcată în grabă cu un bluzon care o umfla şi cu o cămaşă în carouri mari verzi şi roşii, avea un aer pasionat şi nestăpînit. Toată faţa ei se avînta înainte, ca pentru a apăra, de cei răi, pe zeii ei, vii sau morţi — profesorul Sevilla, James Dean, Bob Manning — fără a-i pune la socoteală pe zeii minori şi efemeri. Ce mai faceţi, Mr. G ? Vă prezint pe asistentul meu Jim Foyle ; hello, Mr. Foyle ! Dar nu cumva e o neînţelegere, Mr. G ? După agenda mea, vizita dumneavoastră era prevăzută pentru ora şaptesprezece şi treizeci şi nu pentru (se uită la ceasul ei cu brăţară de oţel, etanşat) ora cincisprezece şi treizeci. Sînt dezolat, Miss Miller ! O nu, nu, Mr. G ! Din păcate, domnul profesor Sevilla nu e aici, dar asistenta lui, Miss Lafeuille, vă va da toate informaţiile necesare.

Urmă tăcere. Maggie Miller îşi plecă ochii spre agenda ei, îi ceru Domnului iertare că minţise şi-i închină un gînd de ură pură şi dezinteresată lui Mrs. Ferguson (ce poate ea să înţeleagă din ce spune profesorul, snoaba asta ? s-o spunem verde : tîrfa asta, iartă-mi, Doamne, acest cuvînt grosolan). Bietul profesor, n-o să-l lase niciodată în pace femeile ? Şi asta, cu aerul ei suav şi cu pleoapele ei ipocrite, cea mai rea din toate, o fiinţă absolut depravată şi cinică, vine să-l ia de

la laborator sub nasul nostru, în plin lucru. Am văzut eu prea bine că și Arlette e furioasă, iar el, nerodul ăsta mare se lasă dus de nas, o mică lăsare a pleoapelor și gata, iată-l lîngă ea, în mașina asta mică și snoabă ; el are aerul fin, îndoit în două în această cutie, iar ea îl duce de nas, cum zice Bob Manning, este tirania celui slab asupra celui tare, dar la urma urmei, dacă cel tare ar fi într-adevăr tare, nu s-ar lăsa tiranizat de cel slab. Mr. C, am s-o chem pe Miss Lafeuille, e în bazin, cu Ivan. Cum ați spus ? Da, Lafeuille, e o canadiană de origine franceză, de unde și numele. Scuzați, nu vi l-am prezentat pe Bob Manning. Bob este unul dintre colaboratorii noștri. Bob înaintă, și privirea lui C îl fixă : un tînăr înalt, slab, grațios în toate mișcările, cu mîini lungi, fine și flexibile la capetele brațelor. Ce mai faceți, Mr. C ? zise Bob cu un zîmbet încîntător.

Cînd Maggie ieși din baraca prefabricată care servea de laborator, primi soarele și aerul marin în plin obraz, și deodată avu senzația că aerul călduț al Floridei o ia în brațe și o strînge la piept. Se simți frumoasă și copleșită, respiră adînc, merse cu pași mari și repezi, cu picioarele ei mici și scurte, ținîndu-și fața greoaie, congestionată și combativă, proiectată înainte. Arlette stătea întinsă în costum de baie pe una dintre cele două plute de poliester amarate la marginea bazinului, aplecată asupra delfinului Ivan, cu mîna în apă, cu ochii roșii. Cînd Maggie se apropie, ea își puse din nou ochelarii de soare. Draga mea, zise ea, e înspăimîntător, profesorul a uitat că are întîlnire cu tipul acela, cu C, știi tu, trebuie să fie unul mare, pentru că în principiu experiența noastră e arhisecretă. Mă întreb dacă n-ar putea să-i facă vreun rău profesorului. Nu-mi plac ochii lui deloc — reci, zîmbitori, vicleni și amenințători, dacă înțelegi ce vreau să spun. Ai putea să-l primești și să-i explici experiențele noastre, încercînd să-l seduci, cu toate că nu e deloc tipul care să se lase îmbrobodit de o femeie. Nici nu s-a uitat la mine ; i-am lăsat, pe el și pe asistentul lui, cu Bob, îl știi pe Bob, e adorabil, ar îmblînzi și un regiment de șerpi cu clopoței. Adu-i încoace, zise Arlette cu un oftat, nu vreau să fac senzație apărînd în laborator în costum de baie.

Bineînțeles, răspunse numaidecît Maggie cu o voce gîfîitoare, ca și cum viața ar fi prea scurtă, iar ea, Maggie n-ar

avea timp să spună tot ce are de spus. Știi unde au ajuns lucrurile între Bob Manning și mine ? E un copil, fără mine ar fi pierdut. Cînd mă privește, are o expresie care-mi amintește de James Dean cu cîteva luni înainte de a muri. Bietul James, stătea în fotoliul vechi al mătușii Agatha, la Denver, mă ținea de mînă și deodată închise ochii, obosit, și-mi spuse : fără tine, Maggie, m-aș simți pierdut. N-ai băgat de seamă, Arlette, ochii lui Bob ? E un copil absolut lipsit de apărare, o ființă grozav de vulnerabilă. Îmi ies din minți cînd mă gîndesc la cruzimea cu care e tratat de tată-său. E îngrozitor. Bietul Bob, cred că zilele astea am să consimt să-l fac fericit anunțînd logodna noastră. Ar fi atît de mulțumit să-i fac un copil ! Nu mi-a spus, dar simt, nu poate vedea un copil fără să-i zîmbească sau să-i facă strîmbături. Bineînțeles, continuă ea cu un ton misterios, se ridică o grămadă de probleme, am vorbit despre asta cu Sevilla, dar el abia mă ascultă, e grăbit, distrat și, apoi, știi cît îl admir. Dar și el, în clipa de față, se poartă ca un copil. Sevilla, zise Arlette, e destul de matur ca să știe ce face. Da' de unde, draga mea, nu uita că-l cunosc de cinci ani, în anumite privințe e un copil, n-ai să-mi spui că iubește pe această mare idioată, nu e cu putință. Are un creier cît o prăjitură, sînt sigură că nu cîntărește nici două sute de grame. Profesorul e măgulit, asta-i tot, sau poate că e vorba de o vrajă a simțurilor, zise ea, împingîndu-și înainte buzele groase, roșii, buhave ca o cicatrice. Du-te de-i adu pe tipii aceia, zise Arlette întorcînd capul, mă grăbesc să scap de el.

Nu știu ce tot face acolo, zise Bob Manning, știți, e foarte vorbăreață. Era tulburat de privirea apăsată, stăruitoare, a lui C. Avea impresia că ochii cenușii-albaștri ai lui C îl luau în stăpînire. Mă duc să văd, reluă el, roșind. Nu, mulțumesc, nu fumez țigări de foi. Plecă. Bill, zise Foyle întorcîndu-și către C fața-i nevinovată de boxer, ce e cu magnetofonul acela care se învîrte fără încetare ? Nu te sinchisi, Jim, e legat cu un hidrofon instalat în bazin, ca să colecteze sunetele emise sub apă de unul dintre delfinii lor. Am văzut același dispozitiv, acum trei săptămîni, la Point-Mugu. C se aplecă pe biroul lui Maggie, trase spre el agenda ei, o privi și o puse la loc. Bănuiam, Jim, scîrba asta mică a minții, era pentru ora cincisprezece și treizeci. Neînțelegere ? Vorbă să fie, Sevilla a căutat pur și simplu să scape de noi. O să trebuiască să ne uităm

niţel la pedigriul acestui venetic, şi, cu acest prilej, la asistenta lui, fata cu nume franţuzesc. Bill, nu crezi totuşi că gaullliştii ?... Nu am încredere în nimeni, cum foarte bine zice Lorrimer ; seara cînd mă culc, mă privesc prin gura cheii ca să văd ce scot din buzunare, ah, ah...

Miss Lafeuille vă aşteaptă lîngă bazin, zise Maggie. Dacă-mi îngăduiţi să vă dau un sfat, puneţi-vă pălăriile şi scoateţi-vă hainele, nu e nici pic de umbră. Arlette se sculă în picioare şi înaintă de-a lungul bazinului, bronzată şi scundă sub soare şi sub albastrul lăptos al cerului. C zîmbi cu un aer jovial şi fals, Foyle strînse mîna mică, caldă şi hotărîtă. Un val de recunoştinţă îl năpădi ; se aştepta la cineva ca Maggie, şi era un giuvaer fata asta scundă, fină şi plinuţă, cu o faţă mică şi rotundă, cu un nas puţin în vînt, cu tenul neted, cu nişte ochi negri, frumoşi, vioi, strălucitori, elocvenţi, cu o gură foarte nostimă, ceva viu, senzual şi generos în privire. Făcuse trei paşi ca să vină spre ei, nişte paşi mărunţi, pentru că era şi ea măruntă. Nici un pic de afectare, dar tot corpul ei cu forme rotunjite şi fine se deplasase lin pe şolduri ; era atît de gingaşă, avea pielea atît de netedă, încît dădea un nou înţeles cuvîntului „bébé". Îmi place, îşi zise Foyle. Îi zvîcneau tîmplele, i se uscase gîtlejul. Doamne sfinte, îmi place, şi pe deasupra e o fată drăguţă, se vede după ochii ei că nu-i toantă, că nu-i interesată ori plicticoasă, o fată cum întîlneşti una la o sută de mii, şi chiar atunci numai dacă ai noroc. Şi cînd mă gîndesc că mîine dimineaţă trebuie să fiu înapoi la Washington !

C îi zîmbi Arlettei cu un aer jovial, spunînd : încîntat de cunoştinţă, Miss Lafeuille. Cu ochii lui reci şi zîmbitori îndreptaţi spre faţa ei, îşi zise : maimuţica asta a plîns, are urme de lacrimi pe obraz.

— Dacă nu mă înşel, Miss Lafeuille, începu C, domnul profesor Sevilla efectuează aici o experienţă foarte originală.

Arlette îl privi. C zîmbea, dar ochii îi erau tot reci. Se simţea vexat că nu fusese pus în legătură decît cu o asistentă. Ei îi veni să plîngă, dar se stăpîni şi îi zîmbi cu amabilitate.

— Ca principiu. Mr. C, experienţa nu e originală, a mai fost încercată pe un cimpanzeu, dar acum e încercată pentru prima dată pe un delfin.

— Faceți aluzie la experiența efectuată de soții Hayes pe maimuța Viki ?

— Exact.

— N-o cunosc decît din auzite, Miss Lafeuille, eram în străinătate, cred, cînd a apărut cartea soților Hayes.

— Soții Hayes, după cum știți, au adoptat o maimuțică la vîrsta de două zile și au crescut-o la ei ca pe un copil.

— Experiență eroică, zise Foyle.

— Desigur ! După cum vă închipuiți, soții Hayes au fost puși la grea încercare. Perdelele, mobilele, lămpile, vesela, toate au avut de suferit. Dar ei erau de părere că experiența merită aceste sacrificii. Ideea era s-o crească pe Viki ca pe un copil și, pentru că aparatul vocal al cimpanzeului este asemănător cu al nostru, s-o învețe să vorbească.

— Și a fost un eșec, cred.

— Să spunem mai degrabă că experiența n-a reușit.

C începu să rîdă.

— Ce diferență este, după dumneavoastră, între un eșec și o experiență care nu a reușit ?...

— O experiență care nu a reușit poate să ne învețe multe lucruri.

— De pildă ?

— Mai întîi : că un cimpanzeu nu poate să producă un sunet cînd vrea. E drept că emite un anumit număr de vocalize, dar numai în urma unui stimulus, niciodată din proprie inițiativă. Cu alte cuvinte, vocalizele lui nu depind de voința lui, așa cum nu depinde mișcarea dumneavoastră reflexă de voința dumneavoastră, cînd medicul vă izbește genunchiul cu un ciocănaș. Prima sarcină a soților Hayes a constat deci din a o învăța pe Viki să producă un sunet din propria ei inițiativă. Pentru a-și obține hrana, Viki a trebuit să învețe să spună : *a*.

— Și a ajuns să spună ?

— Nu fără greutate. Soții Hades au trecut atunci la al doilea stadiu : s-au inspirat din metodele aflate în uz în școlile în care copiii arierați sînt învățați să vorbească. Cînd Viki zicea *a*, Mr. Hayes presa una de alta buzele micii maimuțe și numaidecît le dădea drumul. În felul acesta Viki, după două săptămîni de eforturi, a fost învățată să spună *mama*. Era în vîrstă de paispreze luni. La doi ani a ajuns să spună *tata*, la

douăzeci și opt de luni, a învățat să spună *cup*,* iar la trei ani să pronunțe *up* **.

— Vocabularul activ al lui Viki se mărginește așadar la patru cuvinte ?

— Da, și încă nu le folosește întotdeauna cum trebuie. Aceste patru cuvinte, pentru Viki, sînt cuvinte cu care cere ceva. Cînd soții Hayes primesc musafiri, Viki le cerșește dulciuri, spunînd *mama* sau *tata*, la întîmplare. *Cup* este un cuvînt mai specializat : Viki îl folosește ca să ceară de băut. Se poate trage concluzia că cimpanzeul nu asociază sau asociază prost cuvîntul învățat cu obiectul semnificat.

— Și vocabularul său pasiv ?

— Soții Hayes îl evaluează la aproximativ cincizeci de cuvinte. Dar și aici, asocierea dintre cuvînt și obiect este nesigură. În anumite zile Viki își arată fără greș nasul, urechile și ochii, cînd cineva rostește în fața ei cuvintele respective. În alte zile se înșeală. Cînd Mr. Hayes zice „ochi", ea își arată nasul, și așa mai departe. Și, în sfîrșit, cînd Viki învață cuvinte noi, are tendința să le uite pe cele știute.

După o tăcere, Foyle zise cu jumătate de gură :

— Patru cuvinte trei ani ! Găsesc că e destul de trist.

— Trist pentru cine ? întrebă C, privindu-l cu o nuanță de ironie și de oboseală. Pentru soții Hayes, sau pentru Viky ? Pentru om sau pentru cimpanzeu ?

— Pentru ambii, zise Arlette, zîmbindu-i lui Foyle cu simpatie. Pentru prima dată în istorie, omul a făcut un efort serios, prelungit și metodic, pentru a stabili cu un animal o comunicație lingvistică și n-a izbutit.

— Aveți mai multe șanse cu puiul dumneavoastră de delfin ? întrebă C masîndu-și plexul ?

— Nu mai e un pui, Mr. C, este un adult. Și experiența nu s-a încheiat. Dar dacă-mi permiteți, am să iau lucrurile de la început.

— N-am putea să stăm jos ? zise C cu o voce lipsită de timbru. Găsesc că statul în picioare e cam obositor pe căldura asta.

* Ceașcă (engl.).
** În picioare (engl.).

— Vă cer scuze. Mr. C, zise Arlette, încurcată. Trebuia să mă gîndesc eu întîi. Maggie, stai, te rog, lîngă Ivan ; noi intrăm în laborator.

C scoase un suspin uşor, cînd se lăsă să cadă în fotoliul pliant de pînză, pe care i-l oferi Arlette.

— Vreţi să beţi ceva, Mr. C ? întrebă Arlette, serviabilă.

— N-am nimic, zise C. Sînt puţin surmenat, dar aş accepta bucuros să beau ceva.

Bob se apropie, graţios, legănîndu-şi şoldurile :

— Nu te deranja, Arlette, zise el, cu glasu-i subţire. Fac eu pe gazda. Poate că ar bea şi Mr. Foyle un whisky ?

Foyle luă loc şi el pe un fotoliu de pînză.

— E de datoria mea să nu refuz, zise el cu antren.

Arlette se instală în faţa lor. Se simţea stingherită că e în costum de baie în laborator, dar, pe de altă parte, să-i lase singuri, ca să se ducă să-şi pună un short, i se părea că ar fi cam ipocrit.

— Continuaţi, vă rog, Miss Lafeuille zise C. Mă simt cît se poate de bine.

— Trebuie mai întîi să explic, zise Arlette, că avem două bazine, la oarecare distanţă unul de altul. Într-unul ţinem un mascul şi două sau trei femele, după nevoile momentului. Celălalt, cel pe care l-aţi văzut adineauri, ne permite să izolăm, la nevoie, unul dintre animale. Bine. Iată cum a început totul, destul de întîmplător, o să vedeţi : acum aproape patru ani, două dintre femelele noastre au fătat la interval de cîteva ore. Una a murit după ce a adus pe lume un delfin viu, iar a doua a fătat un delfin mort. Părea foarte indicat ca femela supravieţuitoare să adopte delfinaşul rămas fără mamă. Nu l-a adoptat. A refuzat. De fapt, o astfel de comportare nu e rară la alte specii animale : a fost observată la oile care, pierzîndu-şi puiul fătat, nu vor să alăpteze un miel orfan.

Arlette tăcu. Bob intrase cu o tavă cu sticle şi pahare. Numaidecît C scoase din buzunar o cutiuţă şi înghiţi două pilule. Arlette băgă de seamă că mîna îi tremura uşor cînd duse paharul de whisky la gură. Omul acesta se droga, fără îndoială.

— Atunci profesorului Sevilla, reluă ea după o clipă, îi veni ideea să crească el însuşi delfinaşul. În acest scop, a trebuit să-l izolăm în al doilea bazin, ca să nu fie lovit de zben-

guiala violentă a masculului, care se afla, într-adevăr în plină perioadă a căldurilor. Apoi a trebuit să mulgem lapte de la femela supraviețuitoare și să i-l administrăm puiului. Astfel enunțate, lucrurile par simple, dar de fapt au ridicat cîteva probleme. Problema ceam mai penibilă pentru noi, echipa din laborator, a fost să asigurăm o prezență continuă în apă în primele săptămîni, pentru ca delfinașul, izolat în bazinul lui, să nu piară din cauza unui simțămînt de părăsire. Am îmbrăcat combinezoane de oameni-broască și am făcut cu schimbul, în echipe de cîte doi. După o lună, profesorul a pus să se construiască două plute de poliester, pe care să poată lua loc părinții adoptivi ai delfinașului. Acesta a rămas, bineînțeles, în legătură, printr-un difuzor submarin, cu vocea familiei sale umane, iar contactul a fost păstrat și prin dezmierdări. Ivan a acceptat fără nici o tulburare urcarea părinților săi la etaj. Noaptea, și uneori chiar și ziua, cele două plute sînt amarate, din comoditate, la marginea bazinului.

— De ce două plute, Miss Lafeuille ? întrebă C. De ce nu una singură ?

— Pentru că puiul de delfin are două mame : o mamă naturală, ca să zic așa, și o mamă benevolă, care i-a ținut tovărășie celei dintîi în timpul sarcinii, a asistat-o cînd a fătat, îndepărtîndu-i pe curioși și ajutînd-o apoi să-și ocrotească puiul împotriva turbulenței masculilor. Profesorul Sevilla a încercat să reproducă această situație : cînd cele două plute erau amarate la marginea bazinului, lăsam întotdeauna un spațiu gol între ele, iar Ivan acolo venea să stea, aproape întotdeauna, cel puțin în primele luni. Cînd unul dintre noi, noaptea, își băgă mîna în apă, Ivan venea numaidecît și-și punea capul sub degetele „părintelui" său, chiar în timp ce dormea.

Foyle zîmbi :

— Ce animal simpatic, zise el, agitîndu-și gheața în pahar.

— Ivan vă consideră familia lui ? întrebă C.

Își redobîndise siguranța de sine, culoarea și privirea tăioasă.

— Cred că el consideră întreaga echipă ca fiind familia lui, iar pe profesorul Sevilla și pe mine, că sîntem, respectiv, mama lui naturală și mama lui benevolă.

— De ce ?

— Pentru că noi ne-am petrecut mult mai mult timp cu el decît ceilalți membri ai echipei și mai ales pentru că noi am fost, de la început, singurii care l-am hrănit, mai întîi cu biberonul, apoi cu pești.

— Miss Lafeuille, zise Foyle zîmbind, de la începutul acestui interviu întreținești în noi o curiozitate formidabilă : nu ne-ați spus încă dacă delfinul dumneavoastră a început să vorbească...

Arlette îl privi ; ochii ei căprui începură să scînteieze și Foyle își zise : „Ce zîmbet are fata asta, pînă în colțurile gurii, atît de sincer, atît de bun".

— Ajung și acolo, zise Arlette. Dar vreau mai întîi să subliniez următorul lucru : principiul experienței profesorului Sevilla se bazează pe fenomenul pus în lumină pentru prima dată de către doctorul Lilly și confirmat apoi de alți cercetători : anume că un delfin este în stare să imite spontan vocea omenească. Vorbindu-i fără încetare lui Ivan, cufundîndu-l de dimineață pînă seara în ceea ce profesorul numește „baia sonoră familială", puteam spera că va începe să imite sunetele cu care îl saturam, la început fără să le înțeleagă (ca un copil mic care gîngurește și vocalizează în leagăn), iar mai tîrziu prinzîndu-le încetul cu încetul sensul.

Arlette făcu o pauză, îi privi rînd pe rînd pe cei doi bărbați și zise, cu un mic rîs plin de triumf :

— Ceea ce s-a și întîmplat.

— Va să zică vorbește ! exclamă Q, îndreptîndu-se din spate pe fotoliu și aruncîndu-i lui Foyle o privire rapidă.

Foyle se aplecă înainte, își strînse cu putere mîinile în jurul paharului și zise cu o voce surdă și cu o înfrigurare stăpînită :

— Ați izbutit !

— În parte, zise Arlette ridicînd mîna dreaptă. Peste o clipă am să vă arăt limitele succesului nostru. Dar vreau mai întîi să precizez condițiile sale. Organul vocal al delfinului este foarte diferit de al nostru. Delfinul nu produce sunete cu gura — care nu-i servește decît la mîncat — ci cu narina, organ respirator, pe care nu-i place să i-l atingi și deci care nu poate fi manipulat așa cum au manipulat soții Hayes buzele lui Viky. De altfel, procedeul nu s-a vădit a fi necesar, deoarece chiar de la început Ivan a dovedit, față de Viky, o dublă supe-

rioritate : este în stare să emită intenţionat un sunet şi poate să imite spontan vocea omenească. Dar succesul lui cel mai senzaţional, Mr. C, şi care ne îndreptăţeşte speranţele de viitor, chiar dacă deocamdată progresele mai şchioapătă, este următorul : Ivan a ajuns să stabilească o legătură clară şi constantă între cuvîntul pe care îl repetă şi obiectul desemnat de acel cuvînt. În alţi termeni, s-a ridicat pînă la noţiunea specific omenească a cuvîntului-simbol.

— Dar e un formidabil salt înainte ! zise Foyle.

— Sînt de aceeaşi părere, zise Arlette, cu ochii strălucitori. Chiar dacă experienţa profesorului Sevilla s-ar opri aici, ea ar marca o cotitură hotărîtoare în relaţiile dintre specii.

Urmă o tăcere, privirea lui G lunecă, rece, peste trupul Arlettei. Ce obscen lucru, un trup de femeie, sînii ăştia mari, şoldurile astea, totul e atît de moale ; închise ochii pe jumătate : „o cotitură hotărîtoare în relaţiile dintre specii", asta se datorează lui Sevilla, îndrăgostită de patronul ei, bineînţeles, toate la fel, veşnic sexul, veşnic îşi tîrăsc vaginul după ele.

— Miss Lafeuille, zise el cu un ton amabil, cîte cuvinte ştie Ivan ?

Foyle zise în acelaşi timp :

— Deformează mult ?

Bob Manning emise un rîs perlat şi se întoarse către Arlette :

— O să trebuiască să dăm numere de ordine !...

— Răspund la prima întrebare, zise Arlette. Îi aruncă o privire rapidă lui Bob. „Ce nerod, mă întreb de ce îşi dă atîta osteneală". Arlette reluă :

— Vocabularul lui activ numără patruzeci de cuvinte.

— Asta e mult ! aprecie Foyle. Patruzeci de cuvinte înseamnă de zece ori mai mult decît ştia Viky !

C reluă :

— Puteţi cita cîteva ?

— Miss Lafeuille, zise Foyle, privindu-l pe G cu un aer protestatar, n-a răspuns la întrebarea mea provitoare la deformaţiile pe care le aduce Ivan cuvintelor...

Arlette îşi ridică mîinile la înălţimea umerilor şi zise :

— Înainte de a răspunde la întrebările dumneavoastră, doresc să insist asupra unui punct : Ivan mînuieşte cu deplină siguranţă simbolurile lingvistice cele mai abstracte. De

exemplu, știe să spună : *right, left, in, out* * și le folosește fără greșeală. Utilizează verbele *go, come, listen, look, speak* ** și le utilizează cu bună știință.

— Mă întreb atunci, zise C, unde sînt limitele de care vorbiți...

— Am să vă spun, reluă Arlette. Și, în același timp, am să-i răspund lui Mr. Foyle.

— În sfîrșit ! zise Foyle.

Arlette îi zîmbi.

— Încep cu cea mai puțin gravă : așa cum era de așteptat, Ivan delfinizează în mare măsură sunetele omenești. Vocea lui e ascuțită, nazală și stridentă și nu e întotdeauna ușor de înțeles. Din păcate, mai sînt lucruri mult mai serioase decît aceste mici imperfecțiuni.

Făcu o pauză și reluă :

— Iată care e limita : Ivan nu izbutește să rostească decît monosilabe. Cînd încercăm să-l învățăm un cuvînt de două silabe, el reține numai ultima, fie că accentul tonic cade pe ea, fie că nu. Astfel, *music* devine *zic, Ivan* devine *Fa, listen* devine *sen*. Acum am pus degetul pe dificultatea care, după profesorul Sevilla, blochează, pentru moment, orice progres : Ivan nu știe să asocieze o silabă cu alta.

— Vreți să-mi dați paharul, Mr. C ? întrebă Bob.

— Cu plăcere, zise C, adresîndu-i un semizîmbet inteligent, dar fără să se uite la el.

Bob se strecură grațios pînă la el, îi luă paharul, cu un aer amabil, apoi și pe al lui Foyle. Operația o făcuse cu o ușoară răsucire din mijloc și cu o încovoiere a mîinii. Arlette tăcu : era jignită că fusese întreruptă și, mai ales, că C nu reînnodase numaidecît conversația printr-o întrebare. Bob o întrerupsese într-adins, ca să-i facă plăcere lui C, iar C tăcea într-adins, ca s-o încurce.

— Miss Lafeuille, zise Foyle, spuneți că Ivan nu știe să asocieze o silabă cu alta.

— Dar mai este ceva și mai grav, Mr. Foyle, zise Arlette, privindu-l cu recunoștință, Ivan nu știe să alăture un cuvînt

* Dreapta, stînga, înăuntru, afară (engl.).

** A merge, a veni, a asculta, a privi, a vorbi (engl.).

de altul. Poate să rostească şi să înţeleagă cuvîntul *give* *, e în stare să înţeleagă şi să pronunţe cuvîntul *fisb* **, dar n-a ajuns încă să spună *give fish* *** ; dacă va izbuti, profesorul consideră că Ivan va fi trecut peste o etapă hotărîtoare.

— Cu alte cuvinte, zise C, va şti să vorbească atunci cînd va izbuti să treacă de la cuvînt la frază.

— Exact.

După o tăcere, Foyle zise :

— E minunat că a ajuns şi la monosilabe.

— Da, zise Arlette, sînt întru totul de acord cu dumneavoastră, Mr. Foyle, e pur şi simplu minunat.

C scoase din buzunar o tabacheră cu ţigări de foi şi i-o întinse lui Foyle. Acesta refuză cu un gest. C îşi alese un trabuc Upmann şi îl aprinse.

— Presupun, zise el apoi, că Sevilla a încercat să facă ceva ca să învingă dificultatea pe care ne-aţi descris-o adineauri...

Fraza lui putea să treacă drept o întrebare anodină, dar o rostise avînd parcă aerul de a-l pune pe Sevilla sub acuzare.

— Da, zise Arlette, şi-mi aduc foarte bine aminte cum a fost. Profesorul Sevilla ne-a adunat într-o zi în laborator şi ne-a spus aşa... Bob, îndreaptă-mă, dacă greşesc... „Să presupunem", ne-a zis, „că aş fi prizonierul, dar prizonierul foarte bine tratat, al unei specii animale superioare speciei umane, într-un loc plăcut, dar îngrădit. Paznicii mei îmi propun o sarcină care presupune un mare efort de creaţie mintală. O îndeplinesc. În bune condiţii, pare-se. Am tot confortul dorit, hrană excelentă, şi sînt înconjurat de afecţiunea paznicilor mei. Totuşi, nu sînt pe deplin fericit. Pentru că sînt, cum se spune, *singurul din specia mea*. Îmi lipseşte un tovarăş ; să fim mai precişi : o tovarăşă. Să presupunem acum că binevoitorii mei paznici îmi dau această tovarăşă, că ea îmi place, că mă îndrăgostesc de ea. Atunci totul se schimbă. Viaţa mea dobîndeşte o dimensiune nouă. Primesc un puternic stimulent psihic, care îmi dezvoltă încrederea în mine însumi, spiritul de iniţiativă şi elanul creator. Nu credeţi că munca mea va fi prima beneficiară a acestei schimbări ?"

* A da (engl.).
** Peşte (engl.).
*** Dă-mi peşte (engl.).

— Bravo ! încuviință zgomotos Bob Manning, trăgînd cu coada ochiului către C. Ai repetat foarte bine expunerea lui Sevilla ! Rosti cuvîntul „expunere" cu o imperceptibilă nuanță ironică.

Arlette îl privi cu indignare :

— Credeam că ești de acord cu această „expunere" cum îi spui.

— Chiar și sînt, zise Bob, cu un zîmbet sinuos la adresa lui C. Cine te face să crezi că nu sînt ?

C lăsă să-i scape un mic rîs exploziv, pe care după aceea păru că voise să și-l stăpînească.

— Dacă înțeleg bine, zise el cu o gravitate exagerată, profesorul s-a gîndit că tovărășia unei femele l-ar ajuta pe Ivan să-și rezolve problemele lingvistice. Și la urma urmei, de ce nu ? continuă el, plimbîndu-și o privire naivă peste cei de față. De ce n-ar exista o legătură între filologie și sexualitate ?

Bob îl privi pe C ca și cum și-ar stăpîni la rîndul lui pofta de a pufni în rîs și repetă cu un ton emfatic :

— De ce nu ?

Privirea intrigată a lui Foyle trecu de la Bob la C, apoi reveni la Arlette. Putu constata că Arlette avea un aer vexat și zise cu elan :

— Miss Lafeuille, spuneți-ne repede cum a ieșit experiența ?

Arlette îi zîmbi :

— Într-un chip cel puțin neașteptat.

*

Dragă Margaret, zise Mrs. Ferguson, ți-l prezint pe profesorul Sevilla, Henry, Mrs. Margaret Mandeville. Înghesuiește-te lîngă mine, Henry, dacă nu-ți displace prea de tot (*r*-ul pronunțat din fundul gîtului și *o*-ul foarte deschis) sîntem subțirei, este loc pentru toți trei pe bancheta din față. Portiera pocni ; m-a păcălit, își zise Sevilla furios, îmi impune un însoțitor, ca să mă duc să-i vizitez micul bungalow singuratic de pe plajă. E o cinste să vă întîlnesc, zise Mrs. Mandeville, aruncîndu-i o privire scurtă, expertă, extraordinar de lipsită de pudoare, era același tip de femeie ca și Grace Ferguson, înaltă, subțire, cu un gît lung prerafaelit, cu fața ovală și pleoape languroase ; și una și cealaltă erau atît de elegante, încît iz-

butiseră să convingă natura să le suprime sînii, şoldurile şi fesele şi să nu le lase decît un schelet de adolescent care să poarte rochiile asexuate ale marilor case de modă pariziene. Henry, zise Grace Ferguson, pronunţînd *r*-ul uvular şi rulat ca actriţele shakespeariene, frazele îi curgeau din gură într-un lent murmur melodios distins, abia dacă se putea auzi, Margaret Mandeville vorbea în aceeaşi manieră languroasă în *set*-ul *, cel mai căutat al lui Vassar College, acolo contractaseră ele această voce şi acest accent, cuvintele articulate în fundul gîtlejului, frazele foarte cîntate, dar cu minimum de volum şi căzînd din vîrful buzelor ca istovite, Henry a fost atît de drăguţ şi s-a lăsat kidnappat din laboratorul lui, dragă Margaret, timpul lui e atît de preţios pentru ţară, mă simt *atît* de antipatrioată că-l împiedic să lucreze ; am impresia că-l răpesc Washingtonului lui Lincoln şi Statelor Unite ale Americii. Ea zîmbi, îşi coborî încet pleoapele şi lăsă să-i recadă degetele lungi, absolut fără altă bijuterie decît un inel cu un diamant enorm, pe maneta schimbătorului de viteză care, ieşit din podea, chinuia pulpa stîngă a lui Sevilla (doar nu veţi fi vrînd ca acest tip de maşină să aibă vulgarul ambreiaj automat al unui Buick). Sevilla tăcea, înconjurat de braţe goale şi de parfumuri scumpe, ghemuit, tulburat, furios ; ce maşină mică şi tîmpită, ultimul cuvînt al lipsei de confort. N-am nici loc unde să-mi ţin picioarele. De o lună ea îl ducea cu vorba, el nu obţinuse nimic, nici măcar un sărut... Dar stai, dragă Henry, doar n-o să flirtăm, e ceva *atît* de comun, nu va fi nimic sau va fi totul, lasă-mi timpul necesar ca să mă hotărăsc, pleoapele căzîndu-i lent peste privirea plină de promisiuni ; dar deocamdată nu era nimic, manechinul elegant, rece ca gheaţa şi inaccesibil, pe care îl priveşti într-o vitrină, în spatele unui geam de un ţol grosime. Dragă Margaret, te rog, mai ales să nu-i pui nici o întrebare lui Henry despre delfinii lui, aceia sînt dragostea lui, îi iubeşte mai mult decît pe mine, sînt atît de geloasă, nu-mi spune niciodată nimic despre ei, în privinţa asta e mut ca un mormînt. Dar mi se pare, zise Mrs. Mandeville, că e în general mut ; mi-e tare frică, dragă Grace, că nu-mi apreciază graţioasa prezenţă aşa cum ar trebui. Nu zău, strecură Sevilla printre dinţi, sînt fer-

* Cercul, grupa.

mecat la stînga, sînt fermecat la dreapta, e aproape prea mult pentru mine. Margaret, nu ţi-am spus, e un om adorabil, atît de spiritual, *atît* de stil bătrîna Europă, îl iubesc, încît sînt gata să-mi pierd capul, nu mai dorm noaptea din pricina lui. Dar eu însumi, zise Mrs. Mandeville, găsesc că farmecul lui e obsedant, e îngrozitor, dragă Grace ; am să-ţi pricinuiesc un mare necaz, dar sînt pe cale să mă îndrăgostesc nebuneşte de profesor. Tot vorbind aşa, puse mîna pe pulpa lui Sevilla şi o lăsă acolo. Grace zîmbi ; ce lucru înfiorător, dumneata, cea mai bună prietenă a mea mă trădezi ! O să fim rivale şi o să ne scăldăm în sînge. Sevilla tăcea, crispat, curbat. În tot ce spuneau ele era un ton indefinisabil de derîdere şi de comedie de curte, ca şi cum s-ar fi amuzat să-şi scoată pentru o clipă rochiile cu malacov ca să îmbrace emoţiile simple ale celorlalte femei. Bărbaţii lor aveau încă relaţii cu oameni reali, cu administratori de societăţi, secretari de direcţie, oameni ai legii, dar ele, gata, nu mai aveau relaţii adevărate cu nimeni, nici între ele, nici cu servitorii lor (*butler* *-ul englez se ocupa de toate), se retrăgeau în puterea banilor lor ca melcii în cochilii şi de acolo priveau lumea cu ochii lor impersonali şi cu un imperceptibil amuzament ; erau pentru ele însele propria lor inefabilă valoare, nu mai aveau nici de dispreţuit oamenii, erau cu atîta mai presus de condiţia umană, şi totuşi, îşi zise Sevilla în gînd, cu furie, îndrăznesc să-mi închipui că defecaţia nu e pentru ele o problemă cu totul necunoscută.

Dragă Margaret, uite cheia, fii bună, te rog deschide bungalowul pînă bag eu maşina în garaj cu Henry. Portiera pocni. Margaret îşi netezi fusta cu dosul palmei şi plecă, ţopăind graţios pe pietriş. Dragul meu, zise Grace fără să pornească automobilul, n-ai descleştat dinţii tot drumul, ce are să creadă Margaret ? Eşti pur şi simplu imposibilă, trebuie să-ţi mărturisesc, zise Sevilla ghemuindu-se spre portieră şi întorcînd capul spre stînga, pentru a-şi aţinti ochii asupra ei, că nu te-am rugat să mă laşi pe drum, tocmai ca să nu-ţi fac un afront în faţa prietenei dumitale. Acestea fiind spuse, n-ai să mai ai mult timp de îndurat manierele mele proaste, vrei să spui că ai de gînd să ţi le îndrepţi ? Vreau să spun că întîlnirea

* Valet (engl.).

aceasta e ultima, ea își ridică sprîncenele, făcu o strîmbătură, zise cu un ton trufaș: adevărat? Adevărat, zise Sevilla, ea își păstră poza dispreţuitoare, cu o mînă pe volan, cu cealaltă pe schimbătorul de viteză, cu sprîncenele ridicate, cu privirea ațintită drept înainte, Caliban îndrăznise să se revolte și nu exista decît un singur mod de a-l pedepsi, să se pronunțe numaidecît condamnarea lui. Henry, îmi pare rău, relațiile noastre s-au încheiat... Dar asta nu putea s-o spună, pentru că o spusese el întîi, orișicum, ar avea el prioritate, el nu glumea; ce ochi avusese, întunecați, mîndri și furioși, niște ochi de spaniol, m-ar fi strîns de gît; ceva care semăna cu un simțămînt de consimțire o zgîndări undeva în sine dar nu, trebuia să se hotărască, să-și păstreze sîngele rece; era totuși atît de plăcut că mi l-am atîrnat la brîu ca pe un breloc, cu ochii lui calzi care îmi sorbeau toate mișcările, aveam impresia că sînt înconjurată de un suflu de afecțiune. Ea își coborî încet pleoapele, și-l învălui dintr-o parte cu o privire furișă; Henry, zise ea cu o voce cam răgușită, gîfîindă, totuși melodioasă, mă mîhnești *atît* de mult, te înșeli *întru totul* cu privire la prezența Margaretei, n-are de fel sensul pe care i-l atribui dumneata, uite, am să fac să înceteze numaidecît această neînțelegere; se dădu jos din mașină, fără să scoată cheia din contact. Coborî și el. Așteaptă-mă, zise ea, dăruindu-i un zîmbet drăgăstos; ea se depărtă răsucindu-se pe picioare; bungalowul era un pavilion mic și simplu, îngrozitor de scump, din acaju lăcuit, pe soclu de piatră: o singură încăpere cu chicinetă, cameră de baie, cuptor cu cărbuni la exterior și garaj în polatră, aproape pe marginea oceanului, al cărui ultim talaz venea la domiciliu să-ți lingă picioarele de bogătaș. O văzu pe Grace cum vorbește cu Mrs. Mandeville pe plajă, se trînti într-un fotoliu, exasperat, toți nervii îi vibrau, Grace clipi din ochi privind scînteierea cerului; draga mea, se întîmplă ceva înspăimîntător, Caliban mi-a făcut o scenă groaznică, e un monstru, m-a bătut, pur și simplu, m-a snopit, sînt plină de vînătăi ca fata aceea, săraca de ea, știi care, în mîna păroasă a lui King-Kong la ultimele etaje ale lui *Empire State Building*. N-ai putea să mă ajuți?, draga mea, săraca de tine pot, dar nu știu dacă trebuie să... nu, nu, Grace, glumesc, firește, am înțeles, simt că o să-mi aduc aminte deodată că am niște vechi prieteni în colț și să te rog să-mi împrumuți mașina ta ca să mă reped să-i sărut pe bieții prieteni dragi. Se auzi un

pocnet de portieră, motorul sforăi, Sevilla se sculă în picioare, se duse spre uşă. I-am împrumutat Margaretei maşina, zise Garce apărînd în prag cu zîmbetul ei strălucitor şi cu ochii ei prefăcuţi, vrea să se ducă în vizită la el ; făcu repede un pas şi o cuprinse în braţe. Mă mototoleşti rău, Henry, zise ea respingîndu-l, ai aerul să crezi că totul are să meargă de la sine ; trecu prin faţa lui, cu bărbia ridicată, şi veni să se aşeze pe divan, picior peste picior, elegantă şi cu un aer de superioritate. El rămase nemişcat şi o privi ţintă, cu ochii plini de mînie ; nu, zise el, atît de vehement, încît acest „nu" acoperi zgomotul izbiturilor valurilor, nu, nu merge de la sine, dar nu mai vreau să fiu dus cu vorba, ori da, ori ba, şi dacă e ba, plec, pe jos, chiar acu. Henry, eşti îngrozitor, zise ea sculîndu-se în picioare şi îndreptîndu-se spre el cu sprîncenele ridicate ; zău aşa, mă sperii, ai nişte maniere înspăimîntătoare. Şi, deodată, ca şi cum mîndria ei ar fi fost o coajă fragilă pe care Sevilla o îndepărtase cu unghia, îi cedă, îl lăsă s-o dezbrace, el nu spunea un cuvînt, ţinea dinţii strînşi, contractat, absolut fără nici o dorinţă, o dezmierda ; ea stătea nemişcată, inertă. Şi eu la fel, îşi zise Sevilla cu umilire ; trecu un timp, el asculta valurile cum mor pe plajă, nu izbutea să se concentreze. Dar Henry, zise ea, nu mă doreşti... Nu părea nici măcar jignită. Ba da, draga mea, ascultă-mă, ai putea să iei unele iniţiative, dar bineînţeles, şi asta, era ceva ratat, ea nu ştia să facă nimic, nici măcar asta ; prin uşa fereastră el putea să vadă un colţ de nisip şi ciucurii de spumă ai valurilor sparte ; ascultă, Grace, n-aş vrea să te jignesc, dar nu te pricepi de loc. Cum ? zise ea, înţepată pentru prima dată, nu mi-a făcut nimeni niciodată acest reproş. Sevilla se ridică într-un cot. Acest „nimeni" nu era dificil de spus, atîta tot, şi crezi că e o capodoperă de tact să vorbeşti despre acest „nimeni" într-o asemenea clipă ? Eu îţi fac această critică, deci nu e „nimeni". În acelaşi timp, îşi zise el, ce conversaţie tîmpită, ce trist lucru, aceste gesturi, cînd nu există nici măcar prietenie ; iar ea, această biată milionară toantă, ce plăceri poate ea să simtă în viaţă ? Se aplecă spre ea şi deodată o putu lua, dar rău, repede, pe un colţ al divanului, inconfortabil, în grabă, într-o poziţie proastă, cu lipsă absolută de duioşie ; era ceva ratat, de mîntuială, ceva irosit, fără voioşie şi chiar, în fond, fără plăcere adevărată. El se sculă. Spune mulţumesc, zise Grace

cu un zîmbet strengăresc. El o privi, era nemaipomenit, să-i mai spună și mulțumesc, ce lipsă de umor, de necrezut. Îți spun mulțumesc, zise el fără să zîmbească. Nu vrei să faci o baie ? zise ea, ca și cum i-ar fi oferit o ceașcă de ceai. Nu, nu țin, dar dacă ai altceva decît aceste pietre ascuțite, hai să facem o plimbare pe plajă. Sigur, desculți, zise Grace, e atît de sănătos pentru glezne ; se plimbară unul lîngă altul o jumătate de ceas încheiată, vorbind. Sevilla n-avea să izbutească niciodată să-și amintească ce-și spuseseră, un singur lucru ieșea în evidență, o reflecție pe care o făcuse ea în timp ce el se apleca pentru a ridica o scoică. Henry ar trebui să te tunzi, ai părul prea lung, nu-ți șade bine ; era o reflecție banală în sine, minoră, nici măcar răutăcioasă. El se ridică, cu scoica în mînă și deodată se simți obosit și dezgustat de ea pînă în adîncul trupului, atît de scîrbit, ca și cum ar fi umblat alături de ea de zece ani în frig și în gol, și chiar în clipa aceea, în timp ce îi zîmbea cu un aer politicos, înțelese că hotărîrea era luată și că avea s-o elimine din viața sa.

*

— În orice caz zise Arlette, nu există nici o îndoială că Ivan își suporta din ce în ce mai prost singurătatea, era excitat, agitat, distrat, se concentra din ce în ce mai puțin asupra exercițiilor sale vocale ; se poate spune chiar că se lenevea. În plus, opera asupra noastră un transfer, căci i se întîmpla să adopte cu noi postura în S, caracteristică a atitudinii seducătoare a delfinului cînd face curte unei femele. De asemenea, din ce în ce mai des se freca de noi, ne dezmierda capul cu aripioarele laterale și ne mușca ușurel picioarele și brațele. Aceste purtări erotice creșteau concomitent în frecvență și în violență și ajunseserăm să nu mai îndrăznim să înotăm cu el, pentru că ne era frică să nu ne alegem cu răni de pe urma mușcăturilor lui, oricît de plăcute ar fi fost, presupun, pentru o femelă din specia lui... (Foyle zîmbi.)

C îșî ridică țigara.

— Cu cine avea el astfel de purtări ?

— Am să răspund eu la această întrebare, zise Bob cu un rîs scurt, făcîndu-i cu ochiul lui G. La început, aproape cu toată lumea. Mai tîrziu, cel mai des cu Arlette.

— Înțeleg asta, zise Foyle.

Arlette îl privi pe Bob Manning și încruntă sprîncenele.

— Continuați, Miss Lafeuille, zise C.

— Așadar, toate elementele ne îndemnau să credem că femela pe care ne pregăteam să i-o dăm, și pe care o botezasem Mina, va fi bine primită. Ceea ce s-a și întîmplat într-adevăr. Bineînțeles, Ivan a manifestat la început o anumită aprehensiune cînd a fost introdus un al doilea animal într-un bazin considerat ca fiind teritoriul lui exclusiv. A rămas nemișcat și a observat-o o clipă, dar observațiile pesemne că l-au convins de absența oricărui pericol, pentru că a trecut, în cîteva secunde, de la prudența cea mai circumspectă la curtea cea mai delirantă. Dezmierdările, frecările și mușcăturile au început să se înmulțească, iar baletul nupțial a continuat într-un crescendo gîfîit toată ziua. Delfinii se împerechează în general noaptea și în zori. Așadar n-am putut să știm niciodată dacă Mina și Ivan se împerechiaseră, dar cînd s-a făcut ziuă, comportarea delfinului nostru față de soața lui se schimbase radical. Nu numai că n-o mai urmărea, dar îi respingea avansurile în modul cel mai hotărît. De îndată ce se apropia de el, Ivan pocnea din fălci amenințător. Apoi îi întorcea spatele și se depărta bătînd apa violent cu aripioara caudală. Mina a adoptat atunci postura în S în fața lui, dar fără succes, pentru că după aceea, cînd a vrut să-l dezmierde, el a bătut-o cu aripioarele laterale și a pocnit iarăși din fălci. Atitudinea lui față de biata Mina nu s-a îmbunătățit în ziua următoare. Ba chiar a devenit și mai ostilă și mai amenințătoare. Întrucît Mina stăruia în avansurile ei, a mușcat-o chiar de coadă — de data aceasta o mușcătură adevărată — și începînd din clipa aceea, ea n-a mai îndrăznit să se apropie de el. Cînd a fost lucru vădit că Ivan nu putea s-o sufere pe Mina, profesorul Sevilla, avînd temeri în legătură cu securitatea ei, a hotărît s-o scoată din bazin și s-o pună în bazinul nr. 2, unde, între paranteze fie spus, a fost de îndată adoptată de către masculul și cele două femele pe care îi creștem acolo.

— Oare ce s-o fi întîmplat ? întrebă C.

— Am discutat îndelung problema și o mai discutăm încă, zise Arlette, dar nu putem, în domeniul acesta, decît să formulăm ipoteze.

— De pildă ?

— Trebuie mai întîi să înțelegem, zise Arlette, că împerecherea delfinilor este un act anevoios, care cere din partea femelei multă răbdare și bunăvoință. Să presupunem acum că Mina a fost lipsită de dibăcie, că a continuat să fugă atunci cînd a trebuit să rămînă nemișcată și că tentativele lui Ivan au sfîrșit printr-un eșec. E posibil ca, de pe urma eșecului, Ivan să fi resimțit o vie dezamăgire.

— Și nu-i mai place de Mina ? întrebă Foyle zîmbind. A făcut prea mult pe cocheta și e supărat pe ea ? Dar asta nu explică de ce nu și-a reînceput încercările în ziua următoare.

— Aș crede mai degrabă, zise C, că întrucît această experiență a dat greș, s-a dezgustat de femele pentru totdeauna.

Arlette zîmbi.

— Poate că situația nu e chiar atît de gravă. Poate că Mina nu e, la urma urmei, genul lui Ivan...

Foyle începu să rîdă :

— De astă dată, Miss Lafeuille, cred că exagerați !

— Cîtuși de puțin. Delfinii sînt la fel de selectivi ca și oamenii în afinitățile sau antipatiile lor. Am avut, la un moment dat, doi masculi într-un bazin. Legaseră prietenie și sfîrșiseră chiar prin a prezenta toate caracteristicele unei comportări perverse.

— Adevărat ? întrebă C. Și care erau aceste caracteristici ?

— Iată : își făceau curte alternativ. Dezmierdări, frecări, mușcături, nimic nu lipsea. Încercau chiar să se împerecheze. Am pus atunci o femelă cu ei, dar nu i-au acordat nici o atenție. Ba mai mult, cînd a încercat să se apropie ca să ia parte la joaca lor, au gonit-o. Am crezut atunci că homosexualitatea lor era prea statornicită ca să admită raporturi heterosexuale și am scos femela din bazin. Totuși, după cîtăva vreme, din lipsă de spațiu, am fost nevoiți să punem în bazin altă femelă ; pe aceasta, spre marea noastră surprindere, au primit-o amîndoi cu cel mai mare entuziasm și au început numaidecît s-o curteze.

C își strivi țigara în scrumiera din fața lui.

— Așadar, zise el, explicația insuccesului Minei pe lîngă Ivan ar fi o antipatie personală ?

— Nu sînt decît ipoteze, bineînțeles.

C reluă cu o ironie discretă :

— Socotiți deci că terapeutica menită să-l ducă pe Ivan de la cuvînt la frază n-a eșuat ?

— Nu văd cum am putea spune că a eşuat, zise Arlette, cu o umbră de rigiditate. Nu se poate trage o asemenea concluzie dintr-o singură experienţă.

— Vreţi să spuneţi că Sevilla are de gînd să reînceapă cu altă femelă ?

— Nu mi-a spus, dar presupun că da.

C se sculă, îşi luă pălăria şi zise cu un zîmbet :

— Înseamnă că e perseverent.

— Trebuie să fie, zise Arlette cu convingere. Succesul e făcut dintr-o serie de eşecuri pe care le depăşeşti.

— Şi cui aparţine această maximă nostimă, Miss Lafeuille ? întrebă C cu un zîmbet acid.

— Lui Sevilla, zise Bob Manning cu jumătate glas.

C, care începuse să înainteze cu paşi mari, alături de Foyle, spre uşă, întoarse capul peste umăr şi-i zîmbi. Arlette îl privi fix pe Bob Manning şi cînd el trecu, la rîndu-i prin faţa ei, îl apucă de braţ şi îi spuse cu o voce şuierătoare, furioasă : Te crezi isteţ ? N-ai încetat să-l tot perii pe acest tip scîrbos, ce ţi-a venit ?

*

C, despuiat şi umed, se aşeză pe pat ; îşi trecu mîinile de două ori pe faţa rumenă, ca şi cum ar fi vrut să alunge de pe ea oboseala. Doamne, nu-şi mai simţea picioarele, pica de somn, avea să adoarmă desigur, fără somnifer. Ce reflex idiot ! La urma urmei, ce-mi pasă dacă mă droghez sau nu ? Mi se pare caraghios. Oamenii de vîrsta mea se lasă de tutun, de alcool, de excese şi se pun să facă gimnastică pentru burtă, pe covor. De obicei ! La ce bun această luptă împotriva bătrîneţii ? Mai devreme sau mai tîrziu vor fi învinşi, vor muri, în rate, de plămîn, de ficat, de inimă, de cancerul la prostată. G rînji. Se simţea plin de ură fără un anume obiect, iar această ură îi dădea gîndirii lui o vervă, o forţă, o acceleraţie, care îi făcea plăcere. Ei mă fac să mă stric de rîs. Exerciţiul, viaţa în aer liber, igiena, viaţa sănătoasă şi regulată, ce sînt toate la urma urmei ? O jalnică bătălie în retragere, nimic altceva ! La capăt este prăbuşirea, singurul lucru sigur. Moartea sau viaţa ? Ce deosebire ? Însuşi cuvîntul acesta : viaţa, ce caraghioslîc, ce păcăleală să numeşti viaţă aceste cîteva momente meschine

dintre două neamuri, ce păcăleală ! Totul e trucat, măsluit dinainte ; la sfîrșit moartea ! Ce tîmpenii ne tot îndrugă cu „succesul" lor „în viață". Ce viață ? Ce succes ? Am crezut și eu, la universitate, în succes. Iar mai tîrziu, îmi amintesc, îmi spuneam : nu sînt decît un supra-curcan, deși aș fi putut fi un savant ! Și chiar azi, cînd bleaga aia îmi vorbea : să ai un laborator, asistenți, o muncă de creație, ca veneticul ăla... tîmpenie, tîmpenie, nimeni nu reușește în viață, nu există decît rataţi, toți oamenii sînt niște rataţi, deoarece mor. Și eu, și Johnnie, da, să crape toți, toți, cît mai repede cu putință, să fie curățați cu bomba H, să fie calcinați cîteva milioane dintre ei, și eu cu ei la grămadă ! Ce-mi pasă, am cerut eu să mă nasc ?

Singura mea bucurie era să-mi fac bine treaba. Dacă Johnnie ar fi trăit, l-aș fi recrutat pentru serviciu. Am trăit clipe de neuitat împreună. Era frumos, mai ales impresia asta că te trezești dimineața, ca baronii din evul mediu, cizmă lîngă cizmă, pinten lîngă pinten... Libertatea îmbătătoare, viața riscată în fiecare minut, Johnnie în picioare, în soare, în satul abia cucerit, cu umerii săi largi, cu picioarele depărtate, cu trupul de atlet care părea indestructibil. Uite-l pe măgarul ăsta bătrîn, zicea, e gata să se roage în fața colibei. Îl joc cap sau pajură. Cap, nu-i fac nimic ; pajură, îl curăț ! Aruncă nichelul în aer, nichelul se învîrti, sclipind în soare ; îl prinse în căușul palmei și îl pocni zdravăn. Pajură ! Ai pierdut, a spus ridicînd piedica. Bătrînul s-a risipit în pulbere, a murit ca un purice strivit. În clipa aceea Johnnie avea înfățișarea unui zeu, senin, impersonal. M-a privit cu fața nemișcată, absolut lipsită de expresie, și a zis cu o voce egală : azi, el, mîine, eu. Și a doua zi a fost el.

Doamne, mi-e tot una acum, dacă merge tot așa, n-am să mai fiu în stare să-mi fac meseria. Am crezut că am să dau ochii peste cap adineauri în fața scîrbei aceleia și a delfinului ei Ivan. Și mai întîi și-ntîi, de ce Ivan, cine i-a pus nume rusesc delfinului ăsta american ? I se strînse stomacul, se lungi pe spate, cu picioarele depărtate și își frecă cu putere burta. Degetele i se înfundau și se gîndi : toată carnea asta, mațele astea, nervii ăștia, sîngele ăsta, un animal, nimic altceva, moale, asudat, obscen. Veneticul acela poate că are să reușească, în orice caz, e pe jar, evident, încă o chestie pe care Lorrimer mi-a tăinuit-o. Auzi vorbă, să publice rezultatele, auzi vorbă, dacă e „nesecret" ; puteți să vă ștergeți undeva, sir cu „nese-

cret"-ul dumneavoastră. Nu știu ce măsuri iau ei, dar asta n-are să mă împiedice să iau eu altele ; și aș paria că acceptă să-mi servească de antenă pentru Sevilla, pisoiul acela drăguț.

Telefonul explodă în cameră, cu forță, strident. Ei, drăcia dracului, zise C, tocmai cînd mă pregăteam să adorm. Luă receptorul. Bill, aici e Keith, mi-am permis să te deranjez, am primit adineauri o telegramă de presă, pe care ți-o rezum în două fraze : sovieticii au interzis categoric pescuitul delfinilor în apele lor. Orice pescar care va răni sau va ucide un delfin va fi pasibil de sancțiuni aspre. Bine, bine, zise C, și ce dată are știrea ? 12 martie, i se răspunse. Mulțumesc, Keith. Puse receptorul în furcă.

După o clipă se sculă. Cheful lui de a dormi dispăruse ; își vîrî picioarele în papuci și începu să se plimbe în lung și-n lat prin cameră.

IV

În după-amiaza în care tipul acela C, a venit să ne bată la cap, zise Maggie, ți-aminteşti, cu asistentul lui care avea un cap de boxer, în orice caz mai simpatic decît al lui, tipul acela, C, avea nişte ochi care îmi dădeau fiori în spinare. Mi-aduc aminte, zise Lisbeth, întinsă pe unul dintre paturile perechi din camera pe care o împărţea cu Maggie. Era cald încă, storul abia lăsa să treacă soarele ca prin sită, Lisbeth era în chiloţi şi sutien, înaltă, voinică, blondă, atletică, faţa bine construită, fruntea lată, falca pătrată, avea înfăţişarea unui băiat foarte frumos, inteligent şi voluntar, care în ultimul moment şi-a greşit sexul ; nici pieptul ei voluminos nu izbutea să-i dea cu totul înfăţişare de femeie. Se ridicase pe un cot şi trăgea din ţigaretă cu un aer de competenţă, aţintindu-şi ochii, atenţi, asupra lui Maggie. Mi-aduc aminte perfect de bine, zise ea cu vocea clară, Arlette intrase cu ei în laborator, avea un costum de baie nou, care îi punea în valoare trupul mic şi frumos, iar eu ţi-am ţinut de urît pe plutele din bazin. Ei bine, în ziua aceea a rupt-o cu ea, zise Maggie, a venit tîrziu, avea aerul lui posac şi mi-a spus : cînd Mrs. Ferguson va telefona din nou, să răspunzi că nu sînt aici. M-am sculat, am făcut un efort nemaipomenit ca să nu zîmbesc de la o ureche la cealaltă, şi-am spus : pentru cît timp ? El a ridicat sprîncenele cu un aer distant. Bine, am spus, trebuie totuşi să ştiu, e un consemn temporar sau un consemn permanent ? Ai să vezi, a spus el, şi numai după expresia lui am înţeles că era definitiv. Îţi închipui ce fericită am fost, nu ştiu ce i-a făcut ea, dar era furios.

Abia ceva mai tîrziu, reflectînd, m-am întrebat dacă e chiar atît de bună ruptura asta. Mă întreb și eu, zise Lisbeth, cu sprîncenele încruntate. Se priviră și tăcură. Nu prea știu dacă gîndesc amîndouă exact același lucru ; chiar și ochii lor încetară să se agațe unii de alții. Se scurseră mai multe secunde. Aveau aerul, față în față, că sînt două pisici bănuitoare care își retrag deodată ghearele în labe, își ascund labele sub piept, așezîndu-se jos și închizînd pe jumătate pleoapele.

Asta e și părerea lui Bob, zise Maggie. Tu știi ce fin e, mă înțelege înainte chiar să vorbesc, e nemaipomenit ce legături sînt între noi, o simplă privire e de ajuns, la urma urmei nu mai avem nevoie de cuvinte. Asta îmi amintește întru totul genul de relații pe care le aveam cu James Dean, bietul James, parcă-l văd, șezînd în vechiul fotoliu de piele al mătușii Agatha, la Denver, fixîndu-mă cu ochii lui triști fără să spună un cuvînt. Ți-aduci aminte ce ochi patetici avea, încărcați, cum se spune, cu toată tristețea lumii. Ca să revenim la Bob, nu e chiar absolut aceeași problemă, e atît de timid, are în așa măsură oroare să-și arate sentimentele, încît nici nu știu dacă pot să anunț logodna noastră vara asta, cum aveam de gînd. Dar, zise Lisbeth ridicînd o sprînceană, are într-adevăr... ? Adică cum, dar ce-ți închipui, zise Maggie împingîndu-și înainte fața roșie și buzele groase, umflate. Acesta nu e de loc genul lui Bob. Nici n-a încercat să mă sărute, e atît de delicat, niciodată un gest ; e făcut numai din semi-nuanțe și nuanțe. Uite, zilele trecute, făceam o partidă de hoinăreală pe jos, prin oraș. A rămas în admirație în fața unei bluzițe albe cu dungi negre și a spus : ce drăguță e, arată grozav, mi-ar plăcea s-o cumpăr. Era să mă strîmb de rîs, oh, Bob. Ți-ar plăcea să porți o asemenea chestie, draga mea ? A roșit brusc pînă la urechi și mi-a spus foarte repede, întorcînd capul. M-am gîndit la tine, m-am gîndit ce bine ți-ar sta. Am rămas mută, absolut uluită, era felul lui de a face aluzie la viața noastră în doi de mai tîrziu, cînd vom fi căsătoriți. Eram atît de mișcată că i-am luat mîna într-a mea, i-am strîns-o fără să spun nimic. Dar *chiar asta era prea mult pentru Bob.* Și-a desprins mîna și a spus cu un ton sec : zău, Maggie, ești nebună, ce ți-a venit ? E adorabil, nu găsești ?

Da, da, zise Lisbeth, lăsînd ochii în jos, spre țigaretă, cu broboane de sudoare pe frunte, între sîni, la subsuori. Came-

rele nu aveau aer condiționat. Trase un fum din țigareta ei mentolată și se gîndi cu un oftat : și acum, are să-mi vorbească iar despre James Dean, și din nou despre Sevilla, și iar despre Bob. E obsedată, e o adevărată boală, dacă n-ar fi fată atît de bună, pînă la urmă n-aș mai putea s-o sufăr, și în plus e și atît de urîtă, aproape mi se face greață, îmi vine mereu să-mi iau batista și să-i șterg colțurile ochilor. Cred, zise ea așezîndu-se pe pat, că am să-mi pun costumul de baie și am să dau fuga să plonjez în bazin. Ivan are să te necăjească, zise Maggie, știi, devine categoric indecent, fără a mai pune la socoteală mușcăturile și loviturile de coadă. Oh, știu, e adorabil, atît de voinic, atît de drăgăstos, ceea ce nu l-a împiedicat de loc zilele trecute să-mi ia călcîiul în bot. Are, după cum știi, o mică preferință pentru mine, ei bine, n-a mai vrut să-mi dea drumul, am tras o spaimă ! Mă întreb, zise Lisbeth, sculîndu-se și sucindu-și brațul drept spre spate, ca să-și descheie sutienul, dacă Sevilla nu-și pregătește o dezamăgire așteptînd o minune de la noua femelă. La urma urmei, dacă Ivan nu izbutește să treacă de la cuvînt la frază, nu văd cum ar putea să-l ajute o căsătorie fericită, e ca și cum ai admite că un bărbat devine deodată mai inteligent pentru că și-a luat nevastă, cînd în general e invers.

Oh, Lisbeth, zise Maggie întorcînd ochii. Nu-i plăcea felul în care se plimba Lisbeth goală prin cameră. Lisbeth era absolut lipsită de pudoare ; cînd își schimba sutienul, nu-și ascundea sînii. Lisbeth, continuă Maggie, nu-i de loc așa, Sevilla n-a spus niciodată un asemenea lucru, el a zis că o femelă i-ar da lui Ivan încredere în el însuși și i-ar spori avîntul creator. Ei bine, zise Lisbeth, ce punct de vedere egoist, s-ar crede că într-adevăr femeia este o unealtă care trebuie să ajute la munca masculului după ce i-a servit la plăcere. Ai să vezi, continuă ea, acuma, după ce Sevilla și-a lăsat prietena din lumea bună n-are să întîrzie să se îndrepte spre una dintre noi, Arlette, Suzy, eu, tu (adăugă „tu", pentru că Maggie se uita la ea), cu scopul, cum zice el, să-și sporească avîntul creator. Mă-nnebunesc după acest eufemism, reluă ea cu un rîs scurt. Stai un pic, zise Maggie, cu vocea ei serioasă și intensă, cu fața greoaie și roșie de cercetașă, strălucind de dezaprobare, dar e instinctul femeii să-l ajute pe bărbatul pe care-l iubește. L-aș fi luat de bărbat pe Sevilla, tu știi, bineînțeles, că era să ne căsătorim acum un an, dar n-a putut niciodată să se hotărască ;

la urma urmei știi, e un timid și el, ar fi trebuit să iau eu lucrurile în mînă, dar tu mă cunoști, nu pot să suflu să mă vîr în sufletul oamenilor. Ei, dacă aș fi primit să fiu nevasta lui, crede-mă Lisbeth, aș fi fost prea fericită să muncesc zi și noapte pentru el. Muncești destul și așa, zise Lisbeth, și Arlette tot așa, iar Arlette nu are rezistența ta fizică ; se lasă exploatată de el, ăsta-i adevărul, mă îngrijorează mult, și tu tot așa, adăugă ea cu o jumătate de secundă întîrziere, sînteți două nebune, amîndouă, cu Sevilla al vostru. Și ea e atît de fermecătoare, atît de gingașă, n-ar putea fi decît dezamăgită. O iubești mult, nu-i așa ? zise Maggie deodată. Desigur, zise Lisbeth, cu o ușoară roșeață pe fața ei cinstită și pătrată, este una dintre fetele cele mai atrăgătoare din cîte am întîlnit vreodată. Nu vreau să spun că e numai drăguță, mă înțelegi, dar are farmec, mister. Cineva bătu în ușa camerei și ușa se deschise. Se auzi vocea lui Bob Manning : Maggie, pot să intru ? Desigur ! El deschise ușa și rămase nemișcat în prag. Nu intra niciodată brusc într-o încăpere, își făcea intrarea ca un actor, înalt, zvelt, grațios, cu capul brun, aristocratic, cu nasul fin un pic coroiat, cu ochii căprui, frumoși, mobili sub genele negre, cu mîinile lungi, fine, atîrnate la capetele brațelor mlădioase (nu-și băga niciodată mîinile în buzunar, nu-și punea niciodată picior peste picior cînd se așeza, cunoștea întotdeauna totul, romanele ezoterice, filmele de avangardă, muzica ultramodernă, poeții abia ieșiți din găoace). Ei, zise Lisbeth cu brațul răsucit la spate. Vrei să-ți ajut ? întrebă Bob cu un zîmbet delicios ajungînd din doi pași în mijlocul camerei. Fără să bîjbîie, de la prima încercare, apropie cele două benzi ale sutienului și le prinse. E fermecător maioul ăsta de baie, zise el înclinîndu-și capul pe umăr. Eu, știi, complimentele, zise Lisbeth. El făcu o pauză, își înălță capul frumos în chip evasiteatral și rămase nemișcat o secundă încheiată. Apoi, legănîndu-se din șolduri nepăsător, își rezemă de perete brațu-i lung și zise cu vocea lui ascuțită : ascultați, scumpelor, vă aduc o veste importantă, soția pe care profesorul Sevilla i-o hărăzește lui Ivan a sosit adineauri, sîntem pe cale să o introducem în locuința viitorului ei soț și cred că, din afecțiune pentru Ivan și din considerație pentru tatăl său Sevilla, v-ar place să asistați la ceremonie. În afară de asta, profesorul vă caută de cinci minute pe amîndouă cu multă insistență. Nu puteai

să spui asta mai degrabă ? zise Lisbeth ridicînd din umerii ei largi.

*

Nervoasă, neliniștită, dar cu ochii curioși și nelăsînd să-i scape nimic din ceea ce se petrecea în jurul ei, delfina stătea lungită pe brancardă, iar brancarda se legăna în jurul cablului pe care troliul avea să-l coboare în bazin. Ivan stătea la celălalt capăt, la aproximativ două picioare sub suprafața apei, nemișcat, atent ; caudala lui bătea apa cu o mișcare imperceptibilă. Ținea capul ridicat spre delfină și și-l întorcea de la stînga la dreapta cu un gest mlădios și puternic, pentru a o privi alternativ cu fiecare ochi. În același timp emitea niște șuierături întretăiate de tăceri și repercutate în aer de difuzor. Delfina nu răspunse încă prin nici un sunet, poate pentru că poziția ei suspendată și legănarea rezultată din această poziție o nelinișteau, dar pleoapele ei, aproape neclintite în timpul tăcerilor, începeau să palpite de îndată ce răsunau șuierăturile lui Ivan.

Îmbrăcat în niște pantaloni de pînză albă și într-o cămașă de polo, cu siluetă juvenilă, cu părul ca pana corbului, cu ochii negri, vioi și nerăbdători, Sevilla stătea în picioare la dreapta troliului. Peter și Michael îl încadrau, depășindu-l cu cel puțin un cap. Erau amîndoi în slip, Peter blond și Michael șaten închis, dar amîndoi la fel de atletici, bronzați, relaxați, cu părul scurt ras la tîmple, cu gropițe în colțul gurii, cu zîmbetul sincer dezvelind dinți desăvîrșiți, cu o înfățișare incredibil de sănătoasă, de oameni bine hrăniți.

De îndată ce Lisbeth și Maggie apărură în pragul barăcii, cu silueta înaltă a lui Bob profilîndu-se în spatele lor. Sevilla le făcu semn, cu un gest de nerăbdare, să se apropie. Lisbeth și Bob iuțiră pasul, iar Maggie începu să alerge ; se simțea oarecum vinovată pentru că le zărise pe Suzy și pe Arlette lîngă cei doi băieți. Toată echipa era acolo.

— V-am adunat, zise Sevilla plimbîndu-și peste ei ochii negri, sclipitori și veseli, pentru că nu vroiam să repet greșeala pe care am făcut-o cînd cu Mina. Vă aduceți aminte : eram atît de sigur că Mina are să se înțeleagă cu Ivan, încît nu m-am gîndit să organizez supravegherea cuplului de la

început. Urmarea o cunoașteți ; n-am știut niciodată ce s-a întîmplat între ei în timpul nopții, într-un cuvînt : motivul real al divorțului lor ne-a scăpat. De data aceasta o să ne arătăm mai severi și o să organizăm observația prin rotație, zi și noapte. Bazinul va fi luminat de reflectoarele încastrate, îndată ce se va lăsa seara. V-am grupat în echipe de cîte doi ; unul din doi va observa cuplul de la suprafață, celălalt prin hubloul subacvatic, cei doi observatori putînd comunica prin fir și înregistrîndu-și fiecare separat observațiile pe bandă de magnetofon. Vor dispune, și unul și celălalt, de aparate fotografice. Fiecare echipă va fi schimbată după două ore.

Iată programul, continuă Sevilla, scoțînd o hîrtie din buzunar : de la ora 18 la 20, la suprafață Suzy, la hublou Peter ; de la 20 la 22, la suprafață Michael, la hublou Lisbeth ; de la 22 la 24, la suprafață Maggie, la hublou Bob ; de la 0 la 2, la suprafață Arlette, la hublou eu ; de la 2 la 4, la suprafață Suzy la hublou Peter și așa mai departe... Am prevăzut rotația pînă mîine la amiază, dar poate că va trebui s-o mai prelungim. Maggie va afișa orariul pe panou.

Făcu o pauză și reluă :

— Are cineva ceva de spus ?

Suzy ridică mîna și Sevilla o privi prietenos. Împreună cu Michael și Arlette, ea făcea parte, ocupînd locul al treilea, dintre cele trei mai bune elemente ale echipei. Era subțirică și blondă și avea acel gen de profil armonios care se poate împăca bine cu snobismul și cu răceala, dar care, la ea, datorită expresiei ochilor, făcea o plăcută impresie de linie fără cusur.

— Presupun, începu ea, că s-au prevăzut rezerve pentru aparatele fotografice și pentru magnetofoane.

— L-am însărcinat pe Peter să se ocupe de asta.

— Și Peter s-a ocupat, zise Peter. O privi pe Suzy zîmbind, iar ea îi răspunse la zîmbet.

După o tăcere, Lisbeth remarcă, cu o notă de agresivitate în voce :

— Bag de seamă că fiecare echipă este alcătuită dintr-un băiat și o fată...

— Și de ce nu ? răspunse Sevilla ridicîndu-și sprîncenele negre și stufoase.

— Şi că în general aţi pus fata la suprafaţă şi băiatul la hublou.

— Nu este exact în ceea ce te priveşte, Lisbeth. Pe tine te-am plasat la hublou.

— Dar e adevărat în ceea ce le priveşte pe celelalte trei fete, continuă Lisbeth, cu aerul că-l pune pe Sevilla sub acuzare.

Sevilla aruncă o privire pe hîrtia din mînă.

— Da, e adevărat. Ei şi ?

— Postul la hublou fiind mai important decît postul de la suprafaţă, mă întreb dacă alegerea dumneavoastră n-a fost dictată de o prejudecată antifeministă.

— O, nu cred, zise Sevilla, zîmbind. Nu sînt convins că am o astfel de prejudecată. Pe semne că hubloul l-am rezervat băieţilor şi mie pentru că e ceva mai neplăcut decît la suprafaţă.

— În acest caz, zise Lisbeth, pe mine de ce m-aţi pus la hublou ?

— Ascultă, Lisbeth, nu poţi să-mi reproşezi în acelaşi timp că am fost antifeminist cînd le-am pus pe cele trei fete la suprafaţă şi că am fost anti-Lisbeth cînd te-am pus pe tine la hublou. Trebuie să alegi.

Se văzură zîmbete, iar Lisbeth zise fără a privi pe nimeni :

— În acest caz, aleg şi-mi repet întrebarea : de ce sînt eu singura fată pe care aţi pus-o la hublou ?

Sevilla îşi ridică ambele mîini în aer şi replică agasat :

— Nu ştiu. E o întîmplare.

— În psihologie, zise Lisbeth, nu există întîmplare, există numai mobiluri inconştiente.

— Ei bine, interveni Arlette cu vioiciune, să zicem că Mr. Sevilla te-a pus la hublou ca un omagiu inconştient adus însuşirilor tale atletice.

Iarăşi zîmbete. Lisbeth o privi pe Arlette cu reproş, ochii i se umplură de lacrimi, întoarse capul şi tăcu, îmbufnată. Sevilla se uită la ea cu atenţie o jumătate de secundă, apoi îmbrăţişă cu privirea echipa şi zise cu o voce neutră :

— Dacă doriţi să modificaţi între voi alcătuirea echipelor, vă las, bineînţeles, toată libertatea.

— N-am nimic de obiectat cu privire la alcătuirea schipelor, spuse Lisbeth furioasă. Mi-e perfect indiferent dacă sînt cu X, cu Y sau cu Z.

Întoarse spatele grupului și își pironi ochii spre baracament, de parcă n-ar mai fi interesat-o nimic din ceea ce urma să se petreacă în bazin.

După o tăcere, Sevilla reluă :

— Înainte de a o pune pe această tînără cucoană în apă, vreau să adaug următoarele : să nu vă credeți obligați, dat fiind că observațiile voastre vor fi înregistrate pe bandă de magnetofon, să adoptați un ton oficial și afectat. Exprimați-vă cu cea mai mare naturalețe și cu cea mai mare libertate. Spuneți absolut tot ce vă vine să spuneți. În nici un caz benzile acestea nu vor ieși din laborator. Și dacă extragem apoi din ele o notă scrisă, vom face toate tăieturile necesare. La urma urmei, ceea ce ne pregătim să facem este un studiu de comportament și foarte posibil ca o notație spontană a unuia dintre voi să contribuie la analiza noastră. Hai, Michael. E timpul să i-o prezentăm lui Ivan pe viitoarea soție.

— Nu ne-ați spus cum o cheamă, zise Maggie.

— Adevărat ! zise Sevilla lovindu-și palmele una de alta. Își roti privirea și adăugă zîmbind : Lisbeth, ca să-ți arăt că n-a existat nici un complot împotriva sexului dumitale sau împotriva dumitale, îți cer s-o botezi pe nevasta lui Ivan.

Lisbeth se întoarse pe călcîie cu fața spre el.

— Vorbiți, spuse ea cu acreală, ca și cum aș suferi de mania persecuției.

— Dar de fel, zise Sevilla. Nu în felul acesta ți-am interpretat observațiile.

— Atunci cum le-ați interpretat ? replică ea pe un ton sfidător.

Sevilla ridică ambele mîini :

— Nu le-am interpretat de loc !

După o pauză, Maggie își întinse înainte fața greoaie și roșie și zise apăsat :

— Ascultă, Lisbeth, nu mai începe iar. Biata făptură așteaptă. Dă-i mai repede un nume.

— S-o numim Bessie, zise Lisbeth cu un ton morocănos.

*

DACTILOGRAMA OBSERVĂRII LUI IVAN ŞI A BESSIEI, DUPĂ BENZILE DE MAGNETOFON, SUPRAFAŢA ŞI HUBLOU, ÎNAINTE DE TĂIETURILE PROFESORULUI SEVILLA. 6 MAI 1970 ŞI NOAPTEA DE 6 SPRE 7 MAI.

Suzy. — Aici suprafaţa. Ora 18 şi 5.Troliul o pune pe Bessie în contact cu apa. Ivan nu se clinteşte. Michael coboară în apă şi degajează aripioarele laterale din cele două găuri practicate în pînza brancardei pentru a le primi. Bessie se lăsă. Pare calmă şi nu manifestă nelinişte.

Peter. — Aici hubloul. Ora 18şi 10. Alo, Suzy, mă auzi ?

Suzy. — Da.

Peter. — O văd perfect pe Bessie ; dar unde e Ivan ? Nu e în cîmpul meu vizual.

Suzy. — E în dreapta ta, ghemuit în colţ. Stă nemişcat. O priveşte pe Bessie. (Pauză.) Cît e ceasul la tine ?

Peter. — 18 şi 11.

Suzy. — Îmi potrivesc ceasul după al tău. Auzi fluierăturile ? El fluieră şi ea răspunde.

Peter. — De unde sînt, nu aud difuzorul. Dar o văd foarte bine pe Bessie. Mi se pare mai puţin voluminoasă şi mai puţin lungă decît Ivan. Afară de momentele cînd îşi rotunjeşte spinarea să respire la suprafaţă, stă absolut nemişcată. E evident că are să-l lase pe Ivan să se apropie, fără să facă ea „primii paşi". (Pauză). Ochiul ei sclipeşte de viclenie feminină.

Suzy. — Oh, Peter ! (Rîde).

Peter. — Ora 18 şi 15. De s-ar hotărî odată... Ce face ?

Suzy. — O priveşte alternativ cu ochiul drept şi cu ochiul stîng şi şuieră. (Pauză.) Mişcă. Ora 18 şi 16.

Peter. — Ah, îl văd ! a trecut la doi metri de ea, o depăşeşte şi îi dă tîrcoale. Ea stă nemişcată.

Suzy. — Ivan descrie cercuri din ce în ce mai strînse.

Peter. — Cînd trece prin faţa hubloului, îmi maschează vederea. Ba nu, dacă mă aplec, pot să văd. Ea nu se clinteşte ; îl urmăreşte cu coada ochiului. (Pauză).

Suzy. — Ora 18 şi 20. Tîrcoalele astea au început să mă plictisească. Ce de ceremonii !

Peter. — Ora 18 şi 22. Am luat o fotografie. Sper să se vadă că-l priveşte cu coada ochiului.

Suzy. — Atenție ! Ivan se oprește și vine lîngă ea, bord la bord. Parcă ar fi două vapoare ancorate cuplat. Ora 18 și 25.

Peter. — Bessie îmi maschează în parte poziția bord la bord. Dar disting coada lui Ivan în spatele cozii Bessiei. Oare capul lui e în dreptul capului ei ?

Suzy. — Da.

Peter. — Atunci e cu siguranță mai lung ca ea. O văd foarte bine. Clipește din ochi.

Suzy. — Glumești !

Peter. — De loc. Spun ceea ce văd : clipește din ochi. El ce face ?

Suzy. — Își freacă partea laterală a capului de capul ei. Am să iau o fotografie. N-am avut timp. Bessie demarează.

Peter. — O văd perfect. Se depărtează de el ; Ivan nu mișcă.

Suzy. — Nu mișcă, dar schelălăie. Nu e mulțumit.

Peter. — Ce fel de schelălăieli ?

Suzy. — Scurte, violente, extrem de ascuțite. O cheamă înapoi. Pare supărat. Ea revine. Ora 18 și 30. Ivan se instalează lîngă ea bord la bord.

Peter. — Îi văd foarte bine. Ivan e aproape lipit de hublou. Bessie e în partea cealaltă. Ivan mă privește. Aproape aș putea să spun că-mi face cu ochiul ! Iau o fotografie. Aș vrea să-i fixez expresia.

Suzy. — Demarează împreună.

Peter. — Nu-i mai văd.

Suzy. — Se învîrtesc amîndoi, urmărind perimetrul bazinului în sensul acelor unui ceasornic. Ora 18 și 35.

Peter. — Îi văd trecînd.

Suzy. — El s-a plasat între ea și marginea bazinului, poate pentru ca s-o ferească de izbiturile de pereți. S-o fi gîndind că nu cunoaște bazinul atît de bine ca el.

Peter. — Da, cred că ai dreptate. Înoată un pic mai înaintea ei. Parcă o ocrotește și o călăuzește.

Suzy. — Mă întreb cînd vor înceta să se învîrtească. Opresc magnetofonul.

Peter. — Și eu.

Suzy. — Aici suprafața. Peter, conectez magnetofonul.

Peter. — O. K. *

Suzy. — Ora 18 şi 45. Continuă să se învîrtească. Riscăm să dureze mult. Ce faci ?

Peter. — Stau jos, fumez şi mă plictisesc. Oare-i aud şuierînd.

Suzy. — Da, fără încetare.

Peter. — Într-un cuvînt, se plimbă şi stau de vorbă. Şuieră vreunul dintre ei mai des ca celălalt ?

Suzy. — Da, Ivan. Ea şuieră foarte puţin.

Peter. — Concluzia e clară — el îi spune verzi şi uscate iar ea ascultă.

Suzy. — (Rîde). Opresc magnetofonul.

Peter. — Şi eu.

Suzy. — Aici suprafaţa. Conectez magnetofonul ca să-mi înregistrez apelul. Ora 19 şi 45.

Peter. — La fel. Sînt mort de plictiseală şi, culmea, mi-e foame. Se învîrtesc de o oră şi zece minute. El tot mai şuieră ?

Suzy. — Tot.

Peter. — Ce discurs îi ţine !

Suzy. — N-aş fi crezut că stadiul flirtului să dureze atîta.

Peter. — Nu fi atît de nerăbdătoare.

Suzy. — (Rîde). Cred că aş face mai bine să-mi opresc magnetofonul. Dar tu poţi să-mi vorbeşti mai departe.

Peter. — O. K.

Suzy. — Aici suprafaţa. Ţi-l dau pe Michael. E ora 20.

Peter. — Vin după tine în sufragerie, cum apare Lisbeth. Alo, Michael, ai să ai o dezamăgire. Se învîrtesc de o oră şi douăzeci şi cinci de minute. Nu sînt tineri căsătoriţi, sînt alergători fondişti.

Michael. — (Rîde). Nimic interesant ?

Peter. — Ba da, la început, apropierea a fost interesantă. Uite-o pe Lisbeth. Îţi dau legătura.

Lisbeth. — Aici hubloul. Ce e nou ?

Michael. — Aici suprafaţa. După spusele lui Peter, se învîrtesc aşa de o oră şi douăzeci şi cinci de minute.

Lisbeth. — Nostim. (Pauză).

Michael. — Sînt drăguţi. Par să aibă o atitudine camaraderească unul faţă de altul.

* Foarte bine, în regulă, de acord, (expresie familiară americană) (N.T.).

Lisbeth. — M-au ameţit. Sper că n-au să se învîrtească aşa două ceasuri. (Pauză). Opresc magnetofonul.

Michael. — Şi eu.

Lisbeth. — Aici hubloul. Ora 20 şi 25.

Michael. — Aici suprafaţa.

Lisbeth. — Ivan a accelerat şi Bessie l-a ajuns din urmă.

Michael. — Observaţie confirmată. Manifestă amîndoi oarecare agitaţie. Mersul în cerc nu mai are alura timidă de la început. (Pauză). Cerul se luminează. A ieşit luna. Vremea e destul de frumoasă.

Lisbeth. — Ai noroc.

Michael. — Dacă vrei, putem schimba. Iau eu hubloul şi tu suprafaţa.

Lisbeth. — Eşti foarte amabil, dar mă simt bine unde sînt.

Michael. — Nu e un motiv ca să-mi dai peste nas.

Lisbeth. — Nu-ţi dau.

Michael. — Ba da... Am încercat doar să fiu amabil cu tine.

Lisbeth. — Nu văd necesitatea.

Michael. — Mulţumesc. (Pauză). Ascultă, Lisbeth, dacă vroiai să faci echipă cu altul, n-aveai decît să-mi spui. Nu m-aş fi simţit jignit.

Lisbeth. — Să-ţi intre în cap că n-am nici o preferinţă. Ori tu, ori altul...

Michael. — Eşti foarte amabilă.

Lisbeth. — Scuză-mă, dar vă găsesc exasperanţi, cu insinuările voastre.

Michael. — Care „vă" ?

Lisbeth. — Tu, Sevilla, ceilalţi... Amestecaţi sexul peste tot...

Michael. — Şi tu nu ? Ai noroc !

Lisbeth. — În orice caz, nu văd de ce trebuie să fac echipă cu un băiat ca să observ delfinii.

Michael. — Ai prefera să faci echipă cu o fată ?

Lisbeth. — Cine a spus asta ?

Michael. — La urma urmei, nu există decît două sexe.

Lisbeth. — Iarăşi sexul ! Conversaţia asta e tîmpită. O întrerup.

Michael. — Aici suprafaţa. Alo, Lisbeth, conectez magnetofonul. Ora 20 şi 30.

Lisbeth. — Şi eu.

Michael. — Cred că Ivan a luat postura în S.

Lisbeth. — N-am văzut nimic.

Michael. — M-oi fi înşelat. S-a petrecut foarte repede. (Pauză). Merge mai bine ?

Lisbeth. — Nu merge mai bine, merge. Mulţumesc.

Michael. — Priveşte, de data asta nu mai încape îndoială.

Lisbeth. — Într-adevăr.

Michael. — Trebuie să fie un efort muşchiular serios pentru un delfin să-şi răsucească trupul în S...

Lisbeth. — Mi se pare caraghios.

Michael. — Nu e mai caraghios decît porumbelul care face goange în faţa unei porumbiţe.

Lisbeth. — Mă întreb cîte secunde e în stare să-şi păstreze poziţia.

Michael. — L-am cronometrat — două secunde şi opt zecimi.

Lisbeth. — Am luat o fotografie. Am observat că-şi îndoaie aripioarele laterale.

Michael. — Nu eram sigur. (Pauză). De ce oare delfinii consideră că postura asta e seducătoare, şi nu alta ?

Lisbeth. — Cocoşul ce face ? Nu-mi amintesc.

Michael. — Dă ocol găinii desfăşurîndu-şi o aripă şi lăsînd-o să-i atîrne pînă la pămînt ca să-i arate ce bine e îmbrăcat.

Lisbeth. — Ce comedie ! Iar încep să se învîrtească. Îmi opresc magnetofonul.

Michael. — Şi eu la fel.

Lisbeth. — Aici hubloul. Ora 20 şi 45. Îl vezi pe Ivan ?

Michael. — Destul de prost.

Lisbeth. — S-a plasat sub Bessie, cu capul în dreptul aripioarelor ei.

Michael. — Nu-l văd. Bessie mi-l maschează.

Lisbeth. — Michael !

Michael. — Da.

Lisbeth. — Foarte curios. Bessie îi mîngîie capul cu aripioarele.

Michael. — Eşti sigură ?

Lisbeth. — Absolut. Stai, iau o fotografie. Gata.

Michael. — Ce fel de mîngîiere ?

Lisbeth. — Cum ce fel de mîngîiere ?

Michael. — Mai ai multe de învăţat : vioaie sau blîndă ?

Lisbeth. — Mulțumesc pentru lecții

Michael. — Ei ?

Lisbeth. — Blîndă.

Michael. — Îi vezi ochii ?

Lisbeth. — Îi închide. Emite vreun sunet ?

Michael. — Nu, niciunul. Mi-am creat perspectivă : m-am culcat pe burtă și am izbutit s-o văd. Îl mîngîie cu multă blîndețe. E destul de mișcător, după părerea mea. Peste o clipă, Ivan are să înceapă să toarcă.

Lisbeth. — Devii sentimental.

Michael. — Nu, dar mă mir. Mărturisesc că nu m-aș fi așteptat la atîta duioșie din partea a două animale.

Lisbeth. — Nu văd un motiv de înduioșare. (Pauză). Își reiau rotocoalele. Îmi opresc magnetofonul.

Michael. — Și eu.

Lisbeth. — Aici hubloul. Ora 21 și 30. Am numărat trei poziții în S.

Michael. — Exact. Iată cronometrările — două secunde și patru zecimi, două secunde și șase zecimi, trei secunde. La ora 21 și 25 Ivan i-a mușcat ușurel caudala.

Lisbeth. — N-am băgat de seamă. Atenție ! Se plasează deasupra ei.

Michael. — Dacă mă aplec, îi văd, dar nu prea bine. El ce face ?

Lisbeth. — Același lucru ca pînă acum, numai că rolurile s-au inversat. Acum el îi mîngîie ei capul cu aripioarele.

Michael. — Nebunia lor este metodică...

Lisbeth. — Am mai auzit asta undeva.

Michael. — În *Hamlet.*

Lisbeth. — Bessie pare enervată. O, mă așteptam, demarează.

Michael. — Ivan o urmărește.

Lisbeth. — O nouă dezmierdare.

Michael. — Mi s-a părut destul de confuză. Ce s-a petrecut ?

Lisbeth. — În clipa cînd s-o prindă, a trecut deasupra ei, s-a întors pe spate și s-a frecat de ea de la un capăt la altul, în timp ce o depășea. După aceea a revenit la poziția normală.

Michael. — E o dezmierdare care mi se pare foarte acrobatică.

Lisbeth. — Atenție, Bessie demarează iar.

Michael. — Probabil ca să-l îndemne să-şi repete manevra. Am să mă aplec ca să încerc să văd ceva.

Lisbeth. — Gata.

Michael. — De data asta am văzut. E foarte frumos felul în care se întoarce ca să lunece frecîndu-se de ea. Foarte frumos, foarte suplu.

Lisbeth. — Am luat o poză.

Michael. — Bessie iar demarează. A început să-i placă.

Lisbeth. — Ivan îşi reia manevra.

Michael. — S-ar zice că ritmul se precipită. Ce energie! Sînt neobosiţi. E foarte atletică dragostea la delfini.

Lisbeth. — Michael!

Michael. — Da.

Lisbeth. — Ţi-l dau pe Bob.

Michael. — Au şi trecut două ore?

Bob. — Poţi să-mi faci un rezumat?

Michael. — Poziţii în S, dezmierdări, muşcături, frecări.

Bob. — Nimic definitiv?

Michael. — Nu. Ţi-o dau pe Maggie. Aţi sosit cînd începe să devină interesant.

Maggie. — Aici suprafaţa. Bob, e ora 22 şi 3. Am ora exactă.

Bob. — Îmi pun ceasul după al tău.

Maggie. — Vreau să te rog ceva. E foarte drăguţ din partea lui Sevilla că m-a pus în echipă. Dar, la urma urmei, eu nu sînt zoologă. Vrei să-mi atragi atenţia dacă-mi scapă ceva?

Bob. — Desigur.

Maggie. — Ce face Ivan? Abia îl văd din cauza vîltorii.

Bob. — A trecut dedesubtul Bessiei şi o muşcă de caudală. Acum îi dă drumul şi îi apucă în bot aripioara laterală.

Maggie. — Mi se pare că Bessie îşi îndoaie gîtul într-o parte, ca să încerce să-i prindă coada.

Bob. — Exact. Ivan îi dă drumul, plonjează, îşi deschide larg botul. Stai! Îşi închide botul peste al ei.

Maggie. — Asta o fi felul lui de a-i închide gura. (Rîde).

Bob. — Ivan emite vreun sunet?

Maggie. — Tot felul de sunete: schelălăială, şuierături, trosnete şi chiar, uneori, ceva care seamănă cu un hohot de rîs.

Bob. — Ivan se desface din îmbrățișare și pornește. Nu, s-a prefăcut. Revine... Apucă din nou aripioara ei dorsală și acum îi dă drumul și o mușcă de caudală.

Maggie. — Bessie izbutește să-i facă același lucru.

Bob. — (Rîde). Nici unul dintre ei nu vrea să dea drumul. Se învîrtejesc în apă ca doi luptători de greco-romane. Ai văzut vreodată bătîndu-se doi delfini masculi ?

Maggie. — Nu.

Bob. — Aceleași înșfăcări, dar mușcăturile sînt serioase. Își fac răni grozave. Apa se colorează cu sînge.

Maggie. — Nu văd sînge.

Bob. — Nu, dar cînd trec amîndoi pe lîngă hublou, disting totuși pe aripioare urmele dinților. (Pauză) Presupun că mușcătura, ca să fie erotică, trebuie să se afle la limita adevăratei dureri.

Maggie. — Par să se calmeze. Merg roată prin bazin, Bessie la interior.

Bob. — Își recuperează puterile după trîntă. (Pauză). Opresc magnetofonul.

Maggie. — Și eu.

. . . . . .

Maggie. — Noi mușcături pe tot corpul. Trebuie să descriem din nou toate aceste mușcături ? Sînt aceleași.

Bob. — Nu. Iar au început să înoate roată. Se calmează din nou. Fazele calme urmează după momentele frenetice.

Maggie. — Pot să profit de faza de calm, ca să-ți pun o întrebare ?

Bob. — Poți.

Maggie. — O întrebare pe care țineam de mult să ți-o pun : ești catolic ?

Bob. — Nu. Nu încă. Dar mă atrage multe

Maggie. — Ce te atrage în catolicism ?

Bob. — Disciplina și spovedania.

Maggie. — Nu sînt sigură că am înțeles bine.

Bob. — Oricum, nu e momentul să discutăm despre asta.

Maggie. — Păi, dacă nu e nimic de notat...

Bob. — Tocmai. Îl opresc și eu și-mi aprind o țigară.

Maggie. — Aici suprafața. Ora 23 și 35. Iar au început să se agite. Încep din nou să înoate roată. Poate că ea socoate că el nu i-a făcut destulă curte.

Bob. — Ar fi o interpretare.

Maggie. — (Pauză). Îmi vine greu să înțeleg că oamenii au izbutit să amestece ideea de păcat cu astfel de lucruri. Totul pare atît de nevinovat...

Bob. — E nevinovat la delfini. Nu la noi.

Maggie. — De ce ?

Bob. — Ar fi prea lung de explicat.

Maggie. — Ai spus că ești atras de confesiunea catolică. Mărturisesc că nici asta nu înțeleg.

Bob. — După părerea mea, e mare lucru să poți spune ce ești și ce faci cuiva care te iartă.

Maggie. — Dar tocmai asta mi se pare periculos, că cineva te iartă. E ca și cum ți-ai pune conștiința în afara ființei tale.

Bob. — Ești o puritană. Dumnezeul tău nu e Dumnezeu, e conștiința ta.

Maggie. — Da' de unde ! Cîtuși de puțin. Nu sînt deloc puritană.

Bob. — Ascultă, nu e momentul să vorbim despre asta. Mai reluăm noi discuția. (Pauză). Sînt calmi. Am să profit ca să-mi închid magnetofonul și să-mi aduc țigări. Nu mai am.

Maggie. — O. K.

Bob. — Aici hubloul. Ora 23,50. O nouă repriză de trîntă cu mușcături, mai puternice și mai slabe. N-am s-o descriu, dar am să-i cronometrez durata.

Maggie. — După părerea mea, momentele calme sînt cu mult mai lungi decît cele agitate.

Bob. — Sigur. Altminteri s-ar istovi. Privește-i ! Ce frenezie !

Maggie. — Într-un fel, îți face plăcere să-i vezi. Par atît de mulțumiți ! Parcă ar rîde.

Bob. — Interpretezi.

Maggie. — Nu ți se par mai frenetici decît adineauri ? Nu e un crescendo ?

Bob. — Da, cred că da, dar e greu de evaluat.

Maggie. — Ce energie ! Cînd te gîndești că e miezul nopții și că totul ține de șase ore ! Vitalitatea acestor animale e de necrezut. Bob ! ți-o trec pe Arlette.

Arlette. — Bob ! Poți să-mi faci un rezumat ?

Bob. — Scuză-mă, tocmai i-l făceam lui Mr. Sevilla.

Sevilla. — Aici hubloul. Ora 0 și 3.

Arlette. — Aici suprafața. Ora 0 și 3.

Sevilla. — Seria de mușcături ține de la ora 23 și 50. O erecție la ora 22 și 45, dar fără împerechere. Ea nu s-a lăsat.

Arlette. — Au reînceput salturile ?

Sevilla. — Nu, nu încă. Numai dezmierdările și mușcăturile. (Pauză) Emit sunete ?

Arlette. — O grămadă. Fără încetare.

Sevilla. — Distingi la Ivan sunete englezești ?

Arlette. — Nu, nici unul.

Sevilla. — Cum ai defini aceste sunete ?

Arlette. — Foneticește vorbind ?

Sevilla. — Nu, omenește vorbind. Prin analogie.

Arlette. — Aș spune că sînt strigăte entuziaste. Bineînțeles, asta e o interpretare.

Sevilla. — Cunoști punctul meu de vedere. Nu e cazul să se elimine, a priori, interpretarea antropomorfică. Este o greșeală să se considere omul ca fiind o făptură diferită, în esență, de mamiferul superior. Numai trufia de parvenit a omului îl îndeamnă să creadă asta. (Pauză). Ora 0 și 10. Iarăși calm. Secvența de lupte și de mușcături a ținut douăzeci de minute.

Arlette. — Ce vitalitate !

Sevilla. — Da, admirabilă. Din acest punct de vedere omul e cel care a degenerat. (Pauză). Mărturisesc că am un pic de trac. Mă tem că n-are să meargă.

Arlette. — Nu există nici un motiv. Ivan se va supune instinctului.

Sevilla. — Nu s-a supus instinctului în cazul cu Mina. Să nu uităm că Ivan este un delfin crescut de oameni. Este un Mowgli de-andoaselea. Și poate că e încă de pe acum inhibat. Nici nu știi ce rău îmi pare că n-am organizat observația cînd i-am adus-o pe Mina. Am crezut că succesul are să vină de la sine. E o greșeală. Erotica delfinului este probabil la fel de complexă ca cea a omului ; acum sînt convins de acest lucru.

Arlette. — Dacă am săvîrșit o greșeală, cel puțin am învățat ceva. Mai e care nevoie să vă amintesc că succesul este alcătuit dintr-o serie de eșecuri pe care le depășim ?

Sevilla. — *(Rîde)* Mă tachinezi !... Acum e acalmie. Opresc magnetofonul.

Arlette. — Aici suprafața. Ora 1 și 5. Încep să se agite.

Sevilla. — Da, văd. Cred că are să meargă.

Arlette. — De ce ?

Sevilla. — Cele două animale s-au împrietenit. Lucrul acesta e vizibil în momentele de calm.

Arlette. — Sînt pe cale să devină iarăși frenetici.

Sevilla. — Da, el își ia distanță și se năpustește asupra ei, ca și cum ar vrea să-și ciocnească neapărat capetele.

Arlette. — Nu omoară ei rechinii așa ?

Sevilla. — Ba da. Dar în împerechere dansul morții devine lubric. Ai văzut ? În ultimul moment, a ferit-o la milimetru și a profitat de avînt ca să-și frece trupul de al ei pe toată lungimea.

Arlette. — Mă întreb ce s-ar întîmpla dacă ea l-ar feri pe el în aceeași parte, în aceeași clipă.

Sevilla. — Nici o grijă. Frenezia asta este admirabil controlată. Uite ! Iar începe.

Arlette. — E o dezmierdare foarte violentă.

Sevilla. — Da. E un atac. Un atac mortal care se termină printr-o dezmierdare.

Arlette. — Și ce dezmierdare ! Te-ai aștepta aproape să vezi scîntei.

Sevilla. — Observi, în clipa frecării el se întoarce pe o parte. După părerea mea salturile vor începe în curînd.

Arlette. — Uite ! Și ea își ia distanță și se năpustește în întîmpinarea lui !

Sevilla. — Impresia mea este că vor ca frecarea să fie de două ori mai puternică.

Arlette. — Sau pur și simplu să aibă senzația că participă mai intens.

Sevilla. — Am luat o fotografie. Cînd vor începe salturile, nu-ți uita aparatul fotografic.

Arlette. — Nu. Se pregătește un nou atac. (Rîde). Admir lenevia prefăcută cu care fiecare dintre ei se retrage în cîte un colț înainte de atac.

Sevilla. — Da. Sînt în același timp foarte excitați și foarte destinși.

Arlette. — Iar demarează.

Sevilla. — Se catapultează literalmente unul în celălalt. Pînă la urmă, tot ai să vezi scînteile acelea...

Arlette. — Am luat o fotografie.

Sevilla. — Reîncep. Se înapoiază în colțurile lor, ca doi boxeri.

Arlette. — Sînt neobosiți ! Ah, priviți ! Ea sare în aer.

Sevila. — Da ; în clipa în care el era gata s-o ajungă, ea s-a ferit. A sărit afară din apă.

Arlette. — Care e interesul ?

Sevilla. — Nu e decît o variantă. Cînd a căzut înapoi, el a avut grijă să se afle în punctul ei de cădere şi să se frece de ea în tot timpul recufundării ei în apă.

Arlette. — Presupun că dezmierdarea este încă şi mai violentă.

Sevilla. — Cu atît mai mult, cu cît, la rîndul lui, demarează de la fund în sus. Se întîlnesc la mijlocul drumului. Parcă ar fi un balet E foarte frumos.

Arlette. — N am văzut din cauza jerbei de apă. Bessie m-a stropit groaznic.

Sevilla. — Vrei hubloul ? Te înlocuiesc la suprafaţă.

Arlette. — Nu, nu. Fotografiaţi cît puteţi baletul submarin. Fotografiaţi mai bine ca mine. Şi am şi eu un avantaj faţă de dumneavoastră : eu aud ţipetele.

Sevilla. — Ce fel de ţipete ?

Arlette. — De delir.

Sevilla. — Se întorc în colţurile lor.

Arlette. — Îmi pregătesc aparatul fotografic. (Pauză). Minunat ! Au sărit amîndoi. Au !

Sevilla. — Ce s-a întîmplat ?

Arlette. — M-au udat din cap pînă în picioare. Sînt leoarcă.

Sevilla. — Du-te repede de te schimbă.

Arlette. — Nu, nu ! Nici pentru un imperiu ! E prea pasionant. Îi vedeţi ? Le vedeţi capetele ? Rîd amîndoi. Rîd de fericire. Par atît de fericiţi... Îmi fac şi mie poftă.

Sevilla. — Tocmai făceam şi eu aceeaşi reflexie. (Pauză). Este ora 1 şi 25. De douăzeci de minute îşi menţin acest paroxism. Au inimă şi muşchi de oţel !

Arlette. — Au trecut iar la muşcături.

Sevilla : — Faza finală se apropie. În general, împerecherea se produce după salturi şi după frecările cele mai violente. El o urmăreşte.

Arlette : — Ce idioată, nu pare să înţeleagă că trebuie să-şi reducă viteza şi să se rostogolească pe stînga.

Sevilla : — Ba da, şi-a redus viteza.

Arlette : — Dar nu destul, cred.

Sevilla : — Şi-a redus viteza şi acum se rostogoleşte într-o parte.

Arlette : — El se duce lîngă ea. Oare face o încercare ? Ştiţi, la suprafaţă nu văd mare lucru.

Sevilla : — Tatonările reîncep. (Pauză). Fără succes.

Arlette : — Încep să cred că apa nu e un mijloc ideal pentru o împerechere amoroasă.

Sevilla : — Desigur că nu. Trebuie să înoate amîndoi în timpul întregii operații, să respire din cînd în cînd la suprafață, n-au un punct de sprijin și, bineînțeles, n-au mîini. Închipuie-ți un om fără brațe, încercînd să facă dragoste în apă la doi metri adîncime.

Arlette : — La ceasul meu ora e 1 și 35. Ați luat fotografii ?

Sevilla : — Nu, nu încă. Vrei să vii aici ?

Arlette : — Bine, vin. (Pauză).

Sevilla : — (Pauză). Ia cronometrul meu. Știi să umbli cu el ?

Arlette : — Da.

Sevilla : — Ivan începe iar. Din nou, contactele repetate. (Pauză). S-a făcut. În sfîrșit.

Arlette. — Ora 1 și 46.

Sevilla : — Am luat fotografii bune. Cît a ținut împerecherea ?

Arlette. — Șaisprezece secunde și cinci zecimi.

Sevilla : — Asta zic și eu precizie. Îmi plac cele cinci zecimi. (Rîde).

Arlette : — (Rîde). Mi-ați cerut să cronometrez. Trebuie să fim exacți...

Sevilla : — Ai absolută dreptate. Iar au început să facă ocolul bazinului, fericiți și veseli ! Ce animale ! Sînt mai obosit decît ele.

Arlette : — Și eu !

Sevilla : — Și unde pui că ești leoarcă !

Arlette : — Fug să mă schimb și vă fac o cafea.

Sevilla : — În timpul acesta îi trezesc pe Peter și pe Suzy.

Arlette : — Sînt istovită. (Rîde).

Sevilla : — Ești superbă. Cu părul ca o aureolă în jurul capului, parcă ai fi Venus care iese din apă... Știi care ? a lui Botticelli.

Arlette : — O, mulțumesc, mulțumesc ! Ce compliment drăguț ! Am cel puțin un punct comun cu ea — sînt leoarcă !

Sevilla : — Fugi de te schimbă. Între timp fac eu cafeaua. Am mare nevoie de o ceașcă de cafea.

Arlette : — Și eu. Și, în plus, am poftă să vorbesc, să vorbesc într-una.

V

La 14 mai, prin urmare la opt zile după împerecherea amoroasă a lui Ivan şi a Bessiei şi la trei mii de kilometri depărtare de paşnicul lor bazin, vîntul jucăuş şi inofensiv rătăcea fără ţintă, într-o zonă de joasă presiune a Mării Caraibilor, în dreptul oraşului columbian Barranquilla.

Fără nici un indiciu prevestitor, hoinăreala vîntului încetă deodată să fie nevinovată şi începură vîrtejuri cu viteze neobişnuite, nu în cerc, ci în spirală, de jos în sus şi în sens invers acelor unui ceasornic, creînd la ora 9 o pîlnie gigantică, înaltă de 12 km şi lată de 100, destul de puternică pentru a agita marea în valuri monstruoase, unele dintre ele înalte de 12 metri. Furtună smulse tolele de oţel din partea din faţă a cargobotului columbian *Tiburon*, se deschise un loc de pătrunderea apei, vasul lansă un S.O.S. care fu prins şi retransmis numaidecît de un avion nord-american al lui *Weather Bureau* *. Avionul porni repede să recunoască ciclonul. Henry, zise W. D. Dickenson în timp ce avionul său începu să joace groaznic şi în timp ce îl cabra ca să ia înălţime, ţie îţi revine cinstea să-i dai un nume acestei păpuşi. Am s-o numesc Hanna, zise rîzînd Larski, în amintirea primului meu rendezvous, o *coed* ** de la Şcoala Superioară Cleveland Heights. Doamne sfinte, era o puştancă foarte bine făcută, de origine italiană, cu nişte ochi... Am impresia, zise Dickenson ieşind cu

* Oficiul Meteorologic (engl.).
** Elevă la o şcoală.

ușurare din pîlnie, că Hanna ia se duce să-i spună o vorbă dulce Cubei și lui Castro, doar dacă nu trece puțin mai încolo, și în cazul acesta Florida are s-o simtă în oase. Era ora zece și treizeci și cinci. Ciclonul numit Hanna, a cărui viteză ajunse la vreo o sută și cincizeci de kilometri pe oră, își începu o existență oficială imensă în emisiile de radio din America Centrală și din Statele Unite. În timp ce ciclonul își continua curba devastatoare de la sud-vest spre nord-vest în Marea Caraibilor, vasele se năpustiră cu disperare spre porturi, toate zborurile în golful Mexicului fură suspendate : în Cuba provincia Pinar del Rio fu pusă în stare de alertă ; Radio-Miami transmise din oră în oră comunicate alarmante. La ora douăsprezece Hanna ajunse din urmă o ambarcație braziliană care făcea contrabandă de tutun pe coasta Nicaraguei și din două plesnituri o scufundă. La ora 12,50, în dreptul lui Puerta Cabezas, surprinse un mic vas mexican de cabotaj și îl distruse cu echipajul de zece oameni cu tot, fără să lase nici cea mai mică urmă. La ora șaisprezece ajunse în insula Cozumel și scufundă trei vase de pescuit care se înapoiau pe coasta mexicană. La ora optsprezece traversă canalul Yucatan, ocoli provincia Pinar del Rio, unde, pitiți în *varas en tierra* *, cubanii *guajiros* îi și așteptau înspăimîntătoarea sosire. Coti apoi spre nord-est, frolă Key-West-ul, urcă din nou cu o viteză nebună prin strîmtoarea Florida și lăsînd pe stînga Palm Beach-ul și pe dreapta insulele Bahamas, fugi ca să se piardă în Atlantic, unde încetă să existe sub formă de ciclon. Era ora nouăsprezece și treizeci. O șuviță de vînt, copil pierdut, desprins din giganticul uragan, se duse totuși să biciuiască litoralul nord-american la nord de Palm-Beach, smulse strengărește niște acoperișuri și cîțiva palmieri, azvîrli valurile la 30 de metri în interiorul cîmpiilor pe o lățime de 10 km și, retrăgîndu-se deodată, lăsă în urmă o ploaie torențială. I ra ora nouăsprezece și patruzeci. O beznă de smoală cuprinse șoseaua. Sevilla aprinse farurile vechiului său *Buick,* puse în funcțiune ștergătoarele, dar apa care îi răpăia pe caroserie cu o putere amețitoare îi opaciza parbrizul ; curgeau șiroaie pe șoseaua în pantă. *Buickul* începe să plutească. Sevilla opri, puse schimbătorul pe marșarier și, dînd

* Mici colibe făcute din crengi, la nivelul solului, în care țăranii *(guajiros)* se adăpostesc în timpul ciclonelor. (N.A.).

înapoi binișor pe dreapta, își rezemă roata din spate de rebordul acostamentului. Sper că trece curînd, zise el întorcîndu-se către Arlette. Opri motorul și aprinse lampa de citit hărți ; pe dată infima luminiță instală în mașină o atmosferă de mister, de căldură și de intimitate ; fasciculul îndreptat în jos dezvălui genunchii Arlettei, îi desenă pulpele sub fusta ușoară de pînză, luminîndu-i prin difuzie, deasupra bluzei bleu pal, bărbia, obrajii, fruntea, lăsîndu-i ochii în umbră, afară de albul ochilor, îi prinse cîteva șuvițe ușoare, ondulate, în aureola neagră a părului. Sevilla își îndreptă din nou privirea spre parbrizul care clocotea ca un hublou de vas la nivelul mării. Întrezărea prin geamul înecat de cascadele care îl străbăteau pete luminoase ale farurilor și șuvoiul care se rostogolea pe asfaltul șoselei, la fel de noroios ca o viitură de rîu. La dreapta, în spatele geamului negru pe care se detașa profilul Arlettei putea vedea două sau trei bungalowuri ca niște pete albe și silueta unui palmier izolat ; la stînga și în spatele lui, negru pretutindeni, iar răpăiala ploii pe acoperișul *Buickului* ca niște rafale de tobă în junglă. Ai vreo idee în ce loc sîntem ? zise Sevilla, vorbeam, n-am dat atenție șoselei. Ba da, zise Arlette cu o voce calmă și depărtată. Abia se putea auzi în vacarmul rafalelor de apă care biciuiau capota și geamurile. Bungalowurile acelea pe dreapta sînt ale motelului în stil spaniol, știi care, trebuie să fim la cel mult cincisprezece kilometri de laborator. Oricum, am făcut bine că m-am oprit, zise Sevilla, aici panta este destul de accentuată ca să se scurgă apa, dar aș risca să cad într-o groapă plină cu apă și să-mi înec motorul. Afară de asta, parbrizul e aproape opac, nu se vede la douăzeci de metri. Dar stăm foarte bine așa, zise Arlette, n-avem decît să așteptăm. El o privi, izbit de modul gingaș și confortabil în care stătea pe banchetă, cu trupul destins, dezvăluindu-i curbele, cu fața calmă și zîmbitoare. Se simțea bine, era vădit, atinsese, sub ochii lui, unul din acele momente de euforie fizică desăvîrșită, care sînt, poate, tot ce oferă viața mai bun și mai rar, ochii îi luceau cu blîndețe în penumbră, gura îi era întredeschisă, aveai impresia că pînă și respirația i se încetinise, atît părea de cufundată în lenevia ei, absorbea ploaia ca o plantă. El întinse mîna dreaptă și strînse între degete un smoc din părul ei negru care părea că sclipește asemenea unor frunze umede în căldura tropicală. Ea nu se clinti, îl privi cu ochii plini de credință, își întredeschise buzele,

colțurile gurii i se suiră mai sus — ce zîmbet minunat avea, atît de duios, atît de plin de încredere, o deschidere a ființei, o generozitate adîncă, o sfidare la adresa josniciei. De ce învață omul atît de tîrziu în viață să nu se înșele în legătură cu o privire, cu un zîmbet ? Cum de n-am știut să discern, în ochii neomenești ai Marianei, nevroza care avea să-i inspire față de mine acea ură zmintită, autodistrugătoare, capabilă s-o corodeze pe ea însăși ca un acid, s-o usuce și s-o ofilească în mai puțin de cinci ani ca și cum veninul pe care îl ducea în ea i-ar fi ars carnea, devenită inutilă, ca să nu-i mai lase decît un schelet, suport suficient pentru groaznica ei patimă de a face rău ? Sevilla clipi, o privi din nou pe Arlette. Era aproape păcat să-i distrugă acest zîmbet punîndu-și buzele pe el, dar curba unui sîn la rîndul ei e deformată de mîna care o dezmiardă, plăcerile simțurilor nu se cumulează niciodată, ci se succed, distrugîndu-se. Continuă s-o privească, ținînd încă între degete părul acela minunat. Ciudățenia nu era că avea să fie a lui, ci că prilejul se ivise atît de tîrziu. Își dădea acum bine seama de prietenia lui pentru ea timp de atîtea luni de zile de lucru cot la cot, de înțelegerea lor atît de profundă, încît ea îi ascunsese chiar și dorința. Trase cu urechea la torentele de apă care izbeau în mașină ; potopul îi izola de lume în atmosfera călduță, abia luminată, a *Buickului,* ca un cuib intim înconjurat de beznă. Era delicios că se aflau singuri, invizibili pentru restul oamenilor, ca în cabina unui iacht în mijlocul unui ocean fără talazuri, nemaiputînd fi atinși de privirile acuzatoare, de invidia acră care se ascunde în spatele condamnărilor morale, de resentimentul oamenilor castrați care s-au lăsat deposedați de viață. Își apăsă buzele pe ale ei, o sorbea, o bea...

În camera motelului, grija de a obține o atmosferă rustică fusese împinsă foarte departe ; tavanul era din grinzi aparente, căminul din piatră falsă. Sevilla se aplecă, ținînd bricheta în mînă. Flacăra țîșni. El strînse lumînările din aplicele de fier forjat. Erau amîndoi leoarcă din cap pînă-n picioare. Împinseră patul cît mai aproape de șemineu. Hainele din care picura apa fură înșirate pe două scaune la dreapta și la stînga căminului. Pentru a nu pierde privelișteа flăcărilor care trozneau — și acoperișul răsuna de răpăiala ploii și, din cînd în cînd,

perdelele groase din pînză roşie se ridicau sub impulsul vîntului care trecea prin cele două ferestre făcînd să le tremure cremoanele — el îi curpinse capul cu braţul. Ea închise ochii, buza de jos i se umflă. Avea aerul că se retrage în sine într-o linişte profundă, părea atît de tînără, de copilăroasă, de supusă. El îşi lipi obrazul stîng de al ei. Mîna Arlettei se crispa pe cearceaf, luminile flăcării se reflectau în părul ei negru, imens, despletit pe pernă. Capul ei, cu ochii închişi, rămase dintr-o dată în nemişcare. Mîna dădu drumul cearceafului, se întoarse şi se deschise. Sevilla auzi din nou cascadele care se prăvăleau de acoperiş ca şi cum cerul s-ar fi spart. Sevilla alunecă pe o parte şi pesemne că aţipi, pentru că după o clipă o simţi în spate, cu sînii rezemaţi de spinarea lui, cu buzele ei calde pe ceafa lui. Dar nici tu nu dormi, zise ea. Nu, răspunse el, întorcîndu-se şi primind din nou în plin obraz şocul ochilor ei blînzi şi al zîmbetului ei duios. Fericirea este ceva atît de puţin obişnuit, că-ţi vine greu s-o identifici cînd e prezentă, cînd ţi se oferă, gata să se lase prinsă, între două hecatombe, în cei douăzeci de ani de nimica toată care despart războaiele mondiale, al doilea de primul şi al doilea de al treilea, al nostru, cel care a şi început să ne bată la uşă, şi cu adevărat ultimul, ăsta, pentru că după el n-are să mai fie nimic de distrus. Dar în minutul acesta, în paroxismul final al furtunii, nu mai era posibilă nici o îndoială, fericirea se putea recunoaşte uşor după impresia pe care i-o făcea viaţa, că bătea cu un puls triumfător, că se dezlănţuia ca trombele care izbeau acoperişul deasupra capului său, prăvălindu-se pe ţigle ca nişte valuri, cu lovituri de berbec care zgîlţîiau construcţia fragilă ; cremoanele ferestrelor tremurau fără încetare în lăcaşurile lor, perdelele roşii se ridicau şi se umflau în bufeuri bruşte, ca nişte baloane, afară apa şiroaia şi răpăia cu atîta putere în jurul micului bungalow, încît el şi-l închipui smuls din temelii şi dus prin pajiştile transformate în lacuri, printre grinzi plutitoare, animale înecate, automobile înghiţite, palmierii regali care îşi scoteau capul din apă, cu trunchiul încovoiat, zbîrlit. Nimic nu marca plaja decît acoperişul cabinelor de baie înecate, pornite în derivă către marea care le aspira spre larg. Mica lor arcă plutea mereu, indestructibilă, unica insuliţă de lumină şi de căldură într-o lume haotică.

*

— E un eşec, zise Lisbeth cu o voce peremptorie, dîndu-şi deoparte farfuriu. Sevilla şi Arlette plecaseră îndată după masă, dar restul echipei mai zăbovea încă în sufragerie. Era singura încăpere climatizată ; noaptea nu adusese nici un pic de aer, era sufocant. După o tăcere, Lisbeth repetă : „E un eşec". Pulpele ei musculoase îi umpleau şortul scurt, gata să crape. Scurt şi părul blond, creţ, care îi dădea o înfăţişare de cioban. Ţigareta i se mişca în colţul gurii în timp ce vorbea. Pieptul voluminos, abia încăput într-un sutien verde închis, nu părea să aparţină aceleeaşi persoane ca umerii săi largi şi talia subţire.

— Îmi pun din nou bluza, îi zise Peter. Cu aerul ăsta conditionat nu izbutesc să aflu dacă mi-e cald sau frig.

Îşi întinse picioarele albe şi lungi şi şi le puse pe marginea unui scaun liber.

— Nu înţeleg cum poţi să spui că e un eşec, reluă el, abia au trecut cincisprezece zile de cînd e Bessie aici.

Bob Manning se sculă şi îşi întinse cu graţie braţele lungi şi mlădioase. Peter şi Michael erau în şort, el era singurul dintre băieţi care nu purta nici măcar nişte blue-jeans, ci nişte pantaloni bleu pal cu cută tăiată. Toţi nasturii bluzei sale erau încheiaţi, gulerul larg, gen Shelley, foarte deschis pe gîtul lui graţios, capul brun cu nasul acvilin înclinat un pic spre dreapta. O cărare fină, după moda englezească, îi despărţea părul lucios lipit cu briantină Yardley ; nu transpira, mirosea a levănţică, părea ca ieşit proaspăt şi călcat din cutie.

— Sînt de aceeaşi părere cu Lisbeth, zise el cu glasul său piţigăiat. Să privim lucrurile în faţă : e un eşec. Ce aşteptăm de la această căsătorie ? Un şoc salutar care să-i dea lui Ivan o nouă încredere în sine !

— Şi să-i sporească avîntul creator, zise Lisbeth cu o notă de sarcasm în voce. Nu uita, te rog, avîntul creator. El trebuia să-i îngăduie lui Ivan să învingă o etapă hotărîtoare şi să treacă de la cuvînt la frază. Rezultatul : s-a produs contrariul.

— Ba nu s-a produs contrariul, zise Suzy, punîndu-şi braţul rotofei pe spătarul scaunului lui Peter.

El întoarse capul spre dreapta şi o privi cu înflăcărare ; ce profil avea Suzy, atît de regulat, atît de riguros, atît de desenat. Profilul acesta era totul la Suzy ; simţul ei de echi-

tate, o mamă, dar o mamă mai tînără. Peter o contrazicea pe Lisbeth, pentru că nu-i plăcea tonul ei. De fapt, era zguduit de atacurile ei, dar dacă Suzy îi lua partea împotriva ei, atunci se schimba totul, însemna că trebuie să fi avut el dreptate.

— Cum, nu s-a produs contrariul ! spuse Lisbeth cu un dispreț zdrobitor. Ce vrei ?

— Scuză-mă, îndrăznesc să te contrazic, zise Suzy, iar Peter rîse scurt, dar Ivan a devenit după împerechere ceea ce se prevăzuse că va deveni. E mai fericit, mai dinamic, mai agresiv...

Se întrerupse și o privi pe Maggie, mai urîtă și mai roșie la față ca niciodată, într-o rochie cu flori mari, roșii și galbene. Nu spunea un cuvînt, lăsase ochii în jos ; curios lucru că nu se năpustise încă spre brează, în apărarea zeului ei Sevilla.

— Da, zise Lisbeth, atît de dinamic încît nu mai vrea nici să vorbească ! Suzy, nu poți să tăgăduiești, n-a spus un cuvînt englezesc de cincisprezece zile.

— Nu exagera, zise Peter, a înțeles perfect de bine că-i spunem nevesti-si Bessie și-i spune și el : „Bi".

— Nu l-am auzit niciodată spunîndu-i „Bi".

— Eu l-am auzit, zise Suzy, și dacă tu n-ai fi hotărît dinainte, o dată pentru totdeauna, că experiența a ratat, l-ai fi auzit și tu.

— Să zicem. O cheamă pe Bessie „Bi". Bravo. Ce progres ! Un cuvînt. A pronunțat un cuvînt în cincisprezece zile. Înainte să vină Bessie, pardon Bi, folosea vreo patruzeci, în fiecare zi.

— Mai este ceva și mai neliniștitor, zise Bob, întinzîndu-și brațul mlădios și rezemîndu-și-l de perete, am constatat cu toții că Ivan refuză acum orice contact cu noi, nu mai vrea să se joace, nu mai răspunde nici cînd e chemat pe nume. Și cînd vrem să intrăm în bazin, vine să ne muște ușor de picioare.

Se făcu tăcere. Cînd vorbea Bob, se strecura întotdeauna o notă cam teatrală în ceea ce spunea. Rezultatul era o impresie de jenă.

— Mi se pare că reacția lui Ivan este o reacție normală, zise Michael, posac, fără a privi pe nimeni și ținîndu-și capul în piept.

Suzy îi aruncă o privire vioaie. Se spunea că seamănă cu Peter, pentru că avea aceeași statură, aceeași alură, aceleași

gropiţe, dar Peter era plin de avînt, îi era la fel de greu să se scufunde în tristeţe ca unui dop în apă. Michael gîndea prea mult. Suzy îi aruncă mai multe ocheade, e de mirare, e frumos, mai frumos chiar decît Peter, are caracter mai ferm, desigur, mai sclipitor, dar totuşi, pentru mine, Peter, de la început, dar Peter e atît de dezarmant. Lisbeth vru să vorbească, dar Michael, reluă, ridicînd tonul :

— E foarte simplu, trebuie să ţinem seama de un fapt : Ivan e gelos.

Dar el, îşi zise Suzy, o fi gelos ? Dar de cine, Isuse, de lungana aia cu înfăţişarea ei de campioană de baschet, cu agresivitatea, uscăciunea şi proasta ei creştere ?

— Ascultă, zise Peter răsturnîndu-şi capul pe spate pentru a-şi freca ceafa de braţul fraged al lui Suzy, există poate altă explicaţie : nu ştiu dacă „delfineza" îi vine în mod firesc unui delfin sau dacă trebuie să înveţe a vorbi ca un pui de om, dar oare nu s-ar putea spune cel puţin că Ivan este pe cale să-şi redescopere cu Bessie propria sa limbă, că această ucenicie îi mobilizează toate facultăţile, dar că va reveni, mai curînd sau mai tîrziu, la familia sa omenească ?

— Ce optimism ! zise Lisbeth. După toate probabilităţile, cînd va reveni la noi va fi uitat toate cele patruzeci de cuvinte englezeşti pe care ne-am dat atîta osteneală să i le băgăm în cap.

Suzy se îndreptă din spate pe scaun şi zise cu o nuanţă de enervare politicoasă :

— Oricum, mi se pare foarte neştiinţific să facem ipoteze despre viitor.

— Peter a început cu ipotezele, zise Lisbeth cu răceală.

Îşi dezlipi ţigareta de pe buze şi-şi plimbă ochii asupra colegilor ei. Suzy fu izbită de eficacitatea privirii sale. Nu i se putea tăgădui lui Lisbeth un fel de talent de a-şi pune semenii sub acuzare.

— Bineînţeles, zise ea, fiecare este liber să aibă părerile lui. Dacă nu vreţi să recunoaşteţi că experienţa a ratat, prea bine. Sînteţi liberi. Pînă una alta, noi ce facem ? Nimic. O, ştiu, zise ea cu un freamăt de ură în glas, există diferite feluri de a nu face nimic. Poţi să fii foarte ocupat şi chiar pasionat de ocupat, nefăcînd nimic.

Se aşternu o tăcere glacială. „Ce destrăbălată, îşi zise Suzy. Ce probă de destrăbălată ! Chiar şi Bob Manning pare jenat.

Şi Maggie... Maggie de ce nu spui nimic ?" În clipa următoare, îşi auzi propria voce care spunea cu mînie :

— Nu spui nimic, Maggie ?

Maggie tresări, ridică ochii şi zise încurcată :

— Păi n-am nimic de spus.

Michael se îndreptă pe scaun, îşi înfipse ambele mîini în cureaua şortului şi zise, privind-o pe Maggie :

— „Era prietenul meu, şi un prieten credincios şi drept,
Dar Brutus zice că era ambiţios,
Iar Brutus este un om de onoare".

— Bravo, zise Peter.

Bob Manning se aşeză. Reintrase deodată în cochilie. Chiar şi gesturile lui, deobicei atît de ample, se restrînseră. Nu se uita la nimeni. Căuta să rămînă neobservat.

— Există oameni, zise Lisbeth cu aceeaşi voce provocatoare şi plină de ură, care cunosc meşteşugul de a se aşeza întotdeauna de partea unde se află puterea. Prea bine, îi las unde sînt. Dar nimeni n-are să mă împiedice să constat că de cincisprezece zile n-am făcut nimic altceva decît să-i privim cum fac dragoste... Vorbesc despre Bessie şi despre Ivan — adăugă ea cu o voce şuierătoare.

— Oh ! zise Maggie.

Nu se auzi nimic altceva decît acest „oh !". Bob Manning se uită drept înaintea lui, cu o figură plouată şi speriată ; Maggie avea ochii pierduţi.

— Isprăveşte, auzi ? zise deodată Michael cu voce stăpînită, fixînd-o pe Lisbeth cu ochii scînteietori. M-am săturat pînă peste cap de manierele tale...

Lisbeth se îndreptă de spate :

— Dacă crezi că...

— Isprăveşte, reluă Michael cu violenţă. Sau te iau de guler şi te azvîrl în bazin.

— Ţi-aş da bucuros o mînă de ajutor, zise Peter.

Lisbeth îi privi rînd pe rînd pe cei doi tineri, nu era nici o îndoială, ardeau de dorinţa de a face ceea ce spuseseră. Dă înapoi, îşi zise Suzy cu un fior de plăcere, dă înapoi, bine că am văzut-o şi pe asta, Lisbeth dînd înapoi în faţa băieţilor, după o clipă îi fu aproape milă de ea, Bob şi Maggie o lăsaseră în pace, Lisbeth stătea acolo, fără să spună nimic, ţeapănă în scaunul ei, singură împotriva tuturor, încercînd să înfrunte violenţa dezaprobării lor.

— Sînteţi nişte brute, zise ea cu un efort, destul de nereuşit, ca să fie un ton de dispreţ.

— Da' de unde, da' de unde, zise Michael cu un zîmbet amar şi se aplecă spre masă, ca să-şi toarne în pahar a doua jumătate din sticla de coca-cola. Nu sînt o brută, sînt numai acea *floare a tinereţii* americane, pe care preşedintele regretă că o trimite să moară pe cîmpurile de bătălie din Vietnam...

Se opri, ridică paharul în faţa lui cu un gest solemn, ca şi cum ar fi fost vorba de un toast, şi îl dădu pe gît.

— Mă duc să mă culc, zise Lisbeth sculîndu-se. Numărul de prostii pe care pot să le aud într-o seară are totuşi o limită.

— Merg şi eu, zise Maggie, sculîndu-se şi ea.

Lisbeth se îndreptă spre uşă, înaltă, mlădioasă, atletică, urmată pas cu pas de Maggie care părea, în urma ei, în mod absurd, mai scundă şi mai lipsită de graţie.

— Cu bine, cinstite Brutus, zise Michael.

Agită, în derîdere, patru degete ale mîinii drepte în direcţia uşii.

„Cum de-am putut să mă înşel în aşa hal, îşi zise Suzy cu mirare, nu e de loc îndrăgostit de ea, o dispreţuieşte, cazul lui e cu totul altul".

— Te exprimi, zise Bob Maning întorcîndu-se spre Michael, ca şi cum ar urma să fii chemat sub drapel la anul.

— Şi tu, tinere nevinovat, zise Michael, ca şi cum războiul din sud-estul Asiei ar urma să se termine în trei ani...

Se auzi soneria interfonului. Peter ridică receptorul şi zise, astupînd microfonul cu dosul palmei :

— Michael, te cheamă Sevilla.

*

— Michael, vrei să faci cu mine cîţiva paşi pe şosea ?

— Cu cea mai mare plăcere.

Şoseaua, al cărei punct terminus era laboratorul, era o panglică pietroasă, care şerpuia printre stînci. În ciuda vecinătăţii mării, aerul era cald. O lună enormă, portocalie, foarte luminoasă, ridicată la cîteva picioare deasupra orizontului, detaşa la picioarele lor umbre în chip de fus.

— Michael, vreau să te rog să-mi faci un serviciu. Dar mai înainte, dacă nu te superi, o întrebare.

Sevilla făcu o pauză.

— Iată întrebarea : ți se întîmplă, în incinta laboratorului, să critici, cînd vine vorba, politica externă a Statelor Unite ?

Michael se opri brusc și îl privi pe Sevilla.

— Mi s-a întîmplat în seara asta, chiar adineauri.

Adăugă, sec :

— Dar cred că am dreptul să-mi exprim o părere.

— Nu numai că ai dreptul, zise Sevilla, dar acest drept este înscris în Constituția Statelor Unite.

Reluă :

— Iată acum serviciul pe care vroiam să ți-l cer. Precizez că este un serviciu personal. Michael, pe viitor, cînd te afli în incinta laboratorului, abține-te de a-ți exprima critici de acest fel.

— E un ordin ? întrebă Michael cu vocea încordată.

— Cîtuși de puțin. În domeniul acesta, n-am ce ordine să-ți dau. Nu-ți cer decît un serviciu personal.

Urmă o tăcere.

— Vreți să spuneți că vorbele pe care le-am rostit astă-seară vor fi poate repetate și că riscă, în acest caz, să vă facă un rău ?

Sevilla zise cu vocea lentă și răspicată :

— Vor fi cu siguranță repetate și cu siguranță reținute împotriva mea.

— Nu văd cum.

— Pentru că eu sînt cel care te-a recrutat.

— Înțeleg, zise Michael. Ei bine, vă mărturisesc că sînt destul de...

Urmă cu vocea alterată :

— Dacă pricep bine, e un turnător printre noi ?

Sevilla nu răspunse.

— Cer scuze, zise Michael, nu trebuia să vă pun această întrebare. Și totuși, țin mult să vă pun alta.

— O ghicesc, zise Sevilla. N-am să răspund nici la aceea.

Urmă o tăcere, după care Michael zise cu o voie bună silită :

— Desigur, asta limitează întrucîtva conversația.

Reluă :

— Cît despre ceea ce mi-ați cerut, făgăduiesc.

Sevilla îi puse mîna pe umăr.

Cu răbdare, cu perfidie, zi de zi, Mariana îi acaparase fiii, distilase în ei veninul care deborda din ea, izbutise să-i îndepărteze încetul cu încetul de el, ei bine, își zise Sevilla îndrep-

tîndu-se de spate, cu mîna încă pe umărul lui Michael, de ce să mă închid în limitele unei singure familii ? Michael e şi el fiul meu.

Urmă o tăcere. Michael înţelese ce se ascunde în această tăcere şi se simţi încurajat.

— Dar dumneavoastră, zise el cu o voce oarecum încordată, ce părere aveţi despre politica noastră în Asia ?

— Uite, zise Sevilla, lăsînd să-i cadă mîna de-a lungul trupului, nu mă entuziasmează, dar îmi spun aşa : am ales un preşedinte al Statelor Unite ; de Vietnam să se îngrijească el. Eu îmi fac griji pentru delfinii mei. Fiecare cu treaba lui.

— Dar dacă preşedintele duce în Asia o politică dezastruoasă ?

— După părerea mea, reluă Sevilla, după o clipă de gîndire, nu dispun de informaţiile necesare pentru a formula o judecată de acest fel. Ce ai crede despre preşedinte, dacă ar vrea să se amestece în electronică fără studii prealabile ?

— Nu e chiar atît de complicat. Numai citind atent presa, multe lucruri cu privire la Vietnam v-ar sări în ochi.

Michael îşi băgă o mînă în buzunar şi se simţi stînjenit. Nu mersese prea departe ? Avea aerul că-i dă lecţii lui Sevilla şi că se propune pe sine însuşi ca model.

— Da, ştiu, zise Sevilla, asta faci dumneata. Şi poate că e bine ce faci. Dar eu n-am timp. De fapt, nu-mi pot permite luxul de a mă interesa de politica externă a Statelor Unite.

— Chiar dacă duce la al treilea război mondial ?

— Oh, exagerezi, zise Sevilla, n-am ajuns încă acolo.

Michael nu răspunse ; se simţea descurajat. Chiar un om ca Sevilla, chiar el ? Lumea e pierdută, gîndi cu mînie. Nişte struţi, toţi, asta sîntem...

— Ivan mă necăjeşte, zise Sevilla după o clipă. Nu ştiu ce să fac.

Michael fu cuprins de un simţămînt de ironie ! Ivan, într-adevăr despre Ivan e vorba ! Lumea e la un pas de pierzanie şi noi ne interesăm de graiul delfinilor. În acelaşi timp se simţi mişcat : pe el îl alesese Sevilla ca să-şi destăinuiască necazul. Simplicitatea mărturisirii, încrederea pe care o presupunea, lipsa absolută a oricăror fasoane. Erau, din punct de vedere afectiv, atît de aproape unul de altul, iar din punct de vedere politic atît de departe, oh, cît mi-ar plăcea să-l conving, îşi zise Michael cu o nouă flacără de speranţă.

— Am putea eventual să-l separăm pe Ivan de Bessie, zise el cam la întîmplare, întrucît simţea că Sevilla aştepta un răspuns.

Sevilla făcu vreo cîţiva paşi în tăcere :

— M-am gîndit la asta. Aş spune chiar că e soluţia cea mai evidentă. Dar, ca să fiu sincer, nu izbutesc să mă hotărăsc s-o aleg.

Adăugă după o clipă :

— Poate că sentimentul acesta ai să-l găseşti nedemn de un cercetător, dar mi se pare că ar fi o cruzime !

*

Unica încăpere a bungalowului închiriat nu avea aer condiţionat, ci nişte goluri mari în pereţi opuşi — unul spre stînci, altul spre mare — închise nu cu geamuri, ci cu şipci de acaju, care luau, după dorinţă, o poziţie dreaptă sau oblică, după volumul curentului de aer pe care doreai să-l obţii. O perdea albastră cu ochiuri mari asigura opacitatea împotriva vederii din afară, ceea ce era uşor de verificat ieşind pe terasă şi dînd ocol casei. Lucru curios : lipsa geamurilor nu fusese suficientă pentru arhitectul în căutare de ventilaţie naturală. Nici unul dintre cei patru pereţi nu ajungea pînă la tavan, ci lăsau de jur împrejurul bungalowului, sub streaşină, în vederea circulaţiei aerului, un spaţiu liber de vreo patruzeci de centimetri. Bungalowul nu era mai puţin revoluţionar nici în ceea ce priveşte soluţia lui constructivă. Se ridica pe o placă de beton, ea însăşi susţinută de nişte traverse în dublu T, aruncate cu îndrăzneală, ca un pod, peste o scobitură, între două stînci ale falezei. Placa ieşea în consolă la vreo douăzeci de metri înălţime peste un minuscul golfuleţ stîncos, la care ajungeai pe nişte trepte cioplite în stîncă. Întrucît casa se afla la jumătate înălţime între golf şi faleză, cînd veneai de pe şosea trebuia să laşi maşina într-un adăpost sumar şi, după ce deschideai o poartă plină fixată între două stîlpi enorme, să cobori vreo sută de metri pe o cărare abruptă. Această cărare era singura cale de acces şi deci era evident că mobilierul bungalowului nu putea fi adus de sus decît printr-un sistem de scripeţi şi funii. Placa de beton era înconjurată pe tot conturul ei de un parapet metalic, care dădea impresia că te găseşti pe duneta

unui vas. Cînd mă gîndesc, zise Arlette, cu ambele coate pe balustradă și cu umărul rezemat de Sevilla, că sub picioarele noastre e un gol de vreo douăzeci de metri, simt un fior rece în spinare. Nu, nu, să nu spui asta, zise Sevilla, tocmai înfățișarea lui de fortăreață m-a făcut să-l aleg ca loc de Week-end și, ca să fiu sincer, și faptul că n-are geamuri. Ea îl privi, faptul că n-are geamuri, dar pentru ce ? Oh, zise el rîzînd, e foarte important. Un pescăruș veni să planeze deasupra lor, în dreptul casei. Mă întreb ce face aici, zise Sevilla, e singurul din specia lui, presupun că trebuie să existe un curent de aer ascendent care vine din scobitura falezei. S-a lăsat dus, zise Arlette, ce plăcut trebuie să fie ; își ridică spre Sevilla fața blîndă și copilăroasă, el o strînse la piept, ea avea un mod îmbătător de a se topi sub strînsoare. Dar dacă am vorbi mai întîi de lucruri serioase ? zise el cu o voce care devenea cam răgușită. De ce mai întîi ? întrebă ea ridicîndu-și sprîncenele. Începură să rîdă privindu-se. Sevilla simți că fericirea se revarsă în el cu o putere aproape de nesuportat. În relațiile dintre ei totul era delicios : veselia, jocurile, buna înțelegere, încrederea fără margini.

Mai simți încă vidul sub placă ? zise el punînd-o pe pat. Da, dar mi-e totuna, am să pot cădea cu tine, am să sparg betonul, ne întîlnim jos, în apă, ca Fa și Bi. Rîsul și vocea se înăbușiră, ultimul sunet pe care îl auzi Sevilla fu țipătul de victorie al pescărușului, izbutise să prindă curentul de aer ieșit din scobitura stîncii și plana fără a se clinti deasupra bungalowului, cu vîrfurile aripilor abia ridicate, legănat de vîntul cald al serii, la fel de puțin dirijat, în aparență, ca o frunză veștedă și scoțînd, din secundă în secundă, acel țipăt scurt, strident, care semăna cu scîrțîitul unui odgon de velă într-un scripete ; cînd capul lui Sevilla se așeză pe pernă, îl auzi din nou, visa adesea că planează, un vis atît de intens și atît de repetat, încît îi venea greu, cînd se trezea, să nu creadă că a fost real ; alerga pe nisipul aspru al unei plaje pe un vînt puternic, întindea brațele în cruce, dădea o lovitură viguroasă din călcîi, se ridica fără efort, spinteca aerul, îi vîjîiau urechile, la cîțiva metri deasupra apei, plana fără să se clintească, avea o senzație minunată de ușurare și de putere. Întoarse capul spre stînga și o privi pe Arlette, stătea întinsă pe pat, ca pe un nor, cu ochii duioși și ironici ațintiți asupra lui, el aștepta cu nerăbdare să i se ivească zîmbetul, ea avea întotdeauna acel mic tremur

la colțurile gurii, întotdeauna gata să se arunce mai sus, ca și cum toată fața i-ar fi fost agitată de bucurie, iar cînd zîmbetul ei apărea, zîmbea din toată ființa, plină de credință, cu duioșie ; el se propti în cot și se aplecă... Mai este un pic de lumină afară, zise, strecurîndu-și mîna pe după urechea Arlettei, în coama ei ; ar fi păcat să nu profităm. Ea îi zîmbi : ne-am putea duce să ne întindem pe palierele terasei. Nu, nu, zise el, propun un pic de exercițiu, să coborîm pînă la golf, dacă vom continua să nu umblăm niciodată, vom sfîrși ca niște centauri, partea de sus în formă de om și partea de jos în formă de *Buick ;* ar fi mare păcat pentru partea de jos, zise Arlette. Sevilla începu să rîdă ; în nici un loc, în nici un moment al vieții sale, oricît de departe s-ar fi dus cu gîndul înapoi în timp, nu rîsese mai des și cu mai multă veselie adevărată.

Așezați pe minusculul triunghi de pietricele rotunde din golf, era impresionantă de privit, ridicînd capul, placa de beton a bungalowului, care călărea peste scobitura falezei ; părea, văzută de jos, că are o grosime derizorie, a unei frunze de latex, valurile se spărgeau murind la trei metri depărtare de picioarele lor, rostogolind bolovăniș. Dacă închideai ochii, aveai impresia că este un cornet gigantic în care zeci de zaruri se loveau între ele înainte de a fi aruncate toate împreună de mîna furioasă a unui jucător. Sînt necăjită zise Arlette, simt ceva care nu merge în echipă : într-adevăr, zise Sevilla ridicînd din umeri, Lisbeth a devenit opoziția Majestății Sale, Maggie, se ține după ea, pe mine mă acuză de imobilism. Arlette îl privi, mărturisesc că-ți admir îngăduința, mi se pare că în locul tău i-aș. Ba nu, crede-mă, spuse el, ar fi o greșeală gravă, e adesea dovadă de mai multă înțelepciune și mai mult curaj adevărat dacă nu răspunzi la atacuri. Arlette îl privi și zise cu ochii sclipitori de indignare : nu le pot înțelege pe aceste două fete. Sevilla își ridică ambele mîini : dar e simplu, draga mea, sînt geloase, cu toate că nu de aceeași persoană. O privi pe Arlette ridicîndu-și sprîncenele : adevărata problemă este Ivan, dacă aș fi rezolvat această problemă, ceea ce ar putea face sau spune acele două tîmpite ar fi fără importanță, din nefericire, nu găsesc o soluție și ceea ce e mai rău, nu izbutesc să mă concentrez, sînt ca Ivan, adăugă el rîzînd scurt, sînt atît de fericit încît nu mai am chef de lucru ; știu, pare simplu de tot, Ivan nu mai vorbește de cînd o are pe Bessie, foarte bine, să i-o luăm pe Bessie, dar mai întîi, zise el cu o pasiune subită

care făcu să-i lucească ochii întunecați, detest ideea de a-i despărți, de cînd vorbește ; relațiile mele cu Ivan nu mai sînt relații de la om la animal, ci relații de la persoană la persoană, și apoi, reluă el cu înflăcărare, simt că soluția nu e asta, dacă i-o iau pe Bessie, îl traumatizez îngrozitor, și ce are să se întîmple ? Admițînd ipoteza cea mai favorabilă, consimte să reînvețe și să repete din nou cele patruzeci de cuvinte pe care le-a învățat, și totul se oprește aici, și nu înaintăm de loc ; altceva e de făcut, dar ce, nu reușesc să-mi imaginez... Rămase cîteva secunde tăcut și reluă privind-o pe Arlette cu coada ochiului : Lisbeth ar spune că avîntul meu creator n-a sporit. Rîse scurt. Dar nu accept un punct de vedere atît de negativ și apoi, ce știe ea, nenorocita, e dintre oamenii aceia care își petrec viața întrebîndu-se cărui sex aparțin, e deci condamnată prin natura ei ideologiilor de sacrificiu, dar pentru mine numai fericirea și nimic altceva este factorul care ajută un om să se dezvolte, niciodată n-am să cred că există nu știu ce însușire magică în frustrație.

Stăteau așezați unul lîngă altul pe pietricele, cu spatele rezemat de o mare stîncă rotundă ; brațul lui Sevilla petrecut pe după umărul Arlettei, capetele lor atît de aproape unul de altul, că se înțelegeau fără efort, în ciuda zgomotului făcut de spargerea valurilor ; ți-a spus Maggie despre Bob ? întrebă Arlette. Vorbești despre greutatea de a fixa data logodnei lor, zise Sevilla cu un oftat, de cinci ani tot aud asta, beneficiarul se schimbă, atîta tot, am fost și eu unul dintre ei, și James Dean. Și cînd te gîndești, zise Arlette, că l-a cunoscut atît de bine pe James Dean, m-a mirat întotdeauna, Sevilla începu să rîdă, anul trecut am avut prilejul să trec prin Denver, îți pot afirma că Denver (Colorado) există, hărțile Statelor Unite nu mint, mătușa Agatha există, am stat mult de vorbă cu ea, vechiul fotoliu de piele există și el, l-am văzut, m-am așezat în el, dar realitatea se oprește aici, nu se poate ! exclamă Arlette. Sevilla dădu din cap, un vis în stare de veghe, asta-i tot, biata Maggie, pune o problemă îngrozitoare, și cu atît mai îngrozitoare cu cît nu interesează pe nimeni, cea a fetei urîte, și o fată urîtă, la urma urmei, are aceeași dorință ca oricare alta ca un bărbat s-o ia în brațe.

Urmă o tăcere, apoi Arlette zise ; nu vroiam să-ți vorbesc despre logodna lor, ci de un incident, pe care mi-a promis că are să ți-l relateze : alaltăieri, intrînd în biroul lui Maggie,

la ora *lunch* *-ului, l-am surprins pe Bob scotocind prin hîrtiile ei, a pălit și i-au trebuit două sau trei secunde pînă să-mi spună că însăși Maggie îl trimisese să-i aducă foarfeca ; nu era adevărat, bineînțeles, m-am convins numaidecît întrebînd-o pe Maggie. Sevilla încruntă sprîncenele : Maggie nu mi-a spus nimic, de altfel nu mi-ar fi spus nimic nou, continuă el, sînt lămurit cu privire la rolul lui Bob din ziua de duminică 15 mai, reluă el după o clipă. În ziua aceea, dacă îți amintești, am plecat cu toții de la laborator, afară de paznici, ca să facem un picnic, iar gardienii știau de la mine că urmau să primească, în lipsa noastră, vizita a doi „electricieni". Doi electricieni ? repetă Arlette ; el dădu din cap... Știu, are aerul unui film de spionaj de proastă calitate, la fel de stupid ca un Flint sau la fel de prost ca un James Bond, din păcate, dragă Arlette, e adevărat, *james-bond-ismul* este pe cale să devină viața noastră de toate zilele, cei doi experți au descoperit că *toată* instalația electrică din *toate* încăperile laboratorului fusese dublată cu un echipament atît de mic încît era aproape invizibil și care înregistra toate conversațiile pe un magnetofon miniaturizat, instalat în peretele din spatele patului lui Bob. Dar e îngrozitor, zise Arlette, e încă și mai grav decît credeam... N-avea grijă, zise Sevilla, Bob nu e spion rus, e un bun american, numai din patriotism a acceptat să devină antena lui Mr. C. A lui Mr. C, dar „electricienii" ? întrebă Arlette uluită, să le zicem *„Albaștrii"*, iar prietenilor lui Mr. C. *„Verzii"*, dacă vrei, zise Sevilla ; mă întreb, zise el, aruncînd o privire în jur, dacă pot într-adevăr să am încredere în pietrele pe care ne-am așezat, bănuiesc peste tot aparate de ascultat invizibile. Și mai și rîzi ? zise Arlette. Trebuie, mi s-ar tulbura mintea dacă n-aș privi toate acestea ca pe un fel de farsă ; să-ți spun mai departe *Albaștrii* au respectat cu scrupulozitate instalația *Verzilor*, așa ca Bob să continue a-și juca rolul, s-au mărginit s-o dubleze cu o instalație identică avînd capătul în biroul meu, așa încît să pot transmite la rîndul meu *Albaștrilor* ceea ce Bob transmite *Verzilor*. Dar e înnebunitor, zise Arlette, am impresia că intru într-o lume de nebuni, totuși e claritatea însăși, zise Sevilla, sîntem supravegheați de două servicii care se concurează și care se spionează între ele în timp ce ne suprave-

* Dejun, prînz (engl.).

gheză. E absurd, zise Arlette, de ce își fac concurență ? Sevilla zîmbi, după cîte am putut înțelege, concurența internă este regula de aur a oricărui spionaj, într-o țară nu există niciodată o poliție secret, există întotdeauna mai multe, și chiar, uneori, în sînul fiecărei polități, sînt clanuri care se combat între ele, polițiile sînt ca șerpii, tot răsucindu-se și încolăcindu-se sfîrșesc prin a-și mușca propria coadă.

Arlette își rezemă capul de umărul lui, nu știu dacă faci bine că-mi spui toate acestea, dragul meu, sînt poate o mică spioană brună în serviciul U.R.S.S. Pot să te liniștesc în privința asta, zise Sevilla : *Verzii*, au făcut o anchetă referitor la tine, ca și la mine, de altfel, cît se poate de amănunțită, rezultatul sînt două biografii extrem de detailate pe care *Albaștrii* au reușit să și le procure, nu știu cum, nu mi-au comunicat-o pe a ta ; încă e bine, zise Arlette, dar mi-au adus la cunoștință că în ce te privește concluzia este absolut favorabilă. Arlette începu să rîdă, nu știu dacă trebuie să mă simt liniștită, poate că se înșeală. Niciodată ! Niciodată ! zise Sevilla cu o ironie amară, nu se înșeală niciodată. *Albaștrii* mi-au comunicat propria mea biografie, este de o precizie și de o minuțiozitate de necrezut, mi-au adus chiar la cunoștință despre viața mea lucruri pe care nu le știam ; într-un fel este destul de înfiorător ; am impresia că am trăit în pielea goală sub ochii unui zeu atotștiutor, și concluzia? zise Arlette. Sevilla făcu o strîmbătură favorabilă în ansamblul ei, dar mai sînt totuși niște mărunțișuri care șchioapătă, așa de pildă originea mea, și-au bătut destul capul ca să-mi regăsească strămoșii și n-au reușit întrutotul ; așa că se pun probleme, sînt oare țigan, sînt puțin evreu, sînt chiar puțin arab, sau sînt bunul și cinstitul galician care se pretinde tată-mare că este ? Și e foarte important pentru ei ? întrebă Arlette rîzînd. Se pare că da, de vreme ce problema îi neliniștește. Iată un alt exemplu al minuțiozității biografilor mei: în 1936, îți dai seama ce vîrstă aveam, am mărturisit unor studenți de la Universitatea din Columbia că eu cred în convietuirea liberă, și asta e rău, rău, e adevărat, adaugă cinstit biograful sau biografii mei, că după aceea m-am însurat de două ori. Arlette începu să rîdă. Dar ceva și mai rău a fost cînd, răspunzînd în 1955 unui anchetator care mă întreba dacă cred în nemurirea sufletului, am spus *„Nu se pune chestiunea să crezi, ar trebui să știi"*, și asta e foarte rău. Arlette ridică privirea... de ce ? Pentru că din asta ei trag concluzia că sînt

ateu și pentru a fi ateu, în această țară unde toată lumea se preface că crede în Dumnezeu, înseamnă a fi din capul locului suspect de a avea simpatii pentru comunism ; în schimb, în 1958, am avut o legătură timp de trei luni (datele, pînă la zile, sînt precizate) cu o contesă maghiară, despre care nu știam de altfel că e contesă, nici maghiară, nici mai ales agentă a C.I.A., doamna aceea a dat o analiză foarte completă a caracterului meu, a gusturilor mele, a obiceiurilor mele, inclusiv a obiceiurilor mele în dragoste. E odios zise Arlette. O, răspunse Sevilla, știu foarte bine că oamenii politici importanți sau savanții atomiști sînt băgați în aceeași oală, la mine totul a început cînd m-am interesat de delfini, din clipa aceea au existat, dacă pot spune așa, două studii efectuate în paralel, eu îi observam pe delfini, iar ei mă observau pe mine. Vorbesc despre *Albaștri,* reluă Sevilla după o pauză, pentru că *Verzii* nu se interesează de mine decît de scurt timp, de cînd cu vizita lui Mr. G ; e chiar o minune că *Albaștrii* au izbutit să mă ascundă *Verzilor* atîta vreme. Să revenim la unguroaică, zise Arlette. Să revenim, ea pretinde, printre altele, că nu sînt cu adevărat ateu, că sînt, după ea, un catolic care s-a depărtat de credință, dar care păstrează față de ea multă nostalgie. Și e adevărat ? întrebă Arlette. Nu-mi dau seama, dar asta nu înseamnă nimic, uneori am impresia că ei mă cunosc mai bine decît mă cunosc eu însumi, dar cel mai mare serviciu mi l-a făcut maghiara cînd a afirmat în modul cel mai categoric că în politică sînt un fel de analfabet, și asta e ceva excelent ; Arlette ridică sprîncenele, pentru *Verzi,* un om care se interesează intens de politică fără să-și facă din asta o meserie este din oficiu cam suspect, nevinovăția politică e ca un fel de virginitate : o dată ce ai pierdut-o, poți să te aștepți la tot ce-i mai rău, acesta este, cel puțin, punctul de vedere al *Verzilor.* După spusele *Albaștrilor,* ceea ce nu înțeleg, zise Arlette, este de ce *Albaștrii* ți-au comunicat biografia... Ca să le spun în scris ce cred despre ea. Arlette începu să rîdă : pare atît de naiv ! dar nu este, draga mea, psihologii lor vor găsi o groază de lucruri în răspunsurile mele, fie că sînt sincere, fie că nu, urmă o tăcere, aș vrea să te întreb, există vreo deosebire între *Albaștri* și *Verzi* în ce te privește ? Da, *Albaștrii* mă supraveghează și mă ocrotesc cu o nunață de bunăvoință. *Verzii* mă supraveghează și mă ocrotesc cu o nuanță de

antipatie. De antipatie ? Desigur, pentru C port vina de a nu fi un W. A.S.P.*, pentru C sînt un venetic, a priori sînt în stare de orice...

Mi se învîrteşte capul, zise Arlette cu un oftat, mă întreb dacă n-au să descopere că sînt de descendenţă slavă, ateeş, politiceşte deflorată şi în curs de a practica convieţuirea liberă cu profesorul Sevilla. Oh, cît despre asta din urmă au aflat, zise Sevilla. Cum, exclamă ea, îngrozită, eşti sigur ? Ţi-au spus ? Nu, asta-i bună, dar se-nţelege de la sine, îmi închipui chiar că sînt încîntaţi, asta simplifică grozav supravegherea lor. Şi tu, zise Arlette, găseşti că simplifici sarcina acelor domni, luînd cu chirie acest gen de bungalow pentru week-end ? Mă supun acestui spionaj, zise Sevilla, îl accept ca necesar, dar n-am motiv să-l înlesnesc, aş spune chiar că mă feresc de excesele lui, de cînd ştiu că C.I.A. a captat pe bandă magnetică distracţiile preşedintelui Sukarno cu nevestele lui. Arlette îşi puse ambele mîini pe obraji : dar e odios ! Sevilla dădu din cap. Şi ceea ce e mai rău, n-are rost, nu-l văd pe preşedintele Sukarno discutînd despre politica mondială în acele clipe, ca să revenim la bungalowul acesta, l-am ales tocmai pentru izolarea lui, pentru dificultatea de acces, şi nu uita, zise Arlette, pentru lipsa geamurilor. Sevilla începu să rîdă, ajung şi la asta, *Verzii* au un *gadget* care permite să se prindă din exteriorul unei case o conversaţie desfăşurată în interior, amplificînd vibraţiile comunicate geamurilor de vocile interlocutorilor ; da, ştiu ce-ai să spui, e destul de îngrozitor, vechea noţiune de viaţă particulară nu mai există, trăim într-o colivie de sticlă, observaţi, analizaţi, disecaţi cu o minuţiozitate implacabilă. Arlette îi luă mîna şi i-o strînse în a ei ; nu te simţi uneori prizonier ?... El ridică privirea : înainte da, dar de cînd te am pe tine, se opri şi o privi îndelung, libertatea mea eşti tu.

* *White Anglo-Saxon Protestant* (un alb, anglo-saxon şi protestant, adică membru al grupului majoritar). (N.A.)

VI

— V-am adunat cu un scop foarte precis, zise Sevilla, rece şi rezervat.

Făcu o pauză. Arlette se aşezase în dreapta lui, Maggie în stînga lui, Peter, Suzy şi Michael în faţă, Bob şi Lisbeth în stînga lui Maggie. În mijloc, o masă cu un magnetofon. Sevilla îşi plimbă privirea peste interlocutorii săi, opoziţia Majestăţii Sale era grupată în stînga lui, îşi zise iritat, ce situaţie absurdă, mi-ar fi fost atît de uşor să devin, ca atîţia alţii, un mare patron de drept divin, trebuie să fii cu adevărat foarte răbdător, pentru ca să respecţi libertatea de exprimare a colaboratorilor tăi, chiar cînd abuzează de ea.

— Aş vrea mai întîi să vă amintesc, zise el, regulile de discreţie absolută care se aplică la noi şi pe care le-aţi acceptat cînd aţi intrat aici. Proiectul nostru, vă reamintesc, nu presupune nici o publicitate, este subvenţionat de o agenţie de stat şi numai acelei agenţii trebuie să-i comunicăm rezultatele lucrărilor noastre. Orice violare a acestei reguli ar însemna o gravă încălcare a angajamentelor noastre, atît ale voastre, cît şi ale mele. Ştiţi că am vegheat întotdeauna ca să domnească între noi, fără nici un considerent de ierarhie, cea mai mare libertate de exprimare şi de critică. Dar această libertate se opreşte la uşa laboratorului. Nici succesele noastre, nici eşecurile noastre nu trebuie să fie comunicate unor persoane străine de proiectul nostru, oricît de suspusă le-ar fi funcţia. Repet: e o regulă absolută."

Sevilla făcu o pauză, își plimbă peste asistență o privire atentă și își zise : obiectiv atins, Bob și Maggie neutralizați de conștiința lor încărcată, Lisbeth izolată, el nu vroia să renunțe la liberalismul său, dar totuși nu consimțea să se lase prea bruftuit în discuție.

Reluă : „Azi e 3 iunie. La 6 mai, acum trei săptămîni, Bessie a fost introdusă în bazinul nr. 1. Experiența n-a corespuns așteptărilor noastre. Dar putem spune, totuși, că ea comportă încă de pe acum o serie de elemente pozitive. În primul rînd am dovedit, ceea ce nu era de la sine înțeles, că un pui de delfin, crescut exclusiv de om, într-un mediu uman, este în stare la vîrsta adultă să intre în comunicație cu o femelă din specia lui și să se împerecheze cu ea. În al doilea rînd, am confirmat că delfinul mascul, chiar crescut într-o singurătate totală, rămîne, din punctul de vedere sexual, foarte selectiv și nu admite ca tovarășă orice femelă. În al treilea rînd, am confirmat aptitudinea delfinului de a forma legături afective adînci. În prezent, activitățile lunii de miere au scăzut în frecvență și în violență, dar comportarea lui Ivan dovedește un atașament pătimaș față de Bessie. Acest atașament și caracterul lui exclusivist sînt, în parte cel puțin, cauza pentru care familia omenească a lui Ivan nu mai poate intra în contact cu el. În al patrulea rînd, pare probabil că Ivan și Bessie au făcut schimb de cunoștințe. Sîntem siguri în ceea ce îl privește pe Ivan : a inițiat-o pe Bessie în toate jocurile lui omenești, mingea, inelul de cauciuc, bastonul. Pe de altă parte și în măsura în care putem enunța această ipoteză, Bessie l-a învățat pe Ivan să vorbească delfineza. În orice caz, nu se poate tăgădui că există o mare deosebire cantitativă și calitativă între șuierăturile pe care Ivan le emitea înainte de 6 mai și cele pe care le emite azi. Cînd vom fi mai avansați în studiul șuierăturilor delfinice comparația între aceste două categorii de șuierături va fi de cel mai mare interes pentru cercetător."

Peter ridică mîna și Sevilla îi făcu semn cu ochii că poate să vorbească.

— Dacă am înțeles bine, credeți că șuierăturile lui Ivan dinainte de 6 mai, adică dinainte de întîlnirea lui cu Bessie, erau de ordinul gînguritului unui copil mic și că la ora actuală a trecut de la gîngurit la limba delfinică.

Sevilla făcu da din cap.

— Așa presupun. Bessie a înlocuit mama în munca de educație. Insist, nu e decît o ipoteză. Dar cred că Ivan, în trei săptămîni, a învățat de la Bessie o enormă cantitate de lucruri, ceea ce este pentru el un motiv în plus să refuze orice contact cu noi : e mental prea ocupat.

— Nu mi se pare util să facem asemenea ipoteze, zise Lisbeth, de vreme ce nu le putem verifica. La ora actuală, nu știm nici măcar dacă se poate vorbi despre o limbă delfinică.

— Avem oricînd dreptul să facem ipoteze, zise Sevilla cu seninătate, dacă nu le prezentăm ca pe niște adevăruri confirmate. Pe de altă parte, dacă n-am face ipoteze, n-am face nici experiențe pentru a le verifica.

Făcu o pauză, pentru a-i permite lui Lisbeth să răspundă, dar ea tăcu.

— Continui, zise Sevilla. Dacă experiența comportă un anumit număr de elemente pozitive pe care poate că nu le-ați observat toți...

Lăsă fraza în suspensie.

— Nu toate, zise Suzy.

Michael, Peter, Arlette și Bob confirmară dînd din cap. Lisbeth rămase impasibilă.

— Ea prezintă totuși, zise Sevilla, un aspect vădit negativ. Prezența Bessiei i-a modificat lui Ivan comportarea : a devenit mai vesel, mai încrezător și mai dinamic, dar...

— Dar nu i-a sporit avîntul creator, zise Lisbeth.

Sevilla o privi cu ochii săi întunecați.

— Îți dau cuvîntul dacă dorești, zise el cu un ton rece, dar nu-ți pot permite să mă întrerupi.

— Vă cer iertare, zise Lisbeth.

— Nu e nimic, zise Sevilla.

Michael, Suzy și Peter schimbară priviri.

— Ceea ce nu prevăzusem la Ivan, zise Sevilla, este părăsirea completă a familiei lui omenești, în beneficiul delfinei. După părerea mea, Ivan n-a devenit mental inactiv, dar schimburile lui cu noi nu-l mai interesează. S-a înapoiat la specia lui.

Suzy ridică mîna.

— Suzy ?

— Socotiți că a avut loc un regres ?

— Nu, dacă admitem, cum am spus, că există o limbă delfinică și o înțelepciune care se transmite prin intermediul ei de la mamă la copil și, în cazul de față de la Bessie la Ivan.

Lisbeth ridică mîna.

— Lisbeth ?

— Încă o dată, nu văd utilitatea acestor speculații.

— Utilitatea mi se pare, totuși, evidentă, zise Sevilla. Încercăm să înțelegem ce s-a petrecut.

— După părerea mea, ar fi mai indicat să recunoaștem că experiența este un eșec.

— Experiența este, pentru moment, un eșec, dar noi nu i-am statornicit limite în timp.

— Ține de trei săptămîni.

— Ei și ? Există experiențe care au durat ani de zile.

— Vă admir răbdarea.

— Ești, într-adevăr, indicată pentru a o admira.

Zîmbete. Lisbeth se îndreptă pe scaun și zise :

— Credeți că depășesc limitele în discuție ?

Sevilla o privi, făcu o pauză, pentru a da mai multă greutate răspunsului său și zise :

— Da.

— Eu nu, zise Lisbeth.

— În acest caz, vom discuta despre asta mai tîrziu. Deocamdată nu compertarea dumitale o studiem.

Urmă o tăcere. Lisbeth stătea dreaptă pe scaun, cu umerii pătrați, ținîndu-și sus capul cu părul scurt. „E un fel de Ioana d'Arc", își zise Sevilla, „dar ceea ce e mai rău, s-ar spune că vrea să mă silească s-o ard pe rug".

— Ajung la ținta adunării noastre, zise Sevilla. Am o întrebare să vă pun : cea pe care mi-o pun eu însumi și pe care v-o puneți toți de trei săptămîni. Am pierdut contactul cu Ivan : ce credeți că trebuie să facem ca să-l recuperăm ?

După o tăcere destul de lungă, Bob ridică mîna.

— Bob ?

— Aș vrea să sugerez următoarele. La drept vorbind, este o propunere destul de vagă, dar spun ce mi-a venit în gînd. Cînd cineva dresează un animal, folosește de obicei un sistem de recompensă-pedeapsă. Acest sistem îi permite omului să acționeze asupra animalului și să obțină de la el ceea ce dorește. Pînă acum noi l-am recompensat pe Ivan hrănindu-l, dezmierdîndu-l, dîndu-i-o pe Bessie. N-am folosit decît recompensa. Nu s-ar putea să folosim azi pedeapsa ?

— Este ceva valabil la baza celor ce-ai spus, zise Sevilla, dar propunerea dumitale, tradusă brutal, nu e aplicabilă.

Făcu o pauză :

— Nu e cu putință să pedepsești un delfin. E un animal plin de demnitate. Nu acceptă pedeapsa și rupe numaidecît orice relații cu tine. Putem chiar să ne întrebăm dacă el consideră peștele pe care i-l dai drept o recompensă. Uite, de pildă, otariile : sînt extrem de lacome, poți să le determini să facă orice, în schimbul unui aliment pe care îl rîvnesc. Dar nu pe delfini. Wood afirmă că a văzut un delfin care făcea cîte o zi întreagă numere de circ, fără să accepte nici o hrană. Din prietenie pentru tine sau din interes pentru munca lui își execută delfinul numerele. Peștele pe care i-l dai vine pe deasupra.

Sevilla reluă :

— Altă propunere ?

După o tăcere, Lisbeth ridică mîna.

— Lisbeth ?

— După părerea mea, nu există decît o soluție. Trebuie retras Ivan din bazin și îndepărtat de Bessie.

Sevilla îi aruncă o privire vie.

— Vrei să spui că trebuie retrasă Bessie din bazin și îndepărtată de Ivan. Pentru că, la urma urmei, Ivan e cel care ne interesează.

— Oh, asta am vrut să spun, zise Lisbeth, sînt proastă reluă ea roșind și manifestînd, pentru prima dată, o anumită tulburare — cer scuze, am inversat numele.

— N-are importanță, zise Sevilla continuînd s-o privească atent. Sper că nu resimți antipatie pentru bietul Ivan.

— Sigur că nu, zise Lisbeth, e o simplă eroare de nume. Să spun mai departe, continuă ea cu o voce mai hotărîtă. Propunerea mea este să-i separăm, de vreme ce convieţuirea n-a dat rezultatele scontate.

— M-am gîndit la această soluție, zise Sevilla lent. Ne-am gîndit cu toții, cred. Dar îmi repugnă foarte mult. Mă tem ca această separare să nu determine la Ivan un grav traumatism.

— Foarte bine, zise Lisbeth cu un aer aproape triumfal, acest traumatism este prețul pe care îl va plăti pentru a relua contactul cu noi.

Sevilla încruntă sprîncenele.

— Vrei să spui că e prețul pe care îl vom face să-l plătească, pentru a relua un contact pe care nu-l dorește ?

Pentru prima dată de la începutul consfătuirii, Sevilla păru iritat. Adăugă sec :

— Ceea ce e neplăcut în materie de sacrificiu este că cei care îl recomandă nu sînt aproape niciodată cei care îl fac.

— E un atac personal ? întrebă Lisbeth împingîndu-şi înainte bărbia, cu un aer de sfidare.

Sevilla ridică ambele mîini, enervat.

— Nu, nicidecum, e un atac împotriva unei anumite concepţii cu privire la sacrificiu. Şi te rog să încetezi de a-ţi aduce vreascuri la propriul rug. N-am de loc de gînd să-l aprind.

Sevilla simţi că această imagine e mai limpede pentru el însuşi decît putea să fie pentru Lisbeth. Dar, limpede sau nu, avu asupra ei un efect neaşteptat : o reduse la tăcere.

Sevilla reluă :

— E un punct pe care ţin să-l subliniez : traumatismul pe care i-l vom cauza lui Ivan separîndu-l de Bessie este poate mult mai grav decît credeţi. În 1954, o tînără delfină, numită apoi Paulina, a fost capturată cu ajutorul unui cîrlig care a rănit-o. A fost pusă într-un bazin cu un mascul adult care i-a ajutat să se ţină pe linia de plutire şi care a fost cuprins de o mare afecţiune pentru ea. Plaga a fost tratată cu penicilină şi, cel puţin la exterior, rana părea vindecată. Dar după cîteva luni, infecţia a determinat un abces intern care a răpus-o. Masculul, la moartea ei, a dat semne frenetice de deznădejde. Se învîrtea fără încetare în jurul corpului ei, a refuzat, din acea clipă, orice hrană şi a murit de supărare trei zile mai tîrziu. Chiar dacă admitem că Ivan nu va merge atît de departe, e greu de crezut că nu va fi cuprins de un oarecare simţămînt de ciudă împotriva noastră, pentru că i-am luat-o pe Bessie şi-mi vine greu să concep cum am putea atunci să reluăm vreun contact cu el.

Făcu o pauză.

— Altă propunere ?

Michael ridică mîna.

— Michael ?

— Observ că singura legătură care subzistă, la ora actuală, între noi şi Ivan, este hrana pe care i-o dăm. Numai în clipele în care îi distribuim peşte, de două ori pe zi, mai există un mic contact între el şi noi. N-ar fi de încercat ceva în această direcţie ?

— Excelent, zise Sevilla. Dacă-mi dai voie, am să-ți precizez ideea, pentru că este aceeași care îmi umbla și mie prin cap. Să presupunem că omitem distribuția de la ora 11 și, la sfîrșitul după-amiezii, cea de la ora optsprezece : creăm lui Ivan o privațiune care trebuie să-l îndemne să caute contactul cu noi și să înceapă el însuși dialogul cu noi, fie numai pentru a ne cere pește. Bineînțeles o să-i dăm : va fi recompensa pentru faptul că ni l-a cerut pe limba noastră. Revenim astfel la sistemul pedeapsă-recompensă, precomizat de Bob, dar sub o formă netraumatică, indirectă, voalată.

Sevilla făcu o pauză și-și privi interlocutorii.

— Credeți că experiența aceasta ar fi de încercat ?

Toți aprobară, afară de Lisbeth. Sevilla o privi. Nu era hotărît s-o lase să se refugieze în îmbufnare.

— Lisbeth ?

Tăcere.

— Da, zise Lisbeth făcînd un efort. De ce nu ?

Sevilla se sculă în picioare, cu o mișcare vioaie. O privi pe Arlette și chipul lui era fericit. Pentru prima dată de trei săptămîni acționa, iar echipa își strînsese din nou rîndurile în spatele lui.

*

Maggie ! zise vocea lui Bob prin ușa camerei, ești singură ? Ea zise „da" și-și potrivi capotul ; stătea întinsă pe pat cu un roman în mînă. Bob intră : te deranjez ? Știi foarte bine că nu. Bob purta niște pantaloni gri deschis, pantofi albi de pînză și o cămașă de un albastru pal ; se așeză pe patul lui Lisbeth, cu sprîncenele încruntate, cu ambii genunchi strînși unul de altul și cu mîinile-i lungi și fine împreunate pe genunchi. Maggie, zise el cu aerul că dă replica într-o dramă de salon, i-ai spus lui Sevilla ? Sigur că nu, îți promisesem, și între paranteze, n-am regretat în viața mea atîta o promisiune, pentru prima dată îi ascund ceva lui Sevilla, ceea ce nu m-a făcut foarte fericită. Atunci, zise el, o fi Arlette, pentru că el știe, sînt sigur, ai constatat chiar tu răceala lui glacială față de mine, și dacă n-ar fi decît el, dar și Arlette, Peter, Michael și chiar și Suzy, nu-mi mai vorbesc, e clar că am devenit un fel de paria, dar ce pot să fac ? zise el întinzîndu-și lateral

brațele lungi și mlădioase, totuși nu pot să-i întreb : pentru Dumnezeu, de ce mă bănui ? Mi-ar rîde în nas ; cum pot să mă apăr, de vreme ce sînt învinuit de o crimă pe care nici măcar n-o cunosc ? Toate acestea sînt tragic de absurde, Maggie, ai citit *Procesul ?* Ei bine, situația pe care o trăiesc acum este cu adevărat kafkiană ; făcu o pauză, lăsă să-i cadă înapoi mîinile de-a lungul corpului, pe pat, cu degetele lungi și subțiri rezemate elegant de plapumă și, coborîndu-și genele lungi și negre peste ochi, spuse cu o voce slabă și fără timbru : Maggie, cred că o să mă sinucid ; o privea pe Maggie de după gene ; ea puse cartea pe noptieră și zise cu calm : ce idioție, ai gărgăuni, nimeni n-are nimic împotriva ta, nici măcar Sevilla, îl cunosc pe Sevilla mai bine decît tine, cînd își adoptă un aer rece, și-l adoptă pe baza unei idei tactice, ieri urmărea mai ales s-o intimideze pe Lisbeth... Bob ridică pleoapele cu încetineală : atunci ce rost are dăscăleala lui despre secret ? Fără doar și poate, zise Maggie, se teme ca nu cumva criticile lui Lisbeth să fie repetate în exterior ; ușa se deschise brutal, Lisbeth apăru în șort și sutien, cu un prosop de baie în mînă, cu țigareta lipită de buze, trînti ușa după ea : iar aici ? zise ea privindu-l pe Bob, ce-i cu băiatul ăsta care se bagă mereu printre fete ? Șterge-o, te rog, trebuie să mă schimb. Scuză-mă, zise Bob sculîndu-se zîmbitor de pe pat, parcurgea cu ochii umerii atletici bronzați ai lui Lisbeth. Maggie se gîndi iritată, el, atît de susceptibil, nu se supăra niciodată, orice i-ar spune ea, s-ar putea afirma chiar că-i place să se lase brutalizat de lungana asta. Ei, ce faci, te-ai cărat ? continuă Lisbeth aruncîndu-și prosopul pe pat, fără măcar să se uite la Bob ; își strivi țigareta în scrumieră și, trecîndu-și mîna spre spate, își descheie sutienul. Sînii îi apărură, enormi și lăptoși ; Bob păli, obrajii îi fremătară ca și cum ar fi încasat o palmă și dispăru atît de repede, de parcă l-ar fi supt ușa. Oh, Lisbeth, zise Maggie cu indignare, ești imposibilă, l-ai șocat rău, e atît de rușinos. Sînt la mine, zise Lisbeth cu un ton semeț, scoțîndu-și dintr-o singură mișcare șortul și chiloții. Maggie întoarse capul, nu putea să sufere aceste maniere ; Lisbeth era goală în fața noptierei ei, luă o țigară și o aprinse cu gesturi competente. Și tu, zise ea cu un ton acuzator, privind-o pe Maggie cu dispreț, ești rușinoasă, sînteți toți de o ipocrizie să-ți vină să versi, ei bine, aflați, pudicitatea voastră se în-

temeiază pe supraestimarea sexului, iar eu, nici nu mă sinchisesc de sex, nici de al meu, nici de al altora, nu mă priveşte absolut de loc, adăugă ea scoţîndu-şi bărbia înainte ; îşi puse pe ea la iuţeală un capot şi se trînti pe burtă pe pat. La urma urmei, zise Maggie, nu e vina lui Bob, dacă e de modă veche şi dacă se teme un pic de fete, n-are surori şi şi-a pierdut mama la doisprezece ani, tatăl lui e un puritan sadic care îl terorizează, a fost crescut la pension fără nici o prezenţă feminină, de aceea nu s-a dezvoltat, Bob e un copil, am spus întotdeauna asta. Ia-l de bărbat, zise Lisbeth obosită, ai să fii şi mamă. Din păcate, zise Maggie ca şi cum n-ar fi auzit a doua parte a frazei, vroiam să-ţi spun, Lisbeth, totul s-a repus pe tapet, nu ştiu nici măcar dacă am să pot să anunţ logodna mea cu el vara asta, cum aveam de gînd, e între noi un diferend grav. Lisbeth, trebuie să-ţi spun, Bob vrea neapărat copii, iar eu nu vreau, Lisbeth se întoarse pe spate, se ridică într-un cot şi o privi pe Maggie cu un aer acuzator... ei, asta-i bună, ceva nou, nu vrei copii ? Şi de ce nu vrei copii ? Păi, nu ştiu, zise Maggie încurcată, îmi plac copiii cînd au opt, zece ani, dar nu-mi prea plac ţîncii. Ce glumă, zise Lisbeth cu un aer disprețuitor, dacă există pe pămînt o mică femelă care ar adora asta, să manevreze un plod şi să-şi vîre mîinile în murdăria lui, aia eşti tu. Aş, de unde, te rog să mă crezi, zise Maggie cu glas slab. Ia taci din gură, te rog, zise Lisbeth, a început să mi se facă lehamite de micile voastre probleme de mamifere, nu mă interesează nicicum ; trase din ţigară cu un gest sobru şi băieţesc, scoase un nor de fum pe nas şi tăcu, cu ochii aţintiţi spre stor. Nu sînt prea sigură că nu te interesează, zise Maggie, că într-un anumit fel eşti în stare şi tu să te aprinzi. Ţine-ţi pentru tine strălucitele tale analize, zise Lisbeth răspicat, apoi întoarse ochii şi reluă cu o octavă mai jos : scuză-mă dacă te-am bruftuit, sînt poate cam nervoasă. Se priviră, îşi zîmbiră cu un aer rezervat şi-şi ascunseră în acelaşi timp ghearele ; o umbră trecu prin faţa storului. Lisbeth sări în picioare. Dar ce se întîmplă, m-ai speriat, zise Maggie. E Arlette, zise Lisbeth, o pîndesc de cîtva timp, mă duc să vorbesc cu ea. Ieşi şi trînti uşa în urmă. Maggie îşi împreună mîinile sub cap şi se întinse din nou ; ce obositoare e, cu etalarea asta de agresivitate virilă, are întotdeauna aerul că vrea să demonstreze că e bărbat, ca şi cum ar putea crea această iluzie cu pieptul ei obscen. Maggie îşi desprinse mîna

dreaptă şi şi-o strecură discret sub capot, erau mici şi perfecţi ; Arlette şi cu mine avem acelaşi format delicat şi feminin, nu-i de mirare că Sevilla s-a îndreptat spre ea cînd i-am făcut vînt. Maggie se întinse, închise ochii, Bob stătea aşezat pe divan în faţa ei, atît de elegant, atît de rafinat, nu punea niciodată picior peste picior, se ridică, era înalt, avea acea distincţie pe care o dau picioarele lungi, purta frac, frumosul lui cap brunet şi rasat strălucea deasupra plastronului alb sclipitor, îi oferea braţul, ea era înconjurată de un nor adorabil de văluri albe, ieşeau din biserică, ea fusese nevoită să se convertească pentru ca să se mărite cu el, mătuşa Agatha stătea ghemuită în vechiul fotoliu de piele de la Denver, iar eu, la picioarele ei, încercînd s-o consolez, Maggie, să nu-mi spui că vrei să te măriţi după riturile papistaşilor, Bob şi cu mine ne-am convertit împreună, father * Donovan ne-a catehizat, era blînd cu ochi albaştri şi cu dinţi mari albi, rău plantaţi, de irlandez, biserica era nouă, strălucitor de albă, eu apar în piaţetă, mică şi delicată în vălurile mele albe, şi Bob alături de mine, atît de frumos, atît de zvelt, mîna mea tremură în a lui, sîntem grozav de mişcaţi, flaşurile trosnesc, Sevilla se apropie, în jachetă, cu tîmplele sale de încărunţit şi cu aerul de senior castilian : Maggie, îmi spune el cu voce sacadată, îţi prezint toate urările mele de, nu izbuteşte să termine, buzele i se contractă, văd o lacrimă în ochii lui negri, în clipa aceea Arlette îl priveşte şi înţelege, cît ai clipi faţa i se descompune şi i se ofileşte, vîrsta şi vulgaritatea o năpădesc, simt pentru ea o adîncă milă ; strîng mîna lui Sevilla şi îi suflu la ureche „*amigo*", dacă mă iubeşti, gîndeşte-te la ea". Arlette se sculă. la loc, Lisbeth, zise ea arătîndu-i un scaun ; se aşează şi ea la vreo doi metri de Lisbeth şi pe alt scaun, cu aerul răbdător şi rezervat. Lisbeth se uită la Arlette, se simţi intimidată, întotdeauna o intimida graţia, era în Arlette o perfecţiune atît de rară în cele mai mici curbe, era atît de micuţă şi de drăguţă, încît îţi venea s-o iei pe genunchi ca pe un copil, emana din ea, ca dintr-un copil, farmecul inaccesibilităţii, te privea cu ochii ei liniştiţi, tăcînd ; chiar felul ei de a tăcea făcea parte din misterul ei, era atît de blîndă şi de simplă, încît părea uşor accesibilă ; dar nu era adevărat,

* Părintele (engl.).

era ca înconjurată de o fortăreață de tăcere și nu era numai asta, Lisbeth simțea că nu va ajunge niciodată s-o atingă, avea impresia că este despărțită de ea prin niște metereze enorme, în spatele cărora Arlette trăia cu zîmbetul ei, cu ochii ei, cu trupul ei frumos, în lumea grosolană a bărbaților. Arlette, zise Lisbeth cu o voce slabă și tremurătoare, nu pot să sufăr să mă ocup de treburile altora, dar în sfîrșit, știi ce afecțiune simt pentru tine, sîntem prietene, trebuie să-ți vorbesc, nu mi-aș face datoria dacă te-aș vedea că apuci pe un drum periculos și nu ți-aș striga, bagă de seamă că-ți frîngi gîtul ; trebuie să-ți dai seama că drumul pe care apuci este fără ieșire, nu e ca și cum ar fi cineva de vîrsta ta, ca Michael sau Peter, te-ai gîndit că are cu douăzeci și cinci de ani mai mult ca tine, cînd ai să ai patruzeci de ani el o să aibă șaizeci și cinci, cînd ai să ai cincizeci el o să aibă șaptezeci și cinci, e o nebunie, cifrele singure dovedesc acest lucru. Arlette ridică sprîncenele : da, știu, ai să-mi citezi exemple din Biblie, ai să-mi spui că la cincizeci de ani n-ai să mai fii nici tu însăți prea tînără și că de altfel o femeie îmbătrînește mai repede decît un bărbat, dar nimic nu e mai tare ca aritmetica, Arlette, o diferență de vîrstă atît de colosală împinge din capul locului toată problema la un eșec sigur, ascultă-mă, Arlette, te rog, este totuși scandalos, ți-ar putea fi tată, ai să-mi spui că, tocmai, nu-ți este, dar latura șocantă rămîne aceeași, scuză-mă, nu sînt pudică, dar găsesc că toată treaba asta e absolut dezgustătoare. Nu, Arlette, n-ai să mă faci niciodată să cred că poți *să iubești* un bărbat de vîrsta lui, sau poate nu știi ce e dragostea, nu-ți mai da osteneala să zîmbești, Arlette, nu știi, nu poți să știi, crede-mă, de cincisprezece zile mă frămînt zi și noapte din pricina ta, nu izbutesc să-mi regăsesc somnul, mi se sfîșie inima cînd văd că-ți dăruiești de pomană tot ce are tinerețea ta mai bun, te irosești, ăsta-i adevărul, iar el, el se joacă doar cu viața ta, măcar de ar fi vorba de ceva serios dar e un latin, un mulieratic, suferă de un complex de instabilitate sexuală, interesul lui față de o femeie nu se poate menține mai mult de cîteva săptămîni, adu-ți aminte, te rog, de Mrs.Ferguson, ce nebun era după ea și cu cîtă brutalitate s-a dezbărat de ea după aceea ; nenorocita telefona în fiecare zi. Ai să ai aceeași soartă, Arlette, e clar ca lumina zilei, ar trebui să-ți dai seama singură că n-ai să fii niciodată altceva pentru el decît un număr dintr-o serie, Arlette, te

conjur, vino-ţi în fire, deschide ochii şi spune-ţi că nu poţi fi pentru el decît jucăria de o zi, are să te sfărîme şi are să te azvîrle cît colo după ce ţi se va fi epuizat caracterul de noutate, are să-şi caute alte jucării ca să-şi sporească, după cum spune el, avîntul creator, să nu-mi spui că poţi să stimezi un astfel de om, n-am să te cred niciodată, o fată atît de fină ca tine, să admire un om atît de frivol, atît de slab, atît de leneş, chiar dacă izbuteşte să-şi mascheze defectele de caracter printr-un lustru superficial. Arlette aruncă o privire pe ceasul şi brăţară, o privi pe Lisbeth şi zise cu un ton normal, sculîndu-se : e aproape opt, vrei să mă laşi, e vremea să mă îmbrac pentru cină. Nici nu m-ai ascultat, exclamă Lisbeth cu vocea sugrumată. Ba dimpotrivă, zise Arlette, te-am ascultat cu multă atenţie, ai folosit, ca să mă convingi, două argumente care se anulează reciproc. Cum care se anulează reciproc ? Şi totuşi e limpede, reluă Arlette cu o voce răspicată, dacă urmează ca peste cîteva luni, eventual peste cîteva săptămîni, să fiu aruncată la rebut ca o jucărie spartă, cred că ai să admiţi că problema senioritătii excesive nu se va pune ; dacă, din contra, prezenta stare de lucruri va mai dura cînd voi avea cincizeci de ani, atunci nu se va fi pus chestiunea instabilităţii sexuale. Oh, ai şi început să judeci ca el, exclamă Lisbeth, dînd buzna afară din cameră şi în ochi i se citea deznădejdea.

*

EXPERIENŢA DE LA 5 IUNIE 1970

(Raport dictat de profesorul Sevilla)

Ivan şi Bessie n-au primit nici o raţie de peşte la ora unsprezece, nici la ora optsprezece, iar bazinul era consemnat pe toată durata zilei ; nimeni nu trebuie să fie văzut de delfini. Totuşi, graţie unei oglinzi fără strat opac, aplicată în prealabil pe hublou, observarea perechii continuă, fără ca ei să aibă posibilitatea de a-l vedea pe observator. Pe de altă parte, diferitele sunete emise, atît sub apă, cît şi în aer, continuă să fie înregistrate.

La ora douăsprezece, Ivan și Bessie dau semne de agitație. La douăsprezece și zece, Ivan scoate capul din apă și cheamă „PA" de cîteva ori, în mod energic. La douăsprezece și treizeci, iese pe trei sferturi din apă și, dîndu-se înapoi în această poziție prin mișcări puternice ale caudalei, se uită în toate părțile, evident în speranța de a zări pe vreunul din echipă în jurul bazinului. Îl observ cu binoclul după storul cu lamele al biroului meu. Strigă : „Fish !" de cinci ori, cu putere. La ora treisprezece apare din nou în aceeași poziție, dar, după ce face un tur de orizont, dispare sub apă fără să strige. Neîndoios socotește că nu e cazul să strige, de vreme ce nu vede pe nimeni.

De la ora unsprezece la ora treisprezece, Bessie schimbă cu Ivan o serie de șuierături însuflețite, dar nu-și face nici o apariție afară din apă. Ivan este cel care, în cadrul perechii, are sarcina relațiilor cu oamenii. Bessie nu e neprietenoasă, dar foarte rezervată, și de trei săptămîni n-am făcut nici un progres cu eforturile noastre de a o face să fie mai familiară.

Începînd de la ora treisprezece și pînă la optsprezece, Ivan și Bessie își reiau jocurile obișnuite.

La ora optsprezece (ora distribuției o doua), agitația reîncepe. În trei rînduri, la optsprezece și unsprezece, la și douăzeci, la și patruzeci și cinci, Ivan iese din apă ca data precedentă, face cu ochii un tur de orizont, dar nu spune nimic. La ora optsprezece și cincizeci și două apare din nou și strigă cu o voce foarte ascuțită și foarte stridentă : „Pa !"

Mă hotărăsc și apar. Mă vede chiar înainte să ajung la bazin și strigă „Fish !" Mă apropii. Iată dialogul :

S. — Fa, what do you want ? *

I. — Fish !

S. — Listen !

I. — 'Sen !

S. — Pa give fish tonight.

I. — 'night !

* *S.* — Fa, ce vrei ?
I. — Pește !
S. — Ascultă !
I. — 'cult !
S. — Pa dă pește diseară.
I. — 'sear',

S. — Yes. Pa give fish tonight. *

I. — K ! (În loc de O. K.)

Încerc atunci să încep un joc. Îi arunc o minge şi spun :

— Fa, fetch ball ! **

Dar Ivan dispare numaidecît sub apă şi se duce lîngă Bessie. Are promisiunea mea şi asta îi ajunge. Dimpotrivă, are loc un schimb de şuierături însufleţite între Bessie şi el. Fără îndoială, o anunţă că vor avea de mîncare la apusul soarelui.

La căderea nopţii, apar cu o căldare cu peşti şi mă instalez pe una din plute. Ivan se apropie numaidecît. Şuierături entuziaste şi sunete variate. Bessie se apropie şi ea, dar rămîne la aproximativ doi metri. Iau în mînă un peşte şi spun :

— Fa give fish Bi. ***

Ivan zice : „Bi" !, ia peştele şi i-l duce Bessiei. Iau alt peşte şi i-l arăt :

— Fish for Fa ! ****

Repetă : „Fa" !, ia peştele şi îl înghite.

Continui aşa, alternînd, un peşte pentru Bi şi un peşte pentru Fa, apoi mă prefac că greşesc şi îi dau lui Fa doi peşti consecutiv. Rectifică numaidecît cu multă vigoare strigînd „Bi !" şi-i dă Bessiei peştele.

După terminarea distribuirii, îi cer Arlettei să-mi dea tranzistorul ei, i-l arăt lui Ivan şi îi spun :

— Fa wants music ? *****

(Înainte de 6 mai, de îndată ce ne vedea pe unul dintre noi cu tranzistor în mîini, striga : „Sic !")

Dar nu se lasă sedus, se cufundă şi începe din nou să se joace cu Bessie. Ea şi-a păstrat ultimul peşte şi se prefac amîndoi că se ceartă pentru el. Îl chem de mai multe ori fără succes.

* S. — Da. Pa dă peşte diseară.
I. — K ! (engl.).
(Engleza folosită de Sevilla pentru a se adresa lui Fa este simplificată şi, gramatical, nu prea corectă) (N. A.).
** Fa, du-te după minge (engl.).
*** Fa, dă-i peştele lui Bi ! (engl.).
**** Peşte pentru Fa (engl.).
***** Fa vrea muzică ? (engl.).

Discuție :

Postul a creat, așa cum am prevăzut, o nevoie de contact. O primă constatare încurajatoare se desprinde din experiență : (Ivan nu și-a uitat engleza. Mi-a înțeles toate frazele, a pronunțat șapte cuvinte : „Pa, fish, 'sen (în loc de listen), 'night (în loc de to-night), K (în loc de O.K.), Bi (în loc de Bessie), Fa (în loc de Ivan)". În schimb, apare un lucru evident, cu mult mai puțin satisfăcător : Ivan și-a limitat în mod voit contactul cu noi la strictul necesar. Poate că a înțeles că postul a fost un fel de șantaj, ca să-l determinăm să reia dialogul. În acest caz, „ne-a dus" : și-a obținut peștii cu un număr minim de cuvinte. Poate că ar fi mai nimerit să ne schimbăm deprinderile mentale față de el, să-l tratăm pe Ivan în și mai mare măsură ca pe o persoană și să încercăm să-l convingem să ne vorbească în loc să încercăm să-l constrîngem prin mijloace mecanice să facă acest lucru.

Experiența va trebui să fie repetată pentru confirmarea sau infirmarea observațiilor de mai sus. Dar nu mă aștept decît la rezultate limitate.

*

— Nu te lua după aparențe, zise Michael, nu contest conștiința ; era întins pe burtă pe nisipul fierbinte, cu capul rezemat pe antebraț, cu fața întoarsă spre Peter. Suzy stătea așezată de cealaltă parte a lui Peter, cu ochii nedezlipiți de mișcarea valurilor, izbiturile lor erau slabe. Oceanul, de la mal pînă la orizont, dungat de trei benzi paralele : albicios, albastru petrol și drojdie-de-vin. Vremea era foarte caldă, o ușoară ceață gri deschis filtra puterea soarelui, cînd pătrundeai în apă impresia de răcoreală era nulă, dar era plăcut să stai așezată acolo, cu Peter și Mike, și să-l asculți pe Mike cum își expune problemele, peste capul lui Peter, Suzy îi aruncă o privire rapidă, e frumos, pune atîta convingere în tot ce spune, arde, nu trăiește decît pentru ideile lui, și la urma urmei, poate de aceea nu sînt îndrăgostită de el, pentru că n-are nevoie de mine, Suzy privi enormii nori trandafirii rămași în nemișcare la orizont, nu orizontali, ci etajați vertical, ca umflăturile unei ciuperci atomice, dacă Mike nu se înșela,

viitorul nu era de loc liniştitor, Peter stătea lungit pe spate între Suzy şi Michael, cu mîna stîngă îşi ferea ochii de reverberaţia albicioasă, iar cealaltă o ţinea pe a lui Suzy, palpitîndă sub a lui ca un mic animal călduţ, Peter încerca să acorde interes celor spuse de Mike şi din cînd în cînd întorcea capul spre dreapta şi se uita la Suzy, ea stătea aşezată, cu faţa întoarsă spre mare, el îi vedea profilul frumos, trăsăturile ei erau desenate cu o precizie desăvîrşită, dar în acelaşi timp această precizie era liniştitoare, simţeai numai văzînd-o, că-i va fi cu neputinţă să trădeze o prietenie, să mintă cu privire la sentimentele ei sau să făgăduiască ceva şi să nu se ţină de făgăduială, de fiecare dată cînd o privea cu oarecare insistenţă, era sigur că-i va întîlni ochii, era atît de diferită de celelalte fete, total dezinteresată, i-ar ierta oricînd orice, ar fi întotdeauna alături de el, cuminte şi sigură, pînă la sfîrşitul veacurilor, iar sfîrşitul veacurilor nu e mîine, bietul Mike, întotdeauna gata să prezică fel de fel de catastrofe, nu cred absolut de loc în ele, sîntem prea bogaţi, prea puternici şi prea fericiţi ca să declarăm război, indiferent cui, şi cine ar îndrăzni să ni-l declare, Doamne sfinte, o privi pe Suzy şi resimţi deodată uimire, era în aşa măsură mai mică decît el, mai uşurică şi mai puţin voinică, şi totuşi, întinsă acolo, simţind contactul ei, cu mîna ei mică sub mîna mea mare, îmi dă un nemaipomenit sentiment de siguranţă.

— Nu sînt nici măcar un non-violent, zise Michael, cu sprîncenele încruntate, cu vocea surdă, cu capu-i brunet şi gînditor înclinat pe umăr. Are ochi de inspirat, îşi zise Suzy, şi un cap de arhanghel, oricînd gata să scoată spada din teacă şi să sufere pentru o cauză justă.

— Un non-violent, reluă Michael, nu acceptă războiul, iar eu îl accept, aş fi acceptat bucuros să servesc ca soldat în al doilea război mondial, în vremea aceea, agresorul era Japonia şi Germania nazistă, Peter se ridică în cot, privea valul care se apropia de mal rotunjindu-se şi devenind compact, valul de înapoiere se retrăgea de pe panta nisipoasă cu un zgomot de sugere ; retrăgîndu-se, se izbea de valul care sosea umflîndu-se, îl sălta, devenea creastă, cădea înapoi rostogolindu-se alb pe babord, verde albăstrui dedesubt. Veşnic la fel de ticnit, Mike ăsta, războiul din Vietnam îi deranja nervii, nu mai era în stare să se gîndească la nimic altceva, Peter se

rezemă în șale și-și întinse alene în fața lui picioarele lungi și albe.

— În orice caz, zise el bine dispus, chestiunea nu se pune pentru tine ; tu lucrezi într-un laborator subvenționat într-o agenție de stat.

După o tăcere, Michael zise :

— Mă gîndesc să demisionez de la laborator și să pun în mod public problema, refuzînd să mă las încorporat.

Peter se întoarse cu vioiciune spre el :

— Să demisionezi ! Ar fi o prostie ! Ceea ce facem noi aici e pasionant !

Michael dădu din cap :

— E pasionant în sine, dar noi lucrăm pentru război.

— Pentru război ? întrebă Suzy.

Michael o privi și zîmbi.

— Delfinii, zise Suzy, pot fi folosiți în mod pașnic.

Michael dădu din cap :

— Printre altele, da.

Reluă :

— Suzy, văd că n-ai făcut apropierea între niște experiențe pe care le cunoști totuși la fel de bine ca și mine. La Point-Mugu, îi pun hamuri unui delfin, după care îl antrenează să înoate în marea liberă și să se înapoieze la dresorii lui. La China-Lake, îl învață pe un delfin să facă deosebirea, pe coca unui vas, între o placă de aramă și o placă de aluminiu. Cît despre noi, cheia de boltă a întregului program, încercăm să-l învățăm pe Fa să vorbească. Să presupunem că reușim : ce înseamnă asta ? Că Fa se va duce să facă un stagiu la Point-Mugu, iar un altul la China-Lake, pentru a-și desăvîrși educația. După care, i se pun hamuri, iar acest ham, Suzy, este ranița soldatului.

— Și atunci ? întrebă Peter. Unde e scandalul ?

Michael rămase tăcut și Peter repetă :

— Unde e scandalul ?

— Nu e nici un scandal, zise încet Michael, dacă războiul în care avem de gînd să-i folosim e un război just.

— Și nu va fi ? întrebă Peter cu un zîmbet. Ce te face să crezi asta ?

— Contextul.

— Care context ?

— Peter, zise Michael privindu-i cu gravitate, ignoranța ta cu privire la lumea în care trăim este pur și simplu fantastică. În privința asta ai rămas la imaginea nobilei Americi care îi învinge pe naziștii ticăloși și îi doboară pe militariștii niponi.

Făcu o pauză și zise cu un dezgust stăpînit :

— Agresorii, acum, sîntem noi.

— Și cînd zic „acum", reluă el după o clipă, e un mod de a vorbi. De fapt, expansionismul american datează de la începutul secolului ; n-am nevoie să-ți amintesc de războaiele noastre de agresiune împotriva Mexicului și Spaniei *.

— Ascultă, Mike, zise Peter indispus, poate că nu sînt atît de ignorant pe cît crezi în privința contextului contemporan. Și sînt foarte dispus să-ți fac o concesie : expansiunea americană este poate, într-adevăr, o formă de colonizare, dar în acest caz : mai întîi, este inevitabilă, și al doilea, e mai bine să fim noi aceia, decît rușii sau chinezii.

— Asta, zise Mike, asta se numește „realismul politic", și în numele acestui realism a încercat Hitler să cucerească Europa.

— Ne compari cu Hitler ! Îți dai seama de enormitate ?

— Îmi dau seama. Ceea ce Hitler a încercat să realizeze cu un vocabular cinic și cu mijloace limitate, facem noi acum în numele moralei și cu mijloace uriașe.

— Este inevitabil, zise Peter luînd un pumn de nisip și lăsîndu-l să i se scurgă printre degete. Sîntem poporul cel mai legat, cel mai puternic, cel mai bine înarmat, cel mai înaintat din punctul de vedere tehnic.

— Nu e un motiv, zise Suzy cu o voce categorică.

Urmă o tăcere. Peter o privi pe Suzy, șovăi, își înghiți saliva și reluă :

— La urma urmei, noi ducem civilizație popoarelor pentru care ne asumăm răspunderea.

* Războiul de agresiune împotriva Mexicului a avut loc în 1848 (cînd S.U.A. au anexat Texasul, Noul Mexic și California, adică mai mult de jumătate din suprafața Mexicului de atunci), iar cel împotriva Spaniei în 1895—1898, (cînd Spania a pierdut Cuba, Porto-Rico și Filipinele). (N.t.).

— Nu facem nimic de acest fel, se arătă Michael indignat. Punem în fruntea lor dictatori sîngeroşi, şi le menţinem în mizerie.

— În mizerie ? întrebă Peter ironic. Aveam mai curînd impresia că le ghiftuim cu dolari.

Michael dădu din umeri :

— Dolarii se duc la conducători, iar mizeria rămîne soarta popoarelor. Uite ce se petrece în ţările Americii latine. Punînd mîna pe materiile lor prime şi inundîndu-le cu produsele noastre, condamnăm aceste popoare să stagneze în subdezvoltare.

După o tăcere destul de lungă, Peter zise, rîzînd scurt :

— Mike, tu vorbeşti ca un comunist.

Michael dădu din umeri, deschise ambele braţe şi zise cu dezgust :

— Ei, p...

Suzy îl privi pe Peter, apoi îşi retrase mîna dintre ale lui şi se aşeză în genunchi pe nisip.

— Nimic nu te îndreptăţeşte să spui un lucru ca ăsta, zise ea supărată.

Peter încruntă sprîncenele şi întoarse capul.

— N-a fost decît o glumă, zise el cu un aer în acelaşi timp încurcat şi iritat.

— Tocmai, zise Suzy. N-am putea vorbi un pic mai serios ?

— Perfect, zise Peter cu un ton înţepat. Să vorbim serios. Cine începe ?

— Eu, zise Suzy.

După o tăcere, Suzy se sculă, veni să se aşeze între cei doi tineri şi-şi cuprinse genunchii cu braţele. Peter strînse buzele şi privi ţintă orizontul.

— Mike, zise Suzy, presupune că nu răspunzi la chemarea sub arme. Ce rişti ?

— Cinci ani închisoare şi 10 000 dolari amendă.

— Practic, îţi sacrifici cariera de cercetător.

— Da.

— Care e folosul ?

— Depun mărturie că războiul din Vietnam e nejust.

— După părerea ta, această mărturie e importantă ?

— Da. Cred că e importantă. Oamenii sînt întotdeauna impresionaţi cînd văd că un om acceptă să facă închisoare pentru a-şi susţine punctul de vedere.

— Nu e o atitudine cam teatrală ? întrebă Peter.

— Latura teatrală face parte din eficacitate.

Suzy dădu din cap iritată :

— Să lăsăm la o parte acest aspect al lucrurilor. În orice caz, e meschin și secundar. Mike, reluă ea, ești absolut hotărît ?

— Sînt absolut hotărît în principiu, dar ezit cu privire la dată.

— Pentru ce ?

— Fiind date funcțiile mele, va ieși o tevatură groaznică și n-aș vrea să-i fac vreun rău lui Sevilla. Cel mai bine ar fi ca experiența lui cu Ivan să reușească în scurt timp, pentru că în clipa aceea are să devină atît de celebru și atît de important, încît am să pot face tot ce-am să vreau, fără ca scandalul să-l stropească și pe el cu noroi.

— I-ai vorbit lui Sevilla despre proiectele tale ?

— Nu. Sevilla nu consideră că îl privește Vietnamul. Dar cred că după ce voi fi la închisoare, se va gîndi mai bine.

— Și că se va alătura atunci vederilor tale ?

— Da, sper. Bineînțeles, dacă aleg închisoarea, o aleg ca să depun mărturie, ca să conving. Și nu numai pe Sevilla. Totuși, trebuie să-ți spun, nu există om pe care aș dori mai mult să-l conving.

— De ce pe el, mai mult decît pe altul ?

— Iată, pentru că e un om care exercită o puternică influență.

Michael adăugă cu jumătate de glas, cu un fel de timiditate :

— Și pentru că țin mult la el.

— După părerea ta, reluă Suzy, de ce Sevilla e indiferent față de aceste probleme ?

— Nu e informat.

— Presupun, zise Peter, că ignoranța lui cu privire la lumea în care trăim este, și ea, pur și simplu fantastică.

— Taci, te rog, Peter, zise Suzy.

— Îl citam pe Mike. Am învățat bine lecția.

— Nu-ți dădeam nici o lecție.

— Ba da ! În trei puncte. Cu o concluzie morală.

— Peter ! zise Suzy.

— O.K., zise Peter întorcînd capul.

Înghiți în sec și adăugă cu o voce detașată :

— De vreme ce nu mă mai bucur de popularitate aici, mă duc să mă scald.

Se sculă în picioare dintr-un salt, străbătu din cîţiva paşi distanţa care îl separa de mal şi se azvîrli mînios în valul care sosea.

O secundă mai tîrziu ieşi la aer şi începu să crauleze * spre larg. Să craulezi, să craulezi, pînă la sleirea puterilor, te cufunzi vertical, cu gura deschisă, o scurtă clipă de agonie, totul s-ar sfîrşi, cu cîteva minute înainte era atît de fericit şi deodată, în cîteva secunde, în cîteva cuvinte pierduse totul, oh ! nu vroia să se mai gîndească, apa-i curgea de-a lungul mădularelor, îşi regla respiraţia, craulul continuă cu o perfecţiune mecanică, dar nu izbutea să se smulgă suferinţei mentale prin mişcarea trupului, pierduse, pierduse, era la fel de singur şi de părăsit ca un cîine fără stăpîn ; revăzu ochii lui Suzy aţintiţi asupra lui, „taci, Peter !", ca şi cum l-ar fi pălmuit, simţea puterea muşchilor săi şi viteza înotului, dar înlăuntrul trupului se simţea slab şi moale, îşi stăpînea plin de ruşine un chef teribil de a plînge, se gîndi deodată cu mînie : şi ce-mi pasă mie de Vietnam şi de război, şi la ce mi-ar folosi să mă las întemniţat, ce sînt eu, în comparaţie cu Statele Unite şi cu cei care le conduc, un biet căţel, căruia nu i se cere măcar părerea ca să fie înecat, am pierdut-o, îşi zise el, mă disprefuieşte, avu senzaţia că i se taie capul în două, durerea depăşi aproape capacitatea lui de a simţi, era ca amorţit de lovitură, rămase nemişcat şi se întoarse cu faţa spre plajă, Michael şi Suzy erau în picioare, Sevilla alături de ei, îşi agitau braţele în direcţia lui, se simţi extraordinar de uşurat de prezenţa lui Sevilla, începu să înoate cu toată viteza spre uscat, secundele se scurseră, cineva îl apucă de braţ, apoi de gît, era Suzy, faţa ei ieşea din apă acoperită de mici picături sclipitoare, şi în picioare în apă, la douăzeci de metri de mal, abia mişcîndu-şi picioarele lungi, el o luă în braţe, scrutîndu-i trăsăturile cu anxietate, Sevilla a venit să ne cheme, zise Suzy, crede că a găsit o soluţie, are nevoie de noi ca să-i întocmim un dispozitiv, ea îl privea, îi zîmbea cu un aer duios şi matern, el îşi lipi capul mare şi blond de al ei şi închise ochii.

* Crawl, sistem de înot rapid.

Dispozitivul conceput de profesorul Sevilla era destinat să despartă în două bazinul circular în care erau cazaţi Fa şi Bi. Sevilla ar fi vrut să-l facă din lemn, foarte robust şi avînd într-o parte o deschidere destul de largă, închisă cu o poartă care să culiseze de sus în jos, şi pe care troliul s-o poată lăsa în jos şi trage în sus. Grinzişoarele de lemn cu secţiune mare, care formau armătura peretelui fură fixate în beton, iar peretele însuşi fu alcătuit dintr-un panel marin de treizeci şi cinci de milimetri grosime, înşurubat şi bătut în cuie pe grinzişoare. Întrucît nici nu putea fi vorba să se golească bazinul pentru a se construi dispozitivul, Peter se îmbrăcă în costumul de scafandru, pentru a lucra sub apă. Ceea ce fu un prilej pentru Fa de a face mii de giumbuşlucuri, cel mai frecvent fiind acela de a se apropia de Peter pe la spate şi de a-i da în şale o uşoară lovitură cu capul, care îl dezechilibra şi-l prăbuşea la fund. Alteori, cînd Fa îl vedea pe Peter că înşurubează şipcăria, apuca în bot braţul care ţinea şurubelniţa şi îl imobiliza, apoi se prefăcea că slăbeşte menghina şi, de îndată ce Peter încerca să se degajeze, îl strîngea numaidecît la loc. După vreo zece minute de astfel de jocuri, Fa făcea pe grozavul în faţa Bessiei şi schimba cu ea şuierături voioase. Bessie nu lua parte niciodată ea însăşi la aceste glume, dar părea că le priveşte amuzată. Atitudinea ei, zicea Suzy, o evocă pe aceea a unei mame care urmăreşte cu mîndrie şi cu înţelegere strengăriile fiului ei.

După o zi de asemenea hărţuieli, fu aruncată în apă o plasă, pe care Bob şi Michael o manevrară la cîte un capăt, aşa ca să-l îndepărteze pe Fa pe Peter. Fa intră numaidecît în joc şi-şi încercă toate dibăciile pentru a trece obstacolul, fie pe dedesubt, în pofida plumbilor care lestau plasa, fie pe deasupra, sărind. Ar fi ieşit învingător în competiţie, aproape la fiecare încercare dacă Bessie, numai la vederea plasei, nu s-ar fi refugiat la celălalt capăt al bazinului, scoţînd apeluri pline de jale, atît de des repetate, încît Fa sfîrşi prin a se duce lîngă ea, ca s-o încurajeze. Bessie stătea pe loc, ca paralizată, îşi înclina capul la stînga, la dreapta, abia mişcîndu-şi caudala, şi scoţînd şuierături supra-ascuţite. Plasa îi amintea fără îndoială împrejurările capturării şi, judecînd după groaza ei, acestea trebuie să fi fost dintre cele mai peni-

bile. Astfel fiind, era mai uşor de înţeles anormala timiditate a delfinei în relaţiile ei cu oamenii.

Cînd dispozitivul fu la locul lui, se montă poarta în glisierele ei, fără să fie lăsată să cadă, troliul menţinînd-o în poziţia ridicată. Sevilla ştia că delfinul nu trece de bună voie printr-un loc strîmt, amintire a unor încercări involuntare între două stînci, sau a unor lupte nenorocite într-un spaţiu limitat. Ţinuse seama de această antipatie, dînd deschiderii dimensiuni ample. Mai avusese grijă şi să pună să se capitoneze peretele şi poarta, de ambele părţi, cu vată de sticlă, menţinută de un înveliş de material plastic, prins din loc în loc de panel cu agrafe. Prevăzuse că Fa va încerca să dărîme peretele prin lovituri cu capul sau, mai exact, cu bărbia. Îl concepuse destul de solid ca să poată rezista formidabilelor lui lovituri de berbece, dintre care una singură putea ucide un rechin, dar dorea totodată să evite ca Fa, în furia lui, să ajungă să se sinucidă. Peretele depăşea cu doi metri şi mai bine nivelul apei, pentru a-l împiedica pe Fa să-l treacă dintr-un salt, iar capitonajului părţii situate deasupra bazinului i se dăduse o grosime mai mare, deoarece Sevilla prevăzuse că Fa se va izbi cu siguranţă de suprastructură, în eforturile sale deznădăjduite de a trece dincolo.

Sevilla supraestimase neîncrederea lui Fa. La mai puţin de o oră după terminarea montării peretelui, Fa trecu prin deschiderea care fusese lăsată, făcu un tur în partea cealaltă a bazinului şi se întoarse la Bessie. Avu loc atunci între ei un schimb de şuierături furtunoase, ca şi cum ea ar fi refuzat invitaţia lui de a-l urma, şi l-ar fi iritat prin refuzul ei. Ivan trecu din nou prin deschidere, apoi se întoarse şi o chemă, dar nu izbuti s-o convingă. Păru atunci dispus să facă pe supăratul şi dădu de mai multe ori ocol în partea lui de bazin, fără să se înapoieze în partea în care rămăsese ea. Această manevră o nelinişti pe Bessie, care scoase nişte apeluri plîngăcioase. Dar nici atunci nu izbuti să-şi învingă teama.

Întrucît supărarea lui Fa se prelungea, Sevilla se hotărî s-o speculeze şi să declanşeze numaidecît experienţa. Îi făcu semn lui Michael, acesta puse în acţiune troliul, poarta începu să gliseze fără pocnituri de sus în jos şi închise deschizătura : Fa şi Bessie erau despărţiţi. Sevilla se uită la ceas şi zise foarte tare : *„Ora paisprezece şi cincisprezece"*. Apoi reluă cu o anumită solemnitate : *„12 iunie 1970, la ora paisprezece*

și cincisprezece". Își privi colaboratorii care se împărțiseră de o parte și de cealaltă a bazinului, încordați și tăcuți.

Fa era cu spatele spre deschidere cînd se lăsă poarta. Întrucît partea inferioară era din capul locului angajată în apă, nu se auzi nici un plescăit, ci avu loc o alunecare silențioasă, urmată de un zgomot surd cînd partea inferioară se izbi de fund. Fa se întoarse ; nu văzuse cum coboară poarta, așa încît întorcîndu-se, putu constata că deschiderea pe care o folosise era închisă cu un perete întru totul asemănător cu restul peretelui despărțitor. Rămase nemișcat, legănîndu-și capul într-o parte și în cealaltă, ca să vadă mai bine, apoi se apropie lent de poartă și o inspectă metodic de jos în sus. Nu emitea nici un sunet. Cînd inspectarea luă sfîrșit, cercetă cu aceeași grijă, de la dreapta la stînga, obstacolul în ansamblu. Apoi se dădu înapoi și, ieșind pe trei sferturi în aer și luîndu-și ca punct de reazem mișcarea de vîslă a caudalei, măsură înălțimea suprastructurilor. După aceea făcu mai multe ture în partea sa a bazinului. Nici o clipă nu-și pierduse calmul și încrederea. I se punea o nouă problemă și reflecta, încerca s-o rezolve.

Reacția Bessiei fu, din capul locului, cu totul diferită ; privea deschiderea amenințătoare prin care dispăruse Fa cînd văzuse că se lasă poarta care îl despărțea de ea. Numaidecît, crezu că l-a pierdut pentru totdeauna și, lăsîndu-se pradă deznădejdii, începu să se învîrtească în jurul jumătății ei de bazin, scoțînd strigăte jalnice.

Apelurile ei avură asupra lui Fa un efect imediat. Emise mai multe serii de șuierături liniștitoare, se ridică afară din apă în mai multe rînduri, rezemîndu-se de caudală, ca să încerce s-o zărească pe Bessie și, neizbutind, hotărî să treacă la acțiune. Asupra porții hotărî el să-și îndrepte eforturile, fie că recunoscuse în ea elementul cel mai slab, fie că vroia, doborînd-o, să regăsească deschiderea prin care trecuse. Se instală la capătul bazinului, își rotunji spinarea, ca să-și ia porția de aer, rămase nemișcat și, demarînd cu o viteză fulgerătoare, se catapultă, cu bărbia înainte, împotriva obstacolului. Lovitura de berbece fu destul de puternică pentru a zdruncina poarta în glisierele ei, dar acestea, larg dimensionate și prinse de schelet cu puternice buloane de cupru, nu se urniră.

— Are să reînceapă, zise Sevilla cu voce înăbușită.

Michael îl privi și observă crisparea trăsăturilor lui.

— Mă felicit că am capitonat poarta, zise Sevilla și, băgînd de seamă că mîinile îi tremură, le vîrî în buzunare. Chiar așa, mi-e frică să nu se omoare.

Arlette nu-l slăbea din ochi pe Sevilla ; știa precis ce simțea și, în clipa în care el își ascunse mîinile în buzunare, îi venise să-i ia capul în mîini și să i-l strîngă la piept.

— Sper, zise Suzy cu un aer de îndoială, că Fa știe să-și dozeze loviturile.

— Desigur, zise Sevilla. Dar are să vină un moment foarte primejdios. Cînd are să-și dea seama că nu are nici o putere împotriva peretelui.

Peter clipi, o privi pe Suzy și zise :

— Înțelegeți prin asta că ar putea să se omoare în mod voit, din deznădejde că a pierdut-o pe Suzy ?

— Vrei să zici : pe Bessie ? zise Arlette cu un zîmbet.

— Da, desigur, pe Bessie. Ce prost sînt.

— Nu văd cum l-aș putea împiedica să se omoare — zise Sevilla. Am impresia că mă joc cu viața lui.

— Și asta vă supără, că vă jucați cu viața lui ? — zise deodată Lisbeth, cu atîta venin în voce, încît Sevilla tresări.

Sevilla deschise gura, se răzgîndi, tăcu și rămase nemișcat, cu amîndouă mîinile în buzunare, cu ochii ațintiți asupra lui Ivan.

— Nu mi-ați răspuns la întrebare, zise Lisbeth.

— Nu-mi place tonul dumitale, zise Sevilla, cu ochii ațintiți în continuare asupra lui Ivan. De aceea nu ți-am răspuns. Și acum, reluă el cu o voce obosită și cu un mic gest cu mîna, ca și cum ar goni o muscă, ți-ar fi recunoscător dacă ai tăcea, am nevoie de toată atenția mea ca să urmăresc această experiență.

— Îmi dați ordin să tac ? întrebă Lisbeth cu indignare.

— Nu m-am exprimat așa, zise Sevilla, dar dacă-mi ceri părerea, e cam același lucru.

Urmă o tăcere.

— În cazul acesta, nu mai am ce căuta aici — zise Lisbeth, făcînd stînga-mprejur.

— Ești în serviciu, zise Sevilla.

Vorbise cu cel mai mare calm și fără a ridica tonul, dar în vocea lui era un mic accent de bici.

— Nu mai sînt în serviciu — zise Lisbeth peste umăr. Îmi dau demisia.

— Atîta vreme cît nu ţi-am primit-o, nu eşti eliberată de obligaţiile dumitale.

— O primiţi ? întrebă Lisbeth oprindu-se şi măsurîndu-l pe Sevilla cu nişte ochi în care scînteia ura.

— Prezintă-mi-o în scris, zise Sevilla cu un aer oficial, şi am să-ţi spun ce am hotărît.

— Ce mîrşăvie, zise Lisbeth.

Îi întoarse spatele şi plecă ; Sevilla urmări cu privirea umerii ei atletici şi oftă. *Exit*[1] Lisbeth. Criza venise foarte repede şi prea devreme, dar acum, odată ce era fapt împlinit, se simţi uşurat.

Fa încetă să înoate în jurul jumătăţii lui de bazin, respiră, rămase nemişcat şi se aruncă iarăşi ca o ghiulea în poartă. Aceasta tremură în glisierele ei şi atîta tot. Atunci Fa îşi reluă rondul ; se scurseră cîteva secunde şi Bessie, de cealaltă parte a peretelui, îşi reîncepu apelurile jalnice. Atunci Fa se ridică vertical, sprijinindu-se pe caudală şi se dădu înapoi în această poziţie pînă la marginea piscinei, dar se gîndi pesemne că o săritură deasupra obstacolului nu era cu putinţă, căci se lăsă să cadă înapoi în apă şi se năpusit iarăşi înspre poartă, cu bărbia înainte. După aceea schimbă cu Bessie o lungă serie de şuierături şi, după un interval care părea să fie un timp de odihnă, dădu porţii o a treia lovitură de berbece. La a zecea lovitură deveni evident că nu mai spera să doboare poarta dintr-o singură lovitură şi că optase pentru uzură. Totodată mai era evident că acţiona cu metodă şi fără să-şi piardă, nici o clipă, cel mai exemplar sînge rece.

— Ora cincisprezece şi douăzeci, zise Sevilla. De mai bine de o oră izbeşte în poartă. Şi nu pare să obosească. Mai avem mult de furcă.

Arlette dădu din cap :

— Mă izbeşte un lucru. A reacţionat ca o fiinţă cu raţiune, plin de calm şi de judecată, şi cîtuşi de puţin cu disperarea unui animal prins în capcană.

[1] Ieşi...

— Sînt de acord, zise Michael. Dar cred totuşi că supraestimaţi inteligenţa lui Fa. Un om şi-ar fi dat seama pînă acum că eforturile sale sînt zadarnice.

— Fa nu poate să-şi dea seama, zise Suzy cu vioiciune. Nu ştie ce este o poartă, nu ştie nici măcar ce este lemnul ; se găseşte pentru prima dată în viaţa lui în faţa unor materii care îi sînt cu totul necunoscute. Cum ar putea să-şi imagineze gradul lor de rezistenţă ?

Sevilla o privi pe Suzy :

— Îţi dau dreptate, Suzy. Cum ar putea să cunoască soliditatea lemnului fără să-l pună la încercare ? Cred, însă, că nu va întîrzia să înţeleagă că nu poate doborî obstacolul.

— Şi noi cum o să ştim ? întrebă Suzy, după surescitarea lui, după deznădejdea lui ?

Sevilla clătină din cap.

— Mă temeam că da, dar acum mă tem mult mai puţin. Sînt foarte impresionat de calmul lui. Cred că o să ştim că se lasă de încercările de a doborî peretele, cînd va recurge la noi ca să-şi rezolve problema.

În aceeaşi clipă, Fa scoase capul din apă şi strigă cu voce extrem de ascuţită :

— Pa !

Sevilla, care se afla la celălalt capăt al semi-bazinului, făcu repede cîţiva paşi înspre Fa şi, făcîndu-le semn cu mîna colaboratorilor săi să stea tăcuţi, se aplecă spre apă.

— Yes, Fa, what do you want ? *

Trecu o secundă încheiată, apoi răspunsul izbucni cu o intensitate extraordinară, labialа din „Bi" explodînd cu putere, iar „i"-ul fiind prelungit ca un şuierat.

— Bi-i-i-i !...

Sevilla făcu cu mîna dreaptă acelaşi mic gest şi rămase tăcut, cu ochii aţintiţi spre Fa. Tenul său mat lăsa să i se întrevadă paloarea, trăsăturile îi erau încordate şi contractate, iar pe frunte îi picurau broboane de sudoare.

Fa îşi înclină capul la dreapta şi la stînga pentru a-l privi pe Sevilla şi repetă cu aceeaşi explozie intensă a lui B :

— Bi-i-i-i !...

* Da, Fa, ce vrei ?

Sevilla rămase tăcut. Fa se apropie, cu o bătaie rapidă din caudală şi, cum obişnuia să facă înainte de sosirea lui Bessie, îşi scoase cu totul capul din bazin şi şi-l puse pe mal.

— Pa !

— Yes, Fa ? zise Sevilla îngenunchind şi mîngîindu-i capul.

— Bi-i-i-i !

Sevilla rămase tăcut. Fa îl fixa cu un ochi, în care se citea mirarea.

— Pa !

— Yes, Fa ?

— Bi-i-i-i !...

Sevilla îşi înălţă sprîncenele fără să răspundă.

— 'stand ? *

— No, zise Sevilla.

Fa îl privi din nou cu mirare şi păru că se reculege, apoi spuse lămurit, cu o pauză de o zecime de secundă între cuvinte :

— Pa, give Bi ! **

— Doamne sfinte ! zise Sevilla pe şoptite.

Sudoarea îi curse la subsuori, iar mîinile începură să-i tremure din nou. Repetă :

— Pa give Bi ?

— 'stand ? întrebă Fa cu o voce ascuţită.

— Yes.

Fa îşi dezlipi de mal capul şi se dădu un pic înapoi, ca pentru a-şi privi mai bine interlocutorul.

— Listen, Fa ***

— 'Sen ****, răspunse Fe.

Sevilla se rezemă cu o mînă de marginea bazinului şi zise cu o voce lentă, ascuţită şi explozivă, ca şi cum ar fi încercat s-o imite pe cea a delfinului.

— Fa speak. *(Pauză).* Pa give Bi 'night.*****

— Pa give Bi 'night ! zise Fa, şi numaidecît repetă cu o nemaipomenită explozie de bucurie :

— 'Night !

* (Pri)cepi ? (engl.).
** Pa dă pe Bi ! (engl.).
*** Ascultă, Fa.
**** 'Scult.
***** Fa vorbeşte. Pa dă Bi 'seara.

— Yes, Fa, 'night.

Fa își ridică trupul afară din apă și, întors înspre perete, emise o întreagă serie de șuierături excitate. Bessie îi răspunse.

— Listen, Fa, zise Sevilla.

— 'Sen.

— Fa speak. Pa give Bi 'night.

— 'Stand ! zise Fa numaidecît.

Și reluă cu un aer de entuziasm voios :

— Fa speak. Pa give Bi 'night.

Rămase nemișcat.

— 'Stand ! strigă el și, dînd o lovitură violentă cu caudala în apă, îl stropi pe Sevilla și-l udă din creștet pînă la tălpi. 'Stand ! repetă el, cu un zgomot care semăna cu un strigăt de triumf, și sări în aer.

Sevilla se sculă în picioare.

— Doamne sfinte, Doamne sfinte, zise el cu o voce înăbușită.

Își privi colaboratorii, încremeniți în jurul lui ca niște statui. Apa curgea șiroaie de pe el ; abia putea vorbi.

— Doamne sfinte, reluă el, smulgîndu-și din gîtlej fiecare cuvînt, am cîștigat : a trecut de la cuvînt la frază !

Apoi, întors înspre Fa, strigă ca un nebun, ridicîndu-și ambele brațe spre cer :

— Pa give Bi 'night !

— 'Stand ! repetă delfinul făcînd un salt formidabil deasupra apei.

VII

ÎNREGISTRAREA INTEROGATORIULUI LUAT LUI SEVILLA DE CĂTRE ADAMS LA 26 DECEMBRIE 1970, PIESA 56—278 ANEXA 3 FOTOGRAFII

CONFIDENȚIAL

Adams. — Îți cer scuze că te-am deranjat să vii pînă aici, mai ales în toiul iernii. Din păcate nu avem parte de aceeași climă ca Florida. Dacă faci o gripă, am impresia neplăcută că am să fiu răspunzător. O țigară ?

Sevilla. — Nu, mulțumesc, Mr. Adams, nu fumez.

Adams. — Nu-mi mai spune Mr. Adams. Spune-mi David. Nu cred că avem nevoie să fim formaliști. Cu atît mai mult cu cît simt pentru dumneata multă simpatie și, dacă-mi dai voie să-ți spun, multă admirație. Ești, probabil, omul cel mai inteligent din cîți am întîlnit vreodată și nu sînt deloc sigur că am să fiu în stare să te trag de limbă.

Sevilla. — Cu scopul acesta m-ai chemat ?

Adams. — Poate că nu sînt prea dibaci că ți-am spus lucrul acesta atît de fără ocol încă de la începutul convorbirii.

Sevilla. — Nu mi-e greu să înțeleg că asta ți-e misiunea.

Adams. — Da, să zicem, ca să fiu precis, că mi s-a lăsat o anumită răspundere în ceea ce privește ocrotirea copilului al cărui tată ești dumneata.

Sevilla. — E amenințat ?

Adams. — Da. *(Pauză).* Îmi pare rău să ți-o spun : a avut loc o indiscreție. Sovieticii sînt informați de o parte din rezultatele voastre. *

* Insinuările de acest fel fac parte din procedeele obișnuite ale oficinelor occidentale. (N.T.).

Sevilla. — Doamne sfinte, eu... E cu putinţă ? Scară-mă... cele ce mi-ai spus au avut asupra mea efectul unui şoc.

Adams. — Vino-ţi în fire. Îţi înţeleg emoţia.

Sevilla. — Dar cum e cu putinţă ? E o nebunie. Ce ştiu de fapt sovieticii ?

Adams. — Ascultă, să discutăm ordonat. Vrei să-mi permiţi să las politeţea de-o parte şi să-ţi pun întrebări brutale ?

Sevilla. — Desigur. Pune-mi orice întrebări vrei. Doresc să te ajut din toate puterile mele.

Adams. — N-aş vrea ca întrebările mele să te formalizeze. Încă o dată : îţi port multă simpatie.

Sevilla. — Sînt gata să-ţi răspund.

Adams. — Bine, atunci să începem cu începutul. La 12 iunie îi raportezi lui Lorrimer că *proiectul Logos* a trecut o etapă hotărîtoare : delfinul Ivan a trecut de la cuvînt la frază. În acelaşi timp, ne anunţi că doi dintre colaboratorii dumitale, Michael Gilchrist şi Elisabeth Dawson, ţi-au prezentat demisiile lor şi că le-ai acceptat. Aici, dă-mi voie să-ţi spun, ai comis o greşeală.

Sevilla. — Primindu-le demisia ?

Adams. — Da.

Sevilla. — Nu văd de ce. Contractul meu îmi dă dreptul de a-mi recruta şi de a concedia după placul meu colaboratorii.

Adams. — Da, dar uite ce e : contează spiritul contractului, nu cutare sau cutare articol, luat izolat. Contractul te face răspunzător în primul rînd de secretul care trebuie să înconjoare proiectul. Dacă ne-ai fi adus la cunoştinţă cele două demisii înainte de a le accepta, am fi putut pune în mişcare un dispozitiv de supraveghere în jurul celor doi demisionari.

Sevilla. — Îmi pare cît se poate de rău ; nu m-am gîndit la asta. Îl bănuieşti pe unul dintre ei că ar fi autorul indiscreţiei ?

Adams. — Noi bănuim pe toată lumea.

Sevilla. — Vrei să spui : pe toţi colaboratorii mei ?

Adams. — Pe toţi cei care, de aproape sau de departe, au cunoscut progresele *proiectului Logos*.

Sevilla. — Şi pe mine ?

Adams. — Într-o anumită măsură, da.

Sevilla. — Glumeşti.

Adams. — De fel.

Sevilla. — Măr... Mărturisesc că nu mă aşteptam la asta.

Adams. — Ia loc, te rog. Aş vrea să înţelegi că e de datoria mea să te bănuiesc, oricare ar fi simpatia personală ce-ţi port.

Sevilla. — Lua-o-ar dracu' de... Adams, e pur şi simplu odios ! Nu găsesc cuvinte ca să calific această...

Adams. — Sînt adînc mîhnit că iei lucrurile altfel. Ai promis să-mi răspunzi la întrebări, dar dacă eşti prea tulburat ca să-mi răspunzi, ne putem amîna conversaţia pe mîine.

Sevilla. — De loc. Mai bine să isprăvim numaidecît.

Adams. — Bine, dacă mă inviţi, am să încetez de a mai umbla pe ocolite. Să reluăm faptele : a avut loc o indiscreţie în *proiectul Logos*. Întrebarea nr. 1 : ai favorizat, direct sau indirect, această divulgare ?

Sevilla. — Întrebarea asta e stupidă !

Adams. — Îţi atrag atenţia că n-ai răspuns.

Sevilla. — Răspunsul este nu, nu şi nu *.

Adams. — Aşează-te, te rog, la loc, pe scaun, şi crede-mă că sînt dezolat că trebuie să-ţi pun o astfel de întrebare. Dar ea face parte din rutina meseriei mele. Vezi dumneata, viaţa e într-adevăr bizară : cînd am intrat la Universitate, visam să devin un psiholog renumit nu să stau într-un birou şi să pun întrebări neplăcute unui mare savant. Îmi dai voie să continui ?

Sevilla. — Sigur. Cer scuze că mi-am ieşit din fire. Şi am să-ţi cer o favoare.

Adams. — Care ?

Sevilla. — Nu mai tot ciocăni pe birou cu vîrful cuţitului de tăiat hîrtie.

Adams. — Scuză-mă, e o adevărată manie la mine. Dar dacă te agasează, am să încetez. Poftim. Continuăm ?

Sevilla. — Te rog.

Adams. — Aş vrea un răspuns mai precis la întrebarea mea. Te-am întrebat : ai favorizat divulgarea, direct sau indirect ?

Sevilla. — Nici direct, nici indirect.

* O serie de trei fotografii, luate fără ştirea subiectului, îl arată sculat pe jumătate din fotoliu, cu faţa furioasă, cu ochii ieşiţi din orbite, cu vinele gîtului umflate, cu mîna dreaptă întinsă înainte într-un gest de negare. Vocea urmează în crescendo pătimaş pe cei trei „nu, nu, nu !" (N.A.).

Adams. — Poate că în ceea ce privește cuvîntul „indirect" ai răspuns cam repede.

Sevilla. — Nu înțeleg.

Adams. — Să presupunem că unul dintre cei doi demisionari este autorul faptei. Nu s-ar putea spune că lăsîndu-i să plece în lume, fără să fi putut să organizăm în jurul lor o supraveghere, ai favorizat indirect trădarea ?

Sevilla. — Ar fi nevoie de multă rea credință ca să se spună un asemenea lucru.

Adams. — De ce ?

Sevilla. — Ar însemna să facem complicitate din ce n-a fost decît imprudență.

Adams. — Vrei să spui că, procedînd așa, n-ai avut de gînd să-i sustragi supravegherii noastre pe demisionari ?

Sevilla. — Exact.

Adams. — Am să-ți fac o obiecțiune. Să luăm cazul lui Michael Gilchrist. La 29 mai, anul acesta, în cursul unei conversații cu colegii lui în sala de mîncare a laboratorului, Michael critică politica noastră în Vietnam. Dumneata asculți din biroul dumitale, ridici numaidecît receptorul, îl chemi și îl duci cu dumneata, ca să faceți împreună o mică plimbare pe șosea. De ce ?

Sevilla. — Ca să-i vorbesc.

Adams. — De ce pe șosea ? De ce nu în biroul dumitale ?

Sevilla. — Nu țineam ca această convorbire să fie înregistrată.

Adams. — De ce ?

Sevilla. — Mă temeam că opiniile lui Michael să nu mă compromită, pentru că eu îl recrutasem. Vroiam să-i adresez un avertisment cu caracter particular...

Adams. — ...înainte ca serviciile noastre să ia în primire cazul lui.

Sevilla. — Da, cam așa.

Adams. — Dacă o lăsăm de-o parte pe Miss Lafeuille, cred că nu mă înșel spunînd că Michael Gilchrist era colaboratorul dumitale preferat ?

Sevilla. — Da. Am fost foarte dezamăgit de demisia lui.

Adams. — Să revenim la conversația aceea cu el, pe șosea : tot nu înțeleg de ce ai încercat să-l sustragi supravegherii noastre.

Sevilla. — Abia ţi-am explicat. Mi-era frică să nu fiu compromis de opiniile lui Michael.

Adams. — Da, cel puţin asta i-ai spus ca să-i smulgi promisiunea că are să-şi ţină gura. De fapt, mobilul dumitale era cu totul altul. Nu pe dumneata ai încercat să te pui la adăpost, ci pe Michael.

Sevilla. — O, nu ştiu. Poate. Inconştient.

Adams. — Eşti un om foarte inteligent, dar nu ştiu dacă-ţi dai seama de consecinţele răspunsului dumitale. Adineauri ai mărturisit că ai ocrotit un suspect politic încercînd să ne ascunzi părerile lui.

Sevilla. — Am mărturisit ? N-am nimic de mărturisit ! Uiţi că în epoca acelei conversaţii nu puteam să ştiu că părerile lui Michael Gilchrist sînt destul de pătimaşe ca să-l împingă la demisie.

Adams. — Un motiv în plus ca să ne laşi pe noi să le judecăm.

Sevilla. — Toate acestea, dă-mi voie să-ţi spun, sînt cît se poate de neplăcute. Ai aerul că mă acuzi. Nu mai suport.

Adams. — Aşează-te la loc, te rog. Sînt dezolat ! Crede-mă că aş prefera să stau de vorbă cu dumneata despre cetologie. Ar fi cît se poate de pasionant. Ştii, socotesc că datoriă dumitale ştiinţa a făcut un formidabil salt înainte, stabilind cea dintîi comunicare cu o specie animală. Înregistrarea pe care ne-ai trimis-o, conţinînd ultimele dumitale convorbiri cu Fa, l-a entuziasmat pe Lorrimer.

Sevilla. — Fa a făcut progrese de atunci.

Adams. — Adevărat ? Mi se pare totuşi că de la 12 iunie — la 12 iunie a trecut de la cuvînt la frază nu ? — a făcut în şase luni progrese colosale, în materie de vocabular, de sintaxă, de pronunţare. Şi, după ultimul dumitale raport, Bi învaţă şi ea.

Sevilla. — Bi l-a ajuns din urmă.

Adams. — Adevărat ! Şi spui că Fa a făcut progrese de atunci ? Îmi aţiţi curiozitatea. Pînă la urmă am să cred că l-ai învăţat să citească.

Sevilla. — Încerc, în orice caz.

Adams. — Dar e formidabil ! Socotesc că e dureros pentru dumneata că nu putem da publicităţii aceste remarcabile rezultate. Ai ajunge peste noapte omul cel mai celebru din Statele Unite.

Sevilla. — N-am umblat niciodată după publicitate.

Adams. — Da, știu. În legătură cu asta, aș vrea să-ți cer părerea despre un cercetător, ale cărui lucrări sînt foarte apropiate de ale dumitale : Edward E. Lorrensen.

Sevilla. — Lorrensen e un om de mare valoare.

Adams. — Ceea ce îți cer este o părere confidențială.

Sevilla. — Ți-am dat-o. E un om de mare valoare.

Adams. — Dar ?

Sevilla. — Nu există nici un „dar".

Adams. — Îi aduci omagii, dar tonul dumitale nu este călduros. Există deci în mintea dumitale o rezervă și tocmai ea mă interesează. Ascultă, mi-ai face un real serviciu, dacă mi-ai dovedi mai multă încredere. Cred că ești convins că nimic din ceea ce vorbim nu va ieși din acest birou.

Sevilla. — Nu există în mintea mea nici o rezervă. Decît că Lorrensen este un anumit tip de cercetător, iar eu alt tip.

Adams. — Bine, spune-mi atunci ce fel de tip de cercetător este Lorrensen ?

Sevilla. — Cum să spun ? Ar fi îngrozit dacă ar ști cum am procedat cu Fa.

Adams. — Să zicem, deci, că atitudinea sa spirituală este mai convențională iar a dumitale, mai artistică.

Sevilla. — A, nu-mi place cuvîntul acesta : „artistică". Din punct de vedere științific, Lorrensen are oroare de scandal, dacă înțelegi ce vreau să spun.

Adams. — Da, înțeleg, mulțumesc. Toate acestea sînt de cel mai mare interes și mi-e aproape rușine că, după cele spuse, revin la manierele mele urîte și la întrebările mele neplăcute.

Sevilla. — Dacă înțeleg bine, mi-ai acordat o mică recreație.

Adams. — Îți admir simțul umorului.

Sevilla. — Bine, atunci sîntem chit : eu îți admir dibăcia cu care îți manipulezi oamenii.

Adams. — Mi se pare că spui acest lucru cu oarecare amărăciune.

Sevilla. — Nu ți se pare firească ?

Adams. — Ca să vorbesc sincer : ba da. Să reluăm. În ciuda handicapului pe care ni l-ai impus, noi am reușit să reluăm contactul cu cei doi demisionari ai noștri și, la ora

actuală, sînt fericit să-ţi pot spune că se află în mîinile noastre.

Sevilla. — Sînt arestaţi ?

Adams. — N-am spus că sînt arestaţi. Am spus că sînt în mîinile noastre, sau, mai bine-zis, în mîinile unor oameni care ne permit să-i interogăm cu prioritate.

Sevilla. — Un interogatoriu într-un loc secret, fără prezenţa unui apărător, e ceva care se înrudeşte cu inchiziţia.

Adams. — Hai, profesore, nu fi atît de amar ! Trăim într-o ţară în care tortura, arestarea semenilor şi glonţul în ceafă nu sînt metode admise.

Sevilla. — Sper.

Adams. — Să revenim la demisionarii noştri. Poate că este timpul să-ţi spun că ştim, de fapt, cine este autorul divulgării. Nu este Michael Gilchrist, cum am crezut la început. Este Elisabeth Dawson.

Sevilla. — Lisbeth !... Dar de ce a făcut ea una ca asta ?

Adams. — De ce a făcut-o ? Asta-i întrebarea. *(Pauză).* În ceea ce o priveşte, ea pretinde că a acţionat fiind instigată de dumneata.

Sevilla. — Este o calomnie infectă !

Adams. — Poţi să ne-o dovedeşti ?

Sevilla. — Cum vrei să-ţi dovedesc nevinovăţia mea ? Sînt nevinovat şi gata. *(Pauză).* Relaţiile mele cu Lisbeth deveniseră execrabile, ştii asta. De altfel, eşti în posesia stenogramelor tuturor convorbirilor mele cu ea.

Adams. — Cunoaştem convorbirile care s-au desfăşurat în laborator. Dar nu ştim nimic despre conversaţiile pe care le-ai putut avea cu ea pe o şosea sau într-un bungalow inaccesibil.

Sevilla. — Mr. Adams, mă indispui în cel mai înalt grad, vorbind despre acel bungalow. N-are nici o legătură cu treaba de care ne ocupăm. Eşti destul de bine plasat, ca să ştii că n-am dus acolo niciodată decît o singură persoană.

Adams. — Noi considerăm închirierea acelui bungalow ca o a doua încercare de a te sustrage supravegherii noastre.

Sevilla. — Eşti totuşi uman. Trebuie să înţelegi că există lucruri în viaţa mea pe care nu sînt dispus să le dau plocon unor...

Adams. — Unor copoi. Spune ceea ce gîndeşti, nu mă supăr. Să revenim la Elisabeth Dawson. Ea pretinde că certurile voas-

tre, în realitate, erau simulate, şi că demisia ei subită i-a permis s-o ia din loc fără să fie urmărită. De fapt, după ce te-a părăsit, s-a dus în Canada, unde, potrivit instrucţiunilor dumitale, a intrat numaidecît în legătură cu ambasada sovietică.

Sevilla. — Este ceva... ceva diabolic ! Şi mai mult decît atît : stupid ! Ce motiv puteam avea ca să...

Adams. — După Lisbeth, erai nemulţumit de tăcerea cu care erau înconjurate lucrările dumitale şi vroiai să ne sileşti, printr-o indiscreţie calculată, să le dăm publicităţii.

Sevilla. — Adică din vanitate ! Crezi asta ?

Adams. — Nu cred, dar puteai să ai şi alt mobil. De pildă, puteai să fii în dezacord cu guvernul Statelor Unite cu privire la războiul din Vietnam.

Sevilla. — Dar nu sînt în dezacord !

Adams. — Eşti sigur ?

Sevilla. — Absolut.

Adams. — Scuză-mă, dar îţi pun în faţă propriile dumitale cuvinte. În momentul agitaţiei budiştilor din Vietnamul central împotriva lui Ky, ai spus: *„Dacă nici budiştii nu ne mai vor, nu avem altceva de făcut, decît să plecăm."*

Sevilla. — Am spus eu asta ? Unde ? Cînd ? Cui ?

Adams. — Nu-mi aduc aminte exact în ce împrejurări. Dar ai spus. Este înregistrat undeva.

Sevilla. — Păcat că de data aceasta memoria dumitale nu e mai precisă, pentru că, în ceea ce mă priveşte, nu-mi aduc aminte absolut de loc.

Adams. — Crede-mă pe cuvînt.

Sevilla. — Să zicem. Ei şi ? Nu făceam decît să repet o frază de ziar. De fapt, îmi cunoşti poziţia : eu consider că nu trebuie să mă bag în politica externă, pentru că, după părerea mea, numai preşedintele ştie faptele aşa cum sînt. Numai el poate rezolva aceste probleme, pentru că numai el cunoaşte datele lor adevărate. Acesta este punctul meu de vedere.

Adams. — Eşti bunul simţ în carne şi oase. Şi pentru că eşti atît de sincer, am să fiu şi eu la rîndul meu.

Sevilla. — Cînd şeful unui serviciu secret îmi spune că are să fie sincer, încep să devin bănuitor.

Adams. — Greşeşti. Iată mărturisirea mea : nu acord nici o importanţă revelaţiilor Elisabethei Dawson cu privire la dumneata.

Sevilla. — Îmi spui asta abia acum !

Adams. — Cînd am văzut-o, la cîteva ore după arestarea ei, s-a năpustit pur și simplu asupra mea, atît era de grăbită să facă mărturisiri și să te bage la apă. Diagnosticul e clar : e o dezechilibrată. A comis, numai și numai ca să-ți facă rău, un act de pură nebunie, ale cărui consecințe, pentru ea însăși, nu le-a măsurat.

Sevilla. — Puteai să-mi spui asta mai degrabă, în loc să mă perpelești un ceas.

Adams. — Te rog să mă scuzi, dar aveam motivele mele.

Sevilla. — Aveai motivele dumitale să te joci cu mine ca pisica cu șoarecele ?

Adams. — Da, aveam.

Sevilla. — Și să-mi iei interogatoriul ca unui criminal ?

Adams. — Nu ești criminal, dar dă-mi voie să-ți spun, ești un om destul de imprudent. Nu se poate tăgădui că-ți revine o parte enormă de răspundere pentru ceea ce s-a întîmplat. Încă o dată, noi am fi putut împiedica indiscreția dacă n-ai fi primit atît de repede demisia acestei fete. Cred că-ți vom propune un nou contract, în baza căruia ne vei lăsa o parte mai mare în activitatea de recrutare și concediere a colaboratorilor dumitale.

Sevilla. — Ai aerul că-mi aplici o sancțiune.

Adams. — Cîtuși de puțin. Te rog, alungă-ți din cap ideea asta. Nu corespunde realității. Spune-ți numai că te debarasăm de o răspundere subalternă în momentul în care imprimi științei țării dumitale un pas uriaș.

Sevilla. — Te pricepi admirabil să prezinți în culori trandafirii o realitate supărătoare ; am mai băgat de seamă asta. *(Pauză).* Contractul meu actual nu e expirat. Am deci dreptul să refuz înlocuirea lui cu alt contract.

Adams. — În acest caz, îmi pare rău că trebuie să-ți spun, vom fi nevoiți să nu-ți mai reînnoim creditele.

Sevilla. — Aha ! Iată un pumnal înfipt în rană cu masca prieteniei pe față. Bine, acuma știu cum stau. *(Pauză).* Dacă aș accepta noul vostru contract, este vreunul, printre colaboratorii mei, a cărui concediere aveți de gînd să mi-o cereți ?

Adams. — Nu, nici unul.

Sevilla. — Pe cuvîntul dumitale ?

Adams. Da. *(Pauză).* Trebuie să admiți că această promisiune aruncă o lumină cu totul alta asupra propunerii mele.

Sevilla. — Într-adevăr. Te rog să-mi lași patruzeci și opt de ore răgaz pînă să mă hotărăsc.

Adams. — Cu cea mai mare plăcere.

Sevilla. — Această conversație n-a fost delicioasă și nu doresc s-o prelungesc peste măsură, dar aș vrea totuși să-ți pun cîteva întrebări.

Adams. — Am să răspund dacă o să pot.

Sevilla. Lisbeth a luat legătura cu sovieticii a doua zi după demisia ei, adică acum vreo șase luni și ceva și, dacă te-am înțeles bine, n-ați arestat-o decît recent. De ce ?

Adams. — Îi pierdusem urma și nu eram încă la curent cu trădarea ei.

Sevilla. — Lisbeth nu le-a putut spune sovieticilor decît ceea ce știa ea însăși acum șase luni și anume : că Fa a trecut de la cuvînt la frază. Trag concluzia că sovieticii nu sînt la curent cu progresele fantastice realizate între timp de Fa.

Adams. — Nu sînt.

Sevilla — Așadar indiscreția nu este chiar atît de gravă, cum putea să-ți pară la prima vedere.

Adams. — Nu, dar uite, ceea ce este grav este că sovieticii știu ceva important despre cercetările noastre delfinologice, în timp ce noi nu știm practic nimic despre ale lor.

Sevilla. — Înțeleg *(Pauză).* Ce ai de gînd să faci cu Michael ?

Adams. — Cred că nimeni nu te va putea învinovăți că-ți abandonezi prietenii !... Să știi că te găsesc admirabil ! După toate necazurile pe care le-ai avut de pe urma lui, te mai preocupă Michael ?

Sevilla. — Poți să-mi răspunzi ?

Adams. — Cred că da *(Pauză).* Uite, cazul lui Michael Gilchrist e cu totul de altă natură. Faptul că refuză să plece în Vietnam, nu interesează în nici un fel serviciul meu. Ceea ce vrem să evităm este să facă prea mare caz și să flecărească vrute și nevrute despre delfini. Dar dacă ne hotărîm să dăm publicității lucrările dumitale, în ceea ce ne privește, nu mai avem nimic împotriva lui. Cazul lui e de competența tribunalelor.

Sevilla. — Cad din nori. Ați putea lua hotărîrea de a ridica secretul cu privire la lucrările mele ?

Adams. — Da, n-ar fi exclus. Este, poate, singurul mod de a-i îndemna pe sovietici să dezvăluie şi ei în ce stadiu au ajuns.

*

CONCLUZIA RAPORTULUI LUI ADAMS
CU PRIVIRE LA INTEROGATORIUL DIN 26 DECEMBRIE,
DOCUMENTUL 56—279, CONFIDENŢIAL

...Este evident că interogatul s-a dovedit atît de puţin dispus să colaboreze, încît ipoteza unei complicităţi cu autorul divulgării, oricît de absurdă ar fi, avînd în vedere psihologia specială a lui L., nu poate fi respinsă a priori. În acest sens, interogatoriul persoanei a risipit ultimele noastre îndoieli. El a dezvăluit un caracter şi o comportare (pe care nu le cunoşteam pînă acum decît din rapoartele predecesorului meu), care mi se par cu totul incompatibile cu procedeul machiavelic şi laş pe care i l-a atribuit L. În cursul conversaţiei noastre, interogatul s-a dovedit a fi violent, agresiv şi amar, dar fără ocoluri. N-a folosit niciodată strălucitele sale însuşiri dialectice pentru a încerca să păcălească, să scape prin tangentă şi să se sustragă întrebărilor mele. A încercat întotdeauna să răspundă la ele prin ceea ce credea el că este adevărul, chiar cînd acest adevăr putea să pară că-l incrimineze. Departe de a fi un personaj întortocheat, e un om sincer, vioi, coleric, care se bate cu faţa descoperită, asumîndu-şi riscuri, şi uneori chiar riscuri inutile.

Psihologia lui mi se pare că explică întru totul erorile şi imprudenţele pe care le-a comis. În această privinţă, ceea ce a spus, în cursul convorbirii noastre, despre Edward Lorrensen, apare în realitate ca un autoportret foarte revelator. Căci, desigur, interogatul n-ar putea fi învinuit că este „*prea convenţional*" sau că are oroare de „*scandal*". I s-a întîmplat, nu numai o dată, să braveze opinia publică în viaţa sa particulară şi o bravează fără încetare în specialitatea sa, în care era considerat pînă acum ca fiind un franc-tiror. Dacă are latura în aparenţă nestabilă şi capricioasă a artistului, o are în parte datorită sensibilităţii sale excesive, precum şi pentru că rămîne credincios coerenţei sale interioare, fără să-i pese de

efectul pe care îl produce asupra lumii. Am fi ispitiți să spunem că are în el ceva feminin, pentru că este frămîntat fără încetare de emoțiile sale. Dar deși emotivitatea îi dă toate aparențele slăbiciunii, dispune în realitate de mari rezerve de forță, datorită fidelității sale față de sine, curajului său și dezinteresării sale. Este evident că-i place mai mult meseria sa decît gloria și că nu umblă după bani. O caracteristică a personalității sale este că lasă să doarmă sume destul de importante în contul său de la bancă, fără să se gîndească să le investească, nici chiar pe termen scurt. Deși e mîndru și bănuitor, are maniere simple, pline de haz și lipsite de aroganță. Chiar în cursul convorbirii noastre, care nu avea nimic „delicios", cum a observat el cu umor, veselia înnăscută a temperamentului său a ieșit din cînd în cînd la iveală.

Deși interogatul este simpatic pe plan uman, utilizarea lui prezintă totuși grave inconveniente pe planul care ne interesează. Interogatul este greu de mînuit, individualist la culme, nu prea sigur și, eventual, primejdios. Pentru că e un om care nu poate fi nici cumpărat, nici intimidat, nici măcar convins. Va face întotdeauna ceea ce a hotărît el să facă, după propriile sale inspirații, fără să se lase înduplecat și fără să țină seama de primejdia la care se expune sau de prețul pe care l-ar plăti. Cu toate că admite în principiu necesitatea supravegherii noastre, i se supune fără s-o accepte cu adevărat, o consideră ca fiind tiranică și inchizitorială și este probabil că va face noi eforturi ca să i se sustragă, cel puțin în viața sa particulară.

Încolo, nu mai este din punct de vedere politic atît de naiv cum era sau cum este convins, de bună credință, că mai este încă. Ne dezaprobă metodele și ne suspectează țelurile. În fundul sufletului e pacifist și s-ar simți mult mai la largul lui dacă lucrările sale n-ar putea fi folosite pentru război. Fiind subvenționat de o agenție de Stat, ar fi trebuit să-și dea seama de la început că această utilizare se înțelege de la sine. Dar a preferat să practice în această privință o atitudine de orbire voită, care nu va ține, poate, veșnic, cum nu va ține nici încrederea de principiu pe care o are în înțelepciunea președintelui, și care e șubredă în practică de îndoieli serioase, mai ales în ceea ce privește politica noastră în sud-estul asiatic.

Păcat că interogatul este cu neputință de înlocuit în fruntea *proiectului Logos,* din pricina legăturilor afective pe care

le-a stabilit de mult cu delfinul Ivan şi care sînt necesare pentru reuşita experienţei. L-am ameninţat, în termeni voalaţi, cu destituirea, sugerîndu-i că l-am putea înlocui prin Lorrensen şi că am putea ridica secretul lucrărilor sale. Ceea ce ar fi însemnat, bineînţeles, că Lorrensen ar fi recoltat în plină glorie ceea ce el a semănat cu osteneală. Aceasta este presiunea maximă pe care am putut-o exercita asupra lui şi sînt nevoit să spun că i-a făcut un efect foarte slab. Din punctul de vedere caracterologic este ultimul om din lume care să cedeze ameninţărilor ca şi promisiunilor şi, în conjunctura actuală, e prea inteligent ca să nu ştie că este de neînlocuit. Mă îndoiesc chiar că ar accepta fără discuţii modificarea contractului său cu privire la recrutarea personalului, cu toate că simte toată întinderea răspunderii sale în afacerea l..

Cred, în concluzie, că supravegherea noastră trebuie să-şi sporească vigilenţa şi că ar fi cuminte ca, la momentul oportun, să se ridice un perete despărţitor etanş între interogat şi aplicaţiile militare care ar putea fi făcute pe baza experienţelor sale.

*

Henry ! zise Arlette alergînd în întîmpinarea lui pe terasa bungalowului, te aşteptam mai tîrziu ; se aruncă în braţele lui şi îl sărută cu patimă. Dragul meu, ce s-a întîmplat ? Nimic, nimic, zise el cu un aer reţinut, o convorbire obişnuită, idioţeniile curente. Vrei să-mi ajuţi, draga mea, am o surpriză pentru noi doi în bătrînul Buick. Urcară pe cărarea abruptă pînă la garajul construit din trunchiuri de brad. Capacul portbagajului basculă. Ei, ce zici ? Crezi că ai să ai destulă putere ca să-mi ajuţi să duc ambii saci şi motorul pînă la golfuleţ, cu numai o mică pauză pe terasa bungalowului, timpul necesar ca să-mi pun pe mine haine ad-hoc. Era o vreme minunat de frumoasă şi de caldă pentru un 23 decembrie ; în timp ce el se schimba, ea stătea nemişcată în soare, rezemată în coate de parapet, desculţă, în bikini, talia ei zveltă şi înaltă îi scotea în evidenţă rotunjimea coapselor şi curba fină a pîntecelui ; zîmbea privindu-l. Dacă eşti destul de odihnită, zise el, am putea duce toate astea pînă jos, în golf. Acum ? întrebă Arlette cu un aer de dezamăgire, vrei s-o montezi şi s-o pui la apă

acum, înainte de masă, *antes de la siesta, seunor?* * Îl privi, el avea ochii cercănați, fața trasă, buzele strînse ; ascultă, zise el cu un antren care suna fals, știi ce avem de făcut, am să încerc chestia asta numaidecît : tu îmi ajuți s-o duc jos, apoi vii înapoi sus și te întorci cu o gustare și cu două tricouri. Cînd ea reapăru în golf, el termina de montat barca pneumatică, toate astea se montează minunat, zise el cu dinții strînși, cu un ton imperceptibil de ironie, este complet pusă la punct, poți s-o examinezi la toate îmbinările, are șmecherii și mecanisme peste tot, sîntem la mare distanță de țara cea mai industrializată, cea mai tehnică, cea mai bogată, cea mai puternică și cea mai virtuoasă ; ea îl privi fără să răspundă, surprinsă, neliniștită, nu-i cunoștea acest ton amar. Punerea la apă fu ușoară, nu erau valuri de întoarcere sparte ; el puse mîna pe tija barei de pornire, barca porni în larg, el acceleră, motorul sforăi cu un țăcănit strident. Dar nu aud nimic, zise Arlette. Apropie-ți urechea, zise el cu dinții strînși, mai aproape, mai aproape ; mîna lui dreaptă suci maneta, motorul urlă. Și acum, zise el cu un rîs scurt, pot să-ți spun totul.

În timp ce vorbea, privea bungalow-ul cum se depărtează, nu mai era decît o pată albă pe faleză, devenise ca un fel de amintire, ca un pescăruș oprit acolo și care urmează să plece, apa era de un albastru profund, detașîndu-se de spuma și de scînteierile albe de la suprafață, barca sărea de pe un val pe altul, izbind în goluri, cînd Sevilla se îndreptă spre o insuliță aflată la vreo două sau trei mile de coastă, luă valul aproape pieziș și începu să ruleze și să derapeze cu o derivă puternică, amenințarea e limpede, dacă nu accept, mă destituie și mă înlocuiesc prin Lorrensen. Arlette făcu ochii mari, Lorrensen ? tipul acela înalt, filiform și albicios, pe care l-am văzut la ultimul congres, aha, îmi aduc aminte, m-a impresionat mult, e un fel de lumînare plină de morgă. Sevilla începu să rîdă. Nu nu, îl confunzi cu Hagaman. Lorrensen e scund, îndesat și chel, a făcut treabă bună în legătură cu șuierăturile. Henry, dar cum te-ar putea înlocui pe lîngă Fa, e imposibil. Insulița nu era decît faleze abrupte și îngrămădire de stînci, de care marea se spărgea făcînd vîrtejuri. Sevilla se sculă pe jumătate, de îndată ce am să am vînt din spate mă apropii, aș vrea

* Înainte de siestă, domnule? (span.).

să știu dacă e într-adevăr inabordabil bolovanul ăsta ; făcu un ocol complet fără să găsească vreo falie sau vreo trecere, mai făcu unul, o stîncă rotundă păru că vine spre el cu mare viteză, încetini, suci brusc bara, trecu pe lîngă stîncă razant, o altă stîncă se înălță în dreapta lui, o evită și deodată, apa în fața lui fu calmă, limpede, nu era adîncă, elicea făcu un salt brutal, el stopă, ridică motorul, introduse armăturile vîslelor în lăcașurile lor și lopătă cu mișcări mici, cu precauție, sub o stîncă enormă ieșită în consolă apăru o mică plajă de vreo cîțiva metri pătrați, Sevilla trase barca pe uscat, e minunat, zise Arlette, avea impresia că stîncile se închiseseră la loc în spatele ei, atît de perfect era micul cerc din jur, pe jumătate apă, pe jumătate nisip fin, luminat în plin de soarele de amiază, stîncile mari rotunde se înălțau la vreo cincisprezece metri deasupra lor ca niște uriași ocrotitori, ea zîmbi, ți-e foame, vrei să mănînci ? nu, nu, zise el, vreau mai întîi, își scoase dintr-odată pulovărul și șortul, plonjă și, întors către ea, o privi în timp ce ea își scotea bikiniul și intra în apă, curbă pe curbă, însăși apa părea feminină, era întotdeauna un moment frumos cînd ieșea ea din veșminte ca să se culce în pat, iar aici mai era și apa albastră, stîncile albe, soarele, țipetele pescărușilor, dar nu ți-e frică de rechini, zise ea cu o strîmbătură, el dădu din cap, niciodată pe fund de nisip fin, nisipul în suspensie din apă le intră în urechi, stăteau întinși în golf cu faleza deasupra lor, Sevilla avea impresia că soarele îl soarbe, era delicios să treacă de la răcoreala umedă la uscăciunea arzătoare, de ce nu poate omul să trăiască numai din viața trupească, fără să-i pese de meserie, și adunătura asta de nebuni, se simțea bine, își regăsea unul cîte unul mușchii, ținea mîna ca un ecran în fața ochilor, întoarse capul, o privi pe Arlette și pentru prima dată îi zîmbi.

Ceva mai tîrziu, rezemați cu spatele de stînca rugoasă, cu picioarele ridicate, umăr la umăr, mușcau dintr-un sandviș cu lăcomia unor animale fericite, fluxul se suise și pe jumătate dezmierdare, pe jumătate tachinerie, ultima undă fără spumă le lingea picioarele desculțe, apoi se retrăgea forfotind, iar zgomotul era urmat, undeva, între două stînci, de o detunătură seacă, de sticlă pe care o destupi, un mic crab trandafiriu se apropie de piciorul lui Sevilla, Sevilla își mișcă degetele, crabul se înălță, cu cleștii înainte și așteptă, cu garda sus ca

un mic boxer, Arlette începu să rîdă, o, ce viteaz e, uite-te ! e gata să se bată cu tine, crabul ăsta, zise Sevilla, îmi e contemporan, m-am născut ceva mai devreme, am să mor ceva mai tîrziu, atîta tot, nu mă veselesc cînd mă gîndesc la miliardele de crabi şi la miliardele de oameni care ne-au precedat, Arlette îşi lipi capul de al lui şi-l frecă de el, cum îşi freacă un cal capul de-a lungul grumazului tovarăşului său de ham, să facem ca acest crab drăguţ, să nu gîndim la asta, mi-ar plăcea, zise Sevilla, dar e ca un declic, undeva în capul meu, de îndată ce mă simt fericit, mă gîndesc la moarte, ajung pînă acolo încît mă tem să mă simt fericit, ar trebui să-ţi faci o inimă de primitiv, să trăieşti în momentul prezent, fără să te laşi torturat ca albii de ideea viitorului, dar viitorul e aici, te aspiră, s-ar spune chiar că-ţi lipseşte, cînd eşti tînăr eşti torturat că n-ai încă nevastă, meserie, bani, independenţă, la vîrsta maturităţii eşti torturat de ideea reuşitei, şi cînd ai trecut de cincizeci de ani, e mai rău ca oricînd, este groaza de bătrîneţe, te simţi împins înainte de anii care trec cu o viteză înspăimîntătoare, se năpustesc unul peste altul, slabi şi pricăjiţi ca nişte cărţi de joc, nu mai rămîn mulţi, abia dacă ai trăit şi a şi venit sfîrşitul, cu umilirea că puterile scad, că vitalitatea se duce, ursule, zise Arlette, mi se pare că te aperi destul de bine, el dădu din cap, luă un pumn de nisip şi-l aruncă în micul crab, da, zise el, cu ochii trişti, mă apăr destul de bine, dar împotriva unui duşman care mă va dovedi, crabul trandafiriu îşi coborî garda, se dădu înapoi pieziş, în mare grabă, şi dispăru sub o stîncă.

Nu mi-ai spus că vrei să cumperi o barcă pneumatică, zise Arlette, Sevilla întoarse capul şi o privi cu ochii lui întunecaţi şi serioşi ca şi cum n-ar fi auzit, îţi aduci aminte cum mi l-ai descris pe C, ei bine, Adams e cu totul altfel, e un om fin, distins, politicos, omenos chiar, şi totuşi face aceeaşi meserie ca şi C, şi ce meserie, mi-a reproşat, printre altele, că am rostit fraza următoare : *„Dacă nici budiştii nu ne mai vor, n-avem altceva de făcut decît să plecăm"*, sincer, pe moment, nu-mi mai aminteam să fi spus asta, nu-mi mai aminteam nici să mă fi gîndit la asta, atunci i-am cerut precizări cu privire la loc şi la dată, dar n-a putut, sau n-a vrut să mi le dea, ceea ce mi s-a părut bizar, pentru că îmi cunoaşte dosarul pe degete, e în stare să-mi spună, în ziua cutare, la ora cutare, i-ai spus lui Michael cutare lucru, atunci m-am întrebat unde,

cînd şi cui i-am făcut această remarcă despre bonzi, păi nu mie ? zise Arlette, exact ! exclamă Sevilla, ştiam că pot avea încredere în memoria ta, ţie ţi-am spus, şi ştii unde ? pe terasa bungalowului, tu puneai masa şi eu mă legănam în balansoar citind *New York Times,* bungalowul ! zise Arlette, dar e oribil, asta înseamnă, deschise ochii mari de tot, păli, faţa i se crispă şi şi-o ascunse în mîini, el îi cuprinse umerii cu braţul drept şi o strînse, în timp ce ea plîngea cu deznădejde, o, ce ruşine, zise ea cu vocea întretăiată, ce infamie, ce dispreţ faţă de oameni, ca şi cum ne-ar observa cu o lupă, ca pe două insecte, dar ai descoperit ? îţi închipui, zise Sevilla, cu ochii scînteietori, că n-am să mă apuc să joc *sleuths* * şi să pipăi pereţii ca să descopăr mecanismele de *mierdă* ** ale acestor *cobardes,* *** am să-mi dau demisia, n-am să le iert niciodată această umilire, m-am săturat să tot fiu spionat, observat, disecat, în curînd o să începă să-mi numere scaunele ca să afle dacă nu mi-am stricat stomacul şi dacă asta n-are să-mi modifice loialitatea faţă de Statele Unite ale Americii, ce situaţie de necrezut, dacă m-am făcut cercetător, m-am făcut în bună parte ca să fug de jungla în care trăim, vroiam să fiu lăsat în pace cu politica şi cu politicienii, în ochii mei cercetarea dezinteresată a adevărului e singurul lucru pur, şi acum iată-mă lansat, tocmai din cauza cercetărilor mele, în mijlocul acestei murdării, somat să-mi aleg cutare politică şi nu alta, ameninţat în cariera mea şi chiar în reputaţia mea, dacă nu sînt necondiţionat credincios guvernului şi ţelurilor lor, ţeluri despre care nu ştiu nimic, bagă de seamă, de altfel cine ştie ceva despre ele ? de cînd cu plecarea lui Michael am început să citesc presa şi nu văd în ea nimic decît minciuni flagrante, toţi oamenii aceştia n-au decît cuvîntul „pace" pe buze şi escaladează în fiecare zi. Şi ce-mi pasă, mie, de aceste instigări, eu nu sînt un specialist în problemele internaţionale, eu sînt un zoolog, de ce trebuie neapărat să mă amestec într-un domeniu în care nu sînt competent ?

* Sleuth : detectiv ; aici, joc asemănător jocului „foc-apă" al copiilor (engl.)

** bălegar (span.)

*** laşi (span.)

Se sculă cu o destindere bruscă, intră în apă pînă la pulpe și plonjă, reapăru numaidecît, se întoarse cu fața spre Arlette, ea îl privea cu un zîmbet timid, cam crispat, vii ? ea dădu din cap, el se culcă pe burtă, întinse ambele brațe în fața lui și începu să dea din picioare, după cîteva secunde el își înălță capul și zise, înaintez ? ea începu deodată să rîdă, nu, dragul meu, nu, nu înaintezi de loc, atunci, zise el cu o subită bună dispoziție, asta e dovada că bătaia mea din picioare nu e propulsivă, ieși din apă, își luă pieptenele din buzunarul de la spate al șortului, veni să se așeze din nou lîngă ea și se pieptănă cu grijă, nu poți să știi ce ușurat mă simt că am luat această hotărîre, dă-o-ncolo de glorie și cu atît mai bine pentru Lorrensen, oh ! nu sînt modest, reluă el după o clipă, știu că e lucru mare că am stabilit o comunicație între specia umană și o specie animală, e o mare victorie a omului, o victorie încărcată de semnificații morale, sociale, filozofice, și chiar religioase, iar pentru delfin ce măreață promovare să aibă acces prin grai la rațiunea omenească, își rezemă umărul de cel al Arlettei, tu nu spui nimic, zise el după o clipă, te ascult, zise Arlette, vroiam să fiu sigură că-ți înțeleg perfect punctul de vedere, el ridică sprîncenele negre și groase, pentru că nu e și al tău ?, poate că nu, zise ea, în sfîrșit, nu complet, el o privi, rămase o clipă tăcut și reluă cu un nou avînt, după părerea mea, lucrurile nu pot merge bine niciodată între savant și stat, niciodată ! nicăieri ! punctele lor de vedere sînt prea diferite, pentru un savant, știința este cunoașterea, dar pentru stat e altceva, reluă după o clipă, pentru stat știința e puterea, pentru stat, savantul nu este decît o unealtă pe care și-o plătește ca să ajungă la putere, și, bineînțeles, așteaptă de la unealtă, pentru că o plătește, o supunere totală față de țelurile pe care le urmărește, savantul se crede liber, pentru că el caută adevărul, dar în fapt, fără să știe, e înregimentat, domesticit, captiv, ei bine, pun capăt acestei captivități, asta e tot, zise Sevilla, cu o bruscă strălucire a vocii, urmă o tăcere, apoi Arlette zise, dar dragul meu, uiți un lucru, Fa aparține laboratorului, a părăsi laboratorul înseamnă să-l părăsești pe el, nu putem face un asemenea lucru, Fa e acum o persoană.

27 decembrie 1970.

Stimate Mr. Adams,

M-am gîndit la propunerea dvs. Aş putea accepta ca, înainte de a recruta un asistent, să-l supun examenului dvs. şi pot de asemenea să nu-l concediez sau să nu-i primesc demisia, înainte ca dvs. să-mi fi dat semnal verde în acest sens. Dar nu pot să conduc un laborator al cărui personal nu l-am ales eu singur.

În aşteptarea răspunsului dvs., mă consider demisionat.

Cu toată stima,
HENRY C. SEVILLA

P. S. — Vă scriu aceste rînduri de pe terasa unui bungalow, de care v-aţi plîns că e „inaccesibil". Cred că nu mai era de cîteva săptămîni, cînd aţi formulat această remarcă.

30 decembrie 1970.

Stimate Mr. Sevilla,

Propunerea conţinută în scrisoarea dvs. din 27 crt. ne dă deplină satisfacţie. Dată fiind măreaţa dvs. realizare şi puternicele dvs. legături afective cu Fa şi Bi, Mr. Lorrimer doreşte să rămîneţi în fruntea *proiectului Logos* în momentul în care Comisia, după avizul favorabil al eşalonului cel mai înalt, va hotărî, fără îndoială, să dea publicităţii lucrările dvs.

Cu toată stima,
D. K. ADAMS

VIII

EXTRAS DIN JURNALUL PROFESORULUI SEVILLA

Am aflat în ziua de 15, printr-un telefon al lui Adams, confirmat de o scrisoare a lui Lorrimer, datată 17, că onorata Comisie hotărîse să dezvăluie opiniei publice americane şi internaţionale rezultatele lucrărilor mele. În aceeaşi zi, în 17, Adams veni de la Washington în Florida, ca să stea de vorbă cu mine în legătură cu problemele de securitate puse de conferinţa de presă care urma să aibă loc la 20. Pentru a se evita să se dea publicităţii amplasamentul laboratorului, s-a hotărît ca Fa şi Bi să fie transportaţi cu avionul, sub escortă puternică, într-un *oceanariu* din Florida, instalaţie luată cu chirie în acest scop. La cererea mea, auditoriul obişnuit al conferinţelor de presă a fost redus la vreo sută de persoane, inclusiv televiziunea, pentru a se evita ca Fa şi Bi să fie descumpăniţi de îmbulzeală şi de zgomot. Pentru aceleaşi motive, ziariştii prezenţi au fost rugaţi să evite manifestările zgomotoase, dar, cum se va vedea, acest consemn nu a fost respectat decît la început, iar apoi prea puţin.

Adams propuse ca Fa şi Bi să fie plasaţi pe uscat, în timpul cît va dura interviul, ţinîndu-i, la nevoie, la rece, prin pînze ude sau prin stropire, dar după părerea mea, aceasta ar fi însemnat să fie folosiţi în condiţii de natură să-i tulbure şi am respins propunerea. În ce mă priveşte, eu preferam să-i las în mediul care era al lor, la nevoie umplînd bazinul aproape pînă la buză, pentru a le permite să-şi pună capul comod pe bordură, cînd vor răspunde la întrebări.

Cînd conferința de presă fu deschisă, nici unul dintre ziariștii prezenți n-avea nici cea mai slabă idee despre ce e vorba, atît de bine fusese păstrat secretul. Echipa laboratorului și eu însumi am intrat o dată cu ziariștii, înarmat ca și ei cu o legitimație specială și ne-am așezat în primul rînd al gradenelor, ca pentru a asista la un *show* banal de acrobații executate de niște delfini. Serviciile de securitate erau, de ambele părți, larg reprezentate, iar Arlette mi-l arătă cu coada ochiului pe Mr. C, așezat cu modestie în rîndul al cincilea, exact așa cum mi-l descrisese ea, rotofei, blond, jovial, cu ochii reci. Nu departe de el am recunoscut-o *în mărime naturală și nu absolut la fel de naturală,* pe Mrs. Grace Ferguson, care, de îndată ce privirea mea se opri asupra ei, își ridică mîna dreaptă și, strîngîndu-și degetele în palmă, și le agită, ca și cum ar fi cîntat la pian. Presupun că soțul ei era proprietarul, printre altele, al unui ziar și că ea reușise să ia locul nenorocitului care fusese invitat. Era îmbrăcată așa cum își închipuise ea că trebuie să fie îmbrăcată o ziaristă, cu o fustă albă plisată și cu o bluză albă fără mîneci. Dar, nu știu de ce, lucrurile cele mai simple luau pe ea un aspect costisitor. Înainte ca Lorrimer să-mi dea cuvîntul, ea reușise să-mi transmită un bilețel îndoit în patru, astfel conceput :

„Dragă Henry, sînt extrem de fericită pentru tine, Grace."

Prezența lui Lorrimer și faptul că a deschis el însuși conferința de presă, printr-o scurtă alocuțiune, dovedi din plin că agenția de stat avea intenția fermă de a culege laurii, după ce dusese greul, cel puțin din punctul de vedere financiar. Simțind cît de intrigați trebuie să fi fost ziariștii de știrea care le fusese făgăduită și despre care nu știau absolut nimic, decît că va fi senzațională, își permise jocul ca, subliniindu-i importanța, să n-o dezvăluie decît în partea absolut finală a discursului său, fără a da nici cel mai mic amănunt. Făcu aceasta cu multă dibăcie. Începu prin a-i prezenta pe delfini, pe colaboratorii mei și pe mine. Făcu precizarea că această conferință de presă va fi limitată la o oră, deoarece profesorul Sevilla se teme de o oboseală a delfinilor săi, pricinuită de prezența atîtor persoane, de flașurile fotografilor și de proiectoarele televiziunii. Declară apoi că pentru ziariști este un mare privilegiu să asiste la o conferință de presă de atare importanță, deoarece 20 februarie 1971 va rămîne cu siguranță o zi la fel de memorabilă în istoria Statelor Unite și a planetei,

ca şi cele care au văzut explozia primei bombe A experimentale la Alamogardo.

Totuşi, adăugă el, profesorul Sevilla şi echipa sa nu au pus la punct nici o maşinărie nouă, n-au descoperit nici o substanţă nouă şi nici vreo combinaţie nouă de substanţe şi, în aparenţă cel puţin, succesul lor nu este atît de spectaculos ca victoriile asupra atomului şi spaţiului. Totuşi, dacă este posibil să se extindă şi la alţi delfini rezultatele extraordinare pe care profesorul Sevilla le-a obţinut cu Fa şi Bi, aceasta ar însemna pentru om, nici mai mult nici mai puţin decît de a obţine în termen scurt stăpînirea absolută nu numai a suprafeţei mărilor, ci şi a adîncurilor lor, stăpînire pe care o cere tot mai mult, pe zi ce trece, apărarea libertăţii şi a democraţiei.

Lorrimer încheie spunînd că-mi dă cuvîntul, rugîndu-mă să explic geneza senzaţionalei mele experienţe, pentru că mie îmi revine cinstea de a fi rezolvat cel dintîi» *problema comunicării speciei umane cu o specie animală cu ajutorul grailului articulat*".

Lorrimer rosti această frază atît de repede şi se aşeză pe scaun atît de brusc, încît se simţi în aer ca un fel de comoţie, urmată de interjecţii de uimire: „*Ce? Ce-a zis? Ce poveste mai e şi asta?*" ; oamenii se priveau unul pe altul aiuriţi, în timp ce-şi puneau aceste întrebări.

Mă sculai în picioare de îndată ce Lorrimer luă loc şi cu spatele spre bazinul în care Fa şi Bi zburdau fără să se depărteze nici un moment unul de altul la mai mult de un metru, m-am întors cu faţa spre ziarişti. Nu eram complet necunoscut unora dintre ei, deoarece ţinusem cîteva conferinţe despre care presa publicase dări de seamă, dar eram cu siguranţă cu mult mai puţin celebru, în calitate de cetolog, decît doctorul Lilly, care publicase în 1961 *best-seller*-ul cunoscut. Toată lumea îşi aminteşte că din acea carte publicul trăsese cam în grabă concluzia că dr. Lilly conversa în englezeşte cu delfinii săi. De fapt, autorul nu spusese nimic de acest fel, dar cel puţin avusese meritul că afirmase cum că lucrul ar fi posibil. Cartea lui, redactată pe un ton vioi şi antrenant, agrementată cu numeroase fotografii înfăţişîndu-i pe delfini, pe dr. Lilly şi pe soţia lui (absolut fermecătoare), îşi merita, de altfel, din plin succesul. Cîţiva cetologi (dintre care eu nu făceam parte) se cam zburliseră, deoarece li se păruse că volumul îi aducea doctorului Lilly o notorietate la care lucrările sale nu-i dădeau

încă dreptul. Presupun că unii dintre ziariştii prezenţi îşi făcuseră rost dinainte de biografia mea, dar alţii nu-şi dăduseră această osteneală, şi cînd mă sculai în picioare, un individ de vreo treizeci de ani, roşcovan şi dolofan, îi spuse vecinului său cu o voce cît se poate de uşor de auzit : *„Cine-i tipul ăsta, Semilla ?"*

În timp ce explicam geneza experienţei noastre şi rezultatele la care ajunseserăm, vedeam cum apare uluirea pe feţele oamenilor. Uluirea ajunse la culme cînd îi dezvăluii auditoriului că Fa ştie să citească. Se făcu atunci o larmă atît de mare, încît îmi acoperi cuvintele, iar exclamaţiile şi întrebările ţîşniră din toate părţile, una dintre ele fiind, în cele din urmă, reluată de mai multe persoane în mijlocul rîsetelor : *„Cum face ca să întoarcă filele ?"* Am răspuns : *„Ar putea să întoarcă filele cu aripioarele sale laterale, căci se serveşte de ele cu multă dibăcie, dar adevărul mă sileşte să spun că le întoarce cu limba"*. (Rîsete şi exclamaţii.)

După aceea îmi reluai expunerea şi o făcui cît mai scurtă cu putinţă, căci eram nerăbdător să aflu cum are să se comporte Fa în faţa unei asistenţe atît de numeroase. În fapt, nu aveam de ce să mă tem. Delfinul are o gură atît de sinuoasă şi atît de răsfrîntă, încît are aerul, de îndată ce o deschide, că rîde cu poftă, şi Fa o deschide într-adevăr foarte mult. Fa este un extrovertit tipic. Vesel, vorbăreţ, lăudăros, agresiv, a fost încîntat să se dea în spectacol, a părut flatat cînd răspunsurile lui au stîrnit rîsete şi a sărit de plăcere afară din apă de cîte ori a fost aplaudat.

Cît despre întrebările ce i-au fost puse, au fost cele la care ne puteam aştepta : unele dintre ele au fost serioase, dar cea mai mare parte au urmărit efectul comic. Toate conferinţele de presă seamănă între ele : este o îngrozitoare *mezcla* *, aspectele cele mai bune apar cot la cot cu cele mai rele. După cum se va vedea, ziariştii n-au ştiut întotdeauna să facă deosebire între primul delfin care vorbeşte limba oamenilor şi o stea de cinema cunoscută pentru eclectismul vieţii ei particulare. Este drept că Fa a încurajat fără să vrea această confuzie prin mentalitatea şi răspunsurile sale pline de spirit.

* Amestec (span.)

Mai notez că Bi, în cursul conferinței de presă, a constituit pentru mine o surpriză plăcută. În atitudinea ei nu mai rămăsese nici o urmă din vechea ei timiditate care făcuse ca apropierea de ea să fie atît de anevoioasă și care începuse să dispară cu șase luni înainte, cînd începuse să vorbească, poate în urma stăruințelor partenerului ei. De îndată ce se hotărîse să facă acest lucru manifestase, de altfel, o vie emulație și făcuse atîtea eforturi, încît îl ajunsese din urmă pe Fa în ceea ce privește stăpînirea limbii și îl întrecuse în ceea ce privește calitatea pronunțării. Bi dovedi același spirit competitiv și în cursul conferinței de presă. Fără să caute să atragă atenția ca Fa și fără să răspundă niciodată în locul lui, înțelese foarte bine că acea cunoaștere de către ea a realităților mării îi dădea un avantaj net față de el și, cînd se ivi prilejul, știu să-l exploateze cu multă finețe.

*

CONFERINȚA DE PRESĂ A DELFINULUI IVAN ȘI A DELFINEI BESSIE LA 20 FEBRUARIE 1971

(Prin z înțeleg, fără să pot da alte precizări, diferiții ziariști care au pus întrebări.) *

Z. — Fa, cîți ani ai ?

Fa. — Cinci ani.

(Vocea pițigăiată, țipătoare și nazală a lui Fa a părut o surpriză pentru asistență, cu toate că profesorul Sevilla, în expunerea sa, avusese grijă să sublinieze că Fa produce sunetele nu cu gura, ci cu narina.)

Z. — Bi, cîți ani ai ?

Bi. — Nu știu.

Z. — De ce ?

Fa. — Bi s-a născut în mare.

Z. — Fa,de ce răspunzi în locul lui Bi ?

Fa. — Bi e soția mea. (Rîsete.)

Z. — Fa, te-ai născut într-un bazin ?

* Notele lui Maggie Miller.

Fa. — Da.

Z. — Ţi-e dor de mare ?

Fa. — N-o cunosc.

Z. — În mare e mult loc pentru înotat.

Fa. — Bi spune că marea e primejdioasă.

Z. — E adevărat, Bi ?

Bi. — Da.

Z. — De ce ?

Bi. — În mare sînt multe animale care te atacă.

Z. — Ce animale ?

Bi. — Rechinii şi orcii. *

Fa. — Mama lui Bi a fost ucisă de un rechin.

Z. — Şi tu, Bi, ce-ai făcut ?

Fa. — Vreţi să spuneţi : în clipa aceea ?

Z. — Fa, las-o pe Bi să vorbească.

Fa. — Da, domnule. Scuzaţi, domnule. (Rîsete.)

Z. — Bi, vrei să răspunzi ?

Bi.—Nu era nimic de făcut. Am fugit. Pe rechini îi resping masculii mari.

Z. — Fa ar putea ucide un rechin ?

Bi. — Nu ştiu.

Fa. — Aduceţi-mi unul şi o să vedeţi. (Rîsete.)

Z. — Bi, ce crezi despre rechin ?

Bi. — (Cu patimă.) E un animal murdar, are pielea murdară. E stupid. E laş.

Z. — Zici că are pielea murdară : de ce ?

Bi. — Noi sîntem netezi şi plăcuţi la pipăit. El e rugos. Cînd pielea lui o atinge pe a noastră, ne răneşte.

Z. — Fa, mama ta mai trăieşte ?

Fa. — Mama mea e Pa. (Rîsete.)

Z. — Nu ţi-am vorbit de tatăl tău, ci de mama ta...

Fa. — Am răspuns bine. Mama mea e Pa.

Profesorul Sevilla. — Aş vrea să dau o explicaţie. Un animal consideră drept mama sa pe prima persoană pe care o vede lîngă el cînd se naşte. Pentru Fa sînt deci mama lui. (Rîsete.) Numai pentru a respecta limbajul omenesc l-am pus să-mi spună Pa.

* Orc = Delphinus orca — specie de delfin foarte vorace, de 5-6 metri lungime, care atacă şi balenele.

Z. — Mr. Sevilla, l-am auzit pe delfinul dumneavoastră că-i spune „Ma" cuiva din echipă. Cine e „Ma" ?

Profesorul Sevilla. — Asistenta şi colaboratoarea mea, Arlette Lafeuille.

Z. — Nu mai înţeleg. Pe care din doi îl consideră Fa mama lui ? Pe dumneavoastră sau pe Miss Lafeuille.

Profesorul Sevilla. — Pe amîndoi. (Rîsete.) Trebuie să vă explic că un delfin are, de cele mai multe ori, două mame. O mamă adevărată şi o mamă benevolă, care o asistă pe cea dintîi.

Z. — Şi în cazul de faţă, care e mama adevărată ? Dumneavoastră sau Miss Lafeuille ?

Profesorul Sevilla. — Întrebarea dumitale nu e absurdă decît în aparenţă. Întrucît eu l-am hrănit cu biberonul în primele lui săptămîni de viaţă, cred că eu sînt mama adevărată, iar Miss Lafeuille mama benevolă.

Z. — Miss Lafeuille nu s-ar putea scula în picioare, cu faţa la noi, ca s-o putem vedea ?

(Arlette Lafeuille se scoală în picioare şi se întoarce cu faţa la public. Înfăţişarea ei fizică provoacă rumoare şi comentarii. Trosnesc flaşurile.)

Z. — Miss Lafeuille, aveţi nume franţuzesc. Sînteţi franţuzoaică ?

Arlette. — Nu, sînt americană. Dar familia mea e originară din Québec.

Z. — Ce părere aveţi despre generalul De Gaulle ?

Z. — Vă îmbrăcaţi la Paris ?

Z. — V-ar place să fiţi actriţă de cinema ?

Z. — Care e actorul dumneavoastră preferat ?

Z. — Cunoaşteţi bucătăria franceză ?

Arlette. — Nu sînt franţuzoaică. De unde să cunosc bucătăria franceză ?

Z. — Miss Lafeuille, pot să vă spun Ma ?

Arlette. — Da, dacă vă credeţi destul de tînăr pentru asta. (Rîsete.)

Z. — Ma, Pa are de gînd să vă ia de nevastă ?

Arlette. — Profesorul Sevilla nu mi-a făcut nici o propunere în acest gen.

Z. — Şi dacă v-ar face, ce hotărîre aţi lua ?

Arlette. — Aştept să mi-o facă pentru ca să iau o hotărîre.

Lorrimer. — Domnilor, înțeleg și împărtășesc via dumneavoastră simpatie pentru Miss Lafeuille, dar permiteți-mi să vă reamintesc că sînteți aici ca să-i intervievați pe delfini. (Rîsete.)

Z. — Pentru tine, Fa, e o promovare că vorbești în graiul oamenilor ?

Fa. — Nu înțeleg „promovare".

Profesorul Sevilla. — Pot să pun această întrebare în locul dumitale ?

Z. — Cu plăcere.

Profesorul Sevilla. — Fa, ești mîndru că ne vorbești ?

Fa. — Da.

Z. — De ce ?

Fa. — Mi-am dat multă osteneală ca să învăț.

Z. — De ce ți-ai dat atîta osteneală ?

Fa. — Ca s-o văd pe Bi și să-i fac plăcere lui Pa.

Z. — Animalele au o limbă a lor ?

Fa. — Delfinii da. Nu știu dacă și celelalte animale din mare vorbesc. Nu le înțeleg.

Z. — De cînd vorbești engleza, te socoți ființă cu rațiune ?

Fa. — Rațiune aveam și înainte.

Z. — Dar nu puteai să arăți acest lucru ?

Fa. — Nu puteam să-l arăt atît de bine.

Z. — Acuma, cînd vorbești, te socoți delfin sau om ?

Fa. — Sînt delfin.

Z. — Se zice că delfinii sînt foarte prietenoși față de oameni. E adevărat, Fa ? Îi iubești pe oameni ?

Fa. — Da, mult. (Repetă cu putere :) Mult.

Z. — De ce ?

Fa. — Sînt buni, sînt netezi, au mîini și știu să fabrice lucruri.

Z. — Ți-ar plăcea să ai mîini ?

Fa. — Da, mult.

Z. — Ce să faci cu ele ?

Fa. — Să-i mîngîi pe oameni. (Rîsete.)

(În această clipă se iscă un incident care le-a făcut ziariștilor plăcere și le-a dat apă la moară. Unul dintre ei pe nume V. C. Dumby, roșcovan și corpolent, care reprezenta un ziar din Georgia, s-a sculat brusc în picioare, furios, și a apostrofat asistența în termeni vehemenți.)

Dumby. — Gluma asta a ținut destul ; o găsesc de cel mai prost gust și n-o mai suport ! În ce mă privește, nu vreau să fiu, prin tăcerea mea, complicele unei înșelătorii dezgustătoare. N-am să cred niciodată că un pește e în stare să se exprime în englezește ca un creștin, să facă glume nelalocul lor și să spună că vrea să ne dezmierde ! Este ceva nedemn ! Aveți să vedeți că acuș-acuș are să-i ceară lui Mr. Lorrimer mîna fiicei sale... (Rîsete.) Puteți să rîdeți, dar în ce mă privește, sînt scîrbit, dați-mi voie să vă spun. Sînt indignat că am făcut atîta drum pînă în Florida ca să asist la această păcăleală rușinoasă ! E clar că Semilla e un ventriloc. *El* vorbește, încă de la început, nu peștele ! (Rîsete și gălăgie.)

Profesorul Sevilla. — Îmi dați voie să pun lucrurile la punct ? În primul rînd, mă numesc Sevilla, nu Semilla. În al doilea rînd, nu sînt ventriloc. În al treilea rînd, Fa nu e pește, e cetaceu. (Rîsete.)

Lorrimer. — În al patrulea rînd, n-am nici o fiică. (Rîsete.)

Dumby. — N-o să-mi închideți gura cu glume ! Ce interes are agenția de stat să se preteze la această deplorabilă înșelătorie, nu știu. Dar, în orice caz, eu nu mă las păcălit ! Dacă Semilla vrea să-și dovedească buna credință, n-are decît să se depărteze de bazin, împreună cu acoliții săi, și să ne lase singuri cu animalele !

Pr. Sevilla. — Cu cea mai mare plăcere. *(Se scoală și se îndreaptă spre ieșire, urmat de asistenții săi.)* *

Fa. — (Ieșind mai mult de jumătate din bazin și țipînd) Pa ! Unde pleci ? (Rîsete.)

Pr. Sevilla. — (Întorcîndu-se) Răspunde la întrebări, Fa. Mă întorc peste cinci minute.

(Tăcere lungă. Fa privește asistența.)

Fa. — Ei, cine începe ? (Rîsete.)

Z. — Ai spus că ți-ar plăcea să fii om, pentru că oamenii au mîini și știu să fabrice lucruri. Ce lucruri, Fa ?

Fa. — De pildă televizorul. Televizorul e un lucru minunat.

Z. — Îți place televiziunea ?

Fa. — O urmăresc în fiecare zi. Mă învață multe.

Z. — Trebuie să spun că-mi pari foarte optimist. (Rîsete.)

* Eu am rămas, ca să am grijă de înregistrarea dialogului. (Nota lui Maggie Miller.) (N. A.).

Z. — Ce gen de filme îți plac ?

Fa. — Western-urile.

Z. — Nu-ți plac filmele de dragoste ?

Fa. — Nu.

Z. — De ce ?

Fa. — Se sărută și se termină filmul.

Z. — Vrei să spui că se termină prea repede ?

Fa. — Da. (Rîsete.)

Z. — Pentru că vorbim despre cinema, care e steaua ta favorită ?

Fa. — Anita Ekberg.

Z. — De ce ?

Fa. — E făcută să înoate repede. (Rîsete.)

Z. — Ți-ar plăcea s-o mîngîi pe Anita Ekberg ?

Fa. — Da, mult. Trebuie să fie foarte netedă. (Rîsete.)

Un ziarist. — (Tare, către Dumby) Ei, Dumby, te-ai convins ?

Dumby. — Sînt convins că asistăm la un exercițiu de ventrilogie deosebit de bine executat ; asta-i convingerea mea ! Dacă ventrilocul nu e Semilla sau unul dintre asistenții lui, atunci e altcineva ! *(Rîsete și zarvă.)*

Z. — Dumby, nu cumva vrei să spui că-l bănuiești pe unul dintre confrați ?

Dumby. — Nu mă faceți să spun ceea ce n-am spus : aici nu sînt numai ziariști.

Lorrimer.—În ceea ce mă privește, cu părere de rău trebuie să vă spun că n-am nici pic de talent în materie de ventrilogie. (Rîsete.)

Dumby. — N-am făcut aluzie la dumneavoastră, domnule.

Lorrimer. — Mulțumesc, Mr. Dumby. (Rîsete.) Și acum, dacă toată lumea este de acord, propun să punem capăt acestui intermezzo și să-l chemăm înapoi pe dl. profesor Sevilla.

(Profesorul Sevilla și asistenții săi își reiau locurile în rîndul întîi, aplaudați îndelung.)

Z. — Mr. Sevilla ne-a spus că știi să citești. E adevărat ?

Fa. — Da. Și Bi știe.

Z. — Ce citești ?

Fa. — *Cartea Junglei.*

Z. — Citești și alte cărți decît *Cartea Junglei ?*

Fa. — Nu.

Z. — De ce ?

Pr. Sevilla. — Îmi dați voie să răspund eu la această întrebare ? Revine foarte scump să edităm o carte pentru Fa și Bi. Trebuie o hîrtie specială : cu toate că volumul e pus pe un pupitru prevăzut cu plutitoare, nu se poate evita udarea lor.

Z. — De ce ați ales *Cartea Junglei ?*

Profesorul Sevilla — Există o anumită analogie de situație între Mowgli și Fa. Amîndoi trăiesc în mijlocul unei specii care nu este a lor.

Z. — Avînd în vedere că, din cauza cheltuielilor, n-ați putut edita decît o singură carte, de ce n-ați ales Biblia ?

Profesorul Sevilla — Biblia este o carte mult prea complicată pentru Fa.

Z. — Fa, am să-ți pun o întrebare importantă : delfinii au o religie ? *

Fa. — Nu înțeleg „religie".

Z. — Am să-ți pun o întrebare mai simplă : delfinii iubesc un dumnezeu ?

Fa. — Cine este Dumnezeu ?

Z. — Uite, e destul de greu să-ți spun în două cuvinte, dar am să încerc : Dumnezeu este cineva foarte bun, care știe tot, care vede tot, care este peste tot și care nu moare niciodată. După moartea lor, oamenii buni se duc lîngă el, în rai.

Fa. — Unde este raiul ?

Z. — În cer. (Tăcere.)

Fa — De ce mor oamenii buni ?

Z. — Toți oamenii mor, buni sau răi.

Fa. — O, nu știam. (Fa pare profund zguduit de ceea ce a aflat. Tăcere.)

Bi. — Pot să vorbesc ? (Interes viu.)

Z. — Vorbește, Bi. Vom fi foarte fericiți să te auzim.

Bi. — Bine, am să vă explic ceva. De mult, noi trăiam pe pămînt, mîncam lucruri care cresc pe pămînt și eram fericiți. Apoi, am fost alungați de pe pămînt și siliți să trăim în apă. Dar ne e dor de pămînt, ne gîndim într-una la el, de aceea ne place să înotăm lîngă mal și să-i vedem pe oameni.

Z. — Bi, am o întrebare importantă : aflăm din cînd în cînd că cete de delfini sau de balene eșuează pe coaste și cînd sînt

* Ziaristul care a pus această serie de întrebări era un quaker : M. B. Frazee. (Nota lui Maggie Miller.). (N. A.).

puşi din nou în apă, revin cu încăpăţînare pe pămînt, ca să moară. De ce fac asta ?

Bi. — Dacă murim pe pămînt, pe pămînt avem să trăim după moarte.

Z. — Dacă înţeleg bine, pămîntul e raiul vostru.

Bi. — Da.

Z. — Şi omul ? E Dumnezeul vostru ?

Bi. — Nu ştiu. N-am înţeles încă bine cuvîntul Dumnezeu. Omul şi pămîntul, pentru noi, sînt acelaşi lucru. Noi îl iubim mult pe om, mult.

Z. — De ce ?

Bi. — A spus Fa adineauri : e bun, e neted şi are mîini.

Z. — Spui că omul e bun. Totuşi, s-a întîmplat să vă pescuiască şi să vă ucidă.

Bi. — Noi ştim că ne ucide ca să ne ducă înapoi pe pămînt ; de aceea nu sîntem supăraţi pe el.

Z. — Fa, ai părut mirat cînd ai aflat că omul moare.

Fa. — Nu ştiam. Mă mîhneşte mult.

Z. — Şi pe noi. (Rîsete.)

Fa. — Pa, de ce rîd ei ?

Pr. Sevilla. — Ca să uite.

Fa. — Pa, şi tu ai să mori ?

Pr. Sevilla. — Da.

Fa. — *(Privindu-l îndurerat)* Asta mă mîhneşte mult. *(Privirea lui Fa a frapat asistenţa. A urmat o tăcere de o calitate destul de rară la o conferinţă de presă.)*

Z. — Bi, aş vrea să-ţi pun o altă întrebare : dacă delfinii, eşuînd pe pămînt cred că se duc în rai, de ce nu eşuează toţi ?

Bi. — Îţi trebuie curaj ca să mori. Nouă ne place să înotăm, să pescuim, să ne jucăm şi să facem dragoste.

Z. — Eşti foarte ataşată de Fa, nu-i aşa ?

Bi. — Da.

Z. — Ce s-ar întîmpla dacă Fa ţi-ar fi luat ?

Bi. — (Zguduită) Fa îmi va fi luat ?

Pr. Sevilla — (Sculîndu-se) Vă rog, nu puneţi astfel de întrebări !

Z. — Bi, n-am spus că Fa îţi va fi luat. Te-am întrebat ce s-ar întîmpla *dacă* ţi-ar fi luat.

Bi. — Aş muri.

Z. — Cum ?

Pr. Sevilla. — Nu puneţi astfel de întrebări !

Bi. — N-aş mai mînca.

Pr. Sevilla. — *(Foarte apăsat)* Bi, nimeni nu ţi-l va lua pe Fa. Niciodată ! Eu, Pa, îţi spun asta !

Bi. — Adevărat, Pa ?

Pr. Sevilla. — Adevărat. (Către public) Aş vrea să explic rostul intervenţiei mele. Delfinii au o emotivitate şi o imaginaţie cu mult mai vii decît ale noastre. În plus, ei nu fac atît de categoric ca noi deosebirea dintre real şi posibil. Pentru ei, a întrevedea o posibilitate înseamnă aproape a o trăi. De aceea, trebuie multă băgare de seamă. Puteţi pune întrebări care vi se par anodine, dar care sînt, de fapt, inutil de crude.

Z. — Sînt dezolat. Nu vroiam s-o întristez pe Bi.

Z. — Am să-ţi pun o întrebare care cu siguranţă că nu va fi crudă. Fa, francezii au o zicală : fericit ca un peşte în apă. Ce crezi despre asta ?

Fa. — Eu nu sînt peşte, sînt cetaceu. De cîte ori trebuie să se mai repete acest lucru ? Aţi privit vreodată ochiul unui peşte ? E rotund şi tîmp. Şi acum, priviţi-l pe al meu ! (Fa întoarce capul într-o parte şi face asistenţei cu ochiul, şmechereşte. Rîsete prelungite.)

Z. — Admit că ochiul tău nu e nici rotund, nici tîmp. Dar nu asta e întrebarea mea. Vrei să-mi răspunzi la întrebare ? Eşti fericit în apă ?

Fa. — Afară din apă, pielea mi se usucă foarte repede şi nu pot să trăiesc mult.

Z. — Mi-ai răspuns cam pe alături. Eu te-am întrebat dacă eşti fericit în apă. Vrei să-mi răspunzi ?

Pr. Sevilla — Vă rog să nu-l brutalizaţi. Delfinul nu e obişnuit cu atîta agresivitate.

Z. — De ce nu vrea să-mi răspundă la întrebare ?

Fa. — Vreau să vă răspund, dar nu înţeleg. Unde aş putea trăi, dacă nu în apă ?

Z. — Fa, de vreme ce te uiţi zilnic la televizor, presupun că nu eşti cu totul neştiutor în materie de probleme internaţionale.

Lorrimer. — Domnilor, vă aduc la cunoştinţă cu părere de rău că am depăşit cu zece minute timpul prevăzut pentru această conferinţă de presă. *(Proteste.)* Vă amintesc cele ce am spus încă de la început : profesorul Sevilla socoate că această conferinţă de presă, cu flaşurile ei, cu întrebările şi cu proiectoarele ei, este o grea încercare pentru elevii domniei sale şi crede că nu e de dorit să fie prelungită mai mult de o oră.

Z. — Mr. Lorrimer, mai am trei întrebări : îmi dați voie să le pun ?

Lorrimer. — Bine, puneți cele trei întrebări și să fie ultimele.

Z. — Fa, ce crezi despre Statele Unite ale Americii ?

Fa. — Este țara cea mai bogată și mai puternică din lume. Apără libertatea și democrația. Modul de viață american este superior tuturor celorlalte.

Z. — Ce crezi despre președintele Johnson ?

Fa. — E un om bun care vrea pacea.

Z. — Ce crezi despre Vietnam ?

Fa. — Americanii nu se pot retrage de acolo. Ar însemna să se dea o primă agresiunii. *

Z. — În caz de război, Fa, ai lua arma în mînă alături de Statele Unite ?

Lorrimer. — Deci sînt patru întrebări, nu trei. Și, dacă-mi dați voie, am să răspund chiar eu la a patra întrebare a dumneavoastră. Fa nu poate lua arma în mînă, pentru că n-are mîini. (Rîsete.) Domnilor, vă mulțumesc pentru amabila dumneavoastră atenție, și propun să le mulțumim profesorului Sevilla și elevilor săi Fa și Bi pentru măreața lor performanță. Cu adevărat, sînt mîndru că am trăit, împreună cu el, cu ei, cu dumneavoastră, această zi istorică. *(Aplauze prelungite.)*

*

Filozoful iugoslav Marco Llepovič, care se afla în Statele Unite, în vizită la o universitate din California, atunci cînd explodă, ca o bombă, conferința de presă de la 20 februarie, fu foarte impresionat de ciudata stare de euforie și de excitație de care era cuprins atunci publicul din Statele Unite și a descris-o în acești termeni unui prieten al său, medic la Sarajevo : „Marile însușiri pozitive ale poporului american comportă, ca o compensație, cîteva mici defecte, între care voi cita tendința spre mulțumirea de sine *(self-satisfaction)* și aptitudinea de a se simți moralmente justificat *(righteousness)*. Și una și cealaltă sînt cu deosebire vizibile în momentul de față în

* În mod evident autorul îl pune pe Fa să debiteze sloganele televiziunii și presei americane, cu intenția de a le ridiculiza. (N. T.).

presă, la radio, la televiziune și în conversațiile particulare. Autolauda atinge la ora actuală un grad ararcori egalat, chiar în momentele marilor succese spațiale. Cît despre *(righteousness)*, îmbracă și ea, acolo, forme subînțelese. Tradusă în clar, revine cam la următoarele: *dacă noi, americanii, i-am făcut cei dintîi pe delfini să vorbească, este pentru că merităm.*

„Bineînțeles, faptul că s-a stabilit o comunicare pe deplin inteligibilă cu o specie animală are o imensă importanță și americanii pot pe drept cuvînt să fie mîndri. Dar ceea ce mi se pare neliniștitor este că acest mare progres științific, sau cum spun chiar ei, în termeni istorico-militari, această „cucerire a unei noi frontiere" *(the conquest of a new frontier)*, pare că dă o nouă strălucire pretenției lor la *leadership*-ul mondial. Cînd îți vorbesc despre acest prodigios salt înainte, americanii nu uită să citeze cu complezență sumele enorme pe care le-au investit de zece ani încoace (și pe care ei erau singurii în stare să le investească) în cercetările referitoare la delfini. Dar în același timp faptul că au reușit le apare ca un dar al Atotputernicului, făcut poporului cel mai vrednic de un asemenea dar. Făcîndu-i pe delfinii lor să vorbească, Cerul i-a confirmat în mod limpede în misiunea mondială cu care se simt însărcinați.

„Așa e în cercurile intelectuale, dar la un nivel mai umil e dureros să constați în ce măsură această senzațională cotitură științifică în istoria lumii este numaidecît interpretată în termeni de putere și de eventuală victorie militară împotriva altor țări. Șoferul taxiului cu care m-am dus eu la universitate mi-a declarat, după cîteva minute de conversație: *Acum, cînd delfinii noștri vorbesc, sînt gata să pun rămășag cu dumneavoastră pe zece dolari că nici unul din acele blestemate submarine ruseți nu va îndrăzni să se apropie de coastele noastre ca să ne expedieze rachetele lor infecte.* * L-am întrebat dacă se socotește amenințat de sovietici. A răspuns: *Și încă cum! De ruși, de chinezi, de vietnamezi, de francezi și de toată gașca asta murdară!...* Cînd te gîndești că Statele Unite dețin în arsenalele lor atomice mijloacele necesare pentru a pulveriza nu numai pe toți dușmanii, ci toată planeta, inclusiv pe ele însele — te miră persistența unei febre obsidionale atît de

* *Rachete infecte* este, cred, o transpunere foarte îndulcită pe care Marco Llepovič o adoptă pentru expresia *„fucking missiles"*.

delirante la poporul cel mai puternic din lume. Este un simptom grav pentru că ideea unui război, şi chiar a unui război de agresiune, poate fi într-o bună zi admisă fără rezistenţă de către o populaţie astfel prelucrată, dacă îi este prezentat ca un război preventiv împotriva unui inamic care se pregăteşte s-o nimicească."

Este necesar să adăugăm la observaţiile lui Marco Llepovič că, în sînul poporului american, conferinţa de presă de la 20 februarie a declanşat şi reacţii mult mai simpatice : entuziasmul, umorul şi duioşia. De la o zi la alta popularitatea lui Fa — cel puţin egală cu cea a lui Lindberg a doua zi după prima traversare a Atlanticului — a inundat America.

Dar e prea puţin să vorbim despre popularitate. Ar fi cazul să spunem mai degrabă dragoste şi chiar adoraţie, atît de unanim şi de puternic a fost elanul care a antrenat publicul spre cei doi delfini. Două sute de milioane de oameni de ispravă au început să vibreze de afecţiune la auzul numelor Fa şi Bi. Fuseseră salutaţi de presă încă de a doua zi după 20 februarie, *ca cele dintîi animale înzestrate cu raţiune.* Dragostea de animale se contopi în inima americanilor cu cultul raţionalului, lui, rezultînd un amestec aproape detonant. Observatorii simţiră atunci cum bate pulsul acestui mare popor şi înţeleseră pînă unde poate să meargă excesul duioşiei sale. De la un capăt la celălalt al imensului continent, Fa fu în acelaşi timp iubit ca un *pet* *, admirat ca un copil minune şi alintat ca un erou naţional.

O echipă de base-ball care se numea *The Lions* îşi părăsi denumirea şi hotărî să se numească pe viitor *The Dolphins. Fa Fan Club*-urile se înmulţiră, mai ales printre tineri şi mulţi *idoli* imprimară, pentru uzul lor, discuri de muzică delfinică şuierată. Unul dintre ei, care făcu furori, nu avea alte cuvinte decît *I love you, Bi,* repetate pe toate registrele şi pe toate tonurile, restul fiind ocupat de şuierături, ba languroase, ba arzătoare. Un dans, *the dolphin roll,* care consta din balansări şi din frecări piept de piept, cei doi parteneri ţinîndu-şi braţele la spate, ca o aluzie la absenţa mîinilor la delfini, îşi făcu

* Animal favorit (N. A.) — Într-adevăr, în limba engleză, *pet* înseamnă *animal favorit,* dar nota autorului este aici plină de ironie, deoarece în franceză termenul înseamnă ceva scabros, intraductibil în româneşte. (N. T.)

apariția în Minnesota. În trei săptămîni cuceri Statele Unite, America latină și Europa occidentală.

Bi Club-urile, replici feminine ale *Fa Fan Club*-urilor, începură să apară cu duiumul, mai ales printre elevele de liceu de paisprezece-cincisprezece ani din *High Schools*. Aceste cluburi se bazau pe o identificare a fetelor cu Bi și comportau, în anumite cazuri, un cult al lui Fa atît de delirant, încît unii psihologi se alarmară și procedară la o anchetă discretă. Au descoperit astfel că la anumite *parties* * ale lor, care se desfășurau noaptea în piscine particulare, și care avea un caracter inițiatic, unele *teenagers* ** înotau goale, călărind delfini de cauciuc și psalmodiind niște *negro spirituals* ***, în care numele Domnului era înlocuit prin cel al lui Fa. Argoul acestor adolescente suferise el însuși o mutație. Despre un băiat, spuneau : *O dear, he's a Fa,* sau dimpotrivă : *He's a dreadful anti-Fa* ****, după cum li se părea înzestrat sau lipsit de *sex-appeal*. Anchetatorii au semnalat că, după părerea lor, insigna *Bi Club*-urilor — un delfin cu capul ridicat, înfățișat în poziție verticală — era, în realitate, un simbol falic.

Comerțul fu prompt în ce privește exploatarea acestei extraordinare popularități. Un disc, care reproducea extrasele cele mai savuroase din conferința de presă de la 20 februarie, se vîndu în cîteva săptămîni în douăzeci de milioane de exemplare. O firmă de băuturi nealcoolizate creă *dolphin's drink*-ul recomandînd efectele lui tonice asupra nervilor și musculaturii. O variantă a uleiului de plajă fu numită *Dolphinette* : îți hrănea pielea, filtra în mod eficace razele vătămătoare și făcea ca epiderma să-ți devină la fel de moale și de lisă ca cea a unui copil mic. *The dolphin's brillantine* (parfumată cu lavandă) asigura părului masculin acea ținută fără greș, fără de care nu este cu putință reușita în viață. Magazinele fură înțesate de obiecte care îi reproduceau pe Fa și Bi. Desenată, litografiată, gravată sau sculptată, imaginea lor se găsea pe brichete, pe tabachere, pe servicii de masă, pe cravate, pe

* Reuniuni, petreceri (engl.).

** Fete între treisprezece și nouăsprezece ani (engl.) (N. A.).

*** Cîntece religioase protestante cîntate de negrii din S.U.A., pe o muzică specifică, derivată din muzica folclorică africană a strămoșilor lor. (N.T.).

**** Ah, dragă, e un Fa — E un îngrozitor anti-Fa (engl.).

scrumiere, pe pendule, pe cuiere, pe tăvi, pe carafe și chiar pe clanțe de uși (care nu aminteau de fel delfinii stilizați din secolul al XVIII-lea francez).

Două *shows* despre delfini ținură afișul pe Broadway. În unul din ele, șaizeci de *girls*, costumate în chip de delfine, se lăsau purtate în brațe de șaizeci de dansatori îmbrăcați în costume care simbolizau valurile, dar senzația spectacolului era, fără îndoială, baletul nupțial, în care, în ceea ce părea să fie un acvariu uriaș, o pereche de delfini umani evolua cu grație și la limita erotismului.

În împărăția jucăriilor, delfinii — din cauciuc extraneted, cu ochii mobili, cu o gură care rîdea și cu o narină care emitea sunetele „Pa" și „Ma" prin simpla presiune pe aripioara dorsală — înlocuiră ursuleții. În vara următoare, o altă versiune, din cauciuc care se putea umfla, în mărime naturală, etanș și nescufundabil, înlocui pe plajă saltelele pneumatice. Lansată de o firmă mare, cu mijloace puternice, făcu obiectul unor iscusite afișe publicitare puse pe șosele : pe afișe se putea vedea un adolescent călărind vesel pe un delfin printre valurile dezlănțuite și avînd dedesubt legenda : *You should not go to seawithout a purpoise* *.

O mare casă de mode din New York lansă *New-Look* delfin și-și puse manechinele să defileze la Astoria. Erau îmbrăcate într-un fel de sac făcut dintr-o țesătură lisă și strălucitoare. Talia nu era marcată, iar rochia, după ce se îngusta la nivelul coapselor, se termina la genunchi printr-o evazare subită, fără îndoială pentru a figura aripioara caudală. Prezentatorul recomanda eventualelor cumpărătoare să adopte un mers ondulator, pentru a crea iluzia înaintării suple a cetaceului în apă.

Presa zilnică, hebdomadarele, publicațiile lunare, revistele de popularizare științifică și cele, deosebit de numeroase în S.U.A., care au ca temă natura și animalele, fură invadate de delfin. Majoritatea articolelor, a căror primă șarjă, inspirată de specialiști, făcuse obiectul unei atenții deosebite în ceea ce privește forma, erau scrise pe tonul obiectiv și cu laconismul faptic (în fiecare frază un singur fapt) al presei de dincolo de

* „N-ar trebui să intrați în mare fără un delfin" (sau „fără intenție"). Joc de cuvinte bazat pe *purpoise* (delfin) și *purpose* (intenție), luat din *Alice în Țara minunilor* (N. A.).

Atlantic, fără a exclude, totuşi, ici şi colo, mica doză de umor şi nota sentimentală, care luau concizici lor orice caracter sec.

Rîsul, bineînţeles, îşi rezerva partea leului în publicaţiile mai uşoare. În primul său număr de după 20 februarie *Playboy* publică pe copertă un fotomontaj cu Anita Ekberg în costum de baie, strîngîndu-l în braţe pe Fa, cu legenda : *Fa zice că Anita are un trup făcut pentru a înota repede.*

The cartoonists * exploatară tema în mod furibund. S-ar fi putut face nu unul, ci multe albume enorme, adunînd la un loc desenele cu care inundară ei presa. Una dintre aceste *cartoons* înfăţişa un delfin învăţător (cu ochelari), citind unei clase de delfinaşi cufundaţi în apă, o carte susţinută la suprafaţa apei de un pupitru înzestrat cu plutitoare. În primul plan, însă, un tînăr cetaceu, cu mutra recalcitrantă şi dezgustată, pare că se dezinteresează de lecţie, în timp ce doi dintre vecinii săi schimbă următoarele comentarii :

— *What's wrong with him ?*

— *He says he wants to learn Russian.* **

Un alt *cartoon* situează acţiunea într-un oceanarium din Florida, cu puţin înainte de spectacol (publicul începuse să se înghesuie la intrare) ; nişte delfini defilează în faţa paznicilor lor neliniştiţi, agitînd pancarte pe care se poate citi :

MORE FISH !
MORE WATER !
AND LESS WORK *** !

Chiar înainte ca Fa să se fi ridicat pînă pe piscurile popularităţii delfinul îşi făcu apariţia în *comics* ****-uri cu faimosul Lil Abner de la *New York Herald Tribune*. După 20 februarie, se înţelege de la sine că a inspirat un număr din ce în ce mai mare de benzi desenate. Una dintre ele, poate cea mai caracteristică, era intitulată *Bill and Lizzie* şi povestea aventurile unei perechi. Bill apărea ca un fel de super-delfin, înzes-

* Caricaturiştii (engl.).

** Ce-i cu el ? — Zice că vrea să înveţe ruseşte (engl.).

*** Mai mult peşte ! Mai multă apă ! Şi mai puţină muncă !

**** Benzi desenate.

trat cu un piept enorm şi cu o viteză de înot de necrezut, în timp ce Lizzie, mult mai mică şi cu forme mai curbe, clipea cochet din ochi. Povestea conţinea peripeţii palpitante, mai ales răpirea lui Lizzie de către un oarecare Karsky. (Avea nume slav, dar trăsături asiatice, aşa încît desenatorul lăsa cititorului o anumită latitudine de interpretare.) Karsky, capturînd-o pe Lizzie şi fugind cu ea într-o barcă cu motor puternică, vroia să-l determine pe Bill să intre în serviciul unei puteri străine (şi ea, tot neprecizată), dar Bill rămînea credincios Statelor Unite. În fruntea unui comando de delfini atletici, el îl ajungea din urmă pe Karsky după o cursă nebună în plin ocean, scăpa de împuşcături plonjînd, răsturna barca, în care se aflau oamenii acestuia, îl dobora pe Karsky cu lovituri de coadă (fără să-l ucidă) şi aducîndu-l inert în spinare, îl preda justiţiei seculare. *

*

Adevărul ne obligă să spunem că tot concertul de laude şi declaraţii de dragoste care s-a îndreptat spre delfini după 20 februarie n-a fost unanim. Cîteva voci discordante s-au putut auzi ici şi colo, iar presa a făcut numaidecît mare caz de ele, satisfăcînd astfel acea nevoie de contradicţie care dormitează în fundul sufletului omenesc. Unu anume T. V. Mason, angrosist de fierărie, fost candidat la un scaun de senator într-un stat din sud, puse, într-un discurs răsunător, cîteva întrebări pe un ton iritat ** : „De ce — a întrebat el — delfinul nostru se numeşte Ivan ? Profesorul Sevilla este comunist ? Şi dacă da, cum se poate explica faptul că o agenţie de stat a încredinţat unui comunist grija de a-i învăţa pe delfinii noştri să citească ? Eu am doi copii, încă mici — continuă Mason cu emoţie — un băiat şi o fată, şi sper că vor deveni într-o zi, ca şi tatăl lor, buni americani, dar pentru nimic în lume, nici

* Marco Llepovič a decupat şi i-a expediat prietenului său din Sarajevo acest episod din *Bill and Lizzie*, pe care-l considera ca un simptom al febrei obsidionale de care suferea poporul american. (N.A.).

** Începînd de aici cititorul va avea ocazia să întîlnească numeroase şi variate mostre ale isteriei războinice şi ale furibundei propagande anticomuniste pe care o cultivă negustorii „angrosişti de fierărie" de felul celui citat (N.A.).

chiar pentru un milion de dolari, n-aş accepta ca un comunist să-i înveţe abecedarul".

La cererea lui Adams, care nu lua acest atac în glumă, Sevilla explică într-un comunicat că în ajunul naşterii lui Fa văzuse la un cineclub un film intitulat *Ivan cel Groaznic*. A doua zi, cînd delfinaşul se născu, unul dintre asistenţii săi observase că noul născut manifesta o teribilă vitalitate ; „bine, în acest caz — spusese Sevilla — să-l numim Ivan". Această glumă nu este, poate, de prima calitate, dar în orice caz, chestiunea nu are nici o importanţă. Pînă una-alta, spunea în concluzie comunicatul, incriminările lui T. V. Mason sînt fără obiect, deoarece Ivan nu este cunoscut de public sub numele de Ivan, ci sub numele de Fa, pe care şi l-a dat singur.

În sînul Congresului, un schimb de cuvinte destul de viu îl opuse pe senatorul Salisbury senatorului Spark, poreclit „senatorul roman", din pricina înclinării sale pentru citatele latineşti. Senatorul Salisbury propusese Congresului înfiinţarea unor burse care să le permită delfinilor sovietici să viziteze *oceanariile* S.U.A., „pentru ca savanţii noştri să-i poată compara cu fraţii lor americani". Spark combătu această propunere în termeni elocvenţi. Spuse că, chiar dacă ruşii le-ar dărui Statelor Unite toţi delfinii lor, n-ar sfătui Congresul să accepte acel dar ; *timeo Danaos,* declarase el, *et dona ferentes.* * Respinse *a fortiori,* cu cea mai mare energie, ideea de a invita în S.U.A., pe cheltuiala contribuabilului american nişte delfini subversivi. În concluzie, calificase propunerea senatorului Salisbury drept *indecentă şi lipsită de răspundere.*

Paul Omar Parson (poreclit P.O.P. sau, mai familiar, Pop, de către prieteni), merse mult mai departe decît T. V. Mason şi chiar decît senatorul Spark, ridicîndu-se împotriva principiului însuşi al educării delfinilor. Pop era cunoscut de marele public de cînd cu incidentele regretabile care îi marcaseră candidatura la postul de guvernator al unui stat din sud. Era un personaj din topor şi atletic, căruia îi plăcea să-şi scoată haina cînd îşi rostea discursurile şi de al cărui limbaj violent şi colorat făceau mare haz ziariştii. „Creierul meu — exclamă el într-un discurs pe care îl rosti la Atalanta în faţa prietenilor săi politici — nu e în stare să înţeleagă de ce cheltuieşte con-

* Mă tem de greci, chiar cînd fac daruri (lat.).

gresul banii noştri pentru educarea delfinilor. Am săvîrşit nebunia de a-i învăţa pe negrii noştri să citească şi avem destule belele cu ei, fără să ne mai ridicăm şi delfinii în cap. Aşadar delfinii să rămînă la locul lor, în mare şi noi la al nostru şi are să fie mai bine pentru toată lumea". „Trăim într-o lume de nebuni, de laşi şi de trădători" — continuă Pop cu vigoare — „Dar atîta timp cît mai am o picătură de sînge în vine, am să mă ridic împotriva nebuniei, laşităţii şi subversiunii". (Aplauze.) „În ceea ce mă priveşte, ca orice american vrednic de acest nume, iubesc mult animalele, şi mai cu seamă pe căţelul meu Rookie, dar socot că rolul căţelului meu Rookie este să se ţină după mine pas cu pas, iar cînd mă aşez pe scaun, să se culce la picioarele mele şi să nu discute cu mine despre aşa-zisele avantaje ale integrării". (Rîsete.) „În ceea ce-i priveşte pe delfini, ţin să-mi arăt aici, o dată pentru totdeauna, părerea" — continuă el, bătînd cu enormul său pumn în pupitrul aflat în faţa sa. Făcu o pauză dramatică şi reluă, umflîndu-şi vocea : „socot că locul unui peşte e în farfuria mea, şi nu aşezat la masa mea, ca să-mi facă observaţii deplasate!" (Rîsete şi aplauze.) „Veţi vedea" — exclamă el în concluzie — „că delfinii ne vor cere în curînd drepturi cetăţeneşti!" *(Aplauze prelungite, urmate de strigăte de batjocură şi de ostilitate la adresa delfinilor.)*

Temerile exprimate de Pop îşi găsiră o expresie deosebit de tragică în apropiere de locul cel mai renumit din Statele Unite. La 22 februarie, Mr. şi Mrs. Fuller, învăţători de vîrstă mijlocie, în călătorie de nuntă la Niagara Falls, îşi curmară viaţa cu somnifere în camera lor de hotel. Îşi explicau gestul într-o notă prinsă de pernă cu un ac. Vestea, spuneau ei, că delfinii vorbesc, îi împinsese la deznădejde, pentru că această noutate cînta prohodul supremaţiei speciei umane. Juriul dădu un verdict de *nebunie temporară,* datorită oboselii călătoriei şi tensiunii nervoase a lunii de miere la nişte persoane cam vîrstnice.

*

Spre cinstea poporului american, chiar la ora la care aceste manifestări negative îşi croiau drum, bărbaţi şi femei, vo-

luntari, începuseră să se ocupe de apărarea drepturilor delfinilor şi de îmbunătăţirea condiţiilor lor de existenţă.

Un grup de psihologi, care obţinuse de la agenţia de stat permisiunea de a sta de vorbă cîteva ore cu Fa şi Bi, în *oceanariul* din Florida unde fuseseră transportaţi, şi care îi urmăriseră ulterior, în diferite oceanarii, pe fraţii lor muţi *(their inarticulate brothers)*, publicară un raport, al cărui rezumat, adus la cunoştinţa publicului, prin presă, făcu o impresie adîncă.

„Din convorbirile noastre cu Fa şi Bi — spuseră psihologii — tragem concluzia că aceşti doi delfini dispun de vocabularul, de cunoştinţele şi de inteligenţa teenager-ului * american mijlociu, cu singura deosebire că nu cunosc argoul şi se exprimă într-o engleză corectă. Inteligenţa naturală a delfinilor muţi, dacă o judecăm după comportarea lor, nu este mai puţin vie, chiar dacă ei nu dispun, evident, de tot atîtea mijloace pentru a o exprima. Am ajuns la părerea că relaţiile om-delfin, oricît de bune ar fi în aparenţă în oceanarii, ar trebui să evolueze în sensul unei mai mari egalităţi. Afecţiunea pe care dresorii şi îngrijitorii o simt pentru delfini este reală şi adeseori mişcătoare, dar comportă o nuanţă de condescendenţă care dovedeşte că, totuşi, complexul om-animal şi prejudecăţile legate de el nu a fost depăşit. Relaţiile om-delfin, în schimb, sînt excelente la profesorul Sevilla. Este probabil, de altfel, că numai datorită profundei sale omenii şi completei sale lipse de prejudecăţi *(his complete freedom from prejudices)*, a ajuns profesorul Sevilla, cu Fa şi Bi, la remarcabilele sale rezultate."

„În toate bazinele pe care le-am vizitat — continua acest raport — delfinii sînt foarte bine hrăniţi. Ei primesc îngrijiri medicale adecvate. Totuşi, condiţiile lor de viaţă trebuie să fie îmbunătăţite, deoarece cazarea lor într-un spaţiu limitat nu se poate să nu aibă cu timpul repercusiuni asupra echilibrului lor mental. În această privinţă, am dori să subliniem că în nici un caz bazinele nu ar trebui să fie circulare, pentru că delfinii contractează acolo obiceiul abrutizant de a merge roată, analog cu acel du-te-vino necontenit al fiarelor în cuştile lor. Ar fi de preferat să li se pună la dispoziţie bazine dreptunghiulare, avînd latura mare de o sută de metri, lungime minimă care să le permită cît de cît un înot rapid şi care le-ar da cel puţin

* Adolescent în vîrstă de 18-20 ani (engl.).

iluzia libertății. Totuși, remediul cel mai bun pentru complexul lor de claustrare, ținînd seama și de loialitatea legendară a delfinilor față de prietenii lor umani, ar fi să li se dea voie să petreacă, din timp în timp, vacanțe în marea liberă, comparabile cu permisiile de destindere ale ostașilor."

Asociația Mamelor Americane dădu publicității, aproape numaidecît după aceea, o serie de păreri, care sunau cam la fel. „De vreme ce delfinii vorbesc — declarară Mamele — nimeni nu-i mai poate considera animale. Așa fiind, ce drept are dr. Lilly sau orice alt savant să înfigă electrozi în craniul acestor ființe ? Ce drept au directorii *oceanariilor* să-i pună să muncească fără salariu și fără limită de timp, ca pe niște animale de circ ? Și pentru ce delfinele sînt nevoite să accepte partenerii impuși de către directorii de bazin, în loc să și-i aleagă libere, așa cum este, cu siguranță, cazul în mediul lor natural ?"

*

Cît despre reacțiile bisericilor, acestea se numărară printre cele mai generoase prin spirit și printre cele mai profunde prin implicațiile lor, pentru că de fapt se refereau la statutul viitor al delfinilor în societatea oamenilor. Cel dintîi care puse problema fu un pastor evanghelist, pe nume Leed, într-un articol răsunător intitulat : *Datoria lui Iona*. Leed atrăgea atenția că delfinul este un cetaceu, ca și balena (sau, mai degrabă, ca și cașalotul) care îl înghițise pe Iona. Dar faptul vrednic de a fi amintit este că balena — ca să folosim limbajul tradițional — nu-l sfîrtecase pe Iona între formidabilele sale fălci. Nici nu făcuse din el o pastă, grație mușchilor și sucurilor din stomacul ei. Înghițindu-l, îi oferise un adăpost, nu un mormînt. Iar după cîteva zile îl restituise așa cum fusese, intact, viu, păstrat pentru sarcinile care îl așteptau. Tainică și providențială conivență între cetaceu și om !

Leed spunea că făcuse aceste reflecții citind darea de seamă a conferinței de la 20 februarie. Înțelesese atunci că omul are o datorie de recunoștință de plătit cetaceului, deoarece acesta fusese marcat, față de om, încă din timpurile cele mai vechi, cu o pecete predestinată. Leed continua spunînd că simțise un șoc atunci cînd, dînd replica unui ziarist bine intenționat, Fa întrebase, în maniera lui sinceră și spontană : *Cine este Dumne-*

zeu? Care creştin — întreba Leed — nu e cuprins de *simţăminte dureroase* în faţa unei asemenea ignoranţe? Desigur, ziaristul răspunsese cît putuse de bine, dar singurul răspuns — Leed nu se temea să spună lucrurilor pe nume — ar fi evanghelizarea. Căci întrebarea aceasta *Cine este Dumnezeu?* nu este o interogare banală, susceptibilă de a primi un răspuns omenesc, adevărat sau fals, după caz. Întrebarea aceasta *Cine este Dumnezeu?* este prin ea însăşi o năzuinţă. Dacă Fa, aşa cum reiese din toate indiciile, este o făptură înzestrată cu raţiune, este în stare să se deschidă şi misterelor credinţei.

În rîndul pastorilor evanghelişti, la fel ca şi în cel al pastorilor celorlalte secte, teza îndrăzneaţă a lui Leed n-a fost acceptată, totuşi, fără să întîmpine obiecţii şi rezistenţe. „Desigur — scrise în legătură cu aceasta pastorul baptist D. M. Hawthorne — animalele îşi au locul lor în creaţie. Ca şi omul, sînt şi ele făpturile lui Dumnezeu, pentru că de la cel mai mare pînă la cel mai infim, de la cel mai folositor pînă la cel mai veninos, pe toate le-a scos el din Neant. Dar Dumnezeu le-a aşezat pe o treaptă inferioară pe scara fiinţelor, subordonîndu-le omului. Dumnezeu n-a admis ca ele să-L iubească, să-I adore tainele, să-şi găsească răsplata în raiul Lui". „Admit spusele lui Leed" — continua Hawthorne — că delfinul Fa apare ca o făptură cu raţiune. Din nefericire, sufletul şi raţiunea nu sînt sinonime. Delfinii au oare un suflet? Acesta-i miezul problemei. Ca să fim siguri dacă au sau nu, ar trebui nici mai mult, nici mai puţin decît o a doua revelaţie, sau cel puţin un semn sigur şi neîndoios. Evanghelizarea delfinilor este o lucrare generoasă, dar care deschide poate drumul către unele licenţe regretabile, pentru că ne cheamă să depăşim textele pe care ni le-a dat Dumnezeu ca să ne călăuzească". „Avem oare dreptul — întreba Hawthorne în concluzie — să modificăm în acelaşi timp şi litera şi spiritul Cărţilor sfinte şi să spunem unui delfin, pentru a-l catehiza, că Mesia a murit pe cruce ca să-l mîntuiască?"

În clipa aceea intră în joc reverendul P. Schmidt. Născut în Franţa, probabil evreu de origină, crescut în Canada şi în Statele Unite, Schmidt era un iezuit cu mintea deschisă şi un erudit. Doctor în teologie, doctor în ştiinţe, etnolog, sociolog, numismat, arheolog, în afară de cele două limbi materne ale sale (engleza şi franceza), cunoştea şi italiana, spaniola, germana, româna şi celta (pe aceasta din urmă o vorbea, după spu-

sele cehilor, fără accent, lucru foarte rar la un străin). Corespondase cu Teilhard de Chardin, cu lordul Bertrand Russel, cu Günther Anders și cu filozoful Garaudy. La șaizeci de ani trecuți, învăța rușește, „pentru ca să-l citească — zicea el — pe Tolstoi în original".

Schmidt porni să atace, cu vigoare și talent, teza lui Hawthorne. „Prima lui greșeală — spunea el — este că aduce girul religiei discursului odios și ridicol rostit de P.O.P. la Atalanta. Acesta este un pericol pe care Hawthorne însuși l-ar fi deplîns cel dintîi dacă l-ar fi observat. Cu riscul de a se discredita, creștinismul nu poate să pară că se detașează de doctrine politice retrograde. El trebuie, dimpotrivă, să-și dea osteneala să păstreze contactul cu evoluția lumii, să asimileze progresele gîndirii și să lucreze în vederea includerii, într-un fel sau altul, a celor mai importante descoperiri ale științei. Hawthorne are dreptate, desigur, cînd face deosebirea dintre suflet și rațiune. Dar în cazul de față pe ce se întemeia el pentru a afirma, cel puțin prin implicație, că delfinii nu au suflet ? Într-adevăr, ce este sufletul, dacă nu, pentru ființă, facultatea de a resimți angoasa metafizică a condiției sale și de a se desprinde de ea prin avîntul credinței ? Credințele religioase ale delfinilor, continua Schmidt, așa cum apar ele în declarațiile lui Bi (conferința de presă de la 20 februarie), sînt primitive și rudimentare ; ele nu conțin însă în mai mică măsură esențialul sentimentului religios : 1. *Noțiunea de paradis pierdut :* delfinii au fost izgoniți de pe pămînt într-o epocă depărtată ; 2. *Noțiunea lumii de apoi :* pămîntul este un paradis la care au acces după moarte ; 3. *Noțiunea jertfei de sine :* sînt gata să-și piardă viața pentru a ajunge mai repede și mai sigur la mîntuire ; 4. *Noțiunea de perfecțiune, vrednică de adorat :* ei resimt vii sentimentele de dragoste pentru om, descris (inexact) ca nesfîrșit de bun și atotputernic. Scriitorul francez Vercors are dreptate", continua Schmidt, cînd pretinde că singurul test serios cu privire la calitatea de om nu este nici aparența fizică, nici graiul, nici măcar inteligența, ci sentimentul religios.

„Contrar celor ce gîndește Hawthorne, nu este nevoie să aștepți o a doua revelație, pentru că revelația, tocmai, este că putem admite astăzi evanghelizarea delfinilor, *avînd mijlocul s-o facem. Semnul sigur și neîndoios* pe care îl pretinde Hawthorne, l-am și primit : este apariția miraculoasă a darului vorbirii la delfini."

„Antropocentrismul, continua Schmidt, ca și geocentrismul, și-a trăit traiul. Omul nu mai e singur pe planeta lui. Va trebui de acum înainte să admită ca fiind egale cu el animalele care corespund criteriilor prin care se definește omul. Depășind conservatorismul minților invidioase, vom înțelege că omul și delfinul este una și aceeași ființă, cu nume diferite. Vom putea atunci, fără să fim absurzi, să-i spunem delfinului că Isus Cristos a murit pe cruce pentru a-l mîntui, căci prin *Om* va trebui de acum încolo să înțelegem orice ființă înzestrată cu sentiment religios și care poate fi instruită în adevărata credință prin graiul articulat."

„Încă o dată — încheia Schmidt, revenind cu plăcere la teza sa favorită — descoperim că nu există antinomie adevărată între știință și religie. Dimpotrivă, știința ne duce la o lărgire a noțiunii de om, care deschide în fața noastră perspective amețitoare : grație ei, vom putea acum să facem să pătrundă cuvîntul lui Cristos pînă în adîncurile oceanelor."

În urma acestui articol, mai mulți preoți, aparținînd unor biserici diferite, îi scriseră lui Lorrimer pentru a-l ruga să le înlesnească accesul la Fa și Bi, ca să-i catehizeze. Se izbiră de un refuz, exprimat în termeni politicoși. „Comisia, răspunse Lorrimer, înțelege mobilurile foarte respectabile care dictează aceste cereri, dar nu vede, deocamdată, mijlocul de a le satisface, deoarece locul în care profesorul Sevilla îi instruiește pe Fa și Bi este ținut secret, pentru evidente motive de securitate. * Oficial, cel puțin, evanghelizarea delfinilor nu este coaptă."

O problemă cu totul diferită reținu atenția Casei Albe și păru că-i cere o rezolvare rapidă. Nu este de ajuns să fie instruit un delfin sau doi. Dacă este vorba ca delfinii să devină pentru marina S.U.A. auxiliari prețioși, mai trebuie luate fără întîrziere toate măsurile utile pentru a se asigura recrutarea lor. Pus în stare de alertă de consilierii săi, președintele Statelor

* Aceste „motive evidente" nu erau cele adevărate, cum avea să-i mărturisească Lorrimer mai tîrziu lui Adams într-o convorbire particulară. „Cu psihologii, treacă-meargă. Dar preoții ! Dumneata și eu, David, sîntem creștini, ceea ce nu ne-a împiedicat niciodată să ne facem datoria. Dar Dumnezeu știe cum vor reacționa Fa și Bi dacă le-am vîrî Evanghelia în cap ! Îi vezi pe ei martori ai lui Iehova și contestatori ai conștiinței ?" (N.A.).

Unite nu-şi pierdu vremea : trecu la acţiune. Reamintind hotărîrea istorică de la 25 septembrie 1945 a preşedintelui Truman, de a anexa platforma continentală a Statelor Unite — hotărîre care împinsese frontierele submarine ale ţării cu mult dincolo de apele lor teritoriale — guvernul Statelor Unite aduse la cunoştinţă că îi consideră de acum înainte pe delfini, pe marsuini, pe delfinii arctici, pe caşaloţi şi pe celelalte cetacee, a căror arie de împerechere şi de circulaţie este cuprinsă în limitele platformei lor continentale, ca aparţinînd Statelor Unite. În consecinţă, pescuitul, urmărirea şi capturarea numitelor cetacee sînt interzise oricărui vas, vapor sau dispozitiv, oricărui pescar sau grup de pescari şi oricărei întreprinderi de pescuit, de orice naţionalitate ar fi, problema trecînd în competenţa exclusivă a marinei S.U.A.

Acest text depăşea cu mult consideraţiile practice care îi inspiraseră pe autorii lui. El introducea în evoluţia lumii un fapt cu imense implicaţii : noţiunea de delfin american.

IX

Reacțiile internaționale, după conferința de presă de la 20 februarie, n-au fost neașteptate : politicoase din partea statelor socialiste, admirative în țările prietene, admirative și neliniștite la națiunile Lumii a treia...

...În Anglia, A.C. Crescent, membru al Parlamentului, îl întrebă pe primul ministru în ce condiții Marea Britanie, țară maritimă prin excelență, s-a lăsat devansată în așa hal în cercetările privitoare la delfini. A. C. Crescent era considerat de propriul său partid ca un franctiror excentric și cam țicnit, dar intervențiile sale agresive, excesive, întotdeauna percutante, erau totuși foarte ascultate. Primul ministru răspunse că, desigur, „în această țară" există cetologi excelenți, dar că Marea Britanie nu are posibilitatea de a cheltui sute de milioane de lire sterline numai pe cetologie și că, în plus, nu dispune, pe coastele sale de o mare caldă pentru a crește delfini. A. C. Crescent întrebă dacă primul ministru este în așa măsură neștiutor în problemele mării, încît nu cunoaște că există și delfini de mare rece. Primul ministru răspunse că Fa și Bi sînt niște *Tursiops truncatus* și că *Tursiops truncatus*, după cîte știe el, trăiește în ape calde. A.C. Crescent declară că, după părerea sa, temperatura apei nu are nici o legătură cu problema *(was completely immaterial)*. Judecînd după experiența sa, nu vede de ce apa rece ar fi o piedică în calea alfabetizării. (Rîsete.) Îl întrebă pe primul ministru la ce servesc sumele importante cheltuite în fiecare an de către Royal Navy, de vreme ce un costisitor portavion britanic poate fi scufundat în cîteva mi-

nute de un delfin inamic, pe care nici un sonar nu-l poate detecta. *(Hear ! Hear !)** Primul ministru declară că temerile onorabilului deputat nu sînt întemeiate, dat fiind că, pînă în acea zi, numai delfinii americani sînt operaţionali. Onorabilul deputat vru atunci să ştie dacă primul ministru poate da asigurări că nici China populară, nici U.R.S.S. nu vor dispune niciodată de delfini operaţionali. Primul ministru spuse că nu poate da astfel de asigurări, dar că la caz de nevoie flota Marii Britanii se poate bucura de protecţia delfinilor americani în cadrul N.A.T.O. A.G. Crescent trase adînc aer în piept, iar ochii începură să-i lucească. Îl adusese pe primul ministru unde voise.

„Cu ale cuvinte — declară el — noi cerem Statelor Unite să ne dea voie să supravieţuim iar ele ne dau voie ! Noi le cerem să salveze lira sterlină şi ele o salvează ! Noi n-avem delfini ; ei şi ? ni-i împrumută pe ai lor ! Cum spunea Disraeli despre Irlanda, cu privire la noi : sîntem, faţă de Statele Unite într-o situaţie de „cerşetorie majestuoasă". (Proteste.) „Nu mai avem economie independentă, nu mai avem monedă şi nu mai avem politică externă. (Strigăte de „gaullist ! gaullist !") Dacă înseamnă să fii gaullist cînd iubeşti Marea Britanie, atunci, da, sînt gaullist. *(Rîsete.)* Cum aş putea să ascund acest lucru ? Sînt profund şocat de deteriorarea prestigiului nostru în lume şi de alinierea noastră necondiţionată la Statele Unite. Acestea sînt faptele şi ar fi o ipocrizie să le întoarcem spatele : sîntem pe cale de a deveni o colonie a fostei noastre colonii !" (Strigăte de „Shame ! Shame !" **).

În Franţa, deputatul Marius Sylvain, unul dintre membrii cei mai străluciţi ai opoziţiei, îl interpelă în aceşti termeni pe primul ministru :

„Aţi adus un just omagiu ştiinţei americane, care a înfăptuit un prodigios salt înainte făcîndu-i pe delfini să vorbească. E bine, domnule prim ministru, dar încă nu e destul. Vă invit să mergeţi ceva mai departe cu reflecţiile dumneavoastră. Franţa nu posedă delfini care vorbesc. Statele Unite posedă astfel de delfini. Credeţi că a fost oportună retragerea noastră din

* Bravo ! Bravo ! (engl.)

** Ruşine ! Ruşine ! (engl.)

N.A.T.O. într-un moment al istoriei în care orice flotă de război va avea nevoie, pentru a o apăra, de aceşi indispensabili auxiliari ? (Aplauze pe băncile Federaţiei şi ale Centrului democrat.) Într-un cuvînt, invit guvernul să privească lucrurile în faţă, în loc să se refugieze în visuri de măreţie care se inspiră din naţionalismul cel mai strîmt. (Proteste ale U.N.R.) Deschideţi ochii, domnilor ! Din punct de vedere economic, financiar, militar, Franţa este o ţară mică şi care nu poate *fare da se!* * (Vii proteste ale U.N.R., ale independenţilor şi pe alte cîteva bănci.) Tăgăduiţi ? (Strigăte : „Da ! Da !") Bine, în acest caz spun că Franţa va trebui să aleagă : ori acceptă să reintre în N.A.T.O. (Proteste ale U.N.R. şi ale altora) şi atunci vasele sale vor primi de la Statele Unite acea pavăză de delfini fără de care o flotă de război, la ora actuală, nu mai are altceva de făcut decît să se întoarcă la fier vechi *(proteste)*, sau Franţa îşi educă propriii ei delfini. (Strigăte : „Da ! Da ! De ce nu ?") Spuneţi : „De ce nu ?" Şi eu spun la fel. (Strigăte ironice pe băncile U.N.R. : „Atunci votaţi cu noi !").

„Spun, după dumneavoastră, De ce nu ?, şi totuşi n-am să votez cu dumneavoastră şi am să vă spun şi motivul. Dar mai înainte vă invit să meditaţi la anumite fapte şi la anumite cifre. Statele Unite numără o sută cincizeci de cetologi. Japonia optzeci. Anglia şi Germania federală cîte cincisprezece fiecare. Şi ştiţi, domnilor, cîţi cetologi numără Franţa ? Doi ! (Exclamaţii şi proteste.) Am spus : doi. Domnilor din majoritate, care sînteţi la putere din 1958, ce aţi făcut, de atunci, pentru cetologie ? Am să răspund în locul dumneavoastră : Nimic ! Absolut nimic ! (Aplauze şi proteste.) Aţi organizat cercetări cetologice? Nu. Aţi creat şi aţi subvenţionat laboratoare de cetologie ? Nu. V-aţi preocupat de problema formării de cetologi ? Nu. Aţi capturat delfini în Mediterană ca să fie audiaţi ? Nu. Aţi creat măcar bazine pentru a-i primi, în viitor, pe aceşti delfini ? Nicidecum. Unul dintre cei doi cetologi francezi v-a cerut un colţ de insulă în faţa Marsiliei ca să instaleze acolo delfini. I l-aţi dat ? Nu. Şi ştiţi, domnule ministru, unde s-a dus acest

* Să se descurce singură (ital.).

cetolog ca să-i studieze pe delfini ? Am să vă spun : în Statele Unite !" * (Rîsete, aplauze și proteste.)

În Italia, ca și în celelalte țări din Europa occidentală, reacțiile politice nu au fost fundamental diferite de cele ce se manifestaseră în Marea Britanie și în Franța. Atlanticii și antiatlanticii își extraseră noi argumente pentru tezele respective din noul succes al americanilor.

*

Goldstein, anunțat vineri 6 martie de către Adams, își făcu apariția sîmbătă la bungalow, imediat după-amiază. Era înalt, lat în umeri, cu pieptul mare ; smocuri de păr roșcovan și alb care îi ieșeau de sub gulerul deschis, cu gîtul mușchiulos, cu trăsăturile energice, cu bărbia agresivă, cu o coamă deasă, albă și creață, care îi dădea înfățișarea unui leu bătrîn ; mergea puțin cam pe o margine pe terasa bungalowului ; picioarele-i groase și mușchiuloase păreau că saltă la fiecare pas pe tălpile de crep. Cu capul un pic înclinat înainte, cu umerii greoi și rotunzi, cu ochii albaștri mici, veseli și vicleni, fixați pe Arlette și pe Sevilla, zise : mă numesc Goldstein. Se adresase cu o voce puternică, întinzîndu-i lui Sevilla mîna lată și păroasă ; eu sînt rechinul evreu care, începînd de azi, vă va lua zece la sută din drepturile dumneavoastră de autor. Miss Lafeuille, e un mare privilegiu să vă întîlnesc, sînteți de o frumusețe răpitoare, încă și mai măreață și mai seducătoare decît pe fotografii, semănați ca două picături de apă cu Maria Mancini, știți care, fata pe care o adora Ludovic al XIV-lea. Goldstein, zise Sevilla rîzînd. Este inutil să încerci s-o epatezi pe Arlette cu erudiția dumitale, cei de la *Life* au comparat-o primii cu Maria Mancini și este inutil să-i faci curte, mă însor cu ea peste o săptămînă, ai face mai bine să stai jos și să iei un pahar. Te însori cu ea ? zise Goldstein trîntindu-se într-un fotoliu alb lăcuit care scîrțîi sub greutatea trupului său ; cînd crezi că termini cartea despre Fa și Bi ? În șase luni, cred. Goldstein își înălță capul cu un aer voios și inspirat, părul

* Reproșurile lui Marius Sylvain nu erau, de altfel, decît parțial întemeiate, deoarece primul guvern Pompidou înființase un centru naval de cercetări delfinologice, la Biarritz, în aprilie 1966 (N.A.).

alb îi strălucea ca o aureolă în jurul capului. Ei bine, *Bruder*, zise el bătîndu-l uşurel pe umăr pe Sevilla, trebuie să te însori peste şase luni, în momentul apariţiei cărţii ; văd de pe acum titlurile din ziare !

PA WEDS MA ! *

Sevilla şi Arlette începură să rîdă, iar Goldstein roşi. Ce lansare, lumea are să vă adore, Sevilla eşti atît de celebru, încît se aşteaptă toţi să te însori cu un sac şi vor fi mişcaţi pînă la lacrimi că te însori cu o micuţă dactilografă fără avere. Dar eu nu sînt o micuţă dactilografă ! zise Arlette. Uite ce, zise Sevilla, e plină de diplome, iar tatăl ei e un grangur în asigurări. Ştiu, ştiu, replică Goldstein, îţi închipui că v-am buchisit biografiile înainte de a veni, nu vă spun adevărul aşa cum e, vă spun adevărul aşa cum îl vor spune ziarele, toată America era să înceapă să smiorcăie de duioşie aflînd că Sevilla se căsătoreşte cu secretara lui, în loc să se însoare cu doamna Cutare-Nuştiucum, regina oţelului. Din păcate, zise Sevilla, nu se pune chestiunea să aşteptăm apariţia cărţii, ne căsătorim peste opt zile. Goldstein dădu din umerii săi puternici şi încruntă sprîncenele : ascultă, n-aş vrea să fiu prost crescut. Sevilla ridică mîna. Nu te sili, zise el rîzînd. Bine, încuviinţă Goldstein şi mormăi printre dinţi ceva de neînţeles care semăna cu nişte cuvinte nemţeşti. Sevilla îl privi surprins, iar Goldstein îl măsură la rîndul său o secundă încheiată, cu faţa serioasă şi încordată. Ascultă, Sevilla, ar trebui totuşi să ne lămureşti, eşti evreu sau nu eşti ? Mi-ar face mare cinste să fiu, zise Sevilla, ţinînd capul rezemat de spătarul fotoliului şi privindu-l pe Goldstein cu ochii săi întunecaţi, scînteietori, pe jumătate închişi ; ăsta nu-i un răspuns ; este singurul pe care ţi-l pot da. Ascultă, zise Sevilla, adevărul este că nu ştiu, nici chiar Mr. G nu ştie şi mă întreb ce importanţă are, la urma urmei, dacă sînt evreu sau nu, îmi place să mă gîndesc, zise Goldstein timbrîndu-şi vocea în notele de jos cu o emoţie pe jumătate reală, pe jumătate prefăcută, de care păru că se amuză el însuşi după aceea, îmi place să mă gîndesc că majoritatea oamenilor superiori ai vremii noastre sînt evrei : Einstein, Freud, Marx. Ce rasism, zise Sevilla, am să-ţi sugerez alte nume, mai penibile,

* Pa se însoară cu Ma (engl.).

Oppenheimer, Teller ? Goldstein roşi. Să nu facem confuzie, Sevilla ! Îl condamn pe Teller, a pus la punct bomba H în plină pace, dar Oppie, ah, îl apăr pe Oppie, s-a apucat să construiască bomba A în timpul războiului, cînd ne temeam ca Hitler să nu ajungă s-o facă înaintea noastră ; ştiu, zise Sevilla cu amărăciune, a făcut bomba A pentru a-i învinge pe naziştii şi Truman a folosit-o împotriva japonezilor, asta e ironia cercetării ştiinţifice. Goldstein îşi duse whisky-ul la buze şi începu să bea ; Sevilla îi privi mîna cu invidie, era lată, muşchiuloasă, cu degetul gros foarte lung, nu apuca paharul, ci îl lua, cum s-ar spune, în stăpînire, era mîna unui om care se mişca la largul lui în lumea lucrurilor. Eu am pierdut această simplicitate, îşi zise Sevilla.

Goldstein îşi puse paharul pe masă ; dragul meu, dacă vrei să-ţi îngrijesc finanţele, trebuie să ai încredere în medic, Adams îmi spune că ţii cincisprezece mii de dolari de doi ani în contul dumitale din bancă şi că nu faci nimic cu ei, e un scandal, cincisprezece mii de dolari plasaţi cu zece la sută, în doi ani, ai fi cîştigat trei mii de dolari, adică o sumă suficientă pentru a-ţi schimba *Buickul* vechi fără să te atingi de capital, şi de ce mi-aş schimba *Buickul* ? Poftim, zise Goldstein depărtîndu-şi mîinile late şi privind-o pe Arlette ca s-o ia martoră, eram sigur, e un profet, noi, evreii, n-avem niciodată o atitudine mic-burgheză faţă de bani, la noi nu există cale de mijloc, oameni ai banului sau profeţi, îţi aduci aminte de personajul acela al lui Dos Passos, ajunge milionar, încasează de la bancă bancnote noi-nouţe, foşnesc, miros bine, sînt atît de frumoase încît le duce la buze şi le sărută ca un om cucernic, ei, uite, eu am făcut ceva în felul ăsta cu primii mei bani. Cînd eram tînăr, am dus o sumă enormă în numerar, la piept, o zi întreagă, cu o exaltare nemaipomenită, aveam impresia că dolarii aceştia îmi încălzesc inima, prin pielea portofelului şi prin cămaşă ; misticii care îşi poartă dumnezeul la piept nu-i pot simţi prezenţa cu atîta bucurie cum am simţit eu în ziua aceea cum dolarii mei făceau din mine un om nou, puterea mea era înmulţită cu o mie, trăiam, n-aveam chef să cumpăr nimic, toate celelalte plăceri îmi păreau palide în comparaţie cu puterea pe care o aveam de a le cumpăra şi într-adevăr n-am stăpînit nimic de atunci, iahturi, automobile, case, cum am stăpînit aceşti primi dolari, era o fericire nebună, sînt, îndrăznesc să spun, un maniac al banului, după cum dumneata,

Sevilla, ești un maniac al dezinteresării, și, ca să fii la fel de pasionat ca mine în celălalt sens, *Bruder,* trebuie să fim de același sînge, tu și eu.

Ești uimitor, zise Sevilla, ești atît de posesiv, încît pînă și originile mele vrei să ți le anexezi, ascultă, să lămurim chestiunea aceasta o dată pentru totdeauna, tata a părăsit-o pe mama cînd aveam opt ani, ca să se ducă să trăiască la Miami cu o cubană, cred, acum, dacă mă gîndesc bine, că era cel mai bun lucru pe care-l avea de făcut, bietul om, țineam mult la el, era atît de vesel și de afectuos, pe cît era mama de crispată ; bun, pleacă, sau, mai precis, fuge, și în fiecare dimineață și în fiecare seară mama mă punea să-i spun Maicii Domnului o rugăciune specială pentru mîntuirea sufletului lui, iar în restul zilei îmi revarsă în urechi ura și disprețul pe care el i le inspiră, era îngrozitor, parcă o văd, slabă, gălbejită, cu părul lins, cu ochii neînduplecați, trăia ca să urască, restul gîndurilor ei era consacrat evlaviei și psihiatriei, ciudată femeie, în afară de ură, toate simțămintele ei erau lipsite de autenticitate, chiar și rîsul ei era silit, rîdea așa, ha, ha, din fundul gîtlejului, cu un aer de superioritate disprețuitoare ; bun, am doisprezece ani, tata moare și, începînd din ziua aceea, la toate întrebările mele despre el, un zid, nici un răspuns, niciodată, un subiect tabu, ca și cum mama l-ar fi făcut să moară a doua oară prin tăcerea ei, și atunci Goldstein, de unde vrei să știu dacă tata a fost evreu sau nu, nu știu nimica despre el, nici meseria lui nu i-o știu, tot ce știu e că bunicu-meu era de fel din Galicia, iar tata vorbea chiar el cu un accent, *„un venetic"* zicea mama, *„n-ar fi trebuit să mă mărit niciodată cu un venetic"*, asta e, Goldstein, resemnează-te, sînt unul dintre milioanele de americani fără rădăcini, fără tradiții și chiar fără rasă, ia-mă așa cum sînt și încetează să crezi că sînt un evreu timid care încearcă să se camufleze ; nu m-am gîndit niciodată la asta. zise Goldstein, își goli paharul, îl puse pe masă și rămase o clipă tăcut, cu greoiul său cap leonin rezemat de piept și cu cele două mîini late puse cu palmele întinse pe genunchi, apoi își ridică ambele mîini cu vreo treizeci de centimetri, le ținu nemișcate pe orizontală o secundă sau două și le lăsă să-i cadă înapoi, amîndouă odată pe pulpe.

Bun, unde e contractul pe care ți l-a trimis Brücker ? Uite-l colo, pe masă, lîngă paharul dumitale, l-am scos cînd am aflat că vii. Ia să-l văd, zise Goldstein ; întinse mîna, dar în loc să

apuce hîrtia, îl privi pe Sevilla înălțîndu-și sprîncenele. M-ai făcu rasist, Sevilla, e o acuzație nedreaptă, sînt un patriot evreu, atîta tot, n-ai să împiedici un englez să fie mîndru că un englez a descoperit legile gravității, atunci, eu de ce n-aș fi mîndru de Einstein ? Știi ca și mine că un om care își apără țara împotriva cotropitorului are tendința de a deveni șovin, bine, Sevilla, ce altceva e un evreu decît un om a cărui patrie e în permanență amenințată și, în plus, în cazul nostru, mai este și acest element neobișnuit, patria evreilor e pielea lor, ia celelalte popoare, de pildă vietnamezii, ei !, vietnamezul poate la nevoie să trădeze, dacă trece în tabăra cealaltă, își vinde patria, dar își salvează pielea, dar noi, evreii, noi coincidem trup și suflet cu patria evreiască, patria evreiască e nasul meu, gura mea, părul meu creț, ochii mei, patria mea e lipită de mine, așa că, înțelegi, Sevilla, nu mă simt cu adevărat în siguranță sori latenți. Sevilla, nu mă simt în jurul meu decît agresori latenți. Sevilla ridică mîna, dacă termenul rasism te jignește, îl retrag, preferi șovinism, Goldstein ? L-ai folosit chiar dumneata, nu ? E tot prea tare ? Atunci lipsește din limbă un cuvînt care să desemneze manifestările de hiperdefensivitate ; îți bați joc de mine, zise Goldstein, și culmea : cu o ironie specific evreiască, Dumnezeule, zise Sevilla, ironia e ironie, Goldstein îi zîmbi bine dispus și se uită la ceas, păcat că n-avem timp să discutăm, avionul meu pleacă peste o oră, ia să vedem, continuă el apucînd în mînă contractul, să cercetăm acest monument de nedreptate, înainte chiar de a-l citi, te felicit că ai avut fler și nu l-ai iscălit, se adînci în lectură, Dumnezeule, ce excroc, mormăi el după o clipă, excroc ? întrebă Sevilla, Goldstein începu să rîdă : nu, nu chiar așa, nu lua asta *ad litteram,* e excroc cum sînt în general oamenii de afaceri cinstiți, adică are să te fure, dar în limite foarte rezonabile, și în plus e un editor foarte bun, dinamic, îndrăzneț, ești în mîini bune, Sevilla. Miss Lafeuille, pot folosi telefonul dumneavoastră ? Vi-l aduc, zise Arlette, reveni după o secundă, firul alb, lung, șerpuia în spatele ei pe lespezile roșii, Goldstein o învălui cu privirea, ce bucățică nostimă, și sigură, serioasă, are să-l învețe să se poarte, îl chem pe tîlharul acela, zise el clipind din ochi, afundînd receptorul în mîna lui mare, se scurse timp, timp degeaba, zero, o așteptare, o trecere în gol ; Goldstein îl chema pe Brücker și atîta tot, Sevilla o privi pe Arlette și îi zîmbi, ea îi zîmbi la rîndul ei, iar Goldstein îi privi pe amîndoi

cu ochi goi, fără expresie, Sevilla avu senzația că viața, cu fluxul ei abundent, neîntrerupt, de emoții, de idei, de planuri sau de temeri, se oprește pe furiș, pe un moment vid, alb, fără culoare și fără conținut, Brücker ? zise Goldstein cu o voce puternică, și fluxul reluă numaidecît goana, Brücker, aici e Goldstein, îți telefonez în legătură cu Sevilla, da, eu, sînt agentul lui, nu face pe dezolatul, dragă, ah, ah, da' de unde, și eu țin la dumneata, peste șase luni îți predă manuscrisul, cert, chiar el are să-l scrie, e plin de viață și de spirit tipul ăsta, n-avea nici o grijă, dinspre partea asta totul e în regulă, contractul tău nu e în regulă, am să-ți spun, noi ne rezervăm *toate* drepturile de pre și de post-publicare și *toate* drepturile de traducere și de adaptare cinematografică, dumneata ? lasă, nu te plîng, dumneata ai drepturile americane, engleze, canadiene, australiene și pentru toate celelalte țări de limbă engleză, și asta nu e un fleac... al doilea, tantiemele noastre se vor cifra la cincisprezece la sută, nu, domnule, NU, cincisprezece la sută, ăsta e ultimul cuvînt, ultimul, am spus cincisprezece, opt și cu șapte, și bineînțeles un avans ceva mai puțin mizerabil decît acești cincizeci de mii de dolari * pe care îi propui, ce ? ce ? am spus : mizerabil, o sută ? hai, Brücker, să fim serioși, chiar dacă ai să te miri, îți spun că n-am ce face cu suta dumitale de mii de dolari, n-am ce face, îi resping cu piciorul, scuip pe ei, fac ceva... pe ei, dacă vrei să știi, nu, Brücker, n-ai să ai cartea asta nu amărîta ta, cu pîrlita ta, cu nenorocita ta de sută de mii de dolari ! Brücker, fac ceva pe ei, am zis, ce vreau ? în sfîrșit ! Bravo ! dar cum ? vreau două sute, Goldstein depărtă receptorul de ureche, apăsă cu mîna dreaptă pe microfon, îl privi pe Sevilla și zise cu o voce normală, zbiară ca un măgar, dar ceea ce spune nu mai prezintă nici un interes, s-a și hotărît să mi-i dea, continuă să protesteze din pură conștiință profesională. Sevilla își ridică sprîncenele, dar suma nu e enormă ? Glumești, zise Goldstein, numai pentru țările de limbă engleză ai să încasezi peste două milioane de dolari tantieme, iar cît despre Brücker, ce umflă el, nici nu îndrăznesc măcar să-ți spun. Își duse din nou receptorul la ureche, cum ? Nu, nu ne-a întrerupt, ascultă, Brücker, mă faci să-mi pierd timpul,

* Douăzeci și cinci milioane de franci francezi vechi (N.A.).

îl pierzi şi pe al lui Sevilla şi ţi-l pierzi şi dumneata, am spus două sute ! Cum ? Ai acceptat ? Cînd ? Chiar acum ? Perfect ! Trimite-i lui Sevilla un nou contract şi ţi-l restituie el numaidecît, semnat, am spus numaidecît, mă angajez în mod absolut, nu mîine, dar luni, dacă vrei, am să am această plăcere luni. Închise telefonul, îşi puse ambele mîini, cu palmele întinse, pe pulpe, privirea i se plimbă de la Arlette la Sevilla, avea aerul mîndru şi obosit, broboane de sudoare îi străluceau pe frunte, gîfîia un pic, ca şi cum ar fi terminat un exerciţiu de forţă. Toţi banii ăştia, zise Sevilla după o clipă... Goldstein îşi privi ceasul şi se sculă. Sevilla, am să-ţi spun, nu subaprecia sfatul pe care am să ţi-l dau, e serios ; de îndată ce Brücker îţi va vărsa avansul, cumpără-ţi o casă mare cu o grădină mare, iar în grădina aceea mare construieşte-ţi un adăpost antiatomic ; cît despre mine, eu aşa am făcut, am impresia că ne apropiem cu paşi uriaşi de o foarte mare porcărie, la scară mondială.

*

La ora asta, zise Sevilla, Goldstein ia masa în avion, absolut mulţumit de sine. Începu să rîdă. E simpatic, zise Arlette mi-a plăcut mult numărul lui, la telefon, cu Brücker. Pe jumătate culcat în fotoliul-balansoir o privea cum pregăteşte cina, şuncă, salată, avocado, * printr-un ingenios dispozitiv, băncile mai lungi pe ambele laturi făceau corp comun cu masa ; ridicînd-o, ridicai şi băncile, era făcută din scînduri groase de stejar, înnegrite de ploi, crăpate de soare, Sevilla o privi cu plăcere, robustă, rustică, afumată de lunga ei şedere în aer liber pe această terasă, unde zăcea trei sute şaizeci şi cinci de zile pe an şi unde îşi va sfîrşi existenţa fără să se fi urnit niciodată mai mult de cîţiva metri, ca să fie dusă la umbră la prînz şi spre apus seara, este bine cunoscut faptul că stejarul, dacă îmbătrîneşte în bune condiţii, poate să treacă de şase sute de ani ; cîte generaţii, Doamne, în comparaţie, ce scurtă e viaţa unui om, ne trecem ca nişte insecte, ne ducem, venim, muncim, telefonăm, facem dragoste, timpul se scurge, secundă cu secundă, minut cu minut, mă apropii cu o încetineală implacabilă de clipa în care am să fiu în agonie

* Un fruct în formă de pară — poate cîntări pînă la 1 kg.

într-un așternut pătat, simt un fior de panică nebună numai cînd mă gîndesc la asta, e îngrozitor și e de necrezut, și lucrul cel mai de necrezut este că ne prefacem că uităm, trăim ca și cum n-ar fi nimic, în loc să urlăm de frică ; dar nu, stăm aici, foarte cuminți și liniștiți, eficienți, optimiști, facem planuri, viața e a noastră, de altfel e un lucru pe deplin dovedit, întotdeauna mor ceilalți. Se scurse timp, se gîndi cu remușcări — Michael — Michael în celula lui așteptînd să fie judecat, condamnat, așteptînd să i se distrugă viața tînără. Ursule, pari trist. Aș ! zise el zîmbind, mă gîndesc la cartea mea, m-am cam pripit, poate, cînd am spus că o dau gata în șase luni. La masă, la masă ! zise Arlette, urșii, motanii, căței ! Sevilla se sculă și o învălui cu privirea, cu duioșie, cum îi plăcea ei să repete aceleași rituri voioase și liniștitoare, cu o mișcare vie trecu picioarele peste bancă, se așeză și își puse amîndouă mîinile cu palmele pe blatul de stejar înnegrit. Mi-e foame, zise el.

Își tăia salata și șunca în bucățele mici de tot în farfurie. Un milion de dolari, zise el, ce faci cu ei. A, știu, îi plasezi cu zece la sută, Goldstein *dixit*, și-ți aduc un venit de o sută de mii de dolari ; bine, și după aceea, cu cei o sută de mii de dolari ce faci, îi cheltuiești ? O sută de mii de dolari într-un an, nu e cu putință, în orice caz nu cu existența pe care o ducem noi și pe care ne-o cîștigăm și acum destul de bine, îi plasezi, zise Arlette veselă, Sevilla își ridică în sus cuțitul ca pe o baghetă, bravo, e bunul simț în persoană, îi plasez, și în anul următor iar am un venit de o sută de mii de dolari, în ritmul ăsta îmi dublez milionul în cîțiva ani, și după aceea ce facem cu două milioane ? Arlette îl privi rîzînd : continuăm. Bine, zise Sevilla, continuăm, și după cîțiva ani avem trei milioane și după aceea, pentru că trebuie, mor, îi las un milion lui John, un milion lui Alan, un milion ție, și tu, tu ce faci cu milionul tău, micuța mea dragă, bineînțeles, continui, și așa mai departe, acumulînd sume colosale, pe care n-ai să le poți cheltui niciodată, o privi pe Arlette ridicîndu-și sprîncenele, n-aș vrea să crezi că mă plasez deasupra banilor, nu-i adevărat, oamenii sînt întotdeauna puțintel cam ipocriți cînd e vorba de bani, adoptă anumite fraze, poza dezinteresării, sau ca Goldstein, poza avariției, de fapt, știu de la Adams că Goldstein și-a crescut el singur șase frați și surori, tatăl lui a murit fără un ban cînd el avea paisprezece ani, i-a hrănit

pe toți, plus pe maică-sa, pe bunică-sa și pe o mătușă, o ceată întreagă, a plătit învățătura pentru toți frații și surorile lui mai mici, și-a măritat surorile, le-a făcut un rost fraților, se va spune că dărnicia lui se exercită înlăuntrul unui cerc strîmt, dar și așa e ceva rar și minunat că a reușit să ajungă la stadiul de egoism de grup ; cei mai mulți oameni nu-și depășesc niciodată propria persoană, și după toate astea, Goldstein se pretinde avar, și mă crede dezinteresat, pentru că nu mi-am investit cei cincisprezece mii de dolari pe care îi am la bancă, dar adevărul este că-mi era frică să nu-i pierd plasîndu-i, nu sînt dezinteresat, sînt nepriceput ; în realitate, acești cincisprezece mii de dolari, m-am gîndit mereu la ei, îmi dădeau un simțămînt de securitate ; și crezi că mă lasă indiferent, perspectiva asta de a avea un milion de dolari, să nu mințim, într-o societate industrială, banii reprezintă unica libertate, care nu e teoretică, este un simțămînt nemaipomenit să-ți spui că mîine, cu milionul acela de dolari, putem pleca să trăim oriunde în lume, tu și cu mine, făcînd exact ceea ce vrem, înconjurați, ocrotiți de această barieră de aur, da, avem asta, această putere și această libertate, dar în același timp mi-e cam frică de tot acest bănet, n-am încredere în el, n-aș vrea să-mi răpească dorința de a crea, să mă corupă sau să mă moleșească și să încep, în mod perfid, să fac pentru el lucruri pe care nu le-aș aproba întru totul, să mă roadă pe dinăuntru ca o termită.

Întoarse capul înspre larg și trase cu putere aer în piept ; soarele se scufundă în mare de cealaltă parte a falezei, iar marea se acoperi cu reflexe liliachii, gingașe și liniștitoare, uitai de rechini, îți venea să te bălăcești în ea, părea netedă, abia încrețită, de fapt, înălțimea de la care priveau nivela valurile care se rostogoleau fără să se reverse, ca fiorii sub pielea unui cal, numai ultimul se spărgea, ridicînd, aruncînd înapoi și izbind între ele pietricelele, aceleași de zece mii de ani, retrăgîndu-se făcea un zgomot înspăimîntător, ca aspirația lacomă a unui muribund. Arlette strîngea de la masă ; el rămase singur un interval mai lung, cu ziarul în mînă, se plictisea întotdeauna cînd ea nu era lîngă el, de îndată ce ieșea ea dintr-o încăpere, el avea o senzație de frig și de abandon ; în pagina a treia dădu peste un interviu al lui Alan și al lui John, pe care reporterul reușise să-i găsească în orășelul

lor din Noua Anglie. Ziaristul le punea în gură, cu litere de-o şchioapă, nişte declaraţii tîmpite

NU SÎNTEM GELOŞI PE FA.
ÎL CONSIDERĂM
FRATELE NOSTRU VITREG

bieţii băieţi, nici măcar nu-l văzuseră vreodată pe Fa, o să trebuiască s-o decid pe Mariana să-i ducă în Europa, nu mai sînt în siguranţă aici, într-o bună zi mi-i kidnappează ca să-mi ceară o sumă de răscumpărare, dar poftim de-o convinge pe Mariana, va fi de ajuns să-i facă propunerea asta ca s-o respingă ; patima de a mă combate are întotdeauna prioritate faţă de interesele copiilor, auzi paşii Arlettei pe terasă, urmă o tăcere bizară, el ridică privirea, ea era în faţa lui, respira repede şi adînc, o cută mică, de mînie, i se adîncise între sprîncene, ochii negri îi străluceau ca două boabe de cafea, nu ştiu, zise ea, dacă sînt de vină celebritatea şi banii, dar găsesc că eşti încă de pe acum destul de stricat, să primeşti, de la 20 februarie încoace, zece scrisori de dragoste pe zi, cu fotografii, presupun că e din nenorocire normal, dar s-o pui pe Maggie să-ţi constituie un dosar special ca să le clasezi, cu fotografiile alături pe fiecare scrisoare, şi să iei cu tine dosarul în week-end la bungalow, ca să-l deguşti în tovărăşia mea, găsesc că e odios, odios, odios, Sevilla ridică sprîncenele : stai să vezi, nu eu am avut ideea cu dosarul, ci Maggie, şi l-am adus încoace pentru că n-am avut încă timp să citesc nici una din acele scrisori. Tăcu, ochii Arlettei luceau de mînie, cînd se zburlea, pînă şi vocea i se schimba, devenea mai gravă şi mai puternică, trupul ei părea mai compact, se strîngea în ea însăşi ca o fortăreaţă, îi trebuia un timp de două ori mai lung unui argument rezonabil ca să-i străpungă zidurile de apărare. Bine, dacă Maggie a avut ideea, zise ea, defel calmată, a acţionat cu o rară perfidie, iar tu, tu nu trebuia s-o încurajezi aducînd acest dosar în week-end cu mine, e odios şi în plus de cel mai prost gust; el se sculă, hai, nu pune asta atîta la inimă, credeam că ar fi amuzant să citim scrisorile. Amuzant ? Caraghioslîcul ăsta zise ea zguduită de furie, scrisorile acestor nebune care nu te-au văzut niciodată şi care îţi propun căsătoria în termeni mai mult sau mai puţin voalaţi, şi unele chiar o legătură nelegitimă, citez, *fără angajamente din partea*

ta. Sevilla se îndreptă de spate : deci le-ai citit. Da, zise ea cu o voce puternică şi în acelaşi timp o podideau lacrimile, care îi curgeau pe obraji, mi-am permis să parcurg acest... harem, acest tîrg de sclave şi chiar să admir fotografiile, ce rochii ! despicate, sugestive, colante — atît de colante că te întrebi dacă nu s-au cusut şi ele înăuntru, şi festivalul acesta de *deshabillé*-uri înnebunitoare, formele, mulate sau ghicite prin transparenţă, *bikini*-uri ! şi două sau trei chiar fără bikini de loc, în atitudini artistice, o, nu rîde, nu rîde, n-am văzut în viaţa mea ceva mai îngrozitor decît această etalare de femei care se oferă, ce idee lamentabilă ne dă asta despre sexul nostru, zău, m-am simţit umilită pentru ele. Stop, zise Sevilla cu o voce puternică, sculîndu-se şi întinzînd braţul cu un aer pe jumătate glumeţ, pe jumătate poruncitor, se duse în hol, se îndreptă cu paşi repezi spre măsuţa pe care la prînz, cînd venise, aruncase dosarul, îl luă şi reveni pe terasă, ăsta e ? zise el arătîndu-l Arlettei fără să-l deschidă, da, zise ea, ăsta e, înaintă pînă la parapet, îşi duse braţul înapoi şi, cu toată puterea, azvîrli dosarul în mare. Urmă o bruscă tăcere, în timp ce dosarul se deschidea în aer împrăştiind fotografiile şi cădea interminabil înainte de a izbi apa cu un *ploc* abia perceptibil, acoperit şi rostogolit de spuma verde a valurilor sparte. Discuţia e închisă, zise Sevilla ; îşi puse mîna dreaptă pe umărul Arlettei, ea se lăsă spre el, fără să spună nimic. Ciudat, zise el după o clipă, că succesul se traduce numaidecît în termeni de bani şi de sex, adică, în fond, în termeni de forţă, nici n-am ieşit măcar din feudalism, palatul şi haremul, castelul şi dreptul seniorului, ne aflăm încă în plină civilizaţie a violenţei.

Goldstein, zise Arlette după o clipă, cu o voce slabă, a spus ceva care m-a frapat puternic : a pretins că ne apropiem cu paşi uriaşi de al treilea război mondial. O, nu ştiu, zise Sevilla scurt, nu ştiu, îţi propun un tur pe plajă cît mai e un pic de lumină ; tăcu în timp ce cobora în faţa ei treptele cioplite în stîncă şi care duceau la micul golf, unele erau atît de înguste încît trebuia să pui piciorul paralel cu contratreapta şi să înaintezi lateral, ca un crab, mai erau şi belciuge în peretele stîncos, la stînga lui, la înălţimea şoldului, dar şnurul care servea de balustradă dispăruse. Sevilla îşi zise pentru a douăzecea oară, fără nici o convingere, că ar merita osteneala să pună altul, ar fi de ajuns să cumpere lungimea

de frînghie dorită să-i facă un nod jos şi un nod sus, pentru a o opri la cele două capete, nu era într-adevăr de făcut decît un fleac şi ştia totuşi că nu-l va face niciodată ; în micul golf era un colţ unde, ca să se ferească de vîntul de nord, cineva. poate copiii locatarilor dinainte, ridicase un zid grosolan, din pietre, fără mortar, era făcut ca dracul, şi o parte a lui se prăbuşise, dar restul mai ţinea. Sevilla întinse Arlettei mîna, în timp ce ea sărea parapetul, stăteau aşezaţi umăr la umăr, cu spatele rezemat de peretele cald, încă, al falezei. În seara în care Michael mi-a prezentat demisia lui, zise Sevilla, mi-a vorbit şi el de al treilea război mondial, uite cum vedea el lucrurile : chiar dacă ar arunca în război un milion de oameni, Statele Unite n-ar putea să cîştige războiul din Vietnam cu armele clasice, şi pe măsură ce războiul s-ar prelungi, ulii americani ar cîştiga în prestigiu şi ar reuşi să aducă la preşedinţie un om încă şi mai reacţionar decît Goldwater ; în clipa aceea, generalii, care, ca Eisenhower, cer de mult să se recurgă la arma atomică în Asia, vor avea cîştig de cauză. Arlette îl privi cu ochi speriaţi... Şi tu ? zise ea cu o voce sufocată, crezi că Michael are dreptate ? De unde să ştiu, zise Sevilla depărtîndu-şi de corp cu vioiciune ambele mîini, iritat ; ca să reuşeşti într-o sarcină anevoioasă trebuie să-ţi concentrezi asupra ei gîndul, excluzînd oricare alta. Făcu un mic gest nervos şi iritat cu mîna, cînd rosti cuvintele „excluzînd oricare alta", ca şi cum ar fi măturat fraza ca s-o arunce departe înapoia lui. Totuşi, continuă el cu mai mult calm, trebuie să spun că am fost impresionat de ceea ce mi-a spus Michael. Înghiţi în sec cu un aer nenorocit. Michael era din punct de vedere intelectual atît de cinstit ; vorbise la trecut, ca şi cum ar fi fost mort. Arlette deschise gura ca să vorbească, dar îl privi, şi tăcu, el avea ochii aţintiţi drept înaintea lui, cu sprîncenele încruntate, cu colţurile gurii căzute. Şi se sculă brusc : dacă ne-am întoarce acasă ? zise cu o voce nervoasă. Arlette ridică sprîncenele : de pe acum ? Dar abia am venit. Scuză-mă, zise Sevilla, întorcînd capul spre ea, iar ea gîndi : se uită la mine fără să mă vadă. Putem rămîne dacă vrei, adăugă el cu nerăbdare. Nu, răspunse ea, numai-decît, să ne întoarcem acasă. Se sculă şi îi zîmbi : scuză-mă, repetă el cu un amestec de jenă şi de iritare, afurisitul ăsta de bungalow, nu faci niciodată nimic altceva decît să urci şi să cobori, nu poţi niciodată să-ţi destinzi cu adevărat

picioarele mergînd pe orizontală, dar uite, zise ea, am putea face un tur pe faleză, nu spaţiul ne lipseşte, sînt kilometri de palier. Nu, nu, zise el făcînd un mic gest cu mîna, să ne întoarcem acasă de vreme ce tu ţii să ne întoarcem. Ea începu să rîdă : dar nu eu vroiam să mă întorc acasă ! tu vroiai. El o privi cu un aer în acelaşi timp trist, încurcat şi nerăbdător, dar îi reveni în ochi un pic de blîndeţe, schiţă un zîmbet şi zise, da, da, eu, şi porni pe scara falezei.

Arhitectului bungalowului nu-i plăceau mai mult uşile decît ferestrele, nu era uşă între chicinetă şi mica sufragerie, nici între aceasta şi hol, nici între hol şi dormitor, şi nici între dormitor şi camera de baie. În timp ce se dezbrăca, Sevilla o privea pe Arlette goală, cum se spală pe dinţi ; ca să se vadă mai bine în oglindă, Arlette se apleca deasupra lavoarului, cu picioarele apropiate, curbîndu-şi trupul înainte, cu burta suptă şi cu fesele proeminente ; era o poză graţioasă şi naivă, care evoca ideea unei fetiţe cuminţi. Sevilla zîmbi, aerul îi năvăli cu putere în plămîni, frînă urcarea rapidă, aproape înăbuşitoare a bucuriei, a bucuriei, nu a dorinţei, care îl ridica victorioasă ca o pasăre, dar el ştia că există un punct în conştiinţa că eşti fericit pe care nu trebuie să-l depăşeşti dacă nu vrei să-l nimiceşti, se simţea uşor, înduioşat, fericit, şi în acelaşi timp atent să nu fie prea fericit, ce lumină îl scălda, sărea pe piscurile tinere ale lumii în prima oră a zilei, frumuseţea acestui trup, veselia, speranţa, recunoştinţa ; simţi că i se dilată pieptul pînă la limita suportabilă, fericirea se amplifică deodată, depăşi limitele, fu gata să se răstoarne. Sevilla începu să rîdă, da, desigur, trebuia să rîdă, să fie şiret, să restabilească o semi-fericire în rîs, era întotdeauna, ştii bine, ceva amuzant, o latură absurdă, de pildă, se simţea fericit pentru că ea se spăla pe dinţi, rîse, simţea lipsa de autenticitate a acestui rîs, cu neputinţă să se menţină mai mult de o secundă pe creasta nemaipomenită a vieţii, ne mărginim să trecem dintr-o fază la alta — rîsul, ca să fugi de groază, posesiunea, ca să depăşeşti rîsul, duioşia, ca să te vindeci de posesiune —, secunda de fericire nebună nu se imobiliza niciodată, erai împins de umeri, din spate, hai, înaintează, înaintează. De ce rîzi ? întrebă Arlette aplecată spre oglindă, arăţi ca o fetiţă cuminte ; ea întoarse capul, îi privi ochii, îi prinse privirea, un val cald îi străbătu corpul

de la glezne pînă la mijloc, rîse şi ea, dar sînt cuminte, zise ea cu o voce înăbuşită, cu un mic rîs din fundul gîtlejului.

Capul Arlettei, adăpostit în golul umărului lui, trupul scăldat de sudoare, lungit complet pe spate, urmărind sinuozităţile saltelei prin toţi muşchii ei destinşi ; întinse braţul drept, stinse lumina, urmă o lungă tăcere ; respiraţia lui Sevilla deveni atît de calmă încît Arlette crezu că adormise. Totuşi, cînd vorbi din nou, o făcu pe tonul celei mai obişnuite conversaţii, ca şi cum ar relua un dialog abia întrerupt : e adevărat că n-am făcut încă nimic dacă am învăţat doi delfini să vorbească, ne rămîne să extindem comunicaţia la întreaga specie, sau cel puţin la douăzeci sau treizeci de exemplare, şi să mă ia dracu dacă ştiu cum să procedez ca să pun pe roate acest proces.

* *

CONVORBIREA LUI FA ŞI BI CU PROFESORUL SEVILLA
LUNI 9 MARTIE 1971, ORA 10 DIMINEAŢA

(Nota profesorului Sevilla : Nu-i văzusem pe Fa şi Bi de cînd plecasem de la laborator, vineri 6 martie, şi cînd m-a văzut Fa a sărit din apă, a bătut de cîteva ori cu coada şi a emis o serie întreagă de şuierături voioase. În timpul acesta, Bi se ţinea ceva mai la o parte, mută şi distantă şi abia dacă se uita la mine.)

Fa. — Pa ! Unde ai fost ? Unde ai fost ?

S. — Bună ziua, Fa !

Fa. — Bună ziua, Pa ! Bună ziua, Pa ! Bună ziua, Pa ! Unde ai fost ?

S. — Bună ziua, Bi.

Bi. — Bună ziua, Pa. *(Bi se află în centrul bazinului, înoată roată, lent, în sensul acelor unui ceasornic, şi mă observă cu coada ochiului cînd trece pe lîngă mine, dar nu emite nici un şuierat şi nu pare că vrea să se apropie. Fa e la marginea bazinului, la un metru de mine, exuberant şi afectuos. Cînd m-am apropiat, a făcut şotia lui obişnuită : m-a stropit din cap pînă în picioare.)*

S. — Am fost să mă odihnesc, cu Ma.

Fa. — Să te odihneşti ? Vrei să spui : să dormi ?

S. — Să te odihneşti înseamnă să nu faci nimic.

Fa. — Şi aici nu te odihneşti ?

S. — Nu, nu prea.

Fa. — Şi acolo unde te duci, te odihneşti ?

S. — Da.

Fa. — Unde ?

S. — Pe malul mării.

(Bi încetează de a înota în jurul bazinului, ascultă cu atenţie, dar nu se apropie.)

Fa. — Şi aici e aproape de mare. Uneori aud valurile şi cînd gust apa, are gustul celorlalte animale.

S. — Ţi-am explicat : în timpul fluxului, deschidem vanele şi apa din larg intră în bazin.

Fa. — Da, ştiu. N-am uitat. Eu nu uit nimic, niciodată. Îmi place mult cînd apa are gustul mării şi al animalelor mării.

S. — Bi, vino-ncoace !

(Bi nu ascultă imediat şi, cînd execută ordinul, în loc să se apropie de margine direct, face o serie de mici ocoluri, ca să arate că nu vine de plăcere.)

S. — Bi, ce-i cu tine ? Eşti supărată ?

Bi. — N-ai spus că ne părăseşti.

S. — Dar nu e prima dată. Înainte de conferinţa de presă am mai fost plecat de două ori.

Bi. — Da, dar ai spus că pleci.

S. — Bine, atunci, data viitoare am să-ţi spun.

Bi. — Mulţumesc, Pa. Acolo unde ai fost e drăguţ ?

S. — Foarte drăguţ.

Bi. — Ce faci ca să nu faci nimic ?

(Rîd şi numaidecît Fa mă imită, privind-o pe Bi ironic. Bi clipeşte cu un aer nemulţumit, dar nu spune nimic.)

S. — Mă joc cu Ma, mă culc la soare şi mă scald.

Bi. — Ar trebui să ne iei şi pe noi.

Fa. — Da, Pa ! Ar trebui să ne iei şi pe noi !

S. — Nu pot ; acolo nu e bazin.

Bi. — Tu unde te scalzi ?

S. — În mare.

Bi. — Şi rechinii ?

S. — Acolo unde stau eu nu sînt rechini. Dar voi, aici, în lipsa mea, nu sînteţi de plîns, vă distraţi.

Fa. — Da, mai ales cu Ba *. E foarte drăguț. Și ceilalți sînt drăguți.

Bi. — Eu țin mult la Ba. E cu noi tot timpul. Se scaldă cu noi. Se joacă cu noi. Ne mîngîie. Și vorbește. Vorbește.

Fa. — Ne-a citit niște articole despre noi. Dar n-a vrut să explice. A spus : „Așteptați-l pe Pa".

S. — Eu i-am cerut să facă așa.

Fa. — Pa, m-am necăjit mult. Există oameni care nu ne iubesc.

S. — Există întotdeauna oameni care se tem de lucrurile noi.

Fa. — Se tem de noi ?

S. — Da.

Bi. — Nu înțeleg de ce.

Fa. — Un om a spus : „Locul unui pește e la mine în farfurie".

Bi. — De ce a spus asta ? Noi nu sîntem buni de mîncat.

Fa. — Și nu sîntem pești !

Bi. — O, Fa, nu fi atît de snob !

(Rîd și Fa mă imită.)

S. — Bi, cine te-a învățat cuvîntul „snob" ?

Bi. — Ba. De ce rîzi ? E un cuvînt rău ?

S. — E un cuvînt foarte bun. Mai ales cînd Fa se laudă că e cetaceu.

Fa. — Dar eu sînt mîndru că sînt cetaceu. Delfinul are creierul la fel de greu ca și omul.

S. — Așa e, n-ai uitat.

Fa. — Eu nu uit niciodată nimic.

Bi. — Mai sînt și alte articole despre noi ?

S. — O să vedem mai tîrziu. Deocamdată, am cîte ceva să-ți spun.

Fa. — Și mie ?

S. — Și ție. Îți aduci aminte, Fa ? Tu ai învățat-o pe Bi să vorbească.

Fa. — Da, eu.

S. — Și acum, aș vrea ca voi amîndoi să-i învățați pe alți delfini să vorbească.

Fa. — Pentru ce ?

* Bob (N.A.).

S. — Doi delfini care vorbesc nu e destul.

Fa. — De ce ?

S. — Ar fi prea mult de explicat.

Fa. — Îţi face plăcere să învăţăm alţi delfini să vorbească ?

S. — Da.

Fa. — Atunci, cum facem ?

S. — Vă aduc eu delfini.

Bi. — Aici ? în bazin ?

S. — Da.

Bi. — Delfine sau delfini ?

S. — Pentru început, o delfină.

Bi. — Nu, nu !

S. — Cum nu ?

Bi. — Nu vreau.

S. — Nu vrei ?

Bi. — Am s-o bat ! Am s-o muşc !

S. — Dar, Bi...

Bi. — Am să-i iau porţia de peşte.

S. — Dar, Bi, ar fi o răutate din partea ta.

Bi. — Da !

S. — Vrei să fii rea ?

Bi. — Da ! Am să fiu rea, tot timpul ! Am s-o muşc !

S. — Dar de ce, Bi ?

Bi. — Nu vreau ca Fa să se facă S în faţa ei.

(Fa rîde. Bi se întoarce spre el şi îl loveşte cu coada ; el se fereşte şi nu ripostează.)

S. — Bi, tu ştii foarte bine că aşa se petrec lucrurile în mare.

Bi. —Nu-i totuna.

S. — În mare, un mascul are întotdeauna mai multe femele.

Bi. — Nu-i totuna.

S. — Ce nu-i totuna ?

(Tăcere.)

Bi. — Fa şi cu mine vorbim.

(Rămîn o clipă mut, pînă într-atîta mă uluiesc implicaţiile acestui răspuns.)

Fa. — Nu mai zici nimic, Pa ?

S. — Bi, presupune că cealaltă delfină e mai tare decît tine.

Bi. — Atunci îi cer lui Fa să-mi ajute s-o bat.

S. — Şi tu, Fa, o baţi ?

Fa. — Da.

S. — De ce ?

Fa. — Eu fac întotdeauna ce-mi spune Bi.

S. — De ce ?

Fa. — Aşa îmi place. O iubesc mult pe Bi.

S. — Şi dacă introduc un delfin în bazin ?

Fa. — Am să-l bat. Poate am să-l ucid.

S. — Dacă va fi mai mare şi mai tare ?

Fa. — Are să-mi ajute Bi.

(O privesc pe Bi ; Bi face „da" din cap.)

S. — Bi, în legătură cu delfina aceea : întrucît reprezintă o deosebire faptul că Fa şi tu vorbiţi ? Înainte de a vorbi engleza, vorbeaţi delfineza.

Bi. — Nu-i totuna.

S. — Ce nu-i totuna ?

Bi. — Nu ştiu.

S. — Înainte să vorbeşti englezeşte, ai fi primit o altă delfină în bazin ?

Bi. — Îl iubesc mult pe Fa. Îl iubesc cum o iubeşti tu pe Ma.

S. — Ai băgat de seamă tu că o iubesc pe Ma ?

Bi. — Da.

S. — Şi dacă n-aş iubi-o pe Ma, ai primi altă delfină ?

Bi. — *(Cu emoţie)* N-ai s-o mai iubeşti pe Ma ?

S. — Ba da. Ţi-am spus : „dacă". Ţi-am mai explicat ce e „dacă".

Bi. — Nu-mi place „dacă". Fa înţelege „dacă" ; eu nu. Lucrurile sînt adevărate sau nu sînt adevărate. De ce „dacă" ?

S. — Ascultă-mă, Bi. Ascultă-mă, e important. Pentru că o iubesc eu pe Ma, de aceea nu vrei altă delfină în bazin ?

(Tăcere.)

Bi. — Da, poate.

S. — Vrei să fii cu Fa, cum sînt eu cu Ma ?

Bi. — Da.

S. — Şi dacă n-ai fi vorbit englezeşte, ai fi băgat de seamă că o iubesc pe Ma ?

Bi. — Nu-mi place „dacă". „Dacă" mă încurcă.

S. — Încearcă să-mi răspunzi, Bi, te rog.

Bi. — Nu știu. Sînt obosită.

(Îmi întoarce spatele, înoată spre inelul de cauciuc, îl ia în bot și i-l aruncă lui Fa, care îl prinde din zbor și i-l aruncă înapoi. Fac mai multe încercări ca să reiau dialogul. Ea nu răspunde. E ora zece și douăzeci.)

*

Suzy privi echipa. Era prima reuniune de după 20 februarie. Scaunele erau înșirate în jurul mesei, pe care se afla magnetofonul (ritualul era întotdeauna același, colaboratorii soseau cu cinci minute înainte, Sevilla intra ultimul cu un pas vioi și se așeza ultimul). Îl pusese pe Simon în locul Lisbethei, dar fie din întîmplare, fie într-adins, nu-l înlocuise pe Michael — o înlocuire, o absență — dar în afară de cel al lui Michael, la stînga mea, locurile au rămas exact aceleași. Fără să știe, nevinovatul Simon se așezase, ca și Lisbeth, la dreapta Arlettei ; Peter, bineînțeles, alături de mine, cu brațul întins pe spătarul scaunului meu, nu mă atinge, dar îl simt cum îmi încălzește ceafa ; și Maggie alături de Bob, care îmbrăcat cu distincție, își dă toată osteneala, își ia aerul cel mai distant, îi întoarce pe jumătate spatele, dar fără să reușească, pun rămășag, ca s-o descurajeze să-i vorbească în timpul ședinței ; ea va face același lucru și cu vecinul ei din stînga, Simon, atît de cuminte și atît de timid. El, cum stă cu picioarele sub barele scaunului, n-are să-i răspundă, dar asta n-are să-l scape, nenorocitul, ba chiar dimpotrivă, pentru Maggie totul este mărturisire, chiar și tăcerea.

— Veți auzi acum — zise Sevilla — conversația mea din 9 martie cu Fa și Bi ; ascultați-o cu atenție, va fi subiectul discuției noastre.

Conectă magnetofonul, puse amîndouă mîinile cu palmele pe masă și rămase tăcut, cu ochii fixați la banda care se derula. Vocile stridente ale celor doi delfini puseră stăpînire pe încăpere.

— Ei ! zise el cînd banda se sfîrși ce părere aveți ? Nu vă cer deocamdată sugestii, ci o analiză de comportare. La acest nivel, ce părere aveți ?

Urmă o tăcere, apoi Suzy zise :

— După părerea mea, reacţia lui Fa e normală. Vreau să spun : e conformă cu ceea ce ştim despre comportarea delfinului mascul. Trăieşte singur într-un bazin cu Bi. Introducerea unui alt mascul creează o problemă de împărţire a femelei şi o problemă de ierarhie.

— Din acest punct de vedere zise Arlette şi reacţia lui Bi e normală. Introducerea unei alte femele în bazin ar crea pentru ea aceleaşi probleme.

— Nu tocmai, zise Peter.

Arlette îl privi. De cînd plecase Michael, părea mai sigur, mai matur şi, faţă de Suzy, mai calm, posesiv.

— Bi, continuă el, a trăit în mare, adică a trăit într-o ceată de delfini, în care perechile nu sînt stabile, în care un mascul stăpîneşte succesiv mai multe femele. Şi totuşi, Bi alege monogamia.

— Ai dreptate, zise Sevilla, iar Peter păru fericit. Este o alegere deliberată.

— Şi chiar motivată, zise Bob cu vocea lui piţigăiată.

Purta pantofi de pînză albastră, pantaloni azur şi o bluză bleu care lăsa să se vadă, printr-un guler larg deschis, un fular de culoarea peruzelei, brodat cu desene negre. Suzy îl privi. Era într-adevăr distinsă această armonie în albastru, dar cum suportă un fular pe căldura asta ?

— Tocmai, reluă Bob, aş spune că există o anumită ambiguitate în această motivare, pentru că Bi n-a dat o explicaţie a atitudinii ei, ci a dat două : 1) vorbeşte limba noastră ; 2) doreşte să aibă cu Fa relaţii de tip uman.

Sevilla îl privi pe Simon, care şedea cu picioarele strînse sub scaun şi zise cu politeţe :

— Ei, Simon, ce părere ai ? Există o ambiguitate în această motivare ?

Simon roşi. Era un băiat înalt şi slab, cu aer inhibat şi conştiincios ; la el totul părea nedeterminat : vîrsta, trăsăturile, culoarea părului, părerile.

— Poate, admise el cu prudenţă, s-ar putea spune, poate că există ambiguitate.

Maggie îi zîmbi cu un aer încurajator, iar Simon, de teamă să nu fie prost crescut, făcu înspre ea o mică strîmbătură care putea trece drept un semi-zîmbet, Maggie lăsă privirea în jos, bietul băiat, e plin de complexe, e atît de timid, cu ce aer pofticios mă priveşte, s-ar zice că e un ştrengar de pe stradă oprit

în fața vitrinei unui cofetar, sînt sigură că n-a sărutat în viața lui o fată, într-un fel e aproape păcat că sînt angajată atît de serios cu Bob ; dacă nu mă temeam că-i stîrnesc gelozia, îl luam pe băiatul ăsta în mînă, sînt sigură că aș izbuti să fac din el un om bine, la urma urmei nu e urît, are ochi plini de suflet și multă căldură ascunsă dacă e să mă iau după buzele lui groase.

— Eu nu cred că există ambiguitate, zise Arlette. E adevărat că Bi a dat două motive ale comportării ei : 1) vorbesc limba voastră ; 2) doresc să am cu Fa relații de tip uman. Dar dacă analizăm bine, aceste două motive nu sînt decît unul. Este vorba, în amîndouă cazurile, de o puternică dorință de identificare cu omul.

— Bravo, Arlette, zise Sevilla cu căldură și, întorcîndu-se spre ea, îi zîmbi în fugă. Poate —continuă el cuprinzînd cu privirea echipa — vă aduceți aminte că în momentul conferinței de presă de la 20 februarie un ziarist l-a întrebat pe Fa dacă socotește faptul că vorbește drept o promovare. Printre atîtea prostii, aceasta a fost o întrebare interesantă. A vorbi limba oamenilor, pentru Bi este o promovare. De vreme ce vorbește, nu e prea deosebită de noi. Așadar tipul nostru de relații de dragoste trebuie să fie și al ei. Luînd ca model monogamia perechii umane, ea se identifică întru totul cu noi.

— Foarte interesant, zise Peter, dar cum se face că Fa nu are aceeași reacție ca Bi ? Fa, dacă am înțeles bine, nu era, *la început* împotriva venirii unei a doua delfine.

— Poate, zise Suzy, pentru că delfinul mascul, ca de altfel și masculul speciei umane, e mai bucuros poligam...

Se auziră rîsete. Ei ! își zise Arlette, bine că nu mai e Lisbeth aici, pentru că rîsul ei n-ar fi fost prea amabil, ce ciudat că e de ajuns o singură voință ostilă ca să strice totul.

— Îmi dați voie, zise Bob cu vocea lui manierată și punîndu-și mîna dreaptă pe coapsă, îmi dați voie să aduc și eu mica mea cărămidă la zidul dumneavoastră ? Suzy admiră încă o dată supletea cu care își abandona el pozițiile de îndată ce vorbea Sevilla. Fa își manifestă și el dorința de identificare, dar și-o manifestă într-alt fel : de pildă, repetă cu orice prilej că nu e pește, ci cetaceu. De ce ? Pentru că știe că cetaceul este, ca și omul, un mamifer. Și pentru că știe că cetaceul numit delfin are creierul la fel de greu ca și omul. Asta

am numit eu snobismul lui. Dar acest snobism este totodată dorință de identificare cu specia umană.

Sevilla își arătă aprobarea printr-un semn cu capul, dar fără să pună în el căldura obișnuită. Se simțea agasat. Cînd Bob pleda ceva în sensul tău, avea întotdeauna aerul că inventează propriile tale idei.

— Ei ! zise el, sîntem cu toții de acord cu privire la această interpretare ? Simon ?

— Sînt de acord, zise Simon, iar Maggie îi zîmbi cu un aer de complicitate.

— Nu sînt un moralist zise Sevilla. Așadar nu pot să spun dacă faptul că prima pereche de delfini care vorbesc limba oamenilor adoptă și monogamia omului civilizat constituie un progres sau nu. Dar, pentru noi, această mutație este o piedică serioasă și ridică o problemă gravă. Cum facem acum ca să extindem cunoștințele lui Fa și Bi la alți delfini ?

Soneria telefonului răsună cu o forță stridentă, iar Sevilla îi spuse Maggiei cu un mic gest agasat : „Nu sînt aici pentru nimeni". Maggie se sculă, se îndreptă către măsuța cu telefonul și ridică receptorul. Alo ? zise ea cu vocea distinsă și elegantă pe care o adopta pentru a răspunde la telefon ; din păcate, nu e posibil, domnul profesor Sevilla e în ședință, vă rog să reveniți, îmi pare nespus de rău, Mrs. Gilchrist. Mrs. Gilchrist ! strigă Sevilla sculîndu-se cu atîta vioiciune încît i se răsturnă scaunul ; fără să-l ridice, se îndreptă cu pași mari către telefon, și aproape smulse receptorul din mîinile Maggiei. Mrs. Gilchrist, Sevilla... Cînd ? Ieri după-amiază ? Dar e maximul !... Îngrozitor. Nu găsesc cuvinte să vă spun... Cum a primit el vestea ? Da, știu, e atît de curajos... Să n-aveți nici o grijă de amendă, o plătesc eu... Bine, să zicem că e un împrumut, că are să-mi dea banii înapoi la ieșirea din închisoare... Nu, nu, nu-i nimic... Da, am să-i scriu, da, cu siguranță, spuneți-i că am să mă duc să-l văd de îndată ce am să am voie, fac cererea chiar azi.

Puse receptorul în furcă și se întoarse cu fața către colaboratorii săi. Era palid, iar ochii lui priveau în gol.

— Michael, zise el cu o voce fără timbru, a fost condamnat ieri la pedeapsa maximă : cinci ani închisoare și zece mii de dolari amendă.

X

De la Universitatea californiană la care ţinea cursuri foarte apreciate despre Husserl, filozoful iugoslav Marco Llepovič îi scrise în primăvara lui 1972 prietenului de la Sarajevo, ca să-i comunice reflecţiile sale.

„Alegerile prezidenţiale care vor avea loc la sfîrşitul acestui an (1972) şi despre care am să-ţi spun cîte ceva mai jos, într-atîta mi se par de bizare condiţiile în care se angajează, mă fac să retrăiesc sentimentele de care am fost cuprins, acum nouă ani, în momentul afacerii Kennedy. Faptul că un mare lider politic a fost asasinat în urma unei tenebroase maşinaţii poliţiste nu are nimic prea surprinzător : drama s-ar fi putut produce în oricare altă ţară de pe glob. Neliniştitoare, după părerea mea, sînt pasivitatea şi maleabilitatea de care au dat dovadă americanii cu acest prilej. Pentru că, în sfîrşit, iată nişte oameni din toate punctele de vedere admirabili : sînt simpli, generoşi, primitori, plini de bunăvoinţă în relaţiile lor omeneşti, disciplinaţi în relaţiile lor sociale, foarte sîrguincioşi în exercitarea meseriilor lor, posedă, în sfîrşit, în toate domeniile, o pricepere imensă, fără a vorbi de fizicul splendid, datorat sporturilor şi nivelului de viaţă ridicat. Şi totuşi, aceşti oameni superiori sînt, politiceşte, nişte copii. Se lasă manipulaţi şi influenţaţi cu o uşurinţă surprinzătoare. Să presupunem că într-o ţară europeană, oricare, un preşedinte iubit şi respectat a fost ucis, că asasinul lui prezumtiv a fost interogat, dar că nu rămîne nici o urmă din interogatoriul lui (*poliţia locală neavînd fonduri pentru a cumpăra un magnetofon*), că

acest asasin a fost ucis și el la rîndul lui de către un gangster, ale cărui legături cu poliția sînt stabilite ; n-ar fi nevoie de mai mult, pentru a declanșa numaidecît o puternică mișcare a opiniei publice, care ar fi făcut imposibilă, înainte chiar ca ea să fi încercat să apară, tentativa oficială de mușamalizare numită raportul Warren. În Statele Unite, nu numai că raportul Warren s-a putut naște, datorită apatiei opiniei publice, dar era cît p'aci să îngroape afacerea ; și dacă aceasta, pînă la urmă, a țîșnit din nou, dar prea tîrziu — și, după părerea mea, fără nici o eficacitate politică — a țîșnit deoarece complotiștii, dintr-un exces de precauție, au făcut să dispară, unul după altul, paisprezece martori importanți ai dramei. Abia repetarea morților violente providențiale a sfîrșit prin a trezi opinia publică, într-o măsură încă foarte modestă, în timp ce în Europa, de la început, asasinarea ucigașului prezumtiv de către un gangster-copoi ar fi fost suficientă pentru a pune în mișcare masele.

„Această maleabilitate a poporului american o regăsesc azi, cu aceeași îngrijorare, la apropierea alegerilor prezidențiale. Asist, în clipa de față, la un fenomen care ar ține de farsă, dacă n-ar fi, în același timp, grozav de amenințător. I se *vinde* publicului american, ca viitor candidat la președinție, actorul hollywoodian Jim Crooner. Nu cred că ai văzut vreodată la Sarajevo un film cu acest actor, dar aici e celebru. Ca fizic, e un amestec de James Stuart și Gary Cooper. Înalt, subțire, bărbat la cincizeci de ani, atletic, cu părul o idee grizonat, cu zîmbetul plin de bunătate melancolică, are aerul că duce pe umerii săi largi povara întregii omeniri. Pentru americance e în același timp un frate, un tată și un soț, încarnarea virilității binevoitoare în trei persoane, pieptul lat pe care e atît de plăcut să plîngi. Pentru toți e omul tare, plin de resurse și de know-how * care, cu un minimum de cuvinte și cîteva picături de umor, o smulge pe nefericita blondă din mîinile a cincizeci de piei roșii care se pregăteau s-o violeze.

„Din nenorocire, eroul providențial nu se mai mulțumește să salveze în plin deșert eroinele cu permanent. Are să sal-

* Pricepere (engl.).

veze acum Statele Unite ale Americii (și, prin urmare, „lumea liberă") de primejdiile care le asaltează. E înspăimîntător, pentru că, oricît de neverosimil ar putea părea acest lucru unui european, Jim Crooner are multe șanse de a fi ales președinte. În realitate, totul a început în noiembrie 1966, acum șase ani, cînd actorul Reagan, care prezenta o marcă de țigări la televiziune, a fost ales guvernator al statului California. Operația Crooner este urmarea logică a operației Reagan. Nu știu ce forțe îl împing pe Crooner în fruntea Statelor Unite. Dar acele forțe trebuie să fie foarte puternice, ca să cheltuiască pe el, de cîteva luni încoace, niște sume fabuloase, căci această vînzare costă scump. Crooner are în spate o puternică mașinărie, o agenție de publicitate, relații publice și *brain-trust*. Cu titlu de indicație, și după ceea ce se spune și chiar se tipărește aici, filmul ascensiunii la glorie — gloria politică — al lui Jim Crooner a costat o sută și cincizeci de milioane de dolari și a rulat de aproximativ patruzeci de ori pe diferite rețele de televiziune (care, aici, vînd politică telespectatorilor cum le-ar vinde săpun), cu prețul de șapte mii de dolari ora de emisiune (filmul durează cam o oră), adică în total două sute patruzeci de mii de dolari. Și nu e decît un început: se și anunță alt film. Pe de altă parte, o broșură de lux, ilustrată, descriind viața, lupta și idealurile lui Jim Crooner a fost trimisă pînă în prezent unui număr de patruzeci de milioane de persoane; se apreciază că tiparul și expediția au costat opt sute de mii de dolari. Programul politic în toată treaba asta? Bineînțeles că nu există. În afară de fizicul său splendid și de minunatul său talent de actor, Crooner nu știe nimic, nu gîndește nimic, nu vrea nimic. E un vas gol care așteaptă un conținut. Discursurile lui, glumele lui, anecdotele lui, *sob-stuff**-ul despre copilăria lui în sărăcie și replicile lui fulgerătoare date unor pseudo-adversari în cursul unor discuții televizate trucate, totul a fost învățat pe dinafară. Neliniștitor, în operația Crooner, e tocmai acest lucru: alegerea, pentru a prezida la destinele puternicului stat, a unui om lipsit de inteligență și de experiență politică. De la Kennedy la Johnson și de la Johnson la Crooner, funcția prezidențială va fi suferit o degra-

* Povestire lacrimogenă (engl.).

dare uluitoare. Kennedy avea idei și curaj, știa să spună „nu" — se poate chiar bănui că din cauza acestei aptitudini de a spune „nu" a fost suprimat. Cît despre Johnson, în ciuda evidentelor sale slăbiciuni, a fost totuși crescut în serai, e un politician de meserie ; îmi place să cred că s-a angajat pe căile războinice contra înclinării inimii lui, poate cu mustrări de conștiință. Discursurile morale, prin care găsește cu cale să însoțească orice nou grad al escaladării, dovedesc acest lucru. Dar dacă e ales Crooner, președinția Statelor Unite va fi ocupată de un om care va avea aproape tot atîta influență asupra politicii reale a Statelor Unite, cît Cian-Kai-și sau mareșalul Ky.

„Că această degradare e vroită de cei ale căror țeluri le servește, acesta este, evident, fenomenul îngrijorător, pentru că Jim Crooner va face tot ce i se va cere — cu aerul de om bun, drept și cu simțul răspunderii, al cărui secret îl deține — inclusiv să arunce prima bombă H... Sper din toată inima că mă înșel, dar dacă este ales Crooner, lumea se va apropia cu pași vertiginoși de acel *război mare* în Asia, din care va ieși, poate, un război mondial.

*

Arlette se rostogoli, se întinse pe spate și ascultă în întunericul călduț cum e bătută insulița de valurile sparte. Zgomotul părea să vină din portul minuscul care le servea și de piscină, dar ea știa că e numai o părere ; canalul, între stînci, era atît de strîmt și atît de curb, încît nici un val nu se putea revărsa pînă la diguri, la nord, în dosul spătarului patului, în dosul zidului casei, în dosul enormului rezervor pe care ultimul ciclon îl umpluse pînă la gură : acolo se spărgea marea pe brîul de stînci, era o parte a insuliței unde nu se duceau niciodată, o întindere inutilă, un mic deșert de bolovani, nici un golfuleț nisipos, nici un locșor unde să te scalzi sau măcar să lansezi cea mai mică dintre cele două pneumatice, nimic altceva decît colțuri de stîncă, vîrtejuri, mormane de spumă ; dar la sud, pe terasă, fusese adusă o cantitate mică de pămînt de pe continent, atîta cît să crească niște „bugainvillea" * și să decoreze lunga casă scundă și bondoacă,

* Plantă ornamentală din America.

oarbă spre nord, pe care Henry o numea „Cazemata" pentru că era construită din beton, ca să reziste la taifunuri ; singurul zgomot care venea într-adevăr din port era șuieratul neîntrerupt în odgoanele vasului *Caribee,* pentru că frumosul catarg de aluminiu era atît de înalt, încît depășea casa, insulița și stîncile și se expunea singur, ca o antenă, tuturor vînturilor. *Caribee* era cuprins în preț, Goldstein fusese nevoit să se supere ca să-l împiedice pe Henry să încheie afacerea chiar în ziua aceea ; un an, a și trecut un an, și Michael, în tot acest răstimp, după zăbrele. Gîndul la el e ca o remușcare : nu e îngrozitor să-ți spui că nu i se va da drumul decît abia în 1976, peste patru, cinci ani de viață furată vîrstei lui, pentru că n-a vrut să ia parte la un război pe care îl socotea nedrept — conformismul erijat în lege tiranică, libertatea de conștiință batjocorită în numele libertății. Lisbeth, dar nu vreau s-o plîng pe Lisbeth, a trădat, a încercat să facă rău, ochii acelei fete, felul în care mă privea țintă, nu mai știam unde să mă ascund : *ar trebui să-ți dai seama că n-ai să fii niciodată pentru el decît un număr dintr-o serie.* Dar, la urma urmei, era totuși o femeie, numai o femeie poate să găsească fraza care face atîta rău, mica invenție de stil perfidă pe care n-o mai poți uita niciodată : *un număr dintr-o serie.* Arlette simți că fața i se înăsprește, întinse mîna stîngă, pipăi pe masă ; era acolo, răsturnat ca totdeauna pe fața sa lunară, cifrele meșteșugite, aproape necitețe, strălucind în semiîntuneric : ora patru și douăzeci sau cinci și douăzeci, nu puteau să scrie și ei cifrele ca toată lumea ? Un deșteptător, în principiu, e făcut ca să citești ora. Arlette se întoarse, Sevilla dormea cu picioarele îndoite pufăind ; fața ca a unui copil sau a unui leu cuminte, capul mare pus comod pe labele încrucișate ; un val de duioșie o cuprinse, își trecu mîna pe umărul lui dezvelit și și-o retrase numaidecît, îl știa că se trezește repede. N-am să-l întreb niciodată, sînt lucruri mai importante în viața lui, un bărbat nu e o sculă pe care o folosești, dar de ce nu pot să mă gîndesc la asta fără să-i plîng pe Bi și pe delfinașul ei născut mort, cît a suferit ea, și ce tragedie dacă prima pereche de delfini care vorbesc un grai omenesc n-ar mai avea niciodată pui ; mi-aduc aminte de dezamăgirea lui Henry, acum un an, cînd Bi a refuzat prezența unei alte delfine în bazin și ce bucurie cînd Bi a rămas însărcinată. *Ai să vezi, ai să vezi, delfinașul acesta are să fie bilingv.* Doamne

sfinte, naşterea aceea îngrozitoare, ce ceasuri, Bi pierdută, îl pierdeam pe Fa, pierdeam totul, ah nu vreau să mă mai gîndesc la asta, şi de atunci încoace, această stagnare în studiul şuierăturilor, aceste greutăţi nemaipomenite. Bi, cum ai spune şuierînd : aruncă-mi inelul acela ? Nu o spun deloc, de ce ? În mare nu sînt inele. E necrezut de mare numărul de lucruri omeneşti pentru care ei n-au, evident, nici un echivalent, şi anumite şuierături aproape imposibil de reprodus cu un organ omenesc ; atunci *va trebui oare inventată o maşină de şuierat delfineză ?* Henry atît de descurajat, atît de umilit : *nu-mi merit reputaţia, n-am rezolvat nimic, nimic, nimic, doi delfini care vorbesc nu e o specie. Adams, trebuie să înţelegi că va dura mult, cercetarea abia începe, cercetarea durează mult, n-am încotro, sîntem la jumătatea drumului, peste doi ani, da, poate peste doi ani, vom cunoaşte delfineza şi atunci îi vom putea învăţa englezeşte pe toţi delfinii, întreaga specie.* Nu ne-am dat înapoi, de atunci încoace, de a munci ca nişte nebuni, toată echipa, Bob, Peter, Suzy, Simon ; m-am simţit uşurată cînd Henry a înlocuit-o pe Lisbeth cu Simon, mi-era frică să nu aleagă o altă fată şi să nu se îndrăgostească de ea, *un număr dintr-o serie ;* era în vremea chestiei cu albumul, eram furioasă împotriva lui Maggie. Ea a căzut din nori : vai, Arlette, cum poţi să-mi atribui această... zău aşa, dar era un spectacol care l-ar fi scîrbit şi pe un satir, această colecţie de femeiuşti care se năpustiseră asupra lui Henry ca nişte cătele în călduri, ca să-l miroasă ! Ce imagine ! Biata Maggie, n-ar trebui să rîd, ce uriaşă nedreptate ca o fată ca ea... nu e oare îngrozitor să fîdem de ea aşa cum facem noi acum ? Dar nu putem s-o tot plîngem veşnic ; ea îşi repetă pînă la saturaţie : uite, Arlette, drama cu Bob este că eu nu vreau copii : ochii serioşi, gravi, aţintiţi asupra noastră, torsul împins înainte, femeie a datoriei, intelectuala *problematische* *, şi actriţă proastă pe deasupra, vocea, gestul, privirea, pune prea mult din toate. *Cînd delirează,* zice Henry, *bag de seamă numaidecît, e atît de puţin artistic.* Şi poate cel mai de plîns e Bob, îşi petrece vremea fugind de ea, îi evită pînă şi privirea, nu se aşază niciodată lîngă ea la masă ; *nu mai îndrăznesc nici chiar s-o întreb cît e ceasul, mă întreb ce-are să înţeleagă.*

* Problematică (germ.).

Bob are haz, trebuie să recunosc că are haz, n-am înţeles niciodată de ce i-a iertat Henry atît de repede că s-a pus în slujba acelui îngrozitor G, dar Henry e mai presus de toate acestea, planează, scuză aproape orice, poate că ţine seama de faptul că Bob, de la plecarea lui Michael, a început să muncească nebuneşte, totdeauna voluntar la orice treabă ; rezultatul e că-şi petrece ore întregi, cu Fa şi Bi, care se prăpădesc după el, aproape că ne-a înlocuit în afecţiunea lor şi asta nu-mi place, mă întreb dacă Bob nu ascultă de un consemn, ar trebui să-l pun pe Henry în gardă, n-am nici o încredere în acest mic şarpe, atît de manierat, atît de efeminat, atît de narcisiac ; detest modul în care îşi răsuceşte picioarele sub el cînd se aşează pe scaun, poate că e pur şi simplu, cum spune Greenson, unul dintre acei *masculi americani ai generaţiei frigide*, tipii aceia care în loc de sex preferă *marijuana* sau I.S.D., în acest domeniu se mulţumesc cu *satisfacţii rapide şi facile* (*dixit* Greenson). Găsesc că acest eufemism e uimitor, bietul Bob, n-are nici măcar curajul să fie cu adevărat pederast, e culmea că am ajuns aproape să-i reproşez acest lucru. Luă în mînă deşteptătorul, privi ţintă, cu ciudă, cîteva secunde cadranul luminos ; cînd nu dormi timpul se tîrăşte ; trece atît de repede în rest, săptămîni şi săptămîni, şi săptămîni, au şi trecut doi ani de cînd Henry... ce curios că imaginea fericirii pentru mine este o ploaie torenţială care îneacă parbrizul unei maşini ; lampa de citit hărţi îmi lumina picioarele, mi-era frică să nu vadă că-mi tremură, simţeam că trupul mi se topeşte sub privirea lui ; un ciclon numit Hanna, ciudat că a ucis o sută cincizeci de persoane şi că mie mi-a adus o viaţă, o viaţă adevărată... impresia, înainte, timp de cinci, şase ani, că mă înăbuş în singurătate, confuzie, şi chiar, timp de un an, lenevia, şi acea legătură stupidă, din punct de vedere intelectual degradantă, mă simţeam un om sfîrşit, şi apoi, dintr-o dată, cînd am fost primită să dau doctoratul, acea încredere în mine, acea forţă, acea mîndrie, am înţeles că am să reuşesc să rup. „Dragă Miss Lafeuille, ţi-am citit teza despre comportarea lui *Tursiops truncatus* în captivitate şi mă întreb dacă nu ţi-ar plăcea să lucrezi cu mine". Cînd i-am văzut iscălitura, am sărit în sus de bucurie ; a venit să mă ia de la aerodrom, cu Michael ; eram aproape geloasă pe Michael, îl iubea atîta, îl iubea într-adevăr ca pe un fiu, îl învăţase atîtea lucruri şi totuşi, dintre ei, cel care îl influenţează acum

pe celălalt e Michael, de după zăbrelele lui, există un fel de magie în aceste zăbrele. Henry citește toată presa, îi citește și îi recitește scrisorile ; ce ciudat că închisoarea lasă să plece tot ceea ce scrie Michael, fără nici un fel de cenzură, presupun că fotocopiază totul, și răspunsurile lui Henry tot așa, și că există undeva pe biroul lui Adams, pe cel al lui C și cine știe al mai cui, un splendid dosar, foarte ordonat, cu referințe, note, index analitic, comentarii nuanțate pentru fiecare frază a lui Henry, datorate celor mai buni psihologi politici ; dosarul împotriva lui Oppie înainte de proces avea cîțiva metri înălțime, dar cînd îi spun asta lui Henry, rîde, atîta tot, *ce vrei, spionajul și denunțul sînt cele două mamele ale informațiilor S.U.A.*. Cînd te gîndești că C.I.A. subvenționa Asociația națională a studenților și că o universitate americană acceptase să servească drept acoperire unei *misiuni de specialiști* în Vietnam, îți spui că totul, absolut totul este posibil. Dar ar trebui să fii totuși un pic mai atent cînd îi scrii lui Michael, găsesc că ești îngrozitor de imprudent, celebritatea ta nu te face tabu, adu-ți aminte de Oppie. Dar el nu vrea să audă niciodată nimic, cînd te atingi de departe sau de aproape de orice e în legătură cu curajul, are un reflex spaniol, se înțepenește și se zburlește. *Nu vreau să încep prin a mă autocenzura,* aș face jocul tuturor acestor copoi, de aceea există ei : ca să te facă încetul cu încetul să te castrezi singur. Și nu poți să spui, desigur, că Henry își subapreciază virilitatea. Arlette rîse fără zgomot, întinse brațul și-și puse vîrfurile degetelor pe umărul lui ; după o clipă, îl simți că-și închide mîna pe a ei. Ea îi spuse încet : nu dormi, pot să viu în brațele tale, pot să-ți vorbesc ?

*

CONVORBIREA DINTRE SEVILLA ȘI ADAMS
22 IULIE 1972, PIESA PL 56279, CONFIDENȚIAL

Adams. — Sînt foarte fericit că te revăd. Nu te-am văzut, cred, de la conferința de presă din 20 februarie 1970, dar ai avut amabilitatea să-mi trimiți, între timp, un exemplar al cărții dumitale. După cîte mi se spune, s-a vîndut foarte bine.

Sevilla. — Spre marea mea mirare. Căci n-am pus în ea nici unul din ingredientele pe care mi le recomandase Brücker, ci numai faptele.

Adams. — Atunci am să-ţi spun: tocmai această seriozitate a plăcut.

Sevilla. — Goldstein are o explicaţie mult mai cinică. El pretinde că volumul s-ar fi vîndut oricum, chiar şi dacă l-aş fi scris cu picioarele.

Adams. — Nu cred. Referirea dumitale la Jim Crooner l-a amuzat mult pe Lorrimer. Nu ţi-e simpatic?

Sevilla. — Nu.

Adams. — Nu-ţi împărtăşesc sentimentele. Dacă este ales, Crooner cred că are să facă să curgă sînge proaspăt în vinele vechii noastre administraţii.

Sevilla. — Să sperăm că acesta va fi singurul sînge pe care îl va face să curgă.

Adams. — Îl crezi atît de dur?

Sevilla. — Cred că are să facă orice i se va cere.

Adams. — Ah, ce pesimist eşti! Eşti mulţumit de serviciile lui Goldstein?

Sevilla. — Foarte. Ca să fiu sincer, mi-a devenit indispensabil. E un prieten.

— *Adams.* — Sînt încîntat. Am aflat că volumul dumitale va fi tradus în douăzeci şi trei de limbi şi că Hollywood-ul va face din el un film.

Sevilla. — Exact.

Adams. — Am mai aflat că *Look* ţi-a cumpărat drepturile de pre-publicare cu şase sute şaizeci de mii de dolari. În plus Brücker le-a vîndut pentru post-publicare în colecţia Cartea de buzunar, în versiune integrală, cu cinci sute de mii de dolari şi cu patru sute de mii de dolari în versiune prescurtată în *Reader's Digest*. Brücker, desigur, îşi linge buzele.

Adams. — Nu. Goldstein ai aflat toate astea.

Adams. — Nu. Goldstein e foarte discret. Aceste cifre au fost publicate săptămîna trecută de *Time*. *Time* calculează că drepturile dumitale de autor însumează sau vor însuma în total, inclusiv filmele şi traducerile, trei milioane de dolari. E exact?

Sevilla. — Bravo *Time*.

Adams. — Ce simţi cînd devii milionar?

Sevilla. — Printre altele, un sentiment de libertate.

Adams. — De libertate ?

Sevilla. — Înainte, eram liber, teoretic, să cumpăr o casă mare într-o insulă din Florida Keys, cu un mic port particular şi un iaht...

Adams. — Teoretic. Ai un mod original de a vorbi. (Rîde). Pentru casa asta, sînt sigur, te-ai lăsat furat într-un mod oribil.

Sevilla. — Nu. Goldstein m-a sfătuit.

Adams. — Ai spus : un sentiment de libertate „printre altele".

Sevilla. — Da. Am şi un sentiment de vinovăţie.

Adams. — De vinovăţie ? De ce de vinovăţie ? N-ai furat aceşti bani ; sînt rodul muncii dumitale.

Sevilla. — Am impresia că am fost plătit cu suprapreţ.

Adams. — Atunci ce să zici de Brücker ?

Sevilla. — Nu mă gîndesc la Brücker. Am impresia că am fost plătit cu suprapreţ în comparaţie cu unii oameni care muncesc mult şi cîştigă puţin.

Adams. — Ah ! Dacă nu era iachtul, te bănuiam că eşti socialist. Dar uite ce e : oamenii de care vorbeşti nu au calificarea dumitale.

Sevilla. — Da, dar e imoral să existe o diferenţă atît de mare între ei şi mine.

Adams. — Din cauza acestui sentiment de vinovăţie îţi păstrezi banii în continuare în contul de la Bancă, fără să-i plasezi ?

Sevilla. — Nu. E altă problemă. Îmi repugnă ideea că banii mei ar putea să muncească în locul meu.

Adams. — Oricum muncesc ei pentru cineva. Bancherul dumitale cu siguranţă că te binecuvîntează.

Sevilla. — E treaba lui. Presupun că de aia s-a făcut bancher, ca să facă bani din bani. Dar treaba mea e să muncesc.

Adams. — Atunci trebuie să donezi milioanele. (Rîde).

Sevilla. — Da, dar cui ? Aş vrea să fie cu adevărat folositoare şi n-am încredere în filantropie.

Adams. — N-o lua în serios. Am glumit. (Tăcere).

Sevilla. — N-am putea să scurtăm introducerea asta ? Eşti atît de nervos, că-mi faci un pic de frică.

Adams. — Nu sînt nervos.

Sevilla. — Ţi-ai şters de două ori palmele cu batista.

Adams. — (*Rîde*). Trebuie să te păzeşti de oamenii de ştiinţă. Au spirit de observaţie. (*Pauză*). Ascultă, îţi port simpa-

tie și cred că ceea ce am să-ți spun are să te zdruncine. Am lucruri foarte neplăcute să-ți spun.

Sevilla. — Mi-am dat seama după lungimea introducerii. Dar am mai adus o dată un omagiu dibăciei dumitale.

Adams. — Nu e dibăcie. E jenă.

Sevilla. — Bine, trage ! Ce mai aștepți ?

Adams. — Nu mă boxa. E mai rău decît tot ceea ce ai putea să-ți închipui. Am primit un ordin foarte șocant, îmi revine datoria să ți-l aduc la cunoștință și sînt cît se poate de dezolat că am această datorie. După cum știi, îți port simpatie.

Sevilla. — Dar simpatia nu trece înaintea loialității față de șefii dumitale.

Adams. — Ca să-ți spun drept, nu.

Sevilla. — Bine, vorbește. Trebuie să demisionez din *proiectul Logos ?*

Adams. — Nu, nu e asta. Într-un fel, e mai rău. (*Tăcere*). O să ți-i luăm pe Fa și pe Bi.

Sevilla. — Să mi-i luați pe Fa și pe Bi ?

Adams. — Temporar. Stai jos, te rog. Da, îmi pare rău, dar e un ordin.

Sevilla. — Dar cu ce scop ? Ca să-i duceți unde ?

Adams. — Nu pot să răspund la aceste întrebări.

Sevilla. — Dar e o nebunie ! Nu-ți dai seama ! Fa și Bi nu vor suporta niciodată această despărțire ! Rupi niște legături afective vechi de mai mulți ani.

Adams. — Bob Manning are să-i însoțească.

Sevilla. — Bob !

Adams. — Te rog, stăpînește-te. Nu te simți bine ? Vrei să-ți...

Sevilla. — Nu, mulțumesc. Nu e nimic. Are să treacă. (*Tăcere*). Toată treaba asta e de o ipocrizie dezgustătoare. Adams, o să-ți spun ce gîndesc : de doi ani mă duci de nas și de doi ani Bob, la ordinul dumitale, în spatele meu...

Adams. — N-a fost ordinul meu. Dar eu i l-am transmis. Răspunderea mea se oprește aici.

Sevilla. — Ce machiavelism respingător. Și cu ce scop, mă întreb !

Adams. — Am să fiu sincer : am hotărît să te ținem departe de toate utilizările practice...

Sevilla. — Vrei să spui de toate utilizările militare...

Adams. — Am spus practice.

Sevilla. — Dar Bob e mai suplu. El are să poată şti, aşadar, unde-i ascundeţi pe Fa şi pe Bi şi ce tîmpenii îi puneţi să facă.

Adams. — Desigur, de vreme ce îi va însoţi.

Sevilla. — Nu-mi vine să-mi cred urechilor ! Ai uitat că Bob e o creatură a lui Mr. C ?

Adams. — Nu văd de ce ne-ar supăra.

Sevilla. — Nobilul Mr. C este deci şi el băgat în afacerea asta !

Adams. — Cîtuşi de puţin.

Sevilla. — Crezi că Bob mişcă măcar degetul mic fără să-l prevină pe Mr. C ?

Adams. — Ne priveşte.

Sevilla. — Dar *proiectul Logos*, în toată treaba asta ? Ce devine ? E o nebunie ! Sîntem la jumătatea drumului în studiul şuierăturilor şi ne iei delfinii ! singurii delfini care pot, la ora actuală, să colaboreze cu noi ! Dar e monstruos ! Gîndeşte-te la răspunderea dumitale faţă de ştiinţă dacă li se întîmplă ceva.

Adams. — N-are să li se întîmple absolut nimic. Despărţirea nu e decît temporară. O să ţi-i dăm înapoi pe Fa şi pe Bi.

Sevilla. — Peste cît timp ?

Adams. — Nu sînt autorizat să-ţi precizez o anumită dată.

Sevilla. — Şi nu te temi că la întoarcerea lor au să-mi povestească ce-au făcut cu voi ?

Adams. — Nu vor face nimic ce n-ar putea să-ţi povestească.

Sevilla. — În acest caz, de ce nu mă lăsaţi să-i însoţesc ?

Adams. — Ţi-am mai spus.

Sevilla. — N-am dreptul să văd ce fac, dar ei vor avea dreptul să-mi povestească !

Adams. — Acest gen de contradicţii nu mă supără.

Sevilla. — Mă întreb ce te supără ! Te-ai gîndit măcar să le ceri părerea, lui Fa şi lui Bi, înainte de a-i răpi din sînul familiei lor ? Pentru că noi sîntem familia lor, sper că înţelegi asta. Adams, ascultă-mă, nu mi-e ruşine să spun, îi consider copiii mei.

Adams. — Am ţinut seama, bineînţeles, în cea mai mare măsură, de aspectul sentimental al lucrurilor. Bob a obţinut

în prealabil consimțămîntul lui Fa și Bi pentru această călătorie.

Sevilla. — Fără știrea mea !

Adams. — Bob le-a precizat că are să-i însoțească. Amîndoi îl iubesc mult pe Bob, după cum știi.

Sevilla. — A făcut tot ce-a trebuit pentru asta, șarpele ! M-a trădat de două ori. Spionîndu-mă în beneficiul lui C și captînd, din ordinul dumitale, în spatele meu, afecțiunea delfinilor, ca să mi se substituie mie.

Adams. — Mi se pare că dramatizezi cam mult. Fa și Bi, la urma urmei, nu sînt decît niște animale.

Sevilla. — Atunci nu înțelegi nimic ! Ei vorbesc, am cu ei mult mai multe legături decît cu anumite persoane. Fa și Bi sînt ființe ca dumneata și ca mine ; și îi iubesc ca pe copiii mei, ți-am mai spus.

Adams. — Nu luasem spusa dumitale *ad litteram.* Sînt dezolat. Cu atît mai mult, cu cît mi-a mai rămas abia să-ți spun ce e mai rău. Mă tem că am să te mîhnesc mult.

Sevilla. — N-ai să mă mîhnești de loc : îmi dau demisia.

Adams. — Trebuie să te previn în mod loial...

Sevilla. — Nu cred în loialitatea dumitale.

Adams. — Decît față de șefii mei, știu. Ei ! în numele lor vorbesc. Dacă socoți că demisia dumitale e un mijloc de presiune ca să ne faci să renunțăm la proiectul nostru, te înșeli. Nu renunțăm. Și dacă, totuși, stărui să-ți prezinți demisia, sîntem, de data asta, hotărîți s-o primim.

Sevilla. — N-ai vorbi altfel dacă ai vrea să mă atîți să mi-o dau.

Adams. — De fel.

Sevilla. — Hai, zău, Adams ! Nu-mi subaprecia inteligența. Crezi că nu înțeleg de ce v-ar conveni demisia mea ?

Adams. — Mărturisesc că nu văd de ce.

Sevilla. — Pentru că v-ar garanta discreția lui Fa și Bi în ceea ce mă privește, după ce-și vor fi îndeplinit misiunea.

Adams. — Nu este vorba de o misiune.

Sevilla. — Ba da ! Și a dracului de importantă, de vreme ce sînteți gata să puneți pentru ea în primejdie *proiectul Logos.* Un proiect pentru care ați cheltuit, de zece ani încoace, sume colosale !

Adams. — Prea exagerezi. *Proiectul Logos* nu e cîtuşi de puţin în primejdie. Fa şi Bi îţi vor fi înapoiaţi în scurt timp fără o zgîrietură.

Sevilla. — Şi din punct de vedere moral, mi-i înapoiezi intacţi ?

Adams. — Nu înţeleg ce vrei să spui.

Sevilla. — Am să-ţi pun o întrebare : ştii cum vor reacţiona Fa şi Bi, după aceea, faţă de ceea ce îi veţi pune să facă ?

Adams. — Nu înţeleg sensul întrebării dumitale. Nu-i punem să facă nimic anormal. *(Tăcere).*

Sevilla. — Şi nu te temi că la înapoierea mea îi conving pe Fa şi pe Bi să nu plece cu Bob ?

Adams. — Ba da. Tocmai. Ne-am gîndit la asta. Ne-am luat măsurile de precauţie necesare.

Sevilla. — Ce măsuri de precauţie ?

Adams. — Ţi-am spus că partea cea mai rea îmi mai rămăsese să ţi-o comunic. Iat-o : cînd te înapoiezi, nu-i mai găseşti pe Fa şi pe Bi. Echipa noastră îi ia chiar acum.

Sevilla. — Dar e o capcană abominabilă ! M-ai făcut să vin încoace şi în timpul acesta... E odios ! Nu găsesc cuvinte... Cum îţi poţi trata semenii cu atîta dispreţ? M-ai manipulat în modul cel mai cinic.

Adams. — Stăpîneşte-te, te rog. În orice caz, discuţia nu ajută la nimic. Am vrut să evităm scenele neplăcute.

Sevilla. — N-ai încetat să-ţi joci rolul în spatele meu. E oribil. Te-ai purtat faţă de mine cu ipocrizia cea mai respingătoare.

Adams. — Am primit ordine şi le-am executat.

Sevilla. — Erau ordine infame, dă-mi voie să-ţi spun.

Adams. — De ce nu-i spui asta lui Lorrimer chiar dumneata ? El mi le-a dat.

Sevilla. — Ascultă, Adams, eu... (*Pauză*). Nu încerca să mă provoci. Ai fi prea mulţumit să mă poţi destitui.

Adams. — Nimeni nu se gîndeşte să te destituie. Suferi de mania persecuţiei.

Sevilla. — Ai şi alte observaţii de făcut, în afară de cele privitoare la psihologia mea ?

Adams. — Nu.

Sevilla. În acest caz propun să punem capăt acestei convorbiri. Găsesc totul atît de dezgustător, atît de greţos... Prefer să plec. Îţi spun sincer, abia dacă mai pot suporta să te văd.

Adams. — Poţi să mă crezi sau nu, Mr. Sevilla, sînt dezolat. La revedere.

Sevilla. — Nu cred să ne mai revedem.

*

14 august 1972.

Stimate Mr. Sevilla,

Comisia s-a întrunit ieri şi m-a însărcinat să vă comunic hotărîrile sale. Experienţele pe care le-aţi urmărit în bazinul B cu privire la hidrodinamica pielii fiind întrerupte din 1966 pentru a vă permite să vă concentraţi eforturile asupra experienţelor lingvistice din bazinul A, iar acestea neputînd fi continuate pentru moment, dată fiind plecarea pensionarilor dv., — vă cerem ca în corespondenţă să folosiţi acest termen — comisia a apreciat că nu va mai avea posibilitatea să ceară Congresului reînnoirea creditelor de funcţionare a laboratorului pe care îl conduceţi.

În consecinţă, comisia vă roagă să-i anunţaţi pe colaboratorii dv. că indemnizaţiile prevăzute în contractele lor în caz de reziliere înainte de termen le vor fi achitate în cel mai scurt timp. Se înţelege de la sine că aceleaşi dispoziţii au fost date şi în ceea ce vă priveşte pe dv.

Comisia l-a numit pe dr. Edward E. Lorensen custode cu titlu provizoriu al laboratorului pe care l-aţi condus. D-sa va intra în legătură cu dv. începînd de la 16 august şi va lua toate iniţiativele necesare pentru clasarea şi consemnarea fişelor, arhivei, înregistrărilor, filmelor şi documentelor laboratorului. Comisia vă cere să înlesniţi la maximum sarcina d-rului E. E. Lorensen şi să-mi confirmaţi primirea prezentei scrisori.

Cu toată stima,
D. K. ADAMS.

15 august 1972.

Stimate Mr. Adams,

Confirm primirea scrisorii dumneavoastră din 14 august. Colaboratorii mei şi cu mine vom fi, începînd de la 16 august, la dispoziţia d-rului Lorensen.

Nu-mi place ideea de a cere ceva, indiferent ce, comisiei. Totuşi cred că trebuie să fac acest lucru, în interesul chiar al pensionarilor mei. Aş ţine, cînd vor fi din nou accesibili, să mi se dea voie să-i vizitez. *

Cu toată stima,
H. C. SEVILLA

15 august 1972

Stimate Mr. Sevilla,

Urmare la telegrama mea de azi, vă confirm că nu voi putea sosi decît la 20 august, trebuind să amîn plecarea.

Acceptînd sarcina ce mi-a fost încredinţată, am ţinut să subliniez că sper să mă menţin în limitele stricte ale funcţionării mele de custode. În ipoteza că pensionarii dv. vor fi redaţi laboratorului pe care îl conduceţi, am adus categoric la cunoştinţă comisiei că nu înţeleg în nici un caz să preiau continuarea lucrărilor dv. Sper, într-adevăr, că, în această ipoteză, veţi avea posibilitatea să reveniţi asupra demisiei dv. şi să duceţi chiar dv. personal la capăt sarcina pe care aţi început-o într-un mod atît de strălucit.

Îmi închipui cît de contrariat sînteţi că aţi fost despărţit de pensionarii dv. dar că aveţi o consolare în faptul că asistentul dv. a consimţit să-i însoţească.

Cu toată stima,
E. E. LORENSEN.

* Această scrisoare a rămas fără răspuns (N.A.).

16 august 1972.

Stimate Mr. Lorensen,

Scrisoarea dv. îmi inspiră multă stimă pentru dv. şi o reînnoire a prieteniei faţă de animalul uman, care, în clipa de faţă, sînt nevoit să spun, nu-mi apare în culori prea măgulitoare.

Mă tem ca faptele să nu vă fi fost prezentate în mod inexact. Mi-am dat demisia verbal, în urma şocului pe care l-am resimţit aflînd că pensionarii îmi vor fi luaţi. Dar nu mi-am confirmat această demisie nici în cursul convorbirii, nici, bineînţeles, în scris. Pe de altă parte, asistentul meu a acceptat să-mi însoţească pensionarii, dar fără consimţămîntul meu şi chiar fără ştirea mea.

Nu restabilesc faptele pentru ca să vă fac să reveniţi asupra hotărîrii dv. Dimpotrivă. Prefer ca dv. să exercitaţi funcţia de custode, decît alt cercetător care n-ar avea scrupulele dv.

Vă aştept pe data de 20.

Cu stimă,
H. C. SEVILLA.

•

18 august 1972.

Stimate Mr. Sevilla,

Trebuie să amîn din nou şi nu voi putea veni decît în ziua de 25.

Sînt dezolat aflînd precizările dv. Ele pun într-o lumină ciudată rolul jucat de asistentul dv. şi dragostea de adevăr a birocraţilor care ne conduc. Pentru că au „cumpărat" creiere — aici şi în Europa — au impresia că pot face apoi cu ele orice vor.

Nu m-am ferit să-i spun lui Adams că în ochii mei a fost o nebunie că vi s-au luat chiar temporar, pensionarii. Nu văd ce utilizare practică ar putea fi destul de importantă ca să justifice întreruperea unei cercetări fundamentale.

Cu toată stima
E. E. LORENSEN

În insulele din strîmtoarea Florida nu-mi plăceau nici mlaştinile, nici paletwierii*, nici şoseaua cu podurile ei de pe o insulă pe alta pînă la Key West ; voiam o insulă cu stînci, o insulă care să fie stîncă ea însăşi, cu un brîu de colţuri pietroase, şi cînd am văzut stîncile insulei Huatuey, cu *Caribee* ancorat în micul port, mi-a sărit inima din loc. *Caribee* era o frumoasă jucărie lustruită, pentru adulţi, un vis de adolescent adeverit la o vîrstă cînd încă mai poţi iubi, şi acum trebuie să mă cravaşez ca să-l scot. Arlette citeşte la prova ; dacă ar rămîne cockpit** cu mine, am începe iar să vorbim despre Fa şi Bi ; dar eu vreau să fiu singur, tăcut, retras, la cîrma lui *Caribee,* asta mă calmează ; ea simte, pesemne că suferă şi ea, la rîndul ei, prefăcîndu-se că citeşte. De unde sînt acum, nu zăresc de cealaltă parte a punţii decît aureola imensei pălării de paie cu care îşi protejează capul, şi-o fi scos bikini-ul ca să-şi bronzeze zonele palide ale pielii, nici cînd mă gîndesc la trupul ei nu mai simt plăcere ; ce ciudat cum durerea morală anulează dorinţa chiar cînd dragostea rămîne intactă, e ca şi cum în durere s-ar afla o diminuare care te îndeamnă să te diminuezi şi mai mult, o mutilare care cere alte mutilări ; nu-i adevărat, nu-i cîtuşi de puţin adevărat că există în suferinţă o însuşire magică, suferinţa e înfrîngere, paralizie, umilire, nimic bun n-a ieşit din ea niciodată, trebuie s-o învingi, iar eu, ca s-o înving mă joc cu *Caribee* ; vasul ăsta e medicamentul meu, ruliul mă leagănă, fug de mine, fug de mine în mod conştient, cu ambele mîini pe timonă, primesc vîntul de sud-vest înapoia traversului şi trîndăvesc la babord, rezemat de vînt, şoldul mi se ridică la intervale regulate, ca să lase să treacă hula lungă care mă atacă pieptiş, îmi continui drumul spre larg, imensitatea Oceanului se întinde în faţa mea, fără urme omeneşti. Pămîntul e în spatele meu, micşorat, ceţos, parfumul lui-de frunze şi de fum se diluează puţin cîte puţin în aerul sărat şi în mirosul de vopsea proaspătă : în spatele meu, siajul, nu drept, ci curbat la tribord de deriva goanei mele, opt noduri poate ; îmi croiesc drum, refulînd

* Arbore răşinos din India
** Locul unde stă cîrmaciul (engl.)

spuma de ambele părți ale etravei ; vela mare, albastră, umflată, fără nici o cută de jos pînă sus, focul genovez roșu aprins, ieșit în afară ca un balon, catargul curbat sub efort, odgoanele de la tribord întinse, vibrînd ca niște strune de vioară sub presiunea de necrezut a plăcutei brize forța a patra, care se mai poate întări, dar fără pericol, fără grija de a strînge vela și fără groaza că va trebui să fug la adăpost ; vreme frumoasă, constantă, strălucitoare, însorită, fără un nor ; soarele e încă sus, o mare de un colorit liniștitor, un frumos albastru profund, neînșelător ; vîntul și hula se potolesc, lăsînd să le simți rezerva de putere ca unui tigru care toarce cu blîndețe, în timp ce mușchii cumpliți freamătă sub piele ca undele care ridică apa fără să se reverse în valuri. Strîng degetele pe timonă pentru plăcerea de a mîngîia acaju-ul, dar n-am nevoie s-o manevrez, *Caribee* se echilibrează fără derivă ori abateri, fără să vină în vînt și fără să se lase tîrîtă, lunecînd în tăcere, sau mai bine zis în mijlocul zgomotelor ușoare, discrete, legănătoare, din care e făcută această tăcere, sfîșierea de mătase a apei despicate de prova, plescăitul valului în bord, șuieratul brizei în odgoanele întinse, scîrțîitul de pescăruși al scripeților, geamătul carenei cînd cade înapoi în gol și freamătul brusc cînd își reia zborul razant peste o creastă, pe jumătate pasăre, pe jumătate pește, o aripă roșie, o aripă albastră, și trupul ei frumos, rotund, neted, lustruit, alungit, afundîndu-se în mare.

Nu se afunda cu adevărat. Fa, da, el se cufunda, fără siaj, ori turbulență, era o bucurie să-i urmărești înaintarea mlădioasă în apă, fără o vîltoare, cu ochii duși și glumeți ațintiți asupra mea, de îndată ce lua virajul, cu aerul de a-mi spune, Pa, nu pleca Pa, mai stai nițel. Pa, ai plecat totuși. Au și trecut opt ani de cînd își morfolea biberonul, înghesuindu-se în noi cu teamă ; începea să șuiere și să scîrțîie de cum se simțea singur, eram istoviți de atîta veghe ; atunci am găsit cele două plute de poliester între care stătea el și care, într-o anumită măsură, ne înlocuiau cel puțin noaptea. Ce loc a ocupat el în viața noastră atîția ani, unica preocupare, singura grijă, singura muncă, ne-am dat atîta osteneală ca să-l învățăm primele cinci cuvinte, și după aceea ce accelerare fantastică după ce a venit Bi, un ciclon numit Hanna, o, să retrăiesc, să retrăiesc toate secundele acestor șase ani din urmă, plini ochi de muncă și de fericire, această porție de viață pe care am trăit-o pentru prima dată fără ca o parte din mine să fie

jertfită celeilalte, fără să mă simt privat şi mutilat, fără seria imbecilă de mici aventuri seci şi dure gen Ferguson. Arlette şi eu, delfinii, echipa, Michael, ce viaţă bogată, densă, creatoare, încă o dată, încă o dată, stupoarea, interogarea fără răgaz, repetarea la infinit, nu mai sfîrşesc gîndurile astea care mă rod ca nişte guzgani, mereu aceleaşi, se învîrtesc roată ca în delir, aceeaşi repetare mecanică : Lisbeth, Adams, Bob, mai ales Bob, cel mai puţin motivat din trei, tîrîndu-se milimetru cu milimetru spre ţelul fixat timp de doi ani, muncind cu noi, bînd cu noi, prietenos, zîmbitor, zelos. Ştiu, poţi *să zîmbeşti, să zîmbeşti, să zîmbeşti şi să fii un trădător,* dar de necrezut era lipsa oricărui mobil : nu ne ura. Nici măcar n-a acţionat ca Lisbeth, din spirit de răzbunare, sau din supunere, ca Adams : răutatea pură, gratuită, neînţeleasă nici chiar de cel care o făcea. Îmi aduc aminte de mirarea lui cînd m-a auzit spunînd, într-o zi, că-l iubesc pe Fa. Îl iubiţi pe Fa ? Da, te miră ? Dar, a spus el, la urma urmei, nu e decît un subiect, ca un cobai, un şoarece, un cîine. L-am privit cu toţii, uluiţi, îngroziţi, chiar şi Maggie. Ei, hai Bob, după atîţia ani... S-a stăpînit, a rîs, a întors-o spre glumă. Dar atunci, într-o strălucire, se manifestă insensibilitatea lui, neomenia lui radicală, iremediabila lui uscăciune sufletească — ar fi trebuit să fiu mai atent şi să mă feresc. Din clipa în care a devenit iscoada lui C, a devenit tabu ; nici acum nu reuşesc să mă obişnuiesc cu gîndul că Fa şi Bi ...niciodată de acum înainte. Îmi aduc aminte cînd am părăsit-o pe Mariana ; mă trezeam noaptea, cuprins de panică, leoarcă de sudoare, la gîndul că n-am să mai fiu zilnic alături de cei doi băieţi. A fost ca o lovitură de pumnal în plină inimă, eram paralizat de o durere al cărei sfîrşit nu-l întrezăream, şi totuşi, în epoca aceea, îi vedeam de două sau de trei ori pe săptămînă. Avu loc în el un declic, se uită la ceasul brăţară : trecuseră două ore de cînd îl mîna pe *Caribee* spre larg. Era timpul să facă stînga-mprejur, voia să se întoarcă înainte de căderea nopţii, drumul era imposibil de făcut pe întuneric, nu era nici măcar balizat. Dădu drumul şcotei velei mari, eliberă ghiul, roti timona, *Caribee* veni spre vînt, ghiul ieşi spre dreapta ; desfăcu şcota focului şi o amară de tachetul de la tribord. Puteam să te ajut la foc, strigă Arlette de la prova. El făcu cu mîna, lăsă moale şcota velei mari şi o amară şi pe ea. M-am prăjit, zise Arlette cu o veselie prefăcută, sărind în cockpit. Am să mă îmbrac. Dispăru în cabină şi, după un minut, reapăru

îmbrăcată cu un tricou marinăresc vărgat, își lipi umărul de al lui Sevilla și zise cu o voce surdă : Abia am reușit să citesc, sînt într-o dispoziție îngrozitor de proastă ; în afară de riscul de a te pierde, nu văd ce se putea întîmpla mai rău. Îți aduci aminte ce fericiți eram cînd am cumpărat casa, și acum totul e stricat, ratat ; nu-mi vine să cred, am impresia că ne întoarcem înapoi în timp, ca un film pe care îl înfășori pe bobină, că avem să regăsim laboratorul, pe Fa și pe Bi în bazin, studiul șuierăturilor; am impresia că mi-am pierdut copiii, rațiunea de a trăi, îmi vine într-una să plîng. El îi prinse ceafa în mîna dreaptă și-i atrase capul spre gîtul lui. Da, zise el, există Fa și Bi, și mai există și munca ! E îngrozitor, după acești opt ani de cercetări să te pomenești cu mîinile goale, fără să poți face nimic decît să evoci trecutul, ca doi băieți șomeri pe un morman de bani. Sevilla zîmbi cu amărăciune. *Caribee* se îndrepta spre casa la care ținuseră. Cele patru ore pe mare nu fuseseră decît o paranteză. Se înapoiau spre golul vieții lor, fără delfini, fără echipă, fără țel. Ascultă, zise Sevilla, o să ne apuce nebunia, nu putem continua așa ; plecăm, m-am gîndit că ți-ar plăcea să cunoști Spania ; mîine telefonez unei agenții de voiaj, am putea să ne luăm zborul la sfîrșitul săptămînii.

*

DEPARTAMENTUL DE STAT, WASHINGTON, D. C.

D-lui profesor H. C. Sevilla
Huatuey Island
The Florida Keys
Florida

Ținem să vă informăm că în baza hotărîrii Departamentului de Stat din 24 august 1972, pașaportul dv. și cel al d-nei H. C. Sevilla au fost anulate.

CONVORBIREA LUI H.C.S., VIZITATOR, CU DEȚINUTUL C.B. 476, ÎNCHISOAREA SING-SING, 22 DECEMBRIE 1972, PIESA R. A. 74612, CONFIDENȚIAL

Vizitatorul. — După cum știi, aș fi venit mai de mult să te văd, dacă mi s-ar fi dat voie.

Deținutul. — Țin să vă spun că sînt mirat că vă întîlnesc în asemenea condiții de tăcere și de confort. E ceva cu totul neobișnuit.

Vizitatorul. — Presupun că vor să ne înregistreze convorbirea.

Deținutul. — Facultățile dv. de deducție mi se par neștirbite.

Vizitatorul. — Nu este o problemă de deducție, ci de obișnuință. Te găsesc în formă bună.

Deținutul. — Nu ni se poate reproșa că ducem o viață neregulată.

Vizitatorul. — Moralul e bun ?

Deținutul. — Ce a fost mai rău a trecut.

Vizitatorul. — Ai avut greutăți ?

Deținutul. — La început, da, multe, cu codeținuții mei. Nu-mi aprobau părerile. Nici nu vă puteți închipui cît de conservatoare sînt elementele criminale.

Vizitatorul. — Ce fel de greutăți ?

Deținutul. — Interpretau refuzul meu de a servi în Vietnam drept o lașitate. Pentru ei eram un *nervous Nelly**. Am fost nevoit să mă bat.

Vizitatorul. — Și atunci ?

Deținutul. — Opt zile de carceră fiecăruia. Am spus că eu am început. Adversarul meu a spus același lucru. Aici, după cum știți, avem o înaltă concepție despre onoare.

Vizitatorul. — Presupun că după aceea statutul tău moral s-a îmbunătățit mult.

Deținutul. — Mult. Nu mai eram un laș, ci un țicnit. Iar țicniții, aici, nu sînt rău văzuți.

Vizitatorul. — Să vorbim despre scrisorile noastre. Am primit în total douăzeci și șapte.

Deținutul. — Eu am socotit la fel. Deci nu s-a pierdut nici una.

Vizitatorul. — Și nici una n-a fost cenzurată.

Deținutul. — Nici ale dumneavoastră.

Vizitatorul. — Perfect. Trăim într-o țară liberă.

* „Cîrpă". Expresia a fost aplicată pentru prima dată refractarilor politici de către președintele Johnson (N. A.)

Deținutul. — Sînt bine plasat ca să mă felicit de acest lucru în fiecare zi. Ați reușit să aflați de ce vi s-a anulat pașaportul ?

Vizitatorul. — Da. Cu toate că relațiile mele cu *persoane politicește suspecte* sînt criticate, nu reprezint un *risc de securitate* și am fost întotdeauna *loial față de țara mea.* Totuși, dacă ar fi să plec în străinătate, nu mi s-ar putea asigura o *protecție adecvată.*

Deținutul. — Bravo. Va să zică tot ce s-a făcut a fost absolut în interesul dumneavoastră. Ați anunțat în public că vi s-a anulat pașaportul ?

Vizitatorul. — Nu. Goldstein m-a sfătuit să nu fac asta.

Deținutul. — Poate a greșit ?

Vizitatorul. — Nu știu. Goldstein a fost uimitor. S-a zbătut ca un leu. Nimic și nimeni nu-l obliga să se compromită atîta pentru mine. Goldstein e de părere că anunțarea în public a anulării e o armă pe care trebuie s-o ținem în rezervă.

Deținutul. — Goldstein nu v-a sfătuit să vă răriți relațiile cu persoanele politicește suspecte ?

Vizitatorul. — De fel.

Deținutul. — Îi sînt recunoscător. Dar trebuie să vă spun, totuși...

Vizitatorul. — Nu-mi spune nimic. Ai să spui prostii.

Deținutul. — Bine, tac. Dacă-mi dați voie să spun, și dumneavoastră îmi păreți a fi în formă bună.

Vizitatorul. — Am avut un moment foarte greu cînd mi i-au luat pe Fa și pe Bi. A durat două luni. Apoi am cumpărat un delfin, sau mai exact o delfină, și am organizat un laborator particular din fondurile mele.

Deținutul. — Unde ați pus delfina ?

Vizitatorul. — Mai jos de casă, pe insulă, am un mic port particular.

Deținutul. — Nu-l închideți ?

Vizitatorul. — Ba da. Întind o plasă între cele două diguri, în adîncime și în înălțime. Dar e aproape de prisos. După cîteva săptămîni, Daisy — așa o cheamă pe delfină — a învățat să treacă plasa dintr-o săritură, ca să zburde în plină mare. Dar nu se depărtează decît atunci cînd ies și eu cu iahtul, și noaptea se înapoiază întotdeauna. Îi place să doarmă lipită de *Caribee.* Presupun că ea consideră iahtul un fel de supermamă delfină, care o ocrotește. Noaptea întind din nou plasa

între cele două diguri, ca o măsură de siguranță împotriva rechinilor.

Deținutul. — Vorbiți-mi despre Daisy. Cînd mă gîndesc că de doi ani n-am mai văzut un delfin !

Vizitatorul. — Vrei să-ți trimit cîteva filme ? Crezi că ai putea să le vizionezi ?

Deținutul. — Desigur. Avem de toate aici : discotecă, cinema, teatru, și chiar și o sală unde te poți bronza cu ajutorul razelor ultraviolete, dar aceasta numai cînd te apropii de sfîrșitul perioadei de detențiune.

Vizitatorul. — De ce numai atunci ?

Deținutul. — Pentru ca să pari, în ochii vecinilor, că te-ai întors dintr-o călătorie lungă la tropice. (Rîde). Sing-Sing nu e ce credeți. Pe noi ne preocupă gura lumii.

Vizitatorul. — Te admir că vorbești de toate acestea atît de detașat. Pînă la urmă, te adaptezi ?

Deținutul. — Nu. Nu te adaptezi. Niciodată. Îți trăiești viața între paranteze. Cunoașteți clișeul : *să ți se pară timpul lung* ; niciodată nu l-am înțeles atît de bine. Nici n-ai idee de durata timpului aici. E de necrezut. Zilele se tîrăsc ca niște săptămîni, iar săptămînile ca niște luni. (*Tăcere*). Vorbiți-mi despre Daisy.

Vizitatorul. — Da, e veselă, șireată, afectuoasă, de loc timidă, cum era Bi la început.

Deținutul. — Ce vîrstă are ?

Vizitatorul. — Dacă judec după greutatea și mărimea ei, trebuie să aibă aproape vîrsta pe care a avut-o Bi cînd a devenit partenera lui Ivan. Vreo patru ani.

Deținutul. — Cum v-ați organizat laboratorul ?

Vizitatorul. — I-am angajat pe Peter, pe Suzy și pe Maggie.

Deținutul. — Îi plătiți din fonduri proprii ?

Vizitatorul. — Da.

Deținutul. — O să vă ruinați.

Vizitatorul. — Nu, am de unde. Și cînd n-am să mai am bani o să mă opresc. Deocamdată treaba merge foarte bine. Progresăm.

Deținutul. — E ceva ce nu înțeleg...

Vizitatorul. — Am să-ți explic : am obținut de la Lorensen o copie a tuturor înregistrărilor mele.

Deținutul. — Lorensen o fi avut neplăceri.

Vizitatorul. — Uriașe.

Deținutul. — Ce s-a întîmplat ?

Vizitatorul. — Nimic, în fond. Am toate șuierăturile lui Fa și lui Bi, iar acum pe cele ale lui Daisy.

Deținutul. — Cum stați ?

Vizitatorul. — Progresăm.

Deținutul. — Nu vreți să spuneți mai mult ?

Vizitatorul. — Nu. (Rîde).

Deținutul. — Nu mă așteptam să vă văd așa, după ultimele scrisori. V-a revenit tot dinamismul dinainte.

Vizitatorul. — Hai să vorbim un pic despre dumneata.

Deținutul. — Nu e un subiect prea interesant. (*Tăcere*). Stau și aștept.

Vizitatorul. — Ești la fel de pesimist cu privire la situația internațională ?

Deținutul. — Mai mult ca oricînd. Dar sînt și optimist. Pentru viitorul îndepărtat.

Vizitatorul. — Mărturisesc că am simțit o ușurare că Jim Crooner a fost bătut și că Albert Monroe Smith a fost ales președinte. Smith e un rău mai mic.

Deținutul. — Nu cred. Smith va face exact același lucru pe care l-ar fi făcut Crooner în locul său. Democrația americană constă din a-i da alegătorului iluzia unei alegeri. Pentru corpurile legiuitoare, el are alegerea între două partide, ambele de dreapta. Pentru președinție, între doi candidați la fel de reacționari, dar dintre care unul reușește să facă impresia că e mai liberal decît celălalt.

Vizitatorul. — Aș, exagerezi ! Nu-i pun pe Smith și pe Crooner în aceeași oală.

Deținutul. — Nu exagerez. Vreți cîteva exemple ? În 1960 ați votat pentru Kennedy, pentru că l-ați crezut mai liberal decît Nixon ; iar Kennedy a dat semnalul verde pentru invazia în Cuba și pentru sporirea masivă a „consilierilor" noștri „militari" în Vietnam. În 1964 ați votat pentru Johnson, ca să-l faceți mai pe Goldwater ; dar Johnson la putere ne-a lansat în escalada preconizată de Goldwater.

Vizitatorul. — Crezi că Smith este la fel în stare, ca și Crooner, să ne arunce într-un nou război ?

Deținutul. — Da. Cu vreo cîteva discursuri morale în plus.

Vizitatorul. — E deprimant.

Deținutul. — Nu prea. Vedeți, alegerile nu contează. Sînt trucate în principiul lor însuși. Lupta trebuie dusă la nivelul opiniei publice.

Vizitatorul. — Da, știu. Acesta e sensul pe care-l dai întemnițării dumitale.

Deținutul. — Da. Și cîteodată mă simt descurajat. Represiunea a marcat puncte. Numărul refractarilor a scăzut.

Vizitatorul. — Dar, mulțumită întemnițării dumitale, ai exercitat o puternică influență asupra tuturor oamenilor pe care îi cunoști. Ascultă, nu vreau să citez nume, înțelegi de ce, dar chiar și mie mi-ai deschis ochii în ceea ce privește anumite probleme.

Deținutul. — Atunci, dacă e adevărat, merită osteneala să stau aici.

Vizitatorul. — E adevărat.

Deținutul. — Îmi faceți o bucurie imensă. Mi s-a părut că discern, de cîteva luni încoace, un ton nou în scrisorile dumneavoastră.

Vizitatorul. — M-am hotărît să nu mai țin seamă de fotocopii și de înregistrări... Cred că e foarte rău să te autocenzurezi cu anticipație. Sînt hotărît mai mult ca oricînd să spun ceea ce gîndesc.

Deținutul. — S-ar putea oare să fi contribuit și eu la această hotărîre ?

Vizitatorul. — Desigur, mult.

Deținutul. — Sînt fericit mai presus decît pot spune. Și cît de modest sînteți ! Vîrsta dumneavoastră, poziția dumneavoastră... La urma urmei, nu sînt decît elevul dumneavoastră.

Vizitatorul. — Asta nu contează aici. Cînd cauți adevărul, nu te poți opri la astfel de considerente.

Deținutul. — Sînteți foarte generos că-mi spuneți asta. (*Tăcere*).

Vizitatorul. — Cred că e aproape ora.

Deținutul. — Stați. Mai avem cinci minute. Vorbiți-mi despre Peter și Suzy.

Vizitatorul. — Bine, poate ai aflat, s-au căsătorit.

Deținutul. — Suzy mi-a scris. E o fată minunată. Știți, puteam și eu să mă îndrăgostesc de ea, dacă nu mi-o lua Peter înainte.

Vizitatorul. — Suzy vorbește de dumneata cu multă prietenie.

Deținutul. — Da. Și eu țin mult la ea. Mă gîndesc adesea la dumneavoastră toți. (*Tăcere*). Nu mi-a venit ușor să vă părăsesc.

Vizitatorul. — Te așteptăm. Ai să vii din nou să lucrezi cu noi.

Deținutul. — Peste trei ani. (*Tăcere*). Peste trei ani, șuierăturile nu vor mai avea taine pentru dumneavoastră.

Vizitatorul. — Vor fi alte probleme.

Deținutul. — Bine, atunci, peste trei ani !

Vizitatorul. — Am să vin din nou să te văd dacă o să mi se dea voie. Cred că s-a împlinit timpul.

Deținutul. — La revedere. Scrieți-mi. Mulțumesc pentru vizită și mulțumesc pentru... În sfîrșit, mulțumesc.

Vizitatorul. — La revedere, Michael.

*

Saigon, 4 ianuarie 1973 (U.P.I.)

Crucișătorul *Little Rock*, volatilizat de o explozie atomică în largul Haifongului. Nici un supraviețuitor !

. . . . . .

XI

Senatorul Burton Murphy, care se numărase pînă atunci printre porumbeii pacifişti cei mai hotărîţi şi care dăduse, chiar în ajun, un interviu în care blama interminabilul război din Vietnam, află de catastrofa vasului *Little Rock* la ora şaptesprezece, în timp ce lua benzină la staţia lui obişnuită. Se întoarse acasă în mare grabă şi dădu un telefon Casei Albe, pentru a-l asigura pe preşedintele Albert Monroe Smith de sprijinul său necondiţionat.

În Congres, în zilele care urmară, ultimul careu al porumbeilor, pe care recentele alegeri parţiale îl mai ştirbise încă, se pulverizează de tot. Două treimi dintre membri trecură, în cele din urmă, de partea uliilor, cu o bună dispoziţie care dovedea cît de fericiţi sînt că au găsit un pretext patriotic inatacabil pentru a-şi revizui, cu conştiinţa pe deplin împăcată, nişte păreri care nu le pricinuiseră decît necazuri. Ultima treime tăcea. Membrii ei nu erau convinşi de vinovăţia unui anume stat în afacerea *Little Rock,* dar nu aveau curajul să spună acest lucru. Însă nici nu se resemnau să „*goneasc㠄 *împreună cu ceata şi să vîneze împreună cu ceata*".

Dacă senatorul Burton Murphy produse uimire în cercurile politice prin rapiditatea convertirii sale, cele mai multe luări de poziţie, care se înmulţiră după volatilizarea vasului *Little Rock,* nu pricinuiră nici o surpriză deosebită. Ele atraseră totuşi atenţia datorită notorietăţii autorilor lor.

Actorul Jim Crooner, fost candidat la preşedinţie, trebuia să facă la ora nouăsprezece şi treizeci, în ziua de 5 ianuarie,

o expunere televizată despre viitorul femeilor în S.U.A. El însuşi aduse la cunoştinţă că, avînd în vedere gravitatea situaţiei, renunţă să-şi mai dezvolte subiectul, dar că doreşte, în schimb, să adreseze cîteva cuvinte naţiunii. În timp ce vorbea, prezenţa lui umplu micul ecran. Cu ochii serioşi şi hotărîţi, cu tîmplele argintii, cu faţa brăzdată de riduri expresive, avea acea înfăţişare de om bun, modest şi conştient, care făcea să bată inima a o sută de milioane de americane. Se pricepu să se exprime în stilul dezbărat de orice artificiu intelectual, care se potrivea atît de bine cu fizicul lui şi pe care *brain-trust*-ul lui îl pusese la punct pentru el la începutul campaniei electorale. Vorbi cu o încetineală neobişnuită şi chiar cu efort, ca şi cum ar fi luptat cu curaj împotriva unei emoţii pe care îi venea greu s-o controleze. „*Nu ştiu ce are să vă spună mîine preşedintele*" — declară el — — „*şi, bine înţeles, n-am să spun nimic, astă-seară, ce ar putea să-l stinghereacă. Ştiu foarte bine ce aş face în locul lui, dar el e la volan, aşa că lui îi revine sarcina să redreseze vehiculul, eu nu sînt omul care să-i strige sfaturi stînd pe bancheta din spate.* * *Asta n-ar putea decît să-l stînjenească. Datoria tuturor americanilor*" — reluă el cu gravitate — „*a mea şi a dumneavoastră, este să se unească în faţa atacului şi să aibă încredere în înţelepciunea şi energia guvernului Statelor Unite*".

Cardinalul Minuteman avea să facă în aceeaşi zi la ora douăzeci şi două o expunere radiodifuzată despre „*Spiritul Evangheliei în timpurile moderne*". Prelatul prezenta o particularitate unică în analele ţării: primise, fără să fi luptat, cea mai înaltă decoraţie militară a Statelor Unite. Dar poate că Forţele armate apreciaseră că el face singur cît o divizie întreagă. Cu vreo cîţiva ani în urmă, în cursul unei călătorii în Vietnamul de Sud, se străduise să reînsufleţească în inimile băieţilor credinţa, trasînd ca ţel al eforturilor lor „victoria finală asupra vietnamezilor". Comandantul îi fu recunoscător prelatului pentru această sinceritate, căci în declaraţiile lor publice şi îndeosebi la fiecare treaptă a escaladării, Johnson, MacNamara sau Dean Rusk nu aveau în gură decît cuvîntul „pace". Desigur, nevoile diplomaţiei nu scăpau înţelegerii ge-

* I ain 't the man to indulge in backseat driving (engl.). (N.A.).

neralilor, dar pe de altă parte, toată vorbăria despre *„negocieri"* și toate promisiunile de a părăsi Vietnamul după pace nu făceau impresie bună asupra *G. I.*-lor *.

Cardinalul fu zguduit de tragedia vasului *Little Rock*, dar își dădu cu părerea în același timp că el justifica *„linia dură"* pe care o avuseseră întotdeauna S.U.A. față de comunismul ateu. Cu impetuozitatea sa obișnuită, își schimbă subiectul expunerii și alese ca text în ultimul moment versetele 24, 25 și 26 ale Facerii lumii. *„În aceste zile de doliu"*, zise el, *„în care națiunea americană este înjunghiată pe la spate de asasini lași, se cuvine ca toți creștinii din țară să se socotească, mai mult ca oricînd, misionarii lui Cristos și să caute în textele sfinte îndemnul pentru faptele lor"*. Făcu apoi, în legătură cu aceasta, referirea la versetele din Facerea lumii și le citi cu o voce puternică : *„Strigătul ticăloșiilor acelor popoare* (prelatul accentuă *„acelor popoare"*, cu mînie) *se înalță din ce în ce mai mult înaintea Domnului. (...) Și Domnul slobozi din cer peste Sodoma și Gomora ploaie de pucioasă și de foc și nimici cetățile acestea, cu toți locuitorii lor, toate împrejurimile cu toți cei ce le locuiau precum și toate plantele pămîntului"*.

Mult mai pe scurt și într-un mod mai puțin evanghelic, generalul George C. Curry făcu în aceeași seară ziarului *Washington Post* următoarea declarație : *„După asta, nu ne rămîne decît să-i zdrobim cu totul"*.

Paul Omar Parson, poreclit P.O.P. de către prieteni și, *Deep South Babbit* ** de către adversari nu se încurcă la nuanțe. Își oferi unui ziarist din Atlanta gîndurile în vrac. *„Ar trebui să ai un geraniu în craniu"* *** — zise el în stilul pitoresc care contribuise atît de mult la popularitatea de care se bucura în statele din sud, — *„ca să nu fi prevăzut lovitura. Nu se va putea spune că n-am prevenit Departamentul de Stat. De ani de zile îl tot întreb : cît timp aveți de gînd să mai răbdați obrăznicia lui Castro ? Lăudăroșeniile lui Naser ? Agresiunea lui Charley în Asia ? Și insultele Chinei roșii ?*

* G. I. este porecla dată soldaților americani (N.T.).

** Babbit personaj al romancierului Sinclair Lewis, este simbolul americanului mijlociu (N.A.).

*** Ar trebui să fii nebun. (N. A.).

Adevărul, lăsind la o parte tot kafooster-ul despre coexistența mai mult sau mai puțin pașnică este că America a fost mult prea răbdătoare. Ea ar trebui totuși să înceapă a se simți cam obosită să tot întindă obrazul și să primească picioare în fund drept răsplată pentru toate foile de varză** pe care le risipește pentru subdezvoltați. Mă doare în cot de subdezvoltați. Oamenii aceia nu visează decît să ne răstoarne cu mațele în aer la cel dintîi prilej. Ca dovadă: Little Rock. Ei! Asta să ne fie lecție! Dacă nu nimicim, acum, China, are să ne nimicească ea pe noi mai tîrziu. Vă rog să nu mă înțelegeți greșit: n-am nimic împotriva chinezilor ca popor. Dacă vor să vină încoace să deschidă curățătorii și să-mi spele rufele murdare, sînt de acord. Dar nu sînt de acord să-i lăsăm să se fîțîie în Asia cu bombe H. Repet, trebuie să alegem. Lumea noastră e o lume dură. Supraviețuiește cel care dă mai tare. Ei! a sosit momentul; trebuie să isprăvim cu China. În ceea ce mă privește, nu sînt sîngeros de felul meu, dar n-am să dorm liniștit decît după ce rachetele noastre vor preface China comunistă într-un imens parcaj".*

După cum se anunțase în ziua de 5, președintele Smith rosti o scurtă alocuțiune la televiziune la 6 ianuarie, orele treisprezece. Cu toate că discursul folosea un limbaj distins și făcea apel la noțiuni de o mare noblețe, concluziile lui implicite nu se deosebeau, în esență, de cele pe care le dezvoltase P.O.P. Cel mult s-ar fi putut releva că P.O.P. nu făcuse nici o aluzie la divinitate, în timp ce Albert Monroe Smith se conformă cu scrupulozitate marii tradiții a Casei Albe: îl înrolă pe Dumnezeu, morala religioasă și armiile cerești întru apărarea Uniunii. În momentele de criză, nici un președinte american dinaintea lui nu omisese să facă acest lucru, de altfel, nu fără rezultat, pentru că de fiecare dată Dumnezeu se lăsase înrolat: într-adevăr, teritoriul nord-american nu fusese niciodată cotropit, nici bombardat, iar Statele Unite, de la înființarea lor pînă în prezent, nu pierduseră nici un singur război din cele pe care le declaraseră.

Văzîndu-l o dată în plus pe Albert Monroe Smith că apare pe micul ecran, publicul înțelese cum a putut el să-l învingă pe Jim Crooner în ceea ce privește preferințele mulțimilor.

* Vorbăria. (N.A.)
** Bancnotele. (N.A.).

Cu toate că ocupase și în trecut funcții foarte importante, Albert Monroe Smith păstra o înfățișare care contribuise la succesul lui în aceeași măsură ca și celebritatea strămoșilor lui: ținuta degajată, gîtul mușchiulos, de sportiv, zîmbetul sincer și fermecător îi dădeau, la patruzeci și cinci de ani trecuți, alura unui *college-boy*, dar, în același timp, acest aer tineresc era întregit de gravitatea ochilor cenușii, atenți, înfundați adînc în orbite. Celebrul editorialist Malcolm Munster spunea despre noul președinte că *găsise mijlocul de a cumula două sex-appeel-uri: cel al tinereții și cel al maturității.*

Ațintindu-și ochii gravi asupra telespectatorilor, președintele vorbi absolut fără gesturi, cu o voce calmă, stăpînită și chiar suavă, care dădu mesajului său un fel de amprentă clericală: *„America"* — zise el — *„a fost întotdeauna o națiune profund pașnică. Ea rămîne astăzi credincioasă tradiției sale și nu caută să cucerească în Asia nici un teritoriu, nici o bogăție nouă, dar e hotărîtă să apere, cu ajutorul lui Dumnezeu, libertatea și democrația, pretutindeni unde ele sînt amenințate de agresiunile comuniste. Forțele noastre armate, repet, nu urmăresc nici pe mare, nici pe uscat, vreun avantaj egoist. Dimpotrivă, ele se află în Asia pentru a permite popoarelor asuprite să aleagă fără constrîngere viitorul care le convine. Aceasta este misiunea și mîndria noastră* (făcu o pauză și privirea i se întunecă). *Știți foarte bine că ziua de 4 ianuarie 1973, zi care va rămîne marcată pe veci de infamie, Statele Unite au fost obiectul unui atac brutal și deliberat, în golful Tonkin. Nu există nici cea mai mică îndoială nici cu privire la natura mecanismului care a volatilizat crucișătorul U.S.* Little Rock, *nici cu privire la originea acelui mecanism. Chiar dacă a fost manipulat și lansat de mîini vietnameze, el a fost fabricat în uzinele atomice chineze. Așadar, China populară poartă întreaga răspundere că a recurs cea dintîi la această armă cumplită și că a organizat împotriva Statelor Unite o agresiune care, dacă nu prin amploarea ei, cel puțin prin lașitatea, perfidia și cruzimea ei, amintește atacul de la Pearl Harbour, din 7 decembrie 1941. America nu poate rămîne nepăsătoare la insulta pe care a suferit-o. Am fi, desigur, cei dintîi care să aplaudăm dacă China comunistă și-ar concentra vastele ei energii pentru a îmbunătăți condițiile de viață ale populației sale. Dar ne*

vedem siliți să intervenim cînd ea nu șovăie să recurgă la arma groazei pentru a-și aduce la îndeplinire țelurile subversive. Dacă America ar tolera împotriva ei înșiși, fără să riposteze, o agresiune atît de odioasă, problemele dintre diferitele țări ale lumii n-ar întîrzia să fie reglementate prin forță. Am asista atunci la un șantaj al țărilor mari, care posedă arma atomică, asupra țărilor mici, care n-o posedă. Guvernul Statelor Unite, conștient de răspunderile sale față de continentul american și de lumea liberă, a pus azi în vedere Chinei populare că trebuie să-și dărîme uzinele sale atomice, sub control internațional. I s-a fixat un termen de opt zile. După expirarea acestui termen și în cazul unui răspuns negativ sau al unei lipse de răspuns, Statele Unite vor lua toate măsurile necesare pentru a-și asigura securitatea".

*

După alocuțiunea președintelui, Statele Unite trăiră timp de o săptămînă o situație stranie. Țara nu era încă în război, dar nu mai era nici pe picior de pace. În general, oamenilor le venea greu să-și părăsească viața de toate zilele și să-și potrivească universul mental pe măsura marelui eveniment care se pregătea. În conversațiile dintre bărbați, interlocutorii foloseau metafore sportive. De pildă, descriau agresiunea din golful Tonkin în termeni de fotbal. China marcase un gol. Dar nu cîștigase meciul și cînd își vor pune Statele Unite mintea cu ea, nu va întîrzia să înțeleagă : avea să fie zdrobită cu un scor îngrozitor.

În același timp, năzuința de a se devota binelui obștesc — componentă esențială a sufletului american — se aprinse și, negăsind numaidecît o aplicare rezonabilă, se învîrti în gol. Mii de oameni telefonară Casei Albe, fie pentru a-și oferi serviciile cu titlu gratuit, fie pentru a da autorităților sfaturi de strategie mondială. Studentele Universității feminine din Vassar, care număra între zidurile sale, cum spunea comunistul american Mc Gregor, *fetele cele mai bogate, cele mai elegante și, dacă nu cele mai frumoase, cel puțin cele mai bine spălate din Statele Unite*, se întruniră pentru a face față situației. După două ore de discuții, votară o rezoluție în care se declarau gata să ofere țării beneficiul *formației lor speciale*. Ce anume înțelegeau prin aceste cuvinte, n-a știut nimeni

niciodată, deoarece autoritățile nu dădură curs generoasei lor oferte.

În seara aceleiași zile în care Albert Monroe Smith își rostise alocuțiunea la televiziune, la ora douăzeci și două și treizeci, un policeman îi arestă și îi aduse la postul de poliție pe marinarul Joe Mac Clyde (din *U. S. Navy)* și pe Sally Shute, de treizeci și patru de ani, prostituată, care se băteau în stare de ebrietate pe trotuarul unei străzi din Hoboken. După declarația lui Sally ea îl dusese pe Mac Clyde în camera ei spunîndu-i : *Marinarule, după ceea ce i-au făcut scîrbele alea lu'* Little Rock, *am să te distrez pe gratis.* Dar Mac Clyde a plecat de la ea după vreo jumătate de ceas luînd cu el o pudrieră de argint, cu gîndul să i-o dăruiască soră-si de ziua ei. Sally l-a urmărit pe stradă. Joe Mac Clyde, douăzeci de ani, un metru optzeci și doi, de fel din San Angelo (Texas), i-a declarat judecătorului : Abia cînd mi-a strigat : *„atomizați-ar chinezii c.."*, am început s-o cotonogesc. Judecătorul i-a aplicat o amendă și o mustrare lui Mac Clyde și a achitat-o pe Sally Shute. „Oricît de jos căzuse ea în viața ei particulară" — remarcă judecătorul — „păstrase totuși vii simțăminte patriotice, după cum dovedise naiva ei propunere făcută marinarului Mac Clyde".

Într-un mediu cu totul altul și dînd ascultare și ea, unei nevoi de a se dezvolta, deși în alt mod, Mary White, treizeci și șase de ani, celibatară, secretară de redacție, se înscrise într-o sectă puritană din Indianopolis, care își dăduse ea însăși numele de Fiii Mariei *. Cînd sosi Mary, cu zece minute întîrziere, la întrunirea care urma să se țină luni 5 ianuarie, la orele douăzeci și unu, îi găsi pe membrii sectei în plină dezbatere : se punea chestiunea dacă, drept represalii pentru atomizarea crucișătorului *U.S. Little Rock,* trebuia sau nu trebuia să se arunce o bombă atomică asupra Pekinului. Discuția deveni îndîrjită și chiar violentă ; Mary White simți o anumită mirare : nu vedea în ce fel hotărîrea Fiilor Mariei din Indianopolis (Indiana) ar fi putut-o influența pe cea a Casei Albe. În cele din urmă se trecu la vot și, douăsprezece voturi contra nouă, rezoluția de a se bombarda Pekinul fu

* Spre deosebire de Fiii Martei ; cap. X al evangheliei după Luca (N.A.).

respinsă. Moţiunea majoritară, care fu comunicată în aceeaşi seară ziarelor locale, dădea explicaţia că morala interzice nimicirea a trei milioane de chinezi din Pekin pentru a răzbuna moartea a două sute de marinari ai S.U.A. Rezoluţia se încheia în termenii următori: *„La urma urmei, sîntem un popor cu idealuri înalte"*. Cu toate că Mary White găsea că dezbaterile fuseseră irealiste, se simţi profund satisfăcută de această încheiere.

Persoanele vîrstnice, care avuseseră de suferit de pe urma celui de al doilea război mondial priviră situaţia mai puţin abstract. Ernst Rosenblum, cincizeci şi doi de ani, evreu german emigrat în 1939 în Statele Unite, exercita meseria de croitor la Lexington (Kentucky). Rosenblum urmărise, cu sentimente amestecate, alocaţiunea preşedintelui la televiziune. Cu toate că nu avea despre Vietnam păreri foarte precise, Rosenblum înclina de cîtăva vreme să creadă că ar trebui *„să facem un efort şi s-o isprăvim"*. Cînd aflase despre catastrofa vasului *Little Rock*, avusese un viu sentiment de indignare şi îi spusese nevesti-si : *„sper că preşedintele are să se arate tare"*. Şi acum, cînd preşedintele se arătase tare, Rosenblum simţea un amestec bizar de uşurare, de mîndrie şi de spaimă. Nevastă-sa Gerda stătea ghemuită alături, pe-o canapea, cu picioarele sub ea, cu faţa blîndă şi ofilită. Părea o pisică mare, care a îmbătrînit la gura sobei. După alocuţiunea preşedintelui, îşi ridică ochii spre soţul ei şi fu surprinsă de paloarea lui. O privi şi el, ochii i se colorară în trandafiriu şi zise cu o voce gravă şi mînioasă: *„Und jetzt sind wir in der Scheisse wieder"*. *

. . . . . .

Cei doi secretari de stat — al Afacerilor externe şi al Apărării — ţinură şedinţă la Casa Albă cu preşedintele Albert Monroe Smith, în noaptea de 8 spre 9, pînă la ora două dimineaţa. După ce plecară, preşedintele rămase nemişcat în fotoliu o bucată de timp ; se simţea vid, uzat, inert, se sculă anevoie, încovoiat, cu picioarele grele ca plumbul, dar mai ales sufletul şi-l simţea obosit şi fără curaj ; luă ascensorul personal, ajunse la etajul al doilea, îi făcu bine oarecum, cînd îşi schimbă, în camera lui, pantofii cu nişte papuci şi haina gri

* Şi acum, iată-ne din nou în murdărie (N. A.).

antracit cu vesta lui veche de tveed, informă, cîrpită la coate cu petice de piele. Nu-i era somn, era prea epuizat ca să doarmă ; împinse cu vreo zece centimetri uşa lui Vic şi, timp de cîteva secunde, trase cu urechea la întunericul călduţ şi parfumat al camerei ; era ceva uimitor şi patetic, infima respiraţie a unei fiinţe omeneşti, această maşinărie complicată, fără nici cea mai mică defecţiune, această mişcare încăpăţînată, continuă, muşchi şi nervi care merg singuri în mica moarte care e somnul. Smith închise uşa la loc, fără zgomot, străbătu coridorul, împinse uşa întotdeauna întredeschisă a camerei lui Lolly. Fetiţa dormea pe o parte, cu profilul luminat de mica veioză albastră la căpătîiul patului de acaju, între perdelele de muselină albă ; la doisprezece ani mai cerea încă veioză noaptea. O privi, obrazul plinuţ, presărat cu pistrui, rezemat de mîna dolofană, genele calme deasupra feţei rotunde ; buza de sus, scurtă, umflată şi ridicată în sus îi dădea aerul nevinovat şi animalic al adolescentelor pictate de Renoir. Smith dădu din cap, se simţea aproape vinovat că se lăsase înduioşat, urmă cu paşi greoi coridorul lung, ajunse în salonul oval, aprinse lustra şi se trînti în fotoliul adînc de piele verde, din spatele biroului : nu se simţise niciodată atît de epuizat, nici chiar în timpul campaniei sale electorale pentru alegerile prezidenţiale, sau în timpul celei a lui Kennedy ; ce clipe petrecuseră împreună, ochii încercănaţi ai lui John, aerul lui grav, cam suferind, în timp ce se trîntea în faţă în fotoliul din vagonul Pullman care îl ducea din oraş în oraş : *hai, zău, du-te de te culcă, John.* El făcea cu capul că nu, arăta cu mîna, pe măsuţă, însemnările pentru discursul pe care urma să-l rostească a doua zi şi recita versurile lui Frost :

But I have promises to keep
And miles to go before I sleep
And miles to go before I sleep *

Ochii obosiţi, zîmbetul plin de vitejie şi de bunătate, primul *sleep* pronunţat cu uşurinţă, iar al doilea cu o voce joasă,

* Dar am făgăduieli de ţinut.
Şi mile de făcut înainte de a adormi.
Şi mile de făcut înainte de a adormi (engl.). — N.A.

profundă, voalată de melancolie. Poftim, acum dormi, John, te-au dat gata, după trei ani aproape exact, prea le era frică de tine ca să te lase să trăieşti, lor le trebuie preşedinţi docili, cum e Cian-Kai-şi, cum e Ky, cum e...

Salonul oval era o orgie de galben : damascul de pe pereţi, marele covor oval, cele două sofale, fotoliile Ludovic al XVI-lea toate acele poleieli cam altrenau culorile tablourilor lui Cezanne atîrnate pe perete, totul era prea bogat, prea luxos. Smith îşi alese o ţigară de foi, o aprinse şi se plimbă în lung şi-n lat ; covorul îi înăbuşea paşii ; îşi privi ceasul-brăţară. La ora asta numai eu şi curcanii nu dormim, îşi zise, cei treizeci şi opt de copoi, nici unul mai puţin, răspîndiţi prin toate colţurile casei.... curcani în parc, curcani la grilaje, ce frumoasă imagine pentru o poză în culori ; preşedintele S.U.A., înconjurat de copoii lui, îşi petrece noaptea în meditaţii, în ajunul celui de-al treilea război mondial ; simţi un nod în gît. Preşedintele ! Atotputernicia preşedintelui ! Puterile aproape dictatoriale ale preşedintelui ! Da, dar presiunile subtile, puternice, continue, făgaşul trasat dinainte, din toate părţile, pentru ca roata să-i intre în el ; statele în stat : Pentagonul, Departamentul de Stat, cercurile financiare legate de generali şi poliţiile, F.B.I.-ul, CIA, *lobby*-urile, grupurile de presiune, preşedintele prizonier, preşedintele-instrument, un Guliver între liliputani ! În aparenţă cel mai tare, în realitate cel mai legat fedeleş, simplul punct de convergenţă al unui ansamblu complex de forţe. „Discursul meu de la 6 ianuarie era, la urma urmei, nu cel mai bun, desigur, dar în orice caz cel mai puţin rău, cel mai puţin periculos din cîte *puteam* să rostesc, nu puteam să fac mai puţin, şi măgarii ăia, după două zile, toarnă jar pe foc, anume ca să agraveze lucrurile, rostind cuvîntul *ultimatum*. Sînt legat, legat, legat, ca să mă determine să fac ce vor ei, e de ajuns să-mi prezinte o problemă falsificîndu-i datele, intoxicîndu-mă cu informaţii inexacte, aşa cum au făcut cu John, în aprilie '61, în afacerea Cubei ; n-am să uit niciodată, cînd marii pontifi, oracolele, experţii din CIA, de la Pentagon şi din Departamentul de Stat i-au împuiat capul cu toate tîmpeniile lor despre succesul sigur al invaziei anticastriste. *Planul este excelent,* spusese Lemnitzer, *nu poate decît să reuşească ;* şi Dulles : *va fi încă şi mai uşor decît în Guatemala ;* şi Bissel : *de îndată ce anticastriştii vor debarca, poporul cuban îi va primi cu bra-*

țele deschise. Da, cît despre brațele deschise, la 17 aprilie, în zori, cubanezii în Golful Porcilor s-au năpustit peste ei cu focuri de armă, cu tancuri, cu tunuri și i-a zdrobit în mai puțin de șaptezeci și două de ore. Doamne sfinte, nu mi-or fi făcînd aceeași figură cu *Little Rock?* Smith rămase nemișcat, încremenit, cenușa la capătul țigării se curbă. Smith făcu un pas, întinse cu băgare de seamă mîna spre scrumiera cea mai apropiată, dar cenușa se desprinse și căzu, împrăștiindu-se în pulbere pe covor. Tresări, observă după cîteva secunde că mîna îi tremura, se îndreptă de spate. Nu trebuie să vezi semne peste tot, își zise și se trînti într-un fotoliu și probabil că atipi pentru cîteva clipe, pentru că genunchiul drept i se destinse de la sine, ca și cum ar fi căzut în gol. Tresări iar ; dacă e ceva ce nu poate un președinte nici să reformeze, nici să domine, e propria sa poliție politică, în realitate ea îl guvernează pe el de vreme ce îl informează ; se sculă și începu să se plimbe iar în lung și-n lat, băgă de seamă după o clipă că are grijă, la fiecare drum dus sau întors, să nu calce pe cenușă. „Sînt sigur că C.I.A. știa că Golful Porcilor va fi un eșec, sînt sigur că planul era să-l pună pe John în fața unei alternative atît de grave, a unei pierderi de prestigiu atît de îngrozitoare, încît John să dea semnal verde debarcării trupelor de infanterie marină în Cuba ; și John a fost cît pe ce să facă asta, un asemenea dezastru la începutul președinției sale, era atît de chinuit, atît de umilit, atît de îngrozit, dar a redevenit stăpîn pe sine a zis „nu", știa să zică „nu", „nu" războiului împotriva Cubei, „nu" războiului împotriva Chinei, „nu" segregației. L-au ucis pentru că știa să zică „nu" ; aduceți-mi-l la Dallas și avem noi grijă de rest, la Dallas avem polițiști care-ți taie o țigară în două de la 30 de metri, ucigași cu pedigree, asasini de ucigași care-și fac dreptate singuri autoinoculîndu-și cancerul.

Smith își strînse pumnii în fundul buzunarelor și-și zise cu durere : am tăcut, dar trebuia să aleg, ori spuneam „raportul Danielilor voștri e cea mai infamă murdărie din istoria Statelor Unite" și cariera mea era sfîrșită, ori tăceam și puteam să reiau într-o bună zi făclia lui John. Rămase nemișcat, timpul trecu, se gîndi cu rușine : „am tăcut", se apropie de fereastră, ridică perdeaua grea și-și lipi de geam fruntea. Numaidecît un om se desprinse de un copac și înaintă cu pași

vioi, ridicînd capul. Smith făcu „nu" cu mîna şi omul dispăru. Privirea lui Smith zăbovi pe magnolia pe care preşedintele Jackson pusese s-o planteze ; era enormă şi noduroasă, în spatele ei mestecenii păreau plăpînzi, goi şi verticali ca un desen de Buffet, luminaţi ca într-un decor ireal de film de către fasciculele proiectoarelor de securitate. Va trebui să mă gîndesc, la primăvară, să pun să fie îndepărtate de pe crengi dispozitivele sonore antiaviare ale lui Johnson. Noi, Lyndon Baines Johnson, noi interzicem păsărilor să intre în Casa Albă, ne jignesc demnitatea presărîndu-şi găinaţul pe peluzele noastre. Smith privi siluetele funebre ale mestecenilor ; erau de o tristeţe să-ţi vină să plîngi, chiar prin geam simţeai un miros de mucezeală mucedă. Şi eu, ce-am făcut cînd s-a prăbuşit, cu capul străpuns de gloanţe, inundînd cu sîngele lui rochia şi ciorapii Jackiei, în mijlocul urii şi al minciunilor de la Dallas. Dar oricum, murise, şi să-l răzbuni nu era cu putinţă, să acuzi fără dovadă, şi să acuzi pe cine ?

În tot cazul, gentlemen. Nu puteam decît să presupunem un fel de complicitate ipocrită şi tacită, ni-l aduceţi la Dallas şi restul ne priveşte pe noi, şi poate chiar în atîtea cuvinte, nici atît de limpede, nici atît de conştient... bunul nostru oraş Dallas îl aşteaptă, hai, fiţi un pic imprudenţi, aduceţi-ni-l, pentru că trebuie neapărat ca ticăloşii să continue să se stimeze, există taine în sufletul lor şi sub aceste taine, jumătăţi de cuvinte, jumătăţi de nuanţe, uri implicite.

Dacă aş fi vorbit, aş fi fost luat drept nebun ; enorma maşinărie s-ar fi pus în mişcare, aş fi fost politiceşte distrus şi zdrobit, fără nici un profit pentru nimeni, nici măcar pentru John, toate şansele ca să-i urmez lui L.B.J. pierdute. Şi să-i urmez de ce, haida-de ! Ca să declar război Chinei ; am sub fotoliu această bombă cu întîrziere desigur, desigur ; prezicătorii şi experţii noştri sînt categorici, sînt întotdeauna politicoşi şi infailibili, în două ore zdrobim toate uzinele atomice şi toate rampele de lansare chineze. China nu e în stare să riposteze şi avem pacea pentru un secol. Şi dacă nu-i adevărat ? Tot aşa şi pentru Cuba, C.I.A. afirmase, în primul rînd, că aviaţia lui Castro e *„ca şi inexistentă"*, în al doilea rînd că e *„nimicită"* de atacurile pe sol prin surpriză, duminică dimineaţa. Şi cînd a început debarcarea, aviaţia *„inexistentă"* şi de altfel *„nimicită"* a lui Castro a doborît aproape

toate aparatele *B 26* și a scufundat jumătate din navele invaziei. Și azi ? Dacă se înșeală sau dacă mă înșeală, dacă un singur submarin atomic, unul singur poate să treacă printre ochiurile rețelei noastre de protecție și face praf New-York-ul în mai puțin de un minut ? La ce bun că ai de o sută de ori mai multe rachete decît chinezii, dacă una singură a lor poate să ne dea o asemenea lovitură. Smith stinse lustra monumentală, o luă pe lungul coridor interminabil, ajunse în camera sa, unde lampa de la căpătîi ardea, își lepădă papucii, își desfăcu cravata, stinse lampa și se trînti îmbrăcat pe patul cu coloane, în care Johnson făcea sieste de cîte trei ore. Nu fusese văzut niciodată un președinte să doarmă atîta după masă, nici să pară mai somnoros în restul timpului. Smith trase o înjurătură ; mi-e silă să mă întind aici. Moțăi. Se trezi tresărind, cu o crispare a stomacului. Doamne, să ies, să ies cu cinste din acest noroi, nu e vorba aici decît de o infectă provocare, de o lovitură pusă la cale ; pute a echivoc și a suspect, un mic Pearl Harbour, cum nu se poate mai ratat și mai jalnic. Toți aliații au rețineri, inclusiv cei care sînt atît de credincioși cînd e vorba să treacă pe la casierie. Și Japonia ! Cu zîmbetul ei politicos, cu ochii impenetrabili. E atît de nenorocit Mr. ambasador că e vorba veșnic de orașe asiatice, ambasada noastră de la Tokio asediată zi și noapte de mulțimi, secretarul general O.N.U. ostil pe față, papa își înmulțește declarațiile, toate bisericile împotriva noastră, cele mai rele condiții reunite pentru o declarație de război, partida morală pierdută dinainte, manevra diplomatică redusă la zero. Smith se întoarse, era culcat pe spate, în întuneric, cu ambele picioare întinse, cu mîinile puse cu palmele pe pat ; se simțea inert, vid și neputincios, dus, într-un tren înnebunit care se năpustea în spațiu cu o viteză vertiginoasă ; capul începu să i se învîrtească, avu impresia că se prăbușește în gol, unghiile i se crispară pe pat, și-și zise : Doamne, mi-aș da viața, ascultă-mă, Doamne, mi-aș da viața...

XII

La 7 ianuarie, a doua zi după alocuțiunea rostită la televiziune de președintele Albert Monroe Smith, Sevilla ieși din casă la ora șapte dimineața, înainte de micul dejun, și se îndreptă spre micul port unde erau amarate *Caribee* și cea mai mare din cele două bărci pneumatice. La o distanță de vreo șase metri o văzu, sau i se păru că o vede, pe Daisy, care se juca în jurul bărcii pneumatice, și lansă un apel șuierat. Nu veni nici un răspuns. Daisy, în loc să-i vină în întîmpinare, cum făcea de obicei, și să-și pună capul pe scîndurile cheiului, pentru a fi mîngîiată, îi întoarse spatele, se cufundă și dispăru. Sevilla trecu pe pontonul care despărțea iahtul de barcă, nu văzu nimic în jurul bărcii, tot nimic în jurul lui *Caribee*, șuieră din nou și, după cîteva secunde, forma lungă, unduioasă, gri deschis, a lui Daisy se profilă în apă lîngă *Caribee*, capul ei ieși din apă și-și ațintì asupra lui Sevilla ochii veseli.

— Prima dată nu mi-ai răspuns — zise Sevilla în limbaj șuierat.

— Prima dată nu eram eu.

— Cum „nu erai tu" ?

— Alt delfin.

— Nu vorbi prostii — zise Sevilla.

— Nu vorbesc prostii.

În anumite zile nu putea obține nimic de la Daisy ; ori se făcea că nu-i înțelege șuierăturile, ori răspunsurile ei n-aveau

nici cap, nici coadă. Ce deosebire față de seriozitatea lui Bi! Sevilla îi întoarse spatele și se depărtă, agasat.

— Unde te duci ? strigă Daisy după el.

— Acasă, să mănînc.

— Vorbește-mi !

Sevilla zise peste umăr :

— Vorbești prostii.

— Nu vorbesc prostii. Mai e încă un delfin în port.

— Este în port o delfină foarte proastă numită Daisy.

— Nu sînt proastă. Uite.

Se cufundă, Sevilla o urmări cu privirea și întrucît bordajul iachtului îl împiedica s-o vadă, se întoarse din drum. În clipa în care ajunse pe ponton, văzu limpede două spinări curbe care ieșiră în același timp din apă și dispărură. Rămase nemișcat, uluit. Văzuse clar două spinări. În aceeași clipă, reapărură ceva mai departe. Daisy și musafirul ei înotau roată ; Daisy înota în interiorul cercului și încerca să-și împingă prietenul în partea dinspre ponton, dar fără prea mult succes, pare-se. Sevilla șuieră ; Daisy își moderă înotul, se cufundă sub corpul partenerului, ajunse la chei din trei lovituri de coadă, ieși din apă, își puse capul pe scînduri și îl privi pe Sevilla.

— Ce-i cu delfinul ăsta ? întrebă Sevilla.

— E al meu ! zise Daisy, cu un aer triumfal.

Și, dîndu-se înapoi, făcu o săritură afară din apă și căzu înapoi destul de aproape de Sevilla ca să-l stropească tot.

— Stai la un loc, Daisy !

— Pa, sînt proastă ?

— Nu.

Daisy făcu un nou salt și iar îl stropi.

— Stai o dată, Daisy. Vasăzică e al tău, reluă el, privind delfinul. E superb.

Daisy scoase un fel de chițăit.

— Cînd l-ai găsit ?

— În mare. Aseară. Înot și înot. Deodată, în fața mea, văd un delfin, un delfin și un delfin. Se opresc. Se uită la mine și vorbesc.

—Ce spun ?

— Spun : „Cine e ?“ Un mascul mare se apropie, se apropie singur, și-mi dă tîrcoale. Eu nu spun nimic, nu fac nimic, dar mi-e frică. El e foarte mare. Zice : „Unde ți-e fa-

milia ?" Zic : „Mi-am pierdut familia. Stau cu oamenii". Masculul cel mare se duce și vorbește cu ceilalți masculi. Vorbesc. Vorbesc. Apoi masculii se apropie toți împreună și mă înconjoară. Și mi-e frică. Așa omoară ei rechinii. Se apropie și îi înconjoară. Dar șeful zice : „Bine. Te duci înapoi la oameni sau rămîi cu noi ?" Zic : „Mă duc înapoi la oameni, dar mă joc cu voi". Șeful zice : „Bine. Te joci". Femelele se apropie, sînt drăguțe, afară de una foarte bătrînă, care vrea să mă muște. Dar pocnesc din fălci și ea pleacă.

Daisy tăcu.

— Și pe urmă ? întrebă Sevilla.

Daisy chițăi.

— Vine un delfin mare. Le gonește pe femele și vrea să se joace. E mare și greu. E frumos.

— Te joci ?

— Mă joc, dar în jurul nostru e toată ceata. Atunci îl aduc aici.

— De ce ?

— Ca să avem liniște. *

Sevilla începu să rîdă, apoi reluă :

— E șeful ?

— Nu. E un mascul mare. E foarte mare. Dă-mi un nume de bărbat.

— Mai tîrziu.

— Dă-mi un nume de bărbat !

— Jim.

— Jim !

Daisy rîse :

— Jim !

— Spune-i să se apropie.

— Se teme.

— Spune-i : aici, cu tine se joacă, iar cu mine vorbește. Spune-i.

Daisy rîse :

— Poate că tu îi vorbești și Jim nu înțelege. Tu șuieri rău.

* Împerecherea delfinilor, delicată în sine, e stingherită de prezența, în jurul perechii, a unor masculi tineri turbulenți, care urmăresc operația, făcînd abundente comentarii șuierate și dînd ei înșiși semne de excitație. (N.A.).

Rîse iar.

— Încetează cu prostiile, Daisy. Spune-i.

— Mîine îi spun.

— Poate că mîine nu vine ?

Daisy scoase un sunet voios, triumfal şi nu prea distins.

— Jim ! zise ea ieşind vertical, aproape toată, peste suprafaţa apei, se dădu înapoi dreaptă de tot, legănîndu-se cu un aer solemn, în timp ce caudala ei bătea apa cu putere. Jim vine mîine, mîine şi mîine ! E al meu !

*

Bruder, zise Goldstein, dacă mă inviţi, accept cu dragă inimă să împart cu dumneata umilul dumitale *breakfast ;* cafeaua Arlettei e atît de parfumată ! E vina dumitale, *Bruder,* şi nu a mea, dacă aterizez la dumneata la ora asta matinală ; de fapt, ar fi trebuit să sosesc la dumneata aseară. În naivitatea mea îmi închipuisem că dacă ai comis nebunia de a cumpăra o casă în Florida Keys ai avut, cel puţin, elementarul simţ practic să alegi una din insulele care sînt legate de continent prin şoseaua care duce la Key West şi nu o afurisită de insuliţă bătută de vînturi şi pierdută în mijlocul stîncilor colţuroase. În zadar am încercat aseară, la căderea nopţii, să tocmesc plătind cu aur doi sau trei *ancient mariners* ca să mă aducă aici, *no sir, no sir,* nu-mi pun eu la bătaie luntrea ca să vă duc noaptea la trăsniţii ăia, foarte interesanţi şi vorbăreţi, aceşti *ancient mariners ;* după, două sau trei pahare, perlele înţelepciunii începeau să le picure din bărbi, şi am auzit şi saga * cazematei pe care o locuieşti — *Bruder.* O cunoşti ? Da, zise Sevilla, dar zi'nainte, întotdeauna există două adevăruri care se nasc despre acelaşi fapt. Îl privea pe Goldstein cu ochii lui întunecaţi, atenţi : la faţadă, vervă facilă, agresivă, fanfaronadă ; în carapace, scepticismul, cinismul, indiferenţa faţă de mijloace, şi în spatele faţadei şi sub carapace un om cu inima într-adevăr generoasă, şi să mă ia dracu' dacă înţeleg ce caută aici şi de ce şi-a dat atîta osteneală şi şi-a pierdut atîta vreme cînd putea la fel de bine să-mi telefoneze.

* Legenda, povestea (engl.)

Uite ce e, continuă Goldstein, află că omul care a pus să se construiască această cazemată este celebrul actor Gary James. Celebrul ? zise Arlette. Goldstein își întoarse spre ea ochii albaștri și-și scutură coama albă. Tînără doamnă, zise el cu severitate, nu mă face să simt ce epavă sînt, Gary James era celebru acum douăzeci de ani, și douăzeci de ani trec repede, ai să-ți dai seama ; pe scurt, James îl citise pe Walden sau spunea că-l citise pe Walden, pentru că n-a existat niciodată carte mai pedantă și mai greoaie. Maggie ridică privirea și zise cu un ton pios și șocat : nu sînt de acord, e o capodoperă. Sînt dezolat, răspunse Goldstein dînd din umeri, dar un om care, de bunăvoie, trăiește *singur* timp de doi ani într-o colibă e un călugăr, un neputincios sau un... Nu fi grosolan, zise Arlette rîzînd. Pe scurt, reluă Goldstein, e un om cam dezechilibrat, dar să lăsăm asta, Gary James îl citește pe Walden, hotărăște să se întoarcă la natură și să *„trăiască singur și gol pe o insulă"* ; foarte bine, cumpără stînca asta pierdută și pune să i se construiască aici un port, un rezervor, această cazemată pe care dumneata o numești casă, pune să i se aducă prin cablu de pe continent electricitate, telefon, pentru că așa era concepția lui despre înapoierea la natură, și după ce face toate acestea, se instalează aici, stă trei zile și nu mai pune apoi piciorul aici toată viața (rîsete). Goldstein îi zîmbi Arlettei. Copilașule, n-ai vrea să-mi dai încă o cafea ? Dacă n-ar fi casa asta o cazemată, zise Sevilla, construită toată din beton și chiar rotunjită pe la colțuri, ca să reziste la rafale, ar fi luat-o de mult un ciclon ; sîntem în plin drum al cicloanelor. Cînd acestea urcă din Marea Caraibilor de nouă ori din zece cazuri, trec de-a curmezișul prin Florida Keys. Poate că nu știi că pe vremuri era o cale ferată, care lega insulele pînă la Key West și că uraganul a distrus-o, dar așa cum e, casa îmi place ; sînt de acord că e îngrozitor, chiar fără ciclon, cînd marea e agitată și suflă vîntul ; unele valuri trec de bariera recifelor, trec pe deasupra casei și aterizează în jerbe pe terasă, iar micul port o fi el ferit de vînt și bine apărat, dar trebuie triplate amarele lui *Caribee* și astupate ferestrele casei cu enormele obloane pe care le-ai văzut cînd ai intrat. Îți spun sincer, timp de cîteva ore ai impresia că te afli la bordul unui submarin ; sînt sigur că sînt valuri care acoperă toată insulița ; le auzim cum aterizează pe betonul

acoperișului. Este, este îmbătător, zise Suzy deschizîndu-și mari de tot ochii albaștri și gîfîind un pic, cu buzele întredeschise. Asta îmi dă un sentiment delicios de izolare și de intimitate ; sper că zilele astea vom avea un ciclon, unul adevărat, patruzeci și opt de ore de vînt cu o sută cincizeci de kilometri pe oră. Peter își întinse brațul și și-l puse pe umărul lui Suzy. Și apă în rezervor, zise el cu un rîs sonor, o ploaie zdravănă, deluviană și caldă, timp de patruzeci și opt de ore, asta ne trebuie. *Bruder,* zise Goldstein punîndu-și ambele mîini pe lat pe coapsele sale groase, îți propun să-i lăsăm singuri pe acești tineri amatori de furtună și să mi-l arăți pe *Caribee.* Sevilla îi aruncă o privire, în sfîrșit ! se sculă. Terasa cobora în pantă betonată și striată în roșu pînă la micul port și de o parte și de alta a acestei piste, ca și cum n-ar fi fost decît o încercare caraghioasă de a introduce o ordine umană momentană în confuzia generală, se întindea un deșert de stînci coraline. Goldstein păși alături de el cu o vioiciune greoaie, părea un mamut, picioarele lui mari făceau impresia că saltă pe pista de beton cu o greutate elastică. Înainta alături de el, cu ochii mici și vicleni, cu umerii largi și rotunzi, cu fălcile greoaie înainte, cu coama lui gri-alburie, de leu bătrîn, strălucind la soare ; trecu peste cablurile de la pupa cu o sprinteneală greoaie și se trînti pe banca cockpit-ului. *Bruder,* zise el, e o minune, scutește-mă de a coborî în cabină, acolo e întotdeauna o atmosferă seacă și tristă, cabina unui vas cu pînze, cusete atît de strîmte, încît exclud ideea de a face dragoste, găsesc că e deprimant, dar e o minune, reluă el dezmierdîndu-l pe *Caribee* cu privirea, o minune de crom, de acaju, de vopsea și de aramă și pe deasupra strengărița atît de frumușică, atît de plăcută, atît de armonios modelată. Dacă aș avea mai mult timp la dispoziție, ți-aș cere să faci cu mine o plimbare scurtă ; cu o asemenea sculă, ar fi un fleac să ajungi pînă în Cuba. Sevilla zîmbi, în cazul acesta aș prefera barca pneumatică, cea mare, și hors-bord-ul ei Mercury ; în mai puțin de patru ore aș ajunge pe coasta lui Pinar del Rio, spun patru ore din cauza curenților puternici care vin din Golful Mexicului înspre Atlantic, dar avînd în vedere mica înălțime a ambarcației pe apă, aș avea mai mare șansă să scap de vigilența vaselor de război ale S.U.A. și a vaselor cu-

baneze de apărare a coastelor, mai ales a acestora din urmă ; presupun că cu toate uneltirile noastre cubanezii trebuie să stea cu degetul pe trăgaci. Ei ! reluă el întorcîndu-se spre Goldstein, ce ai să-mi spui ? Ai noutăţi în legătură cu paşaportul meu ? Goldstein dădu din cap că nu, Departamentul de Stat are alte treburi, îţi închipui, e ocupat să ne arunce în murdăria celui de-al treilea război mondial. Am impresia penibilă că ţara înnebuneşte, se năpusteşte cu capul plecat, orbeşte, într-un conflict atomic, din motive de onoare, din uşurinţă, din prostie, prin simpla înlănţuire a lucrurilor ; nu-ţi vine să crezi, niciodată n-a existat la noi în ţară impresia că sîntem mai puţin guvernaţi şi niciodată nu s-a ştiut mai puţin *cine* guvernează S.U.A., desigur, nu bietul Smith, cu aerul lui de student care face pe omul matur, alocuţiunea lui mi s-a părut penibilă, se simţea atîta nesiguranţă sub aparenta fermitate, îl cunosc bine, ştii, am avut prilejul să lucrez pentru el în timpul campaniei electorale, mă întreb ce anume, în sufletul lui, îl îndeamnă să-şi masacreze semenii, şi în primul rînd ce-am căutat noi, noi americanii, în Asia de sud-est, poţi să-mi spui ? Goldstein aruncă în jur o privire vioaie, presupun că pot vorbi, n-au reuşit încă să-ţi vîre microfoane în *Caribee* ? Sevilla zîmbi : ai făcut singur experienţa, noaptea, insula e inaccesibilă, iar ziua e întotdeauna cineva care trebăluieşte prin port. Goldstein se aplecă peste cabluri. Dar nu-ţi văd delfina, zise. În epoca asta nu lucrăm decît la căderea nopţii, îi răspunse Sevilla. Daisy lipseşte toată ziua şi nu se înapoiază acasă decît seara, dar se înapoiază în fiecare seară, e ataşată de noi, însă şi mai mult de *Caribee*, cînd se întunecă, vine de se lipeşte de *Caribee*, ca un copil care se ghemuieşte la pieptul maică-si. Sevilla se întrerupse, se îndreptă de spate şi îl privi pe Goldstein. Ei ! spune el, ce aştepţi ? Goldstein clipi, întoarse ochii în altă direcţie şi zise : Adams vrea să te vadă.

Sevilla se sculă, se rezemă cu ambele mîini de timonă şi o roti cu cîteva grade spre stînga, ca şi cum *Caribee* ar fi fost în cursă şi ar fi vrut să-i schimbe direcţia. Niciodată, zise el fără să ridice vocea, dar degetele crispate pe timonă începură să i se albească, niciodată, repetă cu o voce surdă, îi venea greu să vorbească şi să-şi descleştеze dinţii, pînă într-atîta i se contractaseră fălcile. Am terminat cu oamenii aceia ! Îl privi pe Goldstein şi Goldstein răspunse privirii ;

se făcu tăcere, tăcerea se adînci şi îi încremeni pe amîndoi în aceeaşi poziţie : Goldstein stînd pe bancă, cu capul întins înainte ca o broască ţestoasă care cercetează drumul cu prudenţă, iar Sevilla în picioare, înapoia timonei cu picioarele depărtate, cu ochii aţintiţi asupra etravei, cu gîtul ţeapăn ; părea dintr-odată mai înalt, mai compact şi mai dur, ca şi cum totalul supărărilor şi resentimentelor lui îi întindea pielea pînă a i-o face să pleznească. Am terminat cu oamenii aceia, zise el cu aceeaşi voce surdă, stăpînită, abia perceptibilă. Am dat greş, îşi zise Goldstein, n-are să explodeze, n-are să-şi împrăştie mînia, are să şi-o stăpînească intensificînd-o. Goldstein ridică mîinile sale late la treizeci de centimetri deasupra coapselor, lăsîndu-le apoi să recadă. *Bruder*, zise cu vocea lui aspră, agresivă şi totuşi jovială, e treaba dumitale, am lăsat totul şi am venit să te văd în vizuina dumitale pentru că Adams a făcut călătoria de la Washington ca să mă vadă şi a reuşit să mă convingă că e, citez, *teribil de important*. La început am refuzat, dar n-am văzut în viaţa mea un om mai întors pe dos. N-am să spun că s-a tîrît în genunchi în faţa mea, dar aproape. Nu l-am văzut niciodată pe Adams în asemenea hal, de obicei e rece ca un peşte. Pe scurt, am acceptat să transmit, şi acum, rolul meu s-a încheiat ; dacă respingi cererea lui e treaba dumitale, nu mă priveşte nicidecum. Înţeleg perfect punctul dumitale de vedere, ai fost tratat de această gaşcă de *mamzeri* * în modul cel mai... încă o dată, eu transmit atîta tot ; repet cuvintele lui fără să schimb o silabă : *să-i spui că e teribil de important*. Vocea îi tremura cînd spunea asta. Eu am pielea groasă, dar ştiu să simt cînd un om e torturat de groază. A repetat de cel puţin zece ori *e teribil de important*, şi acum, repet, rolul meu s-a terminat, plec. Îşi izbi din nou coapsele cu latul palmelor şi, ca şi cum gestul ar fi declanşat o mişcare reflexă a genunchilor, se sculă cu vioiciune. Sevilla lăsă timona în voia ei, se întoarse spre el, îşi vîrî mîinile în buzunare şi zise : cu două condiţii ! Prima, ca întrevederea să aibă loc aici ; a doua, ca Fa şi Bi să-mi fie nu din nou încredinţaţi cu titlu mai mult sau

* Bestii (idiş) (N.T.)

mai puțin provizoriu, ci dați. Am spus : *dați* în proprietate exclusivă și personală ! Subliniez că aceste condiții nu pot face obiectul unei negocieri. Ele constituie o bază prealabilă. Bine, zise Goldstein cu un rîs scurt, constat cu bucurie că știi să fii dur în afaceri cînd nu e vorba de bani. Dacă-l poți convinge pe tînărul dumitale îndrăgostit de furtuni să mă ducă cu barca pneumatică printre stîncile colțuroase, am să-i transmit lui Adams condițiile dumitale prealabile — mă așteaptă pe continent — și dacă îți acceptă propunerile, Peter va putea să-l aducă numaidecît pe insulă.

*

Peter reveni după mai puțin de un ceas cu Adams și cu un tînăr pe care Sevilla nu-l cunoștea. Barca pneumatică e cam dezumflată, strigă Peter, am o mică ruptură cred. Dacă vreți să mă ajutați s-o scot din apă și s-o duc pe terasă, o repar numaidecît. Vi-l prezint pe Al, asistentul meu, zise Adams cu o voce nervoasă, sacadată. Sevilla făcu un gest de bun-sosit, dar nu spuse nimic și nu făcu nici un pas înainte. Adams reluă : dacă doriți, putem să vă dăm o mînă de ajutor. Barca avea cîte două toarte de cauciuc pe fiecare parte. În patru, o duseră fără greutate pînă pe terasă. Întorcînd-o, la cererea lui Peter, își udară pantofii și manșetele pantalonilor. Am să aprind focul în cămin ca să ne uscăm, dacă-mi dați voie, zise Adams. În timpul acesta Al are să facă un tur prin casă ca să afle dacă nu vi s-a vîrît vreun microfon pe undeva. M-ar mira, zise Sevilla. Insula, avînd în vedere stîncile ei colțuroase, e inaccesibilă. Singura intrare e canalul care duce în port, iar acesta nu e nici măcar balizat. E foarte greu de evitat anumiți bolovani, ați putut constata. E a treia ruptură ce ni se întîmplă de-o lună încoace. O flacără înaltă, roșie la bază și roz-pal în vîrf, țîșni în cămin, linse buturugile de brad sfîrîind. Săriră scîntei. Adams își desfăcu șireturile pantofilor, îi scoase, îi puse în vatră și, răsturnîndu-se pe spate în fotoliul basculant lăcuit în alb în care stătea, își apropie picioarele de foc. Ți s-a întîmplat să pleci de pe insulă de cînd ai cumpărat-o ? Sevilla dădu din cap. E întotdeauna cineva aici. În orice caz,

zise Adams, unul sau doi oameni-broască, în timpul fluxului, pe o noapte senină, trecînd prin acoperiș... Sevilla dădu iar din cap. Acoperișul e din beton. Singurul orificiu e coșul și pe timpul ăsta, facem focul aproape zilnic. Al își făcu apariția în ușa camerei cu un sac de piele în mînă și cu un binoclu puternic în bandulieră. Cu un aer juvenil dar încercruntat, zise : unde pot să găsesc o scară ? E una în magazie, spuse Sevilla. Întreabă-l pe Peter. Am să mă încalț la loc, zise Adams zîmbind, pînă nu se scorojesc tălpile. Era palid. Fața lui spînă, cu trăsături regulate, era încordată și scobită. Urmă o tăcere. Îl așteptau pe Al. Privind focul, Sevilla se aplecă, apoi culese de pe margine, cu cleștele, o crenguță înnegrită de fum, neconsumată, și o puse între două buturugi încinse. Nu se petrecu nimic un timp oarecare, care i se păru lui Sevilla anormal de lung. Apoi crenguța se aprinse deodată pe toată lungimea ei și chiar și cele două buturugi începură din nou să scoată flăcări cu un trosnet vesel și însuflețit. Ne-am uscat, cred, zise Sevilla, putem să-l lăsăm acum să moară, oricum e foarte plăcută vremea. Al apăru, cu buze de copil, cu cele două sprîncene negre, severe, care îi barau fruntea, cu aerul sobru și competent. E O.K., zise el, nu s-a umblat nicăieri, circuitul electric e intact, nimic suspect și nimic la orizont, nici măcar o barcă pescărească, dar, oricum în timp ce stați de vorbă, mă duc înapoi să mă postez pe acoperiș. Lasă-ne pantofii dumitale, zise Sevilla, sînt uzi leoarcă. Peter are să-ți împrumute alții. Nu vă osteniți, zise Al cu un aer sever și puritan. Închise ușa după el. Mulțumesc că m-ai primit, zise Adams cu ochii țintă spre foc. Își dădu înapoi fotoliul basculant, fără să întoarcă de loc capul spre Sevilla. N-ai nevoie să-mi spui ce gîndești, știu ce gîndești. Ei bine, reluă el cu oarecare efort, am telefonat eșalonului superior, condițiile dumitale sînt acceptate : Fa și Bi îți vor fi restituiți chiar azi. Proprietatea personală și exclusivă asupra lor îți va fi garantată în scris. Trebuie însă să te previn că posesiunea celor doi delfini comportă anumite primejdii. Sevilla întoarse capul cu vioiciune : ce fel de primejdii ? Adams răspunse fără să-l privească : pentru ei, pentru dumneata, dar, dacă dorești, putem lăsa pe insulă un comando de protecție. Nu, mulțumesc, zise Sevilla cu o notă de ironie amară în voce. Insula mea e un laborator strict particular, nimeni nu mă subvenție-

nează, nimeni nu mă controlează și nimeni nu mă ocrotește. Adams își dădu fotoliul înapoi, cam la un metru depărtare de foc. Anticipasem reacția dumitale. Bine, stai să-ți explic puținul pe care ți-l pot explica. Fa și Bi au îndeplinit o misiune, nu știu care. Au fost două grupuri de comando: grupul de comando A — oamenii noștri — care i-au dus pe Fa și pe Bi la fața locului, iar acolo au fost predați grupului de comando operațional, pe care-l vom numi grupul de comando B. Sevilla zise, cu un rîs scurt: am putea, poate, să-i spunem la fel de bine grupul de comando G. Habar n-am, zise Adams cu o voce ternă, mecanică cu ochii ațintiți în continuare asupra focului. Nu enunț ipoteze, expun faptele. Despre grupul de comando B nu știu nimic, nici originea lui, nici alcătuirea lui, nici țelurile lui. Sub administrația Johnson am primit un ordin de la eșalonul cel mai înalt și l-am executat. Continui: la ora H, grupul de comando A îi predă pe Fa și pe Bi grupului de comando B în plină mare și se întoarce numaidecît la baza lui. După douăsprezece ore, grupul de comando A primește un mesaj de la grupul de comando B: am pierdut orice urmă a lui Fa și Bi, i-ați văzut? După asta, din oră în oră, primim de la grupul de comando B același mesaj. La H+26, spre stupefacția generală, Fa și Bi se înapoiază la baza noastră prin propriile mijloace, vădit istoviți. Noi credem că n-au încetat să înoate, de la ora H, douăzeci și șase de ore neîntrerupt și rapid. Bob îi ia la întrebări. Îmi dai voie, zise Sevilla, unde era Bob la ora H? Adams dădu din cap: Bob n-a plecat de la grupul de comando A. Reiau șirul, zise Adams, Bob îi ia la întrebări pe Fa și pe Bi; mutism, mutism total și chiar ostilitate fățișă, atitudine surprinzătoare, uluitoare, date fiind bunele relații ale lui Bob cu ei. Sîntem foarte intrigați. De ce Fa și Bi, cu misiunea îndeplinită sau nu, nu s-a înapoiat la grupul de comando B? Cum au făcut ca să regăsească baza noastră și, în sfîrșit, cum să ne explicăm atitudinea lor față de Bob? Raportăm numaidecît cifrat și primim două ordine: primul, de a lăsa grupul de comando B în neștiință că Fa și Bi au fost regăsiți; al doilea, să-i repatriem pe Fa și pe Bi. Ei bine, după înapoierea celor doi delfini n-am încetat să-i interogăm. Și veșnic fără rezultat. Sînt muți și ostili, refuză orice mîngîiere și pocnesc din fălci cu un aer amenințător de îndată ce se apropie cineva de ei. Tăcu. Sevilla era

surprins de alterarea trăsăturilor lui Adams și de tonul lui defensiv. Privi focul. Acesta, împotriva oricărei așteptări, în loc să se stingă, se aranjase să trăiască cu cheltuieli mici, cu puținul lemn ce-i mai rămăsese ; pîlpîia cu economie, fără să se consume în flăcări, dar și fără fum, fără acel miros grețos de moloz și de ruine pe care-l lasă de obicei în urmă. Sevilla se îndreptă din spate, își puse mîinile pe brațele fotoliului și îl privi pe Adams ; presupun că mi-i dai pe Fa și pe Bi, ca să-i fac să vorbească și ca să afli prin mine ce s-a întîmplat ? Da, zise Adams fără să-și schimbe atitudinea și, după felul cum m-ai pus în gardă, trag concluzia că există oameni care ar putea avea cel mai mare interes să... Da, zise Sevilla. Îmi spui prea mult sau prea puțin. În povestirea dumitale sînt lacune... Mi-ai vorbit despre ora H, dar nu mi-ai situat teatrul de operații și nu mi-ai dat ziua Z. Adams dădu din cap : ți-am spus tot ce pot să-ți spun. Sevilla îl privi, dar nu izbuti să-i prindă privirea. Se sculă și-și zise numaidecît : mă scol, de ce ? Din nevoia de a acționa sau dintr-un reflex de fugă ? Se sili să rămînă nemișcat, cu o mînă rezemată de fotoliu, dar picioarele îi tremurau. Coborînd privirea văzu cu uimire că piciorul stîng îi era scuturat de fiori convulsivi, de la șold pînă în vîrful degetelor. Își propti piciorul în pămînt, dar fără să izbutească să oprească trepidația. Se așeză din nou ; picioarele continuau să-i tremure ; se simți slab, extenuat, lipsit de sînge, nu-l vedea pe Adams decît din profil. Și, deodată, îi veni să țipe : Dar, uită-te la mine, Adams, hai, privește-mă, de ce ți-e frică să-mi întîlnești privirea ?

*

Adams se sculă.

— Pot să telefonez ?

— Desigur.

Se apropie de birou cu pași țepeni, ridică receptorul și formă un număr.

— Alo, aici Herman... Dă-mi-l pe George... George... adu-mi, te rog, două lăzi cu bere, o ladă de Coca-Cola și un ciorchine de banane. Mulțumesc. Ai loc berechet pentru aterizare.

Puse receptorul în furcă şi se întoarse spre Sevilla :

— Un elicopter le aduce încoa' într-o oră şi mă ia numaidecît pe mine.

— Am înţeles ce înseamnă cele „două lăzi cu bere", zise Sevilla, dar nu ştiu ce-i Coca-Cola şi nici ciorchinele de banane.

Adams zîmbi.

— Date fiind ideile dumitale pacifiste, presupun că nu eşti înarmat.

— Nu.

— Coca-cola va avea grijă să fii. Şi, adaug, un mic post de emisie.

— Înţeleg.

— Ai să ştii să te serveşti de armele uşoare de infanterie ?

— 1944. Arromanches.

— Adevărat, unde mi-e capul ? Ca şi cum biografia dumitale mi-ar fi necunoscută.

Urmă o tăcere şi Sevilla zise :

— Iei o cafea ?

— Cu plăcere.

Trecu prin faţa lui Adams şi îl conduse în camera de zi. Cele trei femei erau acolo.

— Cu toate că nu le-ai întîlnit niciodată, zise Sevilla, presupun că le cunoşti bine biografiile. Arlette, ţi-l prezint pe Herman.

— Mrs. Sevilla, zise Adams cu gravitate, e o mare cinste să vă întîlnesc. Soţul dv. are un teribil simţ al umorului, dar dumneavoastră îmi cunoaşteţi numele adevărat.

— Încîntată, Mr. Adams, zise Arlette cu răceală.

Adams trimise un salut de la distanţă către Suzy şi Maggie. Ele răspunseră cu capul, fără să se apropie.

— Maggie, zise Sevilla, se mai găseşte cîte o ceaşcă de cafea pentru Mr. Adams şi pentru mine ?

— Desigur, zise Maggie.

Se aşezară în jurul unei mese lungi acoperite cu o faţă de masă albastră. Telefonul sună. Sevilla luă receptorul şi îl duse la ureche :

— Aici Sevilla... Cine ? George ? George şi mai cum ?

— E pentru mine, zise Adams, întinzînd mîna. Alo, Franklin ?... Aici Nathaniel... Ce ?... Adams păli ; mîna i se crispă

pe receptor. Bertie e la fața locului ?... Atunci spune-i să mă cheme și să-mi raporteze.

Puse receptorul în furcă și îl privi pe Sevilla cu ochi obosiți și adînciți în orbite. Părea că gîfîie, ca și cum ar fi făcut un mare efort.

— Bob a murit într-un accident de automobil. I s-a găsit trupul într-o vîlcea.

Cineva scoase un strigăt ; Adams tresări violent. Sevilla ridică capul și văzu fulgerător pe Maggie care ieșea în goană din cameră cu mîinile la tîmple.

— Du-te după ea, Suzy, zise Sevilla.

— Ce se petrece, întrebă Adams.

— E Maggie. Era îndrăgostită de el.

— Uitasem, zise Adams, trecîndu-și mîna peste obraz. Dumnezeu știe, totuși, dacă...

— Scuză-mă, zise Sevilla.

Ieși cu pași repezi din cameră, o ajunse pe Suzy pe terasă și-i spuse la ureche :

— Înainte de a te duce s-o consolezi pe Maggie, spunei lui Peter să-l supravegheze discret pe Al.

Sevilla se întoarse în cameră. Arlette punea o ceașcă de cafea în fața lui Adams.

— Mulțumesc, zise Adams cu recunoștință.

— Doriți cîțiva biscuiți ?

Sevilla o privi. Arlette vorbea cu o răceală ostilă ; nu uitase spionajul de la bungalow.

— Nu, zise Adams. Mulțumesc, nu mi-e foame.

Se întoarse spre Sevilla.

— Cum conducea ?

Sevilla îl privi.

— Tocmai. Cu multă prudență.

Adams privi țintă fața de masă albastră a mesei, duse ceașca la buze și o goli cu lăcomie.

— Mai vreți una ? întrebă Arlette cu o voce neutră.

— Cu plăcere.

Se auzi soneria telefonului. Sevilla ridică receptorul, ascultă și îl trecu lui Adams.

— Bertie ?... Aici Ernest... Te aud foarte slab... Nimic ? Nimic ?... Cum nimic ? ... Carbonizat ?...

Maggie era întinsă pe burtă în patul ei, cu capul vîrît în pernă, cu umerii zguduiţi de plîns. Suzy închise uşa după ea, se aşează alături şi înalţă din umeri. Uite, încă o dată sînt de conivenţă, iau parte la ficţiune, mint şi eu, îşi zise. Dar pînă la ce punct ştie omul să mintă ? Nimeni nu ştie, nici ea nu ştia. Suzy privea umerii lui Maggie zguduiţi de sughiţurile de plîns şi se gîndi : la urma urmei, rîsul e poate o mască, dar durerea, chiar fără obiect, nu e niciodată fictivă. Maggie se întoarse, îi prinse amîndouă mîinile cu putere şi o privi cu ochii înecaţi în lacrimi. Hai, zise Suzy cu o voce blajină, răbdătoare şi plină de milă, calmează-te, nu te pune într-o asemenea stare. Suzy se zări în aceeaşi clipă în oglinda de deasupra divanului şi se gîndi : fir-ar să fie, simpatia asta lipicioasă, aerul ăsta dulceag de confidenţă, toate aceste minciuni, să-ţi vină să vomiţi. O auzi pe Maggie că spune „vezi tu, Suzy", cu o voce întretăiată, şi se gîndi cu exasperare : poftim, absurditatea, circul, borhotul sentimentalo-sexual, să rîzi şi să plîngi în acelaşi minut. Vezi tu, Suzy, zise Maggie, ceea ce este îngrozitor este că n-am să ajung niciodată să-mi iert, este că eu l-am ucis, oh, Suzy, nu spune nu, m-am purtat cu atîta uşurinţă, inconsecvenţă, cruzime inconştientă. Plînse din ce în ce mai tare ; faţa urîtă de necrezut devenise încă şi mai urîtă din pricina lacrimilor. L-am dus la deznădejde, ăsta-i adevărul, refuzînd să mă mărit cu el, dar despre asta ţi-am mai vorbit şi ţi-am spus tot... ştiu că poate părea absurd, anormal, monstruos chiar, într-un fel, dar nu vreau să am copii, nu-mi plac... ştiu că pare groaznic să spui un asemenea lucru, dar n-am încotro, sînt cum sînt. Ascultă, am să-ţi fac o mărturisire, mai este ceva şi mai rău, mult mai rău, trebuie să ştii, m-am purtat faţă de Bob într-un mod cu adevărat abominabil, datoria mea, pentru că nu vroiam să mă mărit cu el — Suzy, tu eşti o fată atît de dreaptă, atît de sinceră, n-ai să mă contrazici — datoria mea era să-l descurajez în avansurile lui, şi Dumnezeu ştie cîte mi-a făcut. Într-un fel, îmi spun, e scuza mea. Niciodată, trebuie să spun, niciodată o femeie n-a fost mai curtată, mai urmărită, aş spune chiar cu înverşunare ; bineînţeles, Bob nu făcea asta în mod grosolan, nici insistent, ci delicios de delicat, se observa din o mie de nimicuri mărunte. De pildă, felul în care, la masă, se ferea

pe furiș de privirea mea ; era un fel de a-mi spune, dragostea mea, nu pot să te privesc, altminteri toată lumea ar înțelege. Ah, era adorabil, cîtă amabilitate, cît rafinament. Ascultă, Suzy, am să-ți spun tot, mărturisirea asta mă doare, dar cred că are să mă și ușureze ; îți aduci aminte, desigur, că într-o vineri am plecat amîndoi în week-end cu mașina lui ! Nu, zise Suzy cu o exasperare stăpînită, nu, nu-mi aduc aminte de loc. Și numaidecît îșî zise : la ce bun, e ca și cum aș încerca să opresc un puhoi stăvilindu-l cu o pietricică. Ei bine, zise Maggie, poate că greșesc data, dar n-are nici o importanță, în orice caz era în martie, sînt sigură ; am plecat amîndoi, îți aduci aminte, tocmai își cumpărase Fordul, interiorul era din piele, piele roșie, n-a putut niciodată să sufere materialele plastice. Ei bine, în ziua aceea m-a implorat atîta, și cu lacrimi adevărate în ochi, încît am cedat și l-am lăsat să mă ducă la un motel, la o recepție. M-a înscris sub numele lui, bietul băiat drag, ce fericit o fi fost că mi-a dat numele lui, chiar pentru o seară. În sfîrșit, nu mă judeca rău, Suzy, nu vreau să-mi micșorez greșeala, ei bine, chiar acolo, în odăița aceea, pe malul mării, îmi amintesc, priveliștea era magnifică, eram aproape de plajă, chiar acolo, era atît de bun, atît de delicat, nu m-ar fi atins dacă n-aș fi vrut, dar eu, Suzy, eu... își ascunse în mîini capul mare, înroșit și desfigurat de lacrimi. Hai, zise Suzy, nu te mai gîndi la asta, are să-ți facă rău. Dar tu nu înțelegi ! exclamă Maggie. Cum de-am putut să fiu atît de crudă, să mă dau lui și să refuz după aceea să mă mărit cu el ? E odios, nu încetez de a mă gîndi la noaptea aceea, n-am închis ochii nici unul din noi, îți închipui, era atît de plăcut, o lună splendidă, se auzea marea cum moare la cîțiva pași de noi ; mă privea, era în ochii lui o întrebare mută, deznădăjduită, iar eu n-am spus nimic, n-am spus da-ul pe care îl aștepta, am tăcut, am avut acest groaznic curaj, îi dădusem trupul meu, dar nimic mai mult. Ah, îmi aduc aminte ! se odihnea nemișcat lîngă mine, îi mai văd și acum profilul pe pernă cu o precizie halucinantă, se decupa pe geamul inundat de lumina lunii, atît de frumos, atît de gingaș, aproape feminin în gingășia lui, și cu ochii lui mari, deschiși, privea în gol cu o tristețe de nepătruns. Cum am putut să fiu atît de crudă, Suzy ? Totul e din vina mea, totul a început în noaptea aceea, în motelul acela. Crezi că Bob ar fi acceptat să se vîre în astfel de combinații și să plece cu Fa și cu Bi,

dacă aş fi consimţit să-i fiu soţie ? Şi acum, mi se spune că a murit, victimă a unui accident de maşină, el ! dar conducea ca un înger ! Avea oroare de viteză, îţi aduci aminte, spunea că o maşină trebuie să lunece pe şosea ca un vapor pe apă. Adevărul este că s-a omorît ! Nu, Suzy, nu vreau să-mi ascund adevărul, chiar dacă din cauza asta trebuie să sufăr de două ori mai mult şi să fiu roasă de remuşcări, s-a omorît pentru că nu mai putea îndura să trăiască singur, departe de mine, fără speranţă, fără copilul pe care ar fi vrut să i-l dau. Cum aş putea să-mi iert vreodată cruzimea, nesimţirea, inconştienţa ? Pentru că, la urma urmei, Suzy, l-am respins, bietul şi dragul de el, cum l-am respins şi pe Sevilla. Dar Sevilla, lui nu i-am făcut într-adevăr nici un rău ; el e un instinctiv, un primitiv chiar, într-un fel ; asupra primei femei care, după mine, i-a venit la îndemînă, s-a năpustit şi şi-a făcut gustul cu ea. Biata Arlette n-a fost în toată povestea asta decît un *ersatz*. Mă întreb ce efect are asupra ei cînd îşi dă seama, din cînd în cînd. Şi apoi, Sevilla e desigur o mare inteligenţă, dar ca bărbat îţi cam inspiră frica, nu găseşti ? Ochii aceia, gura aceea, părul acela de pe piept, fie vorba între noi, Suzy, m-ar îngrozi să mă dau lui Sevilla, aş avea impresia că sînt brutalizată de o patrulă de marinari. În sfîrşit, Sevilla e ce e, nu-l blamez, e un bărbat, asta este, dar Bob, reluă ea, în timp ce lacrimile îi curgeau, în şiroaie lungi pe obrajii marmoraţi, Bob nu era un bărbat, ci un arhanghel, un fel de Shelley, atît de pur, atît de fin, atît de dezincarnat ; avea o profundă nevoie spirituală, nu de trupul meu, ci de mine, de mine, înţelegi, de mine ca persoană umană. Trebuie să înghiţi asta, zise Suzy cu hotărîre punîndu-şi în palmă nişte pilule şi întinzîndu-i-le lui Maggie, hai, înghite şi acum bea, peste o clipă ai să faci nani. Îi luă mîna într-ale ei şi i-o ţinu strînsă, pînă ce Maggie începu să aţipească. Se uita la trăsăturile ingrate şi înroşite de plîns, la fel de răvăşite de lacrimi ca şi faţa unui boxer după loviturile unui meci pierdut. Şi, la urma-urmei, asta era biata Maggie, doborîtă din prima repriză în competiţia dintre sexe, condamnată dinainte la foame, îngrozitoarea foame sexuală, suferinţa nu cea mai dureroasă, dar cea mai umilitoare în lumea oamenilor care mănîncă. Suzy îşi duse mîna stîngă spre obraz şi şi-o plimbă uşurel peste propriile sale trăsături, dar toate erau la locul lor, bine repartizate, pielea tînără, bine întinsă pe oasele delicate, nasul cizelat, urechile mici, gro-

pițele, buza cu o cută ispititoare. Ah, a fost nedrept, nedrept cine o condamnase pe Maggie la foame și o dată cu ea milioane de ființe omenești singuratice care nu se pot gîndi la nimic altceva. Maggie adormise. Suzy își retrase mîna treptat, ieși din cameră, trase o dată adînc aer în piept și se năpusti în goană spre magazia unde Peter, în genunchi, meșterea motorul hors-bord-ului. Ia-mă în brațe, zise ea. Dar am mîinile murdare, spuse el sculîndu-se în picioare și privind-o cu ochii lui duioși, veseli. Ah, Peter, ce importanță are! O primi în plin piept, caldă, rotundă, parfumată, o strînse în brațe cu coatele, cu mîinile în aer. Nu, nu, zise ea, nu așa, strînge-mă, strînge-mă tare! Gîfîia, ochii îi sclipeau de lacrimi. Îi cuprinse torsul cu ambele brațe și se lipi frenetic de pieptul lui, ca și cum ar fi vrut să-i pătrundă în trup ca să-și apere viața.

*

— Sper, zise Adams, că ai să admiți acum nevoia unei protecții pe insulă.

— De fel, răspunse Sevilla ridicînd capul și privindu-l în ochi. Refuz categoric. Punctul meu de vedere e neschimbat.

— Hai, Sevilla, dă-mi voie să insist. După cele întîmplate, e limpede că dacă-ți vor fi predați Fa și Bi, te pasc cele mai mari primejdii.

Arlette deschise gura să vorbească, dar privirea ei se încrucișă cu cea a lui Sevilla și nu spuse nimic.

— Mrs. Sevilla, ați vrut să spuneți ceva?

— Nu, zise ea cu răceală. Nimic important.

Adams îl privi lung pe Sevilla.

— În acest caz, zise el domol, nu știu dacă-ți pot încredința delfinii. Fără comando de protecție pe insulă, condițiile minimale de securitate nu mi se par realizate.

— Nu mi-i încredința, zise Sevilla scurt. Nu am nevoie. Adăugă: Eu nici n-am cerut să te văd.

Urmă o tăcere. Adams, cu ambele mîini vîrîte în buzunare, privea pardoseala la picioarele lui.

— Ești un om destul de derutant. Acum cîteva luni, îmi aduc aminte foarte bine, mi-ai spus că-i consideri pe Fa și Bi ca pe proprii dumitale copii.

Fața lui Sevilla se posomorî.

— Poate că mi-am exagerat sentimentele.

Arlette îl privi pe Sevilla şi păru din nou gata să vorbească, dar se răzgîndi. Urmă iar o lungă tăcere.

— Dă-mi voie să rezum situaţia, zise Sevilla răspicat. Dacă hotărăşti, după ce chibzuieşti, să nu mi-i încredinţezi pe Fa şi pe Bi, foarte bine, contramandezi elicopterul şi Peter te conduce înapoi pe continent. Dacă mi-i încredinţezi, îmi recunoşti printr-un document scris proprietatea asupra lor. La rîndul meu mă oblig, dacă Fa şi Bi vorbesc, să înregistrez declaraţiile lor şi să-ţi predau înregistrarea. Dar în nici un caz nu accept pe insulă un comando de protecţie. Dacă vrei însă să organizezi o supraveghere maritimă la o distanţă convenabilă de insulă, treaba dumitale, nu văd nici un inconvenient. De asemenea nu văd nici un inconvenient să primesc de la dumneavoastră arme, precum şi o staţie de radio, ca să comunic cu vasele dumitale. În schimb nu vreau supravegherea aeriană, nici survolarea insulei.

Adams ţinea ochii toţ în jos. Lăsă să treacă vreo cîteva secunde şi zise :

— E rîndul meu. Dacă obţii o povestire a lui Fa şi Bi, o înregistrare nu-mi ajunge. Am nevoie să ascult acea povestire din gura lor.

— De acord, zise Sevilla.

Reluă numaidecît :

— Din narina lor.

— Cum ?

— Nu din gura lor, ci din narina lor.

— Uitasem, zise Adams cu un zîmbet încordat. În al doilea rînd, mi se pare indispensabil ca Maggie, Suzy şi Peter să nu aibă cunoştinţă de toate astea.

— De acord, zise Sevilla. Aşa am făcut, şi unul, şi celălalt, prin acord tacit pînă acum, dar voi continua. În această privinţă iată ce-ţi propun : elicopterul dumitale aterizează pe terasă, debarcă armele, staţia de radio şi delfinii. Oamenii dumitale îi scufundă pe delfini în apă, în port, fără ca vreunul dintre noi să apară, apoi elicopterul vă ia pe bord, pe tine şi pe Al, şi pleacă. După plecarea voastră, Arlette şi eu luăm, singuri, legătura cu delfinii.

— Îţi sugerez o variantă, zise Adams după o clipă. Aş putea fi prezent cînd Mrs. Sevilla şi dumneata veţi lua legătura cu Fa şi Bi.

— Nu, zise Sevilla. Categoric nu.

— De ce ?

— Trebuie să repet ? Acest laborator îmi aparţine, nimeni nu mă subvenţionează, nimeni nu mă supraveghează. Adams, continuă el supărat, sculîndu-se în picioare, dacă-ţi pierzi vremea punînd din nou în discuţie condiţiile, nu terminăm niciodată. În ceea ce mă priveşte, consider negocierile încheiate.

— Dar sînt de acord, zise Adams înţepat. Dă-mi voie să-ţi spun că te-am găsit extraordinar de tranşant în discuţie.

Sevilla îl privi pe Adams cu ochii lui întunecaţi şi rămase una sau două secunde fără să vorbească. Apoi făcu un mic gest cu mîna şi zise :

— Dacă-mi dai voie, am să te las singur cîteva clipe, timpul necesar pentru a ne confirma în scris că ni-i dai pe Fa şi pe Bi.

Sevilla făcu un semn discret Arlettei, ieşi din cameră cu ea şi se îndreptă spre magazie. De îndată ce-l zări, Peter se sculă, scrise repede cîteva cuvinte pe o pagină de carnet, o smulse şi i-o întinse. Arlette o privi pe Suzy.

— Cum se simte Maggie ?

— Doarme. I-am dat un somnifer.

— Cum reacţionează la...

— Cum era de aşteptat. E vina ei. L-a împins pe Bob la deznădejde, de aceea s-a sinucis.

— Biata fată. Nu ştiu de ce, am veşnic conştiinţa încărcată în privinţa ei.

— Şi eu.

— Ştii că rochia ţi-e murdară rău la spate ? Trebuie să te fi rezemat de motor.

— Poate, zise Suzy zîmbind.

Într-un brusc elan afectiv, îi luă Arlettei ambele mîini în ale ei şi le strînse cu putere.

Sevilla îi dădu Arlettei fila scrisă de Peter. Arlette o parcurse cu privirea : *Al a instalat un microfon în casă, dar nu s-a apropiat de port.*

— Cum stai cu reparaţiile ? zise Sevilla cu glas tare.

— Barca mare e reparată, dar n-o pun la apă decît mîine. Acum curăţ motorul de 5 CP al celei mici.

— Bine. Vă las. Arlette şi cu mine ne ducem să punem la loc plasa la intrarea bazinului.

Cînd ajunseră pe dig, Arlette se întoarse către Sevilla şi zise în şoaptă :

— De ce n-ai acceptat grupul de comando pe care vroia să ţi-l dea Adams ?

— Insistenţele lui Adams nu mi-au plăcut. Acest comando e însuşi tipul armei cu două tăişuri.

— Crezi ?

— Da. Cu siguranţă. Am simţit că atitudinea lui Adams e în doi peri. Vrea să ştie adevărul ; de asta sînt sigur. Dar de ce ? Ca să-l transmită „eşalonului superior" ? Poate. Şi poate, pur şi simplu, ca să aibă superioritate faţă de B. N-am încredere în el.

— Crezi că, după matură chibzuială, el şi cu şefii lui ar putea hotărî să suprime adevărul ?

— Da, cred.

— Şi în acest caz...

Sevilla o privi cu ochii săi întunecaţi.

— În acest caz sîntem de prisos.

XIII

Adams îi întinse lui Sevilla hîrtia, acesta o citi cu atenție, apoi o îndoi în patru și o puse în portofel. Adams își privi ceasul: nu vor întîrzia să sosească. Apoi adăugă: abordînd în bazinul dumitale, adineauri, nu ți-am văzut delfina. E o delfină, nu-i așa, n-o să se iște o problemă cu Bi ? Va fi o mică dificultate, zise Sevilla. Ai memorie bună, Bi nu poate să sufere prezența altei femele în apropierea lui Fa, dar, în cazul de față, nu cred că situația e prea gravă ; bazinul e deschis și Daisy are obiceiul să intre și să iasă. Dacă tensiunea cu Bi se accentuează prea mult, are să plece. Fu pe punctul de a vorbi despre Jim, dar se răzgîndi. Se auzi undeva un uruit strident de motor. Ascultă, iată-i pe oamenii noștri, zise Adams ducîndu-se spre fereastră. O deschise, se aplecă în afară și privi spre cer. Dacă-mi dai voie, zise Sevilla, am s-o închid ; cunoști înțelegerea noastră, oamenii dumitale trebuie să-i scufunde în bazin, chiar ei, pe Fa și pe Bi, și nici unul dintre noi nu trebuie să fie văzut de către delfini înainte de plecarea dumitale. Bine, zise Adams, îți urez noroc. Vocea îi era pe jumătate acoperită de uruitul asurzitor al elicopterului care se apropia. E teribil de important, nu-i nevoie să-ți spun. Îl privi pe Sevilla cu ochii lui obosiți și afundați în orbite, iar Sevilla îl privi la rîndul său. Era uimitor, avea aerul că e sincer mișcat, dar în fond asta nu însemna nimic, era dintre oamenii aceia care știu să-și pună sufletul între paranteze de îndată ce primesc un ordin. E foarte important, de asemenea, să lucrezi iute, reluă Adams cu o voce repezită, gîfîindă ; de în-

dată ce vor fi vorbit, dacă vor vorbi, cheamă-mă prin radio ; voi locui pe unul dintre vasele de protecție, voi veni numaidecît. Zgomotul elicopterului îi tăie cuvîntul. Își reluă respirația, îl privi pe Sevilla și făcu un gest neașteptat — îi întinse mîna. Sevilla lăsă ochii în jos : veșnic aceeași atitudine cu două fețe, relațiile dintre oameni pervertite, simpatia, stima, nimic fals, nimic veritabil, strîngerea de mînă sau glonțul de mitralieră, totul supus ordinelor. Adams își încredința-se din nou conștiința șefilor săi : de altfel totul era hotărît, mîna unui om absent. Voi face imposibilul, zise Sevilla fără să se clintească ; cred că-mi dau seama de importanța a ceea ce e în joc. Adams se îndreptă spre ușă. De îndată ce o deschise, în același timp cu zgomotul infernal al aparatului care se așeza pe terasă, o violentă rafală invadă încăperea, ușa se trînti după Adams ca suptă de vînt. Sînt grozav de mișcată la gîndul că am să-i revăd, zise Arlette, mă întreb cum au să ne primească. Sevilla își puse brațul pe umărul ei : mă întreb și eu, oricum, e o fericire să-i avem aici, să stăm jos. Apoi continuă : sînt istovit, ființa asta e ucigătoare ; ceea ce am spus adineauri e înregistrat. Începu să rîdă. De ce rîzi ? De nimic, de nimic, am să-ți explic ! Se așezară unul lîngă altul, el își rezemă umărul de al ei, ea era îmbrăcată cu un șorț alb și cu o șemizetă de in bleu pal ; gîtul bronzat și capul ei fin ieșeau cu grație din gulerul ridicat pe ceafă. Ea îl privea cu ochii blînzi. Părul ei negru, ondulat, desena o aureolă în jurul feței netede cu ten cald. Drăgălășenia, minunata ei drăgălășenie, un minimum de gheare, și nu numai în momentele de gelozie avea acea prețioasă însușire a unei femei — blîndă, și nu doar blîndețea de suprafață a caracterului, ci blîndă și în fond amabilă în însăși ființa ei. În clipa aceea nu se mai gîndi la primejdie, la război : o avea pe Arlette, parfumată și fragedă, cu aerul unui fruct, al unei flori, al unui mînz pe o pajiște, al unei raze de soare într-un pîlc de mesteceni. La ce te gîndești, zise ea. El îi zîmbi : la nimic, la nimic. Nu voia să-i spună nimic, nu voia să vorbească nici cu ea în clipa aceea. Voia să savureze singur imaginea ei, s-o lase să i se topească în gură ca mierea. Îți amintești, zise ea, cînd i-am dat-o pe Bi lui Fa ? Fa mă stropise, eram obosită, udă leoarcă și atît de fericită, am venit lîngă tine ca să cronometrez, ți-am indicat secundele și chiar zecimile de secundă, tu

m-ai tachinat pe chestia preciziei mele, am început să rîdem şi deodată am simţit că eram atît de aproape, atît de aproape... El îşi trecu mîna pe după gulerul bluzei ei, o luă de ceafă şi-i apropie capul de al lui. Era îngrozitor ce zgomot puteau produce aparatele astea. Cu ferestrele şi uşile închise, gălăgia îţi perfora capul, nu mai puteai nici să gîndeşti. Şi-au luat zborul, reluă ea cu un rîs scurt, batjocoritor, e extraordinar ce uşurată mă simt, aveam impresia că insula e ocupată. El, depărtîndu-se de ea, dechise uşa, ieşi pe terasă ; elicopterul îşi lua distanţă şi înălţime cu acel zbor de crab, bizar, disgraţios, asemănător cu cel al unei insecte neîndemînatice, stînjenită de trupul său pîntecos. Sevilla se îndreptă cu paşi repezi spre magazie şi deschise uşa. Am să vă cer, zise el, şi unuia şi celuilalt, să nu vă apropiaţi de port astăzi. Doresc să fiu singur pentru a restabili legătura cu ei. Suzy şi Peter îl priviră o secundă încheiată miraţi, mîhniţi. O. K., zise Peter cu un aer ţeapăn. În acelaşi timp îi întinse o foaie de carnet pe care scrisese în grabă : *să sabotăm microfonul?* Sevilla făcu din cap că nu. Luă în mînă găleata cu peştii destinaţi lui Daisy şi, făcîndu-i semn Arlettei, coborî cu paşi repezi pista roşie, betonată, care ducea în port. Porni pe micul dig de lemn unde era amarat *Caribee* şi-i văzu pe cei doi delfini înotînd roată unul lîngă altul. Îi bătea inima. Strigă : Fa, Bi ! Delfinii rămaseră în nemişcare la cinci sau şase metri şi îl priviră înclinînd capul succesiv într-o parte şi în alta, ca să-l cerceteze mai întîi cu ochiul stîng şi apoi cu ochiul drept. Rămaseră aşa, privindu-l, timp de aproape un minut, menţinîndu-se la suprafaţă prin lovituri uşoare de caudală şi fără să schimbe între ei nici o singură şuierătură. Fa ! Bi ! apropiaţi-vă ! strigă Sevilla. Dar nu se produse nimic, nimic altceva decît această cercetare tăcută, neîncrezătoare, fără sărituri afară din apă, fără veselie, fără împroşcări glumeţe cu apă. Mai cu seamă rezerva lor îl mîhnea pe Sevilla. Eu sînt ! strigă el, sînt Pa ! Vă aduceţi aminte de Pa ? Şi, luînd un peşte din găleată, se lăsă în genunchi pe dig şi îl întinse cu mîna în direcţia lor. Nu se petrecu nimic însemnat timp de cîteva secunde : delfinii priveau alternativ peştele şi pe Sevilla. Apoi deodată, ca şi cum n-ar fi avut nevoie să se consulte ca să se pună de acord, făcură stînga-mprejur, se depărtară şi-şi reluară rondul în jurul bazinului, aruncîndu-le, cînd treceau prin faţa lor, aceeaşi privire, scrutătoare şi indiferentă. Totul e ratat,

zise Sevilla. Lucru ciudat : în clipa aceasta nu se mai simţea adult, revenea la o situaţia cu mult anterioară : avea impresia că e un băieţel dispreţuit şi izgonit, fără să ştie pentru ce, de colegii pe care îi iubea. Sentimentul de nedreptate se adăuga la umilire ; abia îşi stăpînea lacrimile. Puse găleata pe dig, aruncă în găleată peştele pe care îl ţinea în mînă şi se sculă în picioare. Arlette îi întinse braţul : nu intri în apă ca să încerci să te apropii de ei ? Nu, nu, s-ar încăpăţîna şi mai mult. Deocamdată nu e de făcut decît un singur lucru : să-i lăsăm. Hai, să nu rămînem aici ! Făcu stînga-mprejur, se sui din nou pe marginea cimentată. Arlette mergea lîngă el cu ochii plini de lacrimi ; panta din faţa ei păru deodată abruptă şi anevoioasă. El se opri şi se întoarse tocmai la timp, pentru ca să-l vadă pe Fa cum, ieşind din apă şi punîndu-şi torsul pe dig, cu o răsucire a capului întocmai ca un fotbalist care loveşte o minge, mătură găleata cu peşti şi o proiectă în port, emiţînd apoi un şuierat de triumf şi cufundîndu-se ; Fa reapăru apoi cu un peşte de-a curmezişul botului şi îl înghiţi. Bi se cufundă şi ea. Devoră conţinutul găleţii cu o viteză şi cu o lăcomie de necrezut. Sevilla îi urmări cu privirea, încremenit de supărare. Se simţea respins, exclus, inferiorizat. N-au vrut să ia nimic din mîna mea, zise el pe şoptite, cu un fel de ruşine.

*

— Ai reuşit să stăpîneşti aparatul ? întrebă Sevilla cu oboseală.

Ridicînd capul, Peter îl privi. Era surprins de tonul vocii lui.

— Fără greutate. Dar nu trebuie să vorbim clar. Există un cod.

— Vrei să-l chemi pe Adams ? Spune-i că primul contact nu e încurajator. Mutism, ostilitate. Delfinii nu aceeptă nici măcar un peşte din mîna mea.

Faţa lui Peter se posomorî.

— Numai să transcriu în cod şi chem.

— Mulţumesc, Suzy, spune-i, te rog, Arlettei că nu vin la masă. Am să mă întind puţin.

Suzy îl privi cu ochii ei luminoşi.

— Suferind ?

—Nu, nu. Niţel cam obosit, atîta tot.

— Voiam să vă spun că sînt dezolată.

Şi pentru că Sevilla nu răspunse nimic, adăugă :

— Credeţi că...

Sevilla făcu un gest cu mîna, se întoarse, ieşi şi porni pe coridor. Toate camerele bungalowului aveau cîte două ieşiri : pe terasă, printr-o uşă-fereastră cu geamuri, cealaltă printr-o uşă plină, ce da dintr-un culoar. Acesta, orientat spre partea din care bătea vîntul, nu avea ferestre şi nu era luminat decît printr-un triplu şir de cărămizi transparente, translucide, la înălţimea obrazului. Pentru prima dată de cînd cumpărase casa, Sevilla găsi că acest culoar e lugubru. Intră în camera lui, trase perdelele şi se trînti pe pat. Apoi se sculă, îşi luă halatul şi se întinse din nou, punîndu-şi-l peste el. După aceea apucă cordonul şi şi-l puse peste ochi. Era culcat pe stînga, cu capul spre perete, cu ambele mîini sub bărbie, chircit. Nu-i era frig, halatul îi dădea o senzaţie de ocrotire. Trecu o bucată de timp. Nu reuşea nici să doarmă, nici să gîndească, aceeaşi imagine îi trecea mereu, fără încetare, prin faţa ochilor cu o monotonie istovitoare — Fa, Bi, la cinci metri de el, întorcînd capul spre stînga, apoi spre dreapta, ca să-l privească.

Uşa se deschise şi vocea Arlettei se auzi încet de tot : Nu dormi ? Nu, zise el după o clipă. Se întoarse şi o văzu pe Arlette în picioare, în faţa patului, cu o tavă în mînă. Mi-ai adus de mîncare ? zise el ca pierdut, aşezîndu-se pe pat. Ea puse tava pe genunchii lui. El luă un sandviş şi începu să mestece, cu ochii absenţi. Cînd isprăvi, ea turnă conţinutul cutiei de bere într-un pahar şi i-l dădu. El bău cîteva înghiţituri şi îi dădu numaidecît paharul înapoi. Vrei încă un sandviş ? El îşi trecu degetele răsfirate prin păr şi făcu din cap că nu. Ea puse paharul pe jumătate plin şi al doilea sandviş pe noptieră, privindu-l. Cînd se simţea nefericit, îl cuprindea un simţămînt de ruşine, avea chef să fie singur ; se culcă. La început ea, şocată, asculta. Iubito, ştii de ce te-a şocat ? Pentru că reacţionez într-un mod firesc, am oroare de tot acest *cant* * anglo-saxon despre virilitatea cu orice preţ. Eu, cînd mă simt slab, nu mă prefac că sînt tare, mă fac ghem şi aştept să-mi treacă. Şi era adevărat, îi trecea întotdeauna, în cîteva ceasuri îşi redobîndea curajul, bucuria de a trăi. Ea se

* Vorbărie făţarnică (engl.)

aplecă şi-şi trecu mîna peste obrazul lui. El se lăsă fără să spună nimic, cu aerul trist, cu ochii stinşi. Ea avea întotdeauna impresia că el pune prea mult lucrurile la inimă, că exagerează, că nu este posibil să fie deprimat în aşa hal. Dar poate că elementul de comedie făcea parte din terapeutica lui, poate că-şi privea propria stare de deprimare într-un mod aproape caricatural, pentru a o putea lichida mai lesne. Te las, zise ea. El îi răspunse cu un zîmbet lipsit de bucurie, apoi se întinse din nou, se întoarse pe o parte ; auzi cum se închide uşa. Pipăind cu mîna, găsi cordonul şi şi-l puse la loc pe ochi. În aceeaşi clipă îi apăru imaginea lui Fa şi Bi. Nu mai încetau de a-şi tot apleca mereu capetele mari ba la dreapta, ba la stînga, privindu-l cu o expresie morocănoasă.

Avu impresia că aţipise abia de cîteva clipe, dar uitîndu-se la ceas văzu că dormise două ore. Se aşeză pe pat, halatul lunecă la pămînt, îi era frig, deschise uşa cu geamuri, se întoarse ca să-şi ia de pe noptieră al doilea sandviş şi paharul cu bere şi coborî spre port. Soarele puse numaidecît stăpînire pe capul lui, pe ceafa lui, pe spatele lui, pe gleznele lui, se simţea mai bine ; cînd ajunse la digul de lemn, merse pînă la capătul lui, puse paharul pe rambleu, se aşeză pe dig, cu picioarele atîrnate deasupra apei. Soarele îi încălzea pieptul. Mirosi sandvişul şi numaidecît i se păru că uitase de mult mirosul pîinii şi al şuncii, le regăsi cu bucurie ca după o boală lungă, avu un aflux de salivă în gură ; muşcă din sandviş, îmbucătura îi radia satisfacţie pe cerul gurii, în timp ce-şi pierdea forma şi în timp ce el întîrzia pofta brutală de a o înghiţi : se străduia să mănînce încet, ca să-şi prelungească senzaţia, dar aviditatea, graba, lăcomia, erau şi ele o plăcere. După ce isprăvi, goli restul de bere ; era călduţă, dar bună, obişnuită, populară. Îşi şterse gura şi mîinile cu batista şi îi privi pe Fa şi Bi. Ce nerozi ! fir-ar să fie de nerozi ! făceau pe nebunii cu el ! Se îndreptă din spate şi spuse, şuierînd viguros în delfineză:

— Fa, vorbeşte-mi !

Fa întoarse capul spre dreapta şi spre stînga şi zise :

— Cine şuieră ?

— Eu ! Pa !

Se apropie.

— Cine te-a învăţat aşa de bine ? Nu şuierai bine cînd am plecat noi.

— Nişte delfini. Alţi delfini.

— Unde sînt ?
— Ai să-i vezi. Vor veni aici.
Bi se apropie.
— Mascul sau femelă ?
— Un mascul și o femelă.
— Nu-i vreau, zise Bi.
— De ce ?
— Nu-i vreau.
— Erau aici înaintea ta.
— Nu-i vreau.
Sevilla se întoarse înspre Fa.
— Fa, de ce n-ai primit pești din mîna mea ?
Urmă o tăcere ; Fa întoarse capul.
— Răspunde, Fa.
O nouă tăcere, după care Bi răspunse deodată :
— Ne-ai înșelat.
— Eu ?
— L-ai lăsat pe Ba să ne răpească.
— Bob v-a răpit fără știrea mea. N-am fost de acord.
— Ba a spus : el e de acord.
— Bob v-a spus un lucru care nu este.
— Ma era acolo cînd ne-a răpit Ba : Ma n-a spus nimic.
— Bob i-a spus lui Ma : Pa e de acord.

După aceea urmă o lungă tăcere. Bi și Fa îl priveau, nici prietenoși, nici dușmănoși. Nu se apropiau. Stăteau la cîțiva metri de dig. Nu mai refuzau dialogul, dar continuau să refuze contactul.

— Ei, Bi, tu nu spui nimic ?

I se adresase ei din nou, știind că, în acest cuplu, ea este elementul cel mai îndărătnic. Bi își lăsă capul pe o parte.

— Poate că Ba a spus un lucru care nu este. Poate că tu spui un lucru care nu este. Cum să știm ?

— Eu, zise Sevilla, spun lucrul care este. Eu vă iubesc. Ascultă, Bi, adu-ți aminte : Pa l-a crescut pe Fa ; Pa l-a dat pe Fa lui Bi.

— Dar Pa a pus un perete între Fa și Bi.

Sevilla o privi, uluit. Ea să-i reproșeze asta ! Tenacitatea resentimentului feminin !

— Uite, Bi : numai ca să-l învăț pe Fa englezește. După aceea, am scos peretele.

După o tăcere, Bi reluă :

— Acum nu mai vorbesc. Acum înot.
— Spune-mi un cuvînt pe englezește.
— Nu.
— De ce ?
— Nu mai vreau să vorbesc limba oamenilor.
— Nici eu, zise Fa deodată.
— De ce ? întrebă Sevilla, întorcîndu-se către el.
Fa nu răspunse.
— De ce, Bi ?
Bi îl privi alternativ cu ochiul drept și cu ochiul stîng.
— De ce, Bi ?
Se scurseră cîteva secunde și Bi răspunse. Lucru curios : nu-și șuieră răspunsul. Fără să se sinchisească de contradicția aparentă, îl rosti în limbă omenească. Voia, fără îndoială, să sublinieze că refuză să se mai exprime pe viitor în englezește, nu pentru că uitase, ci intenționat.
Spuse cu o voce stridentă, nazală și perfect distinctă :
— Omul nu este bun.
După aceea, întoarse spatele și începu să înoate, cu Fa alături, în jurul bazinului.

*

Sevilla întoarse capul, Arlette era în picioare alături de el, își dădu seama că ea trebuia să se fi aflat acolo de la începutul convorbirii cu delfinii, îl privea cu reproș. Nu mi-ai spus că vrei să cobori în port. El îi zîmbi și-și trecu mîna sub brațul ei ; ea lăsă capul în jos, și-l ghemui lîngă gîtul lui și și-l lăsă așa cîteva secunde, într-o atitudine de abandon și de tandrețe. Închipuiește-ți ce situație, zise el după o clipă, un credincios își slăvește zeul ; în ochii lui, acesta e numai bunătate, numai adevăr, numai noblețe, și deodată descoperă că zeul lui e josnic, mincinos și crud. Îi arătă cu mîna pe Fa și Bi, iată ce li s-a întîmplat. Totuși, zise Arlette, și-au deschis inima, ai putut să le vorbești, e un progres. Sevilla dădu din cap ; și-au deschis inima ca să și-o închidă mai bine, tot ce pot să spun e că nu am dreptul să-mi pierd speranța, au suferit un șoc teribil, sînt traumatizați în cel mai înalt grad, adu-ți aminte, omul e bun, e neted și are mîini, pe scurt, omul e Dumnezeu, și acum nu pot nici măcar să deschid gura

fără să mă bănuiască numaidecît că mint ; şi trebuie să-i conving că sînt de bună credinţă într-o limbă şuierată pe care n-o stăpînesc decît pe jumătate, şi posibilitatea de a pune în orice clipă capăt conversaţiei : „acuma nu mai vorbesc, acum înot". Cunoşti trucul lui Bi, ni l-a făcut de atîtea ori, şi pleacă trufaşă şi, bineînţeles acest mare nătăfleţ de Fa se duce numaidecît după ea. Tăcu. Adams a telefonat, zise Arlette, voia să ştie cum stăm. Spune-i, te rog, că nu e nimica nou, nu-mi place de loc ideea acestei comunicări prin văzduh, oricine poate descifra un cod. Arlette îşi vîrî degetele în mîneca lui şi îi luă mîna. Maggie s-a sculat, te aşteaptă la tine în birou, vrea să-ţi vorbească. Doamne sfinte, zise Sevilla.

Maggie stătea dreaptă pe un scaun, cu părul zburlit, cu ochii umflaţi, cu faţa stacojie, cu aerul serios, încordat, *problematisch*. Sevilla se trînti în fotoliul lui, de cealaltă parte a biroului ; simţea în tot corpul o greutate de plumb, trase spre el o foaie de hîrtie, privi un punct din spaţiu, deasupra frunţii lui Maggie şi spuse cu o voce neutră : zi, Maggie. Numaidecît fu ca şi cum ar fi deschis porţile unei ecluze, un val de cuvinte se năpusti asupra lui clocotind, se lăsă dus de val fără împotrivire, cu ochii în jos, cu aerul atent, cu vîrful creionului rezemat de foaia de hîrtie. De ani de zile n-o mai asculta pe Maggie, urechea lui devenise selectivă, nu lăsa să treacă decît faptele, informaţiile, comunicările obiective ; de îndată ce delirul începea, urechea i se închidea. Desenă un cerc pe hîrtie şi în cerc un pătrat ; mă întreb cum procedează urechea mea ca să joace acest rol de filtru. După ce îşi dă seama că trebuie întors comutatorul, îşi continuă gîndul : care e metoda ei de selecţie, cum face ca să ştie, înaintea conştiinţei mele clare, că e inutil să ascult. Se sili să-i dea atenţie lui Maggie, se cufundă în valul de cuvinte ca un năvod în fundul mării ca să preleveze o mostră : *m-a înscris sub numele lui, bietul meu drag, ce fericit o fi fost că mi-a dat numele lui, măcar pentru o seară.* Ei bine, mostra e hotărîtoare, ceea ce îmi călăuzeşte urechea e vocea, Maggie nu are o singură voce, are două, vocea limpede şi bine timbrată a secretarei, care continuă să funcţioneze la un nivel înalt de eficacitate profesională şi vocea delirului, o voce subţire, stridentă, artificială, vocei fetiţei care, la vîrsta pubertăţii, îşi născoceşte împerecheri cu toţi bărbaţii din anturajul ei şi care de atunci încoace n-a încetat nici o clipă să şi le născocească. Ridică

capul încet și o privi pe Maggie ; evident, nici nu-i pasă că n-o ascult, n-are într-adevăr nevoie de un interlocutor, nu-mi vorbește mie, vorbește în fața mea, are nevoie nu de cineva, ci de ficțiunea unei prezențe ca să se destăinuie ; și dacă are nevoie să se destăinuie este pentru a da întrupare celor ce spune, pentru a le crede pînă la capăt, ca *să te pună în prezența răspunderilor tale.* Cum ? zise Sevilla tresărind, răspunderile mele ? Care răspunderi ? Vedeți, zise Maggie cu vocea ei limpede și bine timbrată, de secretară, nu m-ați ascultat, de altfel asta nu schimbă nimic, nu mă ascultați niciodată, am întotdeauna impresia neplăcută că vorbesc în gol. Te rog să mă ierți, zise Sevilla încurcat, sînt cam obosit. Maggie îl privi și fu cuprinsă de un val de duioșie : e adevărat că părea cam obosit și, în plus, era adorabil cu aerul lui de băiețaș prins cu ocaua mică. Bineînțeles, Arlette nu e de fel genul de femeie care-i trebuie : prea senzuală, nu e destul de tandră, îi dezvoltă prea mult latura de gorilă, latura omului pădurilor... Vine spre mine, mă soarbe cu ochii lui întunecați, mă topesc toată, de groază, mîinile lui brune îmi smulg pijamaua de pe mine, sînii îmi țîșnesc goi, mă strivește sub greutatea lui ; ce frică mi-e, nici nu mă mai împotrivesc. Vorbeai despre răspunderile mele, zise Sevilla. Urmă o tăcere. El ridică atunci capul ; ea îl privea fără suflare, cu ochii cam pierduți, sudoarea îi curgea broboane de pe frunte ; *nu puteți tăgădui,* zise ea deodată, cu o voce stridentă și foarte pițigăiată, *că ați făcut imposibilul pentru a mă despărți de logodnicul meu, ah, nu vă osîndesc, aș spune chiar că înțeleg foarte bine sentimentele elementare de care ați ascultat,* zgomotul cuvintelor se îndepărtară, trecu un prag, deveni slab și nelămurit. Sevilla adăugă încă un pătrat în interiorul cercului celui mai mic și îl hașură cu grijă. Biata fată, îngustarea nevrozată a cîmpului conștiinței, vorbăria fără sfîrșit și fără pauză... Se auzi un ciocănit ușor în ușă și capul Arlettei apăru grijuliu. Vrei să vii, dragul meu, Daisy și Jim s-au înapoiat și lucrurile nu sînt de loc în regulă cu Fa și Bi.

*

Sevilla își privi ceasul. Ora șase. Încă o oră de lumină. În aparență în port nu se petrecea nimic. Daisy și Jim erau can-

tonaţi, lipiţi de coasta lui *Caribee*, Fa şi Bi de cealaltă parte a bazinului. Cele două perechi stăteau faţă-n faţă, nemişcate. Din cînd în cînd, una dintre cele două femele scotea un şuierat ascuţit, căruia cealaltă îi răspundea ca un ecou.

Sevilla se întoarse către Arlette.

— Erai aici cînd au intrat Daisy şi Jim ?

— Da. Fără nici un avertisment prealabil, Bi s-a năpustit asupra lui Daisy şi a muşcat-o. Daisy nu s-a lăsat şi a muşcat-o şi ea. Această bătălie între femei a fost întreruptă de Jim, care i-a ars cîteva lovituri de coadă lui Bi, dar fără s-o muşte. Bi s-a retras.

— Şi Fa ?

— Fa nu s-a clintit. A rămas în colţul lui şi cînd Bi a venit înapoi i-a făcut reproşuri pentru purtarea ei.

— Şi pe urmă ?

— Schimb de şuierături feminine. Fiecare dintre ele o acuză pe cealaltă că i-a cotropit teritoriul. În aparenţă e un conflict teritorial. În realitate, numai Daisy e ataşată de bazin, sau, mai exact, de *Caribee*. Fa şi Bi abia au sosit ; nu se simt încă acasă. Cît despre Jim, fiind un delfin „sălbatic", are oricum sentimentul că e intrus. Adevărata problemă e Bi. Reproşul pe care i l-a făcut lui Daisy că i-a cotropit teritoriul este pură ipocrizie. N-o vrea pe Daisy şi gata.

— Fină interpretare a purtărilor feminine, D-nă Sevilla, zise Sevilla cu un zîmbet.

Privi cele două perechi : stăteau nemişcate faţă-n faţă, fiecare în cîte un colţ. Şuierăturile încetară. Reluă :

— La nevoie am putea lăsa lucrurile aşa cum sînt, dar după părerea mea ar fi o imprudenţă. Atîta timp cît nu este vorba decît de o ceartă femeiască, nu se va merge niciodată prea departe. Dar dacă se amestecă şi cei doi masculi, ne putem teme de orice. Sînt amîndoi cam de aceeaşi statură şi de aceeaşi greutate ; practic am putea aproape să-i confundăm ; dar unul dintre ei ar putea foarte bine să-l ucidă pe celălalt.

— Ce ai de gînd să faci ?

— Să le propun un compromis.

Înaintă pînă la capătul digului de lemn şi zise, şuierînd :

— Fa ! Bi ! Ascultaţi !

După o tăcere, Fa zise :

— Ascult.

— Ziua, reluă Sevilla, rămîneți în bazin, noaptea lăsați celorlalți bazinul.

Urmă un schimb de șuierături abia perceptibile între Fa și Bi, apoi Fa înaintă cu vreo cîțiva metri înspre Sevilla și zise :

— Și noi, noaptea, unde ne ducem ?

— Vă arăt eu o peșteră, nu departe de aici.

Fa se duse înapoi spre Bi, și din nou avu loc între ei un schimb de șuierături. Sevilla trase cu urechea, dar sunetele erau atît de slabe, încît nu izbuti să le prindă.

Fa se desprinse din pereche.

— Fa și Bi acceptă.

Reluă, ca și cum ar fi vrut să fie sigur că nu va fi păcălit în ceea ce privește condițiile :

— Ziua bazinul e al nostru. Noaptea, al lor.

— Da.

— Ne duci și vii să ne iei ?

— Da.

— Ne aduci pește ?

— Da.

Fa se întoarse și o privi pe Bi.

— Bine, zise Bi. Hai să plecăm.

Acum, după ce acceptase soluția propusă, părea foarte nerăbdătoare s-o pună în aplicare.

— Mă duc să caut o barcă, zise Sevilla, și vă conduc.

Se sui pe panta cimentată ; mergea cu pași repezi, Arlette abia reușea să se țină după el.

— Nu ți-e frică să-i lași pe Fa și Bi în plină mare ?

Dădu din cap.

— De fel. Ai băgat de seamă cum a reacționat Fa: *Și noi, noaptea, unde ne ducem ?* Întrebarea era plină de îngrijorare. Ei nu-l mai iubesc pe om, dar nu se pricep încă să se lipsească de el.

— Da, zise Arlette. Cred că ai dreptate. M-am izbit puternic de întrebarea lui Fa : *Ne aduci pește ?* E surprinzător. Admit că Fa, născut în captivitate, n-a avut niciodată prilejul de a învăța să pescuiască ; dar Bi ?

Sevilla împinse ușa magaziei.

— Peter, zise el, ne putem servi de barca pneumatică mică ?

— Mult ?

— O oră încheiată.

— O oră are să țină. Dar puteți s-o aduceți sus după folosire ? E destul de dezumflată. Cred că unul din ventile scapă aer. Sau vreo cusătură.

— De acord.

Sevilla se întoarse către Arlette.

— Vrei să mă aștepți o clipă ? Am o vorbă să-i spun lui Maggie.

Îi lăsă și se duse la birou. Maggie stătea pe scaun, nemișcată, cu ambele mîini pe genunchi. Ușa se deschise scîrțîind. Maggie întoarse capul și îl privi pe Sevilla ; ochii ei făceau o bizară impresie de singurătate.

— Maggie, zise Sevilla cu o voce de om grăbit, fără să intre în încăpere, scuză-mă, dar n-am timp în clipa aceasta să-ți vorbesc mai mult. Totuși, am să-ți spun ce hotărîre am luat adineauri pe cînd te ascultam : pleci mîine la Denver la mătușa ta, ca să te odihnești cîteva zile.

— Am mult de lucru, zise Maggie.

— Dă-l încolo de lucru.

— Veșnic aceeași poveste, adăugă ea cu o voce acră. Nu vă dați seama, dar veți fi pierdut fără mine.

— Cu atît mai rău pentru mine. Ai nevoie de odihnă ; Sevilla adăugă apoi cu fermitate :

— E hotărît !

Maggie coborî ochii și zise pe un ton supus :

— *O. K.*, la urma urmei, sînteți patronul.

Se scurse o secundă. Maggie se îndreptă de spate, ridică ochii fără să se uite la Sevilla și zise cu o voce pițigăiată, stridentă :

— În realitate, sînteți ca struțul : scăpați de probleme, refuzînd să le vedeți ; de cînd vă cunosc, întotdeauna ați procedat așa ; mă puneți de-o parte, pe o etajeră și întoarceți spatele propriei dumneavoastră fericiri.

Ușa se trînti ; Sevilla plecase. Maggie își duse ambele mîini la tîmple ; o podidiră lacrimile.

— Nu mă ascultă, zise ea cu glas tare, sughițînd convulsiv. Nu m-a ascultat niciodată !

*

Sevilla retrase vîsla dreaptă și vîsli cu lovituri seci date cu stînga. Capul micii bărci pneumatice feri digul, iar

marginea dreaptă acostă. Arlette sări pe uscat. Nu voise să atragă atenţia bastimentului de protecţie cu micul motor de 5 CP, aşa încît îi conduse pe Fa şi pe Bi la grotă cu vîslele : o jumătate de oră încheiată de efort, dus şi întors. Scoaseră barca pneumatică din apă, o duseră la cîţiva metri de pista de ciment, veniră înapoi şi se aşezară pe scîndurile digului. Se însera, dar aerul mai era încă la fel de călduţ.

— Ai de gînd să-i spui lui Adams unde i-ai dus ?

— Nu !

— De ce ?

— Sînt foarte hotărît să-i spun despre ei cît mai puţine lucruri cu putinţă.

— Şi Peter ?

— Dacă treaba se încurcă, e mai bine să nu ştie nimic. Spun Peter, dar, bineînţeles, o includ şi pe Suzy. Maggie nu contează ; o expediez mîine la Denver. Lucru curios : mă simt aproape vinovat faţă de ea. Şi totuşi, n-am nimic să-mi reproşez. Decît numai, adăugă el cu un rîs scurt, extraordinara mea răbdare.

Daisy înaintă majestuos între două valuri, scoase capul şi îşi aţinti ochii afectuoşi asupra lui Sevilla. Jim o urma la vreo doi metri. Era vădit că prinsese curaj.

— Ce e cu femela aceasta ? întrebă Daisy. Ce făcea aici ?

— E a mea de mult. A plecat, apoi s-a întors. Şi masculul tot aşa.

— E rea !

Sevilla dădu din cap :

— E geloasă !

Daisy cîntări răspunsul şi zise :

— Dar eu am un mascul. Îl am pe Jim !

Şi pentru că Sevilla înălţa din umeri fără să răspundă, reluă :

— Mi-a spus că vorbeşte limba oamenilor. E adevărat ?

Arlette începu să rîdă :

— Ce snoabă, Bi asta !

— E adevărat, Pa ? repetă Daisy. E adevărat ce a spus ?

— E adevărat !

— Dar eu nu sînt proastă.

— Nu, Daisy, nu eşti proastă.

— În seara asta vreau să învăţ limba oamenilor. În seara asta, Pa.

Sevilla începu să rîdă.

— Ca s-o înveți trebuie mîine, și mîine, și mîine. Și în seara asta sînt obosit.

— Nu vrei să șuieri ?

— Nu. Sînt obosit !

— Dar seara șuieri cu mine.

— În seara asta sînt obosit.

După o tăcere, Daisy zise :

— Pleci în casa ta ?

— Da.

— Așa de curînd !

— Da.

Daisy ieși pe jumătate din apă și-și puse capul enorm pe dig, între Arlette și Sevilla. Începură s-o dezmierde. Dezmierdările lor, deși viguroase, evitau să-i atingă narina.

— Te iubesc, Pa, zise Daisy închizînd ochii.

— Și eu.

— Te iubesc, Ma, zise Daisy, cu un oftat.

— Și eu te iubesc, Daisy, zise Arlette.

De patru luni, în fiecare seară, Daisy făcea aceleași declarații și în fiecare seară, de patru luni, Arlette se simțea emoționată. Era aceeași emoție, gîtlejul strîns, o înduioșare subită, o blîndețe tristă, și nu știa nici ea de ce, iar undeva departe, teama de moarte. Nu știa nici de ce, în clipa aceea, îi era în așa măsură milă de Daisy. Totuși, Daisy nu avea în purtarea ei nimic patetic. Era tînără, voinică, plină de sănătate. Arlette își înălță umerii, ca și cum greutatea lumii îi copleșea. Ce planetă, ce oameni și ce noroi ! Dumnezeu știe de ce ne iubesc atîta animalele acestea. Doar n-avem nimic atrăgător. Nu, nu, își zise numaidecît, n-ar trebui să spun asta. Fac ca Fa și Bi : pun toată omenirea în aceeași oală.

Un vîjîit groaznic sparse aerul, părea că vine de după casă. Ridicară capul și în aceeași clipă apăru un elicopter, care zbură pe deasupra micului port la vreo cincizeci de metri înălțime ; se auzi țăcănitul sacadat și puternic al unei mitraliere. Sevilla o cuprinse pe Arlette și o trînti sub el pe dig ; dar nu în ei trăgeau ; văzu clar gloanțele trasoare cum țîșnesc din mare și încadrează aparatul cu lungi șiruri de puncte de foc. Acesta luă din nou înălțime, viră și dispăru spre asfințit.

— Vino, zise Sevilla, o să cerem cîteva explicații.

Urcară pista în goană ; în aceeaşi clipă apăru Peter strigînd : Adams, la aparat ! Sevilla aşteptă să-i revină respiraţia la normal, în timp ce Peter, cu creionul în mînă, descifra mesajul. După ce isprăvi, smulse foaia din carnet şi i-o întinse lui Sevilla.

B ACUM LA CURENT. PERICOL LA NOAPTE. CER SĂ ACCEPTAŢI PROTECŢIE ÎN INSULĂ.

Sevilla luă creionul din mîna lui Peter şi scrise :
V-AŢI TRĂDAT, TRĂGÎND.

Peter transcrise în cod, transmise, primi răspunsul, îl descifră şi i-l dădu lui Sevilla.

TIR AVERTISMENT NECESAR. B PUTEA LĂSA GRENADA ÎN PORT. ÎMI REÎNNOIESC PROPUNEREA.

Sevilla scrise :

NU. VOI ASIGURA EU ÎNSUMI PROTECŢIA.

Peter codifică, transmise şi se sculă.

— Eram în magazie. Am crezut că s-a tras în dumneavoastră.

— Şi eu, zise Suzy.

Sevilla nu răspunse. Scrise în grabă ceva pe dosul primului mesaj : *sabotaţi microfonul lui Al* şi-i întinse lui Peter hîrtia. Acesta făcu semn da din cap şi dispăru. Sevilla se întoarse spre cele două femei.

— Nimeni să nu telefoneze şi nimeni să nu aprindă vreo lumină. Unde e Maggie ?

— În camera ei, zise Suzy.

— Deocamdată o lăsăm acolo. Luăm o gustare rece pe terasă şi ne culcăm cu toţii pe acoperiş. Aduceţi păturile ; betonul nu e moale.

— Am să profit de faptul că mai e un pic de lumină, zise Suzy. Am să prepar sandvişurile.

De îndată ce fu singur cu Arlette, Sevilla o luă de braţ şi o duse pe pista de ciment care ajungea în port. Arlette zise cu jumătate glas :

— N-ar trebui să-l punem pe Peter să păzească portul ?

— Ar trebui, dar nu îndrăznesc. Oamenii ăştia sînt specialişti. Sînt în stare să-l repereze pe Peter şi să-l omoare înainte chiar ca el să aibă timp să-i vadă.

— L-ar ucide ? zise Arlette cu o voce surdă.

Sevilla o privi.

— L-au ucis pe Bob. De ce nu şi pe Peter ? De ce nu şi pe noi ? O viaţă de om nu contează pentru aceşti indivizi. Nici una, nici două, nici o sută. Ar face orice ca să-i reducă la tăcere pe Fa şi Bi. Şi o dată cu ei şi pe noi. Înainte de 13 ianuarie.

— Înainte de 13 ianuarie ? repetă Arlette, cu ochii holbaţi de groază.

— Ultimatumul expiră în 13. O dată războiul declarat, adevărul nu mai are valoare. Ne rămîn aşadar cinci zile ca să-i facem pe Fa şi Bi să vorbească.

— Vorbeşti ca şi cum ai şti dinainte ce vor spune.

Sevilla o privi.

— Nu ştiu ce vor spune. Dar bănuiesc.

Adăugă :

— Şi tu.

— Şi eu, zise Arlette, cu efort.

Un fior îi străbătu şira spinării, părul i se zburli, sudoarea îi curse de-a lungul spatelui şi în acelaşi timp simţi că-i îngheaţă mîinile. Vru să şi le frece una de alta şi băgă de seamă că-i tremură. Şi le ascunse la spate, luă o atitudine ţeapănă şi zise cu o voce înăbuşită :

— Oare e într-adevăr o idee bună să ne instalăm pe acoperiş ?

— Cred că da. După ce retragem scara, n-au cum să ne mai surprindă. Rebordul de beton ne ocroteşte de gloanţele razante. Iar pentru noi, dacă trebuie să tragem, e o situaţie dominantă.

— *O.K.*, căpitane Sevilla, zise Arlette cu un zîmbet.

Dar se simţea fără putere, cu picioarele moi, gata să leşine. Sevilla o privi cu atenţie, îi cuprinse umerii cu braţul şi o strînse la piept. Ea se lăsă, îşi ascunse faţa la umărul lui şi zise cu o voce slabă :

— Oh, Henry, Henry...

— Hai, zise el, să ne pregătim. Să nu ne lăsăm cuprinşi de trac.

Puțin mai tîrziu, întreaga echipă luase loc în jurul mesei de pe terasă și mînca, în amurg, fără un cuvînt. Maggie era prăbușită. Peter și Suzy nu puseseră nici o întrebare. Păstrau o tăcere care însemna : dacă nu ne mai bucurăm de încrederea dumneavoastră și dacă nu mai avem nici măcar dreptul să-i vedem pe Fa și Bi, nu ne mai spuneți nimic, noi n-o să căutăm să aflăm nimic. Sevilla abia mai putea distinge petele albe care erau fețele lor în cenușiul serii. Îi privea cu duioșie. Suzy, Peter, ce mult însemnau pentru el ! Se simțea vinovat față de ei, nu că tăcuse, ci că-i tîra în pericol, pe ei care abia începeau să trăiască. Se gîndi : și Michael ? Michael în închisoare. Ce paradoxal : singurul dintre noi toți care, poate, va supraviețui.

— Peter, zise el cu jumătate de glas, ce arme ne-au dat ?

— O mitralieră, o pușcă-mitralieră, patru *M 16* și grenade. Cine știe să tragă ?

Peter, Suzy și Arlette ridicară mîna.

— Suzy, ai să știi să tragi cu pușca ?

— Am tras la țintă cu o carabină cu lunetă.

— Și eu, zise Arlette.

— Principiul e același. Peter ? Pușca-mitralieră sau pușca ?

— Indiferent.

— Bine, să zicem că santinela va avea pușcă-mitralieră. Proiectorul e în stare de funcțiune ?

— Da.

— Va fi de folos. Îmbrăcați-vă în haine de culori închise. Luați cu voi pături, cîte două fiecare, torțe electrice, ceva de băut, binoclurile, impermeabile și bineînțeles stația radio.

Urmă o tăcere.

— Cînd ne instalăm ? întrebă Peter după o clipă.

— Îndată ce se face noapte.

*

Sevilla se simți zguduit, deschise ochii și nu văzu nimic, noaptea era neagră, vocea lui Peter îi spuse la ureche : e ora patru, e rîndul dumneavoastră, totul e în regulă, urmă o tăcere și vocea șoptită, abia perceptibilă a lui Peter, reluă : dacă într-adevăr v-ați trezit, mă duc să mă culc, e groaznic de greu să stai cu ochii deschiși în beznă ; dați-mi pușca, pușca-

mitralieră e în poziție de tragere în fața bărcii pneumatice. Du-mă până acolo, zise Sevilla, mi-e frică să nu mă orientez greșit. Pipăi în jurul lui, își luă pușca, întinse mîna stîngă în direcția în care urechea lui îl localizase pe asistent, dar nu găsi decît golul. Întinse brațul, mătură aerul, întîlni umărul lui Peter, coborî pînă la mîna lui și-și închise degetele peste ale lui ; se simți tras înainte și numără șase pași pînă ce piciorul său drept se împiedică de salteaua pneumatică. Peter îi dădu drumul. Sevilla simți suflul vocii lui lîngă obraz : pușca-mitralieră e rezemată de rebord, atenție, piedica e ridicată, proiectorul e la stînga dumneavoastră, la aproximativ un metru, întinzînd brațul îl puteți apuca. Sevilla oscilă ușor pe călcîie. Peter își continua explicațiile pe șoptite, numai murmurul slab al vocii lui îl mai lega pe Sevilla de lume, altfel avea un bizar sentiment de ireal, i se părea că nu e el, ci altcineva care trăiește acest moment. Peste cîteva minute, zise Peter, veți avea impresia că-l vedeți pe *Caribee* cum se profilează în cenușiu închis pe fondul negru, dar e o simplă iluzie, mi-am dat seama destul de repede.; sînteți sigur că v-ați trezit de-a binelea ? Sevilla se întinse pe burtă pe salteaua pneumatică : du-te de te culcă, Peter, e în regulă. Auzi pasul lui Peter care se depărta, apoi un foșnet slab de pături și atîta tot, liniștea îl înghiți și deodată bezna păru și mai neagră ; nici o adiere de vînt, marea era atît de calmă, încît nu se auzea nici măcar valul de sosire cum izbește în digul portului ; era plăcut, 8 ianuarie ; stătea așa, întins, fără mișcare, noaptea, cu niște pantaloni de flanel și un pulovăr. Abia un pic de umezeală în aer, un aer călduț, un pic umed, dar cimentul acoperișului mai emana din căldura acumulată în timpul zilei, aerul mirosea a iod și a sare și se simțea și mirosul uscat, crud și mort al stîncilor. În ajun trăise una din nopțile obișnuite ale vieții sale ; dacă ar trăi pînă la optzeci de ani, i-ar mai rămîne de trăit, ia să vedem, nouă mii douăzeci și cinci de zile și tot atîtea nopți ; destul de puțin, la urma urmei, chiar în ipoteza cea mai optimistă, dar nu se mai punea chestiunea, totul se hotărîse cînd înțelesese, în ajun, ce risc nemaipomenit își asumase Goldstein servind de intermediar. În secunda aceea se hotărîse să spună da, și în aceeași seară, după survolul elicopterului lui B, trecuse fără tranziție de la o zi obișnuită a vieții sale, la o noapte care avea să fie poate ultima. Ei, bine, în definitiv, nu mă prea impresionează, își zise, impor-

tant nu e să trăiești cu orice preț, ci să știi de ce mori ; dacă mă omoară în noaptea asta, oare am reușit în viață sau mi-am ratat-o ? Cine o s-o spună ? Cine e martor ? Care e criteriul ? Gloria ? Dar gloria îi răsplătește pe unii cîntăreți fără farmec, pe unii actori fără talent, pe unii politicieni lipsiți de geniu, pe unii savanți șarlatani ; desigur, pot spune că eu, cel puțin, am făcut o treabă, eu sînt omul care a făcut animalele să vorbească ; dar presupun că Prometeu, și el, se bucura că le-a dat oamenilor focul înainte de a ști ce aveau să facă cu el ; omul animal, în *Furtuna*, îi spune lui Prospero : „*Tu m-ai învățat să vorbesc și tot folosul pe care îl am este că știu să blestem*" ; îmi aduc aminte cum m-a impresionat cînd am citit fraza aceasta, ea a țîșnit din text cu o putere înfiorătoare, tot destinul omenirii era în ea, omul care corupe totul, care murdărește totul, care preface tot ce e mai bun în ce e mai rău, mierea în fiere, pîinea în cenușă ; și eu tot așa, pot să spun, *Doamne, am învățat animalele să vorbească și tot folosul pe care l-a tras omenirea este o armă nouă pentru distrugerea ei însăși.* Sevilla ținea mîna dreaptă pe trăgaciul armei, țeava se rezema de rebordul acoperișului ; dar dacă ar auzi un zgomot suspect, ce ar ochi ? În ce ar trage ? Putea, evident, să aprindă proiectorul, dar atunci s-ar descoperi, ar deveni țintă, totul i se părea de o absurditate de să-ți vină să urli ; fără lumină nu servea la nimic, dacă o aprindea era ucis ; noaptea era de o opacitate cu adevărat înspăimîntătoare, fără reflexe, fără nici o zonă luminoasă, fără contururi, de un negru de tăciune amestecat cu gri de antracit, degradat în gri închis ; deci așa e lumea cînd dorm o sută și optzeci de milioane de americani, neagră, nulă, informă, ce bună prefigurare, încă de pe acum, a unui univers atomizat, golit de viața sa omenească trepidantă ; era un gînd aproape cu neputință de închipuit, planeta Terra fără omenire, fără măcar un singur om care să-și aducă aminte de lucrurile măreți pe care le făcuseră oamenii sau de religiile în care crezuseră, sau de măcelurile pe care le săvîrșiseră, și de cel care se pregătea, fără istorie, pentru că n-ar mai fi nici un istoric ; pentru un creștin, ce idee groaznică, Dumnezeu îl creează pe om și omul se autodistruge, lipsindu-l pe Dumnezeu de creatura sa, pentru necredincios o irosire iremediabilă a nădejdilor pămîntești ale omului ; moartea individuală, la urma urmei, nu e nimic, în orice caz e ceva ce se poate accepta, ca vietnamezul pentru

a-şi apăra pămîntul şi demnitatea, sau chiar ca puşcaşii Marinei fără ideologie, ca un risc profesional (arătînd prin aceasta ce slabă părere are despre propria lor viaţă), dar distrugerea totală a speciei, fără să lase nimic după ea, nici operă, nici urmaşi, e o idee insuportabilă, o negaţie pe care nici un om nu e în stare s-o gîndească ; de altfel acesta e pericolul, nimeni nu crede în el, nici cei care ne împing spre război, sînt incapabili să-şi închipuie propriul lor sfîrşit ; moartea pentru ei e întotdeauna a celorlalţi. Sevilla îşi puse mîna stîngă după rebord, iar cu dreapta îşi aprinse ca un fulger torţa electrică ; cadranul ceasului apăru într-o lumină orbitoare, dureroasă, clipi din ochi, ora cinci, n-au să mai vină.

Pesemne că aţipise cîteva secunde, poate cîteva minute, tresări, auzise un sunet care semăna cu clipocitul uşor produs de o undă lovind un obstacol, poate o adiere de vînt, poate pur şi simplu Daisy sau Jim în port, e întotdeauna destul de agitat somnul delfinilor, nu încetează de a înota chiar adormiţi sau pe jumătate adormiţi, se mişcă fără încetare şi în plan vertical, pentru că se suie să respire la suprafaţă la intervale regulate. Sevilla trase cu urechea, dar era aproape imposibil, fără ajutorul vederii, să localizeze un zgomot ; îi auzea pe cei adormiţi cum respiră lîngă el, pe acoperiş, îşi dădu seama că le auzise răsuflarea de la început, dar că o înlăturase fără dificultate ca pe un sunet lipsit de interes pentru el şi de care trebuia să facă abstracţie, şi acum cînd asculta încordîndu-şi auzul la maximum, cacofonia confuză şi rău ritmată a respiraţiilor îi năvălea în ureche fără să fie ascultată, la fel de puternică şi de enervantă ca şi paraziţii care bruiază o audiţie radio ; din nou se auzi, abia perceptibil, un uşor clipocit, dar venea oare din port ? Sau dintr-un punct oarecare al insulei ; de jur împrejurul lui marea putea să lovească, profitînd de cea mai mică gaură în stîncă şi de cea mai uşoară mişcare a apei, pentru a produce o detonaţie infinită. Sevilla întinse mîna spre stînga, întîlni proiectorul şi pipăi pînă ce simţi comutatorul sub degete ; dar nu, dacă ei nu se găsesc în partea dinspre port, ci în spatele meu, în spatele casei, o singură clipă de lumină a proiectorului şi mă localizează, mă văd fără ca eu să-i văd, şi atunci e de ajuns o grenadă bine aruncată. Sevilla simţi cum creşte încordarea în el, nervii îi vibrau, sudoarea îi şiroia în palme, dar în acelaşi timp se simţea calm, lucid ; nu mai era stingherit de respiraţia celor

ce dormeau, ci de un zgomot mai aproape, mai tare și mai ritmat, bătaia inimii lui, ale cărei zvîcniri surde îi zdruncinau coastele și se repercutau pînă la tîmple. Nu fu nici o tranziție, noaptea, în cîteva secunde, se subție, deveni mai puțin neagră și de data aceasta, fără vreo iluzie posibilă, distinse silueta lui *Caribee* desprinzîndu-și catargul gri închis de pe fondul de întuneric. De unde veneau ? Din spatele lui ? De pe dig ? Din spatele lui *Caribee* ? Degetul lui era pe comutator, nu se hotăra să aprindă lumina.

Urmară, una după alta, iluminînd portul, două jerbe uriașe de flăcări, orbitoare, însoțite de două explozii de o asemenea violență, încît Sevilla simți că se cutremură casa sub el ; simți un șoc destul de puternic la mîna stîngă și atîta tot ; aprinse proiectorul, *Caribee* dispăruse, auzi voci în spatele lui și strigă, fără să se întoarcă, nu vă sculați ! Tîrîți-vă pînă la rebord ! începu să tragă rafale lungi, tocmai peste marginea digului. În ce trageți ? îi urlă Peter la ureche. Fără să înceteze apăsarea pe trăgaci, strigă : În canal ! Nu pot să plece decît pe acolo ! În dreapta lui, între două rafale, auzea loviturile de plecare seci, plescăite și precipitate ale celor patru *M-16*. Se lumina de ziuă cu o repeziciune surprinzătoare. Sevilla o ghici pe Arlette la dreapta lui, pe Maggie la stînga, Maggie fii gata să stingi proiectorul. În același timp, țăcănitul unei mitraliere grele începu să se audă ; primele gloanțe trasoare aterizară destul de departe, la intrarea în canalul îngust, și începură să se suie de-a lungul lui în zig-zag pînă la intrare. Adams intrase în acțiune. Oare nu-l stingherim cu proiectoarele noastre ? strigă Peter. Sevilla slăbi presiunea degetului său. Nu, nu cred, dar cheamă-l ; îi făcu semn lui Suzy și ea încetă să tragă ; oricum, era inutil. Mitraliera grea toca în mod minuțios canalul, șirurile de puncte de foc desenau diagonale, metodice, din față spre spate și din spate spre față, dar oare erau cu adevărat eficace ? Începînd de la ce adîncime își pierdeau gloanțele forța de izbire ? Sevilla simți o durere în mîna stîngă, care îi sîngera, era umflată și dureroasă. Ești rănit ? întrebă Arlette cu o voce speriată. Aș ! zise el privind în jur ; întinse brațul și apucă de pe jos o bucată de scîndură ruptă. Nu e nimic, zise el cu ironie, un fragment din bietul *Caribee*. Peter strigă în spatele lui : Adams îmi spune să sting și să mă duc să mă uit, ce să fac ? Du-te, du-te, zise Sevilla

obosit, oricum primejdia încetase. Să se uite ? Ce avea să vadă ? Nimeni nu vorbi pînă la înapoierea lui Peter. Întrucît ceața se risipea pe măsură ce se lumina de ziuă, noaptea părea că se împrăștie în zdrențe întunecoase și pufoase. Deodată, după o clipă, silueta înaltă a lui Peter reapăru pe pista de ciment : mergea încet ; cînd ajunse pe terasă, ridică încet capul și îl privi de jos pe Sevilla ; în cenușiul zorilor fața lui părea palidă și descompusă. Zise cu o voce întretăiată :

— Fa și Bi... Amîndoi.

— Ce-i cu ei ?

— Sfîrtecați.

Arlette se îndreptă de spate.

— Dar nu...

Sevilla îi strînse cu putere încheietura mîinii. Arlette tăcu.

— Transmite-i lui Adams, zise Sevilla.

XIV

Adams stătea în picioare pe dig, cu ambele mîini în buzunare, cu capul plecat înainte ; nu mai avusese vreme să se bărbierească, iar barba şi obrajii săi păreau murdari. Sub apă şi pe apă, ceea ce fusese *Caribee* nu mai era decît un morman de sfărîmături. Explozia fusese capricioasă ; volatizase catargul, dar blocul-bucătărie, de aluminiu, se odihnea la fundul apei pe o suprafaţă de trei metri, la fel de intact, la fel de sclipitor ca şi cum abia ar fi fost montat. Doi scafandri prevăzuţi cu mănuşi se ocupau să strîngă de la fund şi să pună pe o prelată întinsă pe dig ceea ce rămăsese din delfini. Cu toate că soarele abia răsărise, iar aerul era încă răcoros, mirosul fad şi dulceag care emana din aceste resturi era aproape insuportabil. Oamenii care le pescuiau încercau să reconstituie, bucată cu bucată, cele două corpuri, ca şi cum ar fi fost vorba de un joc de puzzle. * Cînd făceau greşeli, Peter, care îşi pusese şi el mănuşi, se apleca ca să-i corecteze. Bluza lui albă şi masca de tifon pe care o purta pe gură îi dădeau înfăţişarea unui chirurg.

— Nu văd decît două trupuri, zise Adams, după o clipă. Unde e Daisy ?

Sevilla clipi din ochi.

— Aseară, de îndată ce s-a înapoiat în port, Bi a muşcat-o şi a bătut-o.

* Puzzle = joc de reconstituire a unui întreg din fragmente decupate.

— Şi a fugit ? Orice rău e spre bine. Pe de altă parte, o fi îngrozit-o explozia. N-o s-o revedeţi prea curînd.

Sevilla dădu din cap fără să răspundă. După o clipă zise :

— Presupun că cei care au operat sînt oameni-broască.

— Vino, zise Adams. Să nu stăm aici.

Făcură cîţiva paşi în direcţia casei. Adams se opri şi zise :

— Peter, Suzy şi Maggie ce spun de asta ?

— N-au înţeles nimic şi pînă acum n-au pus întrebări. Maggie pleacă azi-dimineaţă la Denver.

— Perfect. E mai bine să fie ţinuţi cu totul în necunoştinţă de cauză.

Reluă :

— Cît despre atacatori, le-am găsit cadavrele. Erau doi.

Sevilla tresări.

— Le-aţi găsit cadavrele ! Sper că nu noi...

Adams zîmbi abia vizibil, ceea ce făcu să pară mai slabă şi mai dură faţa lui nebărbierită.

— Liniştește-te. E calibrul nostru. Nu confetiile voastre.

Adăugă pe şoptite :

— Cînd mă gîndesc, ce curaj nemaipomenit ! Ştiau că păzim canalul. După lovitură, nu prea aveau şanse să scape.

Reluă :

— Bilanţul primei lupte : doi delfini, doi oameni.

— E groaznic, zise Sevilla scrîşnind din dinţi.

— E absurd. Şi cel mai absurd lucru e că B este la fel de convins ca şi noi că serveşte bine Statele Unite. Pentru el, noi sîntem trădători. Iar pentru noi, el este un dement: credem că subapreciază într-un mod nebunesc loviturile pe care ţara ar putea să şi le atragă dacă ar ataca.

Sevilla îl privi.

— Chiar dacă mărturia lui Fa şi a lui Bi vă lipseşte, îi puteţi comunica preşedintelui bănuielile voastre cu privire la rolul pe care au fost puşi să-l joace.

— I-am comunicat.

— Şi de atentatul împotriva lui Fa şi Bi, de vreme ce vi se confirmă bănuielile.

— Îi vom comunica. Dar n-are să-i folosească prea mult. Din punct de vedere politic o bănuială nu este o armă. Preşedintele e supus în clipa de faţă unor presiuni îngrozitoare. Şi nu are *nimic* cu ce să le reziste. Nici măcar o opinie publică. Ai aflat de ultimul sondaj Gallup ?

— Nu.

— S-a vorbit despre el astă-seară la televiziune. Cincizeci şi opt la sută din americani acceptă ideea unui război...

— E înspăimîntător.

Adams avu din nou zîmbetul lui abia perceptibil.

— Candidaţii-cadavre nu lipsesc.

— Aş vrea să-ţi pun o întrebare, zise Sevilla privindu-l atent cu ochii lui întunecaţi. Părerea dumitale despre ceea ce se pregăteşte e împărtăşită de oamenii din serviciul dumitale ?

Adams şovăi vizibil.

— Departe de aşa ceva. Există la noi două tendinţe, chiar la eşalonul cel mai înalt. Şi una dintre aceste două tendinţe se situează de partea vederilor lui B.

— Deci nu este exclus ca B să fi fost în permanenţă informat despre Fa şi Bi de persoane din anturajul dumitale ?

— Din păcate, nu e exclus, zise Adams lăsînd ochii în jos...

Îi ridică după o clipă, aruncă o privire spre micul port şi spre scafandrii care ieşeau unul după altul pe chei, după ce-şi terminaseră treaba.

— Aşa, zise el. În orice caz, acum totul s-a isprăvit.

Sevilla îl privi. Adams părea obosit, amărît şi, în acelaşi timp, ciudat de uşurat. Pacea mondială era pierdută, dar el, cel puţin, va putea să încheie mica lui pace personală cu B. Doi delfini, doi oameni nu contează : o mică pagubă datorită unui mic diferend între servicii. B cîştiga, şi acum, dacă B cîştiga, Adams putea să se alăture părerii majoritare. În spatele şefilor săi, cu conştiinţa pe deplin împăcată.

— Să chem poliţia ?, zise Sevilla după o clipă.

— Să nu cumva să faci asta, zise Adams cu vioiciune. Dispariţia lui Fa şi Bi trebuie să rămînă secretă.

Adăugă :

— De altfel, am şi luat legătura cu poliţia şi i-am dat explicaţii cu privire la împuşcături : am descoperit un comando de sabotori care încerca să se infiltreze în Florida Keys şi l-am nimicit.

Şi întrucît Sevilla tăcea, reluă :

— Evident, asta te împiedică să-ţi recuperezi pierderea lui *Caribee* de la societatea de asigurare. Dar cred că serviciul nostru te va putea despăgubi.

Sevilla îl privi cu mîndrie.

— Nu cer nimic.

— Tot donquijotesc, Sevilla.

Şi cum Sevilla nu răspundea, reluă :

— Am să iau cîteva fotografii ale delfinilor morţi şi te las. Doreşti să păstrezi armele ?

— Cum vrei.

— Bine, păstrează-le, deocamdată cel puţin, cu toate că, după părerea mea, nu te mai ameninţă nici o primejdie.

— Îţi retragi dispozitivul de securitate din jurul insulei ?

— Desigur, după mine, nu mai serveşte la nimic.

Adăugă după o clipă :

— În materie de apărare, dacă aş avea insula dumitale şi averea dumitale, ştii ce-aş face ? Aş pune să mi se construiască un adăpost antiatomic, chiar aici, printre stînci. Orice s-ar întîmpla, ai avea cele mai mari şanse să supravieţuieşti.

Sevilla îl privi : cît cinism în felul acesta de a gîndi ! Cît de firesc îi părea lui Adams ! O sută, o sută cincizeci, două sute de milioane de americani crapă în condiţii atroce, şi eu supravieţuiesc. Pentru că am bani. Am deci dreptul să fac ce vreau cu banii mei, de pildă să-i consacru ca să-mi salvez pielea în mijlocul măcelului general. Şi culmea e că America întreagă mă aprobă : în numele dreptului individului şi al libertăţii de întreprindere.

— Să te debarasez de cadavre ? întrebă Adams cu o voce indiferentă.

Sevilla clipi din ochi şi zise :

— Nu.

— Ce-ai de gînd să faci cu ele ? Să le scufunzi în ocean ?

— Nu.

— De ce ?

— Rechinii. Nu mi-ar plăcea să fie mîncate de rechini.

Adăugă :

— Le stropesc cu benzină şi le dau foc.

— Ca bonzii-budişti, zise Adams cu un rîs scurt.

Sevilla întoarse capul.

— Iartă-mă, zise Adams. Uitasem cît de ataşat erai de aceste animale.

*

Cu buturugile care mai rămăseseră în camera de zi (totul trebuia adus de pe continent, chiar și lemnele de foc), Peter construi un rug, în direcția vîntului dinspre casă, în celălalt capăt al insuliței, acolo unde nu se ducea nimeni niciodată, pentru că acolo nu era nimic altceva decît stînci tăioase și colțuroase, unde apa, pe vreme de furtună, se învîrtea fără încetare, agățînd în goluri mormane de spumă de un alb murdar, asemănătoare cu niște grămezi de bumbac brut. Fu nevoit să facă mai multe drumuri cu o roabă metalică, pentru a duce rămășițele celor două trupuri și a le depune cu lopata peste lemnele deasupra cărora Sevilla, palid, cu buzele strînse, deșertă două canistre de benzină, înainte de a da foc întinzînd spre baza rugului o creangă lungă de brad aprinsă și dîndu-i drumul numaidecît. Flacăra țîșni cu o forță înspăimîntătoare, pînă la înălțimea unui etaj ; se auzi un sfîrîit de o intensitate nemaipomenită, împroșcînd picături de grăsime încinsă la mulți metri în jur. Peter și Sevilla se dădură înapoi ; un val de fum negru în volute groase, împestrițate cu albastrul uleios, țîșni din rug și, cu toate că vîntul bătea de la ei spre foc, respirația li se umplu de mirosul gretos de carne și grăsime arsă. Sevilla îl văzu pe Peter că deschide gura privindu-l, dar nu auzi nici un sunet ; trosniturile flăcărilor și sfîrîitul de carne arsă îi acopereau vocea. Sevilla închise ochii, timpul făcu un salt înapoi : căpitanul H. C. Sevilla, din U.S. Army *, interpret detașat la procesul de la Nüremberg, asculta cu groază depozițiile martorului, S.S. Sturmbannführer-ul de la Culmhof, care descoperise, prin tatonări, dispunerea optimă a vreascurilor și dimensiunile ideale ale gropilor : cincizeci de metri lungime, șase metri lățime, trei metri adîncime, în fundul gropii trebuia să se sape rigole pentru a aduce grăsimea într-o cuvă ; randamentul era colosal, opt mii de cadavre în douăzeci și patru de ore, mult superior, deci, în ciuda simplității rustice a dispozitivului, celui al crematoriului uriaș al casei mame, marea uzină modernă de moarte a combinatului Birkenau-Auschwitz, unde totuși, în momentele de vîrf, într-un minimum de timp, patru sute de mii de evrei-unguri,

* Armata terestră a S.U.A. (engl.).

concomitent cu linia tehnologică industrială strict cronometrată (nici un timp mort din clipa în care două mii de evrei erau introduși în camera de gazare, pînă în clipa în care, cu patruzeci și șase de minute mai tîrziu, se risipeau în fum lăsînd uzinei subproduse recuperate metodic de-a lungul liniei tehnologice : veșminte, bijuterii, dinți de aur, păr, grăsime destinată fabricării săpunului) se mai foloseau, dar numai *în caz de extremă urgență,* o jumătate de duzină de gropi copiate după cele de la Culmhof, iar nu cu plăcere, ci cu conștiința încărcată, din cauza irosirii meșteșugărești a subproduselor. S.S. Obersturmbannführer-ul Rudolf Hoess, comandantul lagărului de la Auschwitz, îl privi pe președintele tribunalului cu ochii săi goi și zise cu o voce stearsă : la 30 iunie 1941, Führer-ul ordonase rezolvarea definitivă a problemei evreiești ; personal, domnule președinte, *n-am gazat decît un milion și jumătate de evrei,* dar însumînd datele micilor lagăre de exterminare anexe, Culmhof, Wolzek și Treblinka, se ajunge la un total de șase milioane de necombatanți, inclusiv femei și copii, arestați, torturați, dezbrăcați, înfometați, gazați, prefăcuți în cenușă între 1941 și 1945. Transporturile de evrei cu destinația Auschwitz erau prioritare de la un capăt la altul al celui de-al treilea Reich, treceau chiar înaintea transporturilor cu muniții și alimente pentru trupele de pe frontul de est ; Hitler acordase prioritate absolută celui mai mare genocid din istorie. Inima lui Sevilla se strînse și un val de rușine îl cuprinse : noi, americanii, o să facem treaba mai bine, mult mai bine : o bombă H, explodînd la treizeci și cinci kilometri altitudine, degajă o căldură atît de intensă, încît calcinează totul pe o rază de o sută pînă la o sută patruzeci de kilometri ; patru bombe H care explodează simultan la aceeași altitudine nimicesc orice fel de viață pe o suprafață de o sută cincizeci de mii de kilometri pătrați ; norul radioactiv al unei singure bombe cu cobalt poate preface în deșert o regiune de trei ori mai mare decît Marea Britanie...

Hai, zise Sevilla punîndu-și mîna pe brațul lui Peter, să nu stăm aici. Peter puse lopata în roabă, se întoarse cu spatele la aceasta ca la o brancardă și începu s-o tragă după el pe pămîntul stîncos. Se opri înainte de a ajunge la casă, se îndreptă de spate și îl privi pe Sevilla : pot să vă pun cîteva întrebări ? Sevilla se întoarse spre el și îl privi cu gravitate :

dacă sînt cele pe care le bănuiesc, nu le pune, n-aş fi în măsură să răspund, te rog să crezi că nu e o lipsă de încredere în tine, dar vreau să vă ocrotesc, pe tine şi pe Suzy, credeţi-mă, e mai bine să nu ştiţi nimic. Dar dumneavoastră, zise Peter, sînteţi în primejdie? Sevilla făcu o strîmbătură: Adams zice că acum nu, că s-a terminat, că se vor mulţumi cu delfinii, dar eu cred că se înşală. Peter îşi bombă pieptul: bine, în acest caz de ce n-aş împărţi primejdiile cu dumneavoastră? Sevilla ridică mîna: fără să le împarţi cu mine, ai putea să mă ajuţi să scap de ele. Cum? zise Peter cu căldură. Uite cum, făcînd ceea ce îţi cer, fără să pui întrebări. Ah, dar mă cunoaşteţi bine, zise Peter. Ce-am făcut eu pînă acum e altceva decît tot ce mi-aţi cerut, fără întrebări? Sevilla îi puse mîna pe umăr şi îi zîmbi: tocmai, zise, ascultă, Peter, timpul ne zdrobeşte, vrei să mă ajuţi? uite ce ai de făcut. Lăsă să-i cadă mîna înapoi. Primul punct: ai să iei barca pneumatică, ai s-o duci pe Maggie pe continent şi ai s-o urci într-un avion. Suzy te va însoţi. Punctul al doilea: ai să observi dacă nu sînteţi urmăriţi pe continent, deschide bine ochii, oamenii aceştia sînt specialişti, urmărirea cu schimbul nu mai constituie un secret pentru ei. Punctul al treilea: am să-ţi dau un cec pe numele tău, pe care ai să te duci să-l încasezi de la bancă. Peter ridică sprîncenele, de ce pe numele meu şi nu pe al dumneavoastră, cu o procură iscălită de dumneavoastră ca de obicei. Pentru că, Peter, contul tău cu siguranţă că nu e supravegheat, iar al meu mă tem că este, pentru că n-am încredere în discreţia băncilor şi pentru că cecul e unul de valoare mare! Eşti mulţumit?

*

De îndată ce Sevilla ieşi din canal, ca să se ducă la peşteră, scoase vîslele de la locul lor obişnuit, puse una din ele într-o crestătură dinapoi şi începu să vîslească. Arlette, în botul micii bărci pneumatice, stătea pregătită cu a doua vîslă să depărteze prova de cei doi pereţi stîncoşi între care luneca barca; înaintarea se bloca în mod enervant de îndată ce ambarcaţiunea se punea cît de puţin de-a curmezişul. Parcurseră vreo douăzeci de metri, cînd Sevilla strigă cu glas puternic i opreşte! Arlette opri viguros din faţă. Sevilla dădu lovituri

rapide cu vîsla lui și făcu să pivoteze barca cu aproape 180°. Intrară în contracurent, într-o scobitură boltită, întunecoasă, în aparență fără ieșire. Un perete umed, acoperit de scoici și de mucegai se ridica în fața lor, tăindu-le drumul după vreo zece metri. Dar înainte de a ajunge la el, Sevilla pivotă din nou cu 180 °, de data aceasta spre stînga, și intră într-un culoar strîmt și cu tavanul atît de jos încît fu nevoit să se lase pe vine. În situația aceasta nu mai putea să vîslească din spate. Arlette, în față, aprinse o puternică torță electrică. Sevilla desfăcu brațele și apăsînd cu ambele mîini, cu toată puterea, pe pereții laterali, făcu să înainteze barca într-un plescăit de valuri mici. Bordurile bărcii pneumatice se frecau, din cînd în cînd, cu un zgomot neliniștitor de asperitățile pereților. Sevilla îi încetini înaintarea. Avea mereu impresia că barca pneumatică va rămîne înțepenită între cele două ieșinduri ale stîncii. Arlette îl auzi cum gîfîie în penumbră ; era momentul cel mai dificil și mai impresionant. Apoi Sevilla zise cu jumătate glas : s-a făcut. Barca pneumatică scăpă în peșteră, pivotînd în jurul ei însăși, la fel de brusc ca și cum ar fi fost expulzată de coridor. Era o sală rotundă, joasă, spațioasă, boltită cu regularitatea pivniței unei cetățui. Tavanul, în semicerc perfect, în afară de cîteva fisuri prin care se filtra o lumină verde-albăstruie. De canal peștera nu era despărțită decît prin grosimea unuia din pereții săi, dar aveai nevoie de peste treizeci de minute ca să ajungi în ea prin labirintul de coridoare. Sevilla puse vîsla la locul ei, în timp ce Arlette plimba lent lumina lămpii la suprafața apei. Nici Fa, nici Bi nu se vedeau, peste tot, noapte și tăcere ; în afară de micile unde concentrice pe care intrarea bărcii pneumatice continua să le propage spre margini, apa era calmă, neagră, lucioasă. Fa ! Bi ! chemă Sevilla cu o voce care trăda neliniște ; glasul i se prelungi și i se repercută ca un ecou sub boltă ; apoi tăcerea reveni, tulburată numai de picăturile de apă ale vîslei, care cădeau pe oglinda apei.

Nu se poate să fi plecat, zise Sevilla. Nu pot să cred, chiar dacă s-au speriat. Arlette se întoarse spre el ; și cum continua să-și îndrepte lampa spre apă, cu brațul întins într-o parte, Sevilla vedea silueta ei gingașă, întunecată, la doi metri distanță, iar la stînga, o umbră gigantică, proiectată pe perete. Nu crezi că au putut fi uciși de oamenii-broască ? Nu e cunoscută, e foarte greu accesibilă ziua, iar pe noapte întunecoasă

e absolut inaccesibilă. Dar Fa şi Bi s-ar fi putut aventura pînă la canal în cursul nopţii, spuse Arlette. Sevilla dădu din cap, e puţin probabil. După cîteva secunde, continuă : chiar şi aşa, i-ar fi reperat pe oamenii-broască de foarte departe, în ciuda întunericului, în timp ce aceştia n-ar fi avut nici un alt mijloc de a şti că delfinii sînt acolo (de altfel, aceşti oameni-broască nu erau decît nişte executanţi, li se indica cu siguranţă un obiectiv precis şi limitat — să distrugă tot ce e în port, restul nu-i interesează). Bine, să spunem, zise Arlette, că Fa şi Bi s-au speriat, că explozia i-a îngrozit şi au plecat. Urmă o lungă tăcere ; era foarte răcoare în peşteră ; picături de apă le cădeau pe umeri şi pe spate. Cu o voce înăbuşită, Sevilla reluă : sper că nu, sfinte Dumnezeule, nu m-aş putea consola ! Nu mai spuse nimic o bucată de timp ; în tăcerea din grotă era ceva funebru, Sevilla se ghemuise în el însuşi, cu capul în piept ; lucru curios, chiar în clipa aceea se gîndea mai puţin la soarta lumii decît la soarta celor doi delfini. Îţi aduci aminte, spuse el cu jumătate de glas, cînd făceam cu schimbul noaptea pe plutele de poliester pentru ca Fa să nu se simtă singur ? Da, zise Arlette, lăsam să ne atîrne mîna în apă şi după o clipă el ne-o lua în gură, iar în zori îşi punea capul său mare pe plută, niţel cam pe o parte şi ne privea. Ce ochi drăguţi avea ! Atît de rotunzi, atît de vioi ! Sevilla asculta gînditor vocea Arlettei. Şi acum trebuie să plecăm, s-a isprăvit, nu mai are nici un rost să mai stăm în gaura asta ! Dar cu mîna pe vîsla din spate, cu prova bărcii pneumatice orientată spre culoar, nu se hotăra să plece, îşi simţea pieptul apăsat, avea sentimentul paralizant că a suferit o pagubă fantastică, parcă o mare parte din viaţa lui ar fi dispărut deodată. O grijă de zi cu zi, timp de ani de zile, o anxietate nebună de îndată ce Fa şi Bi refuzau să mănînce, ore şi ore întregi de studii, un neîncetat efort de atenţie, de observaţie şi de identificare, chiar în joacă, şi chiar în clipele de abandon. Hai, zise el cu glas tare, n-are rost să rămînem aici, am impresia că sînt îngropat de viu, lumina zilei are să ne facă bine. Arlette îşi îndreptă torţa spre intrarea în culoar, dar Sevilla nu se urnea. Cu mîna dreaptă rezemată inert pe vîsla din spate, fără să o strîngă, cu capul înclinat pe umăr şi îndreptat spre prova, pentru a-i controla direcţia, lăsă să treacă timp. Se gîndi ironic : ce ciudat ! Eram atît de sigur azi dimineaţă că reuşesc să-i fac să vorbească,

încît mi-am luat și magnetofonul ; singurul lucru pe care nu mi-l puteam închipui a fost fuga lor, și acum totul s-a sfîrșit, inclusiv speranța de a opri războiul. E ceva de o absurditate înfiorătoare, soarta lumii să depindă de ceea ce s-a petrecut în creierul a două cetacee, de ideea pe care și-au făcut-o ele despre eveniment cînd a avut loc explozia, de concluzia pe care au tras-o din asta. Și acum, culmea ironiei, B are să încerce să ne curețe, pentru că se teme că au avut timp să ne vorbească. Hai, zise el pentru a treia oară, și mîna i se strînse la capătul vîslei.

În fața bărcii — luminată în plin de torța Arlettei, a cărei umbră imensă se profila în partea cea mai de sus a cupolei — o formă sări afară din apă, hilară, trosnind, scîrțîind, șuierînd, urmată de o alta, mai mică. Fa ! Bi ! strigă Sevilla scos din minți. Atunci începură salturile mari, stropirile cu apă, scîrțîiturile stridente care semănau cu niște rîsete, dansurile de-andaratelea, cu trupurile scoase din apă pe trei sferturi și cu caudala bătînd în plan vertical. Henry, strigă Arlette în culmea bucuriei ; de data asta nu se mai înșelau, era primirea delirantă ca și altă dată, afecțiunea fără rezerve, bucuria inepuizabilă, dragostea cu neputință de a se exprima complet.

— Fa ! Bi ! strigă Sevilla. Unde erați ?

— Aici ! strigă Fa, cu o voce foarte ascuțită. Sîntem aici tot timpul. Ascultăm.

Arlette se aplecă, puse mîna pe brațul lui Sevilla și zise dintr-o suflare :

— Dragul meu ! Fa vorbește englezește !

Într-adevăr, vorbea englezește, nu uitase nimic !

— Unde, aici ?

— Aici, zise Bi. Nu ne clintim. Cu narina în aer, cu trupul în apă.

— Dar de ce, de ce ? întrebă Sevilla.

Fa își puse capul pe buza bărcii pneumatice.

— Ne spuneam : poate vin să ne omoare. Poate sînt prieteni. Poate nu.

Așadar, asta era ! Neîncrederea, îndoiala, traumele profunde aduse de minciuna omenească unor ființe aflate în stare de inocență.

— Dar noi vă iubim ! zise Sevilla.

— Știm, zise Bi. Înțeleg. Înțeleg cînd vorbești despre Fa.

„Înţeleg" pentru „am înţeles"; „cînd vorbeşti" pentru „cînd ai vorbit". Englezeasca lor se deteriorase, totuşi, după şase luni. Ca la popoarele învinse, a căror limbă n-a mai fost predată în şcoli, cuvintele rezistaseră, dar sintaxa sărăcise. Aveau acum ceva copilăresc în construcţia frazelor, iar pronunţarea lor era mai delfinică decît oricînd.

Bi făcu în aer o săritură formidabilă şi căzu înapoi destul de aproape de barcă pentru a-l stropi pe Sevilla.

— Încetează, Bi ! strigă Arlette. E prea frig aici ca să vă jucaţi.

— Înţeleg, zise Bi rîzînd. Ma vorbeşte despre Fa, dar nu despre Bi.

— Te iubesc, Bi, zise Arlette.

— Ma o uită pe Bi, zise Bi, iar torţa Arlettei sclipi maliţios în ochii ei.

Fa nu mai spunea nimic. Cu capul pe buza bărcii pneumatice, se lăsa mîngîiat de Arlette, cu ochii închişi.

— Bi, zise Sevilla, explică-mi. N-ai uitat limba oamenilor ?

— Cînd nimeni nu ascultă, Fa şi eu vorbim. Nu vrem să uităm.

— De ce, de vreme ce nu mai vroiai să vorbeşti cu oamenii?

— Ca s-o păstrăm. Şi totodată, reluă ea după o clipă, ca să-i învăţăm pe copii.

Sevilla scoase binişor magnetofonul cu baterii din buzunarul bluzonului, puse contactul şi desprinse microfonul. Ciudată logică ! Omul e rău, dar limba lui rămîne bună, cu condiţia să n-o folosească pentru a vorbi cu el : achiziţie valabilă în sine, lucru bun de păstrat şi chiar de transmis, ba chiar avantaj social, cu care Bi i se lăudase, de altfel, în ajun, lui Daisy.

— Bi, zise Sevilla, tu îi iubeşti pe Pa şi Ma ?

— Da.

— Şi pe ceilalţi oameni ?

— Nu. Ceilalţi oameni nu sînt buni.

Sevilla apropie de buza bărcii pneumatice mîna care ţinea microfonul.

— De ce ? Ce-au făcut ? zise el, aplecîndu-se către Bi.

— Mint. Omoară.

„Excelent rezumat", îşi zise Sevilla. Toată istoria omului în două cuvinte. De la origini pînă în 1973. Pînă în ziua în care omenirea, strangulîndu-se singură, ca un clovn, se sugrumă din nebăgare de seamă.

— Mint, cum ? întrebă Sevilla.

Fa întoarse capul și privi.

— La început, cu Ba, era amuzant. Dar după avion, mint, omoară. Chiar pe noi încearcă să ne omoare.

— Explică, Bi, zise Sevilla.

— Nu, eu ! zise Fa cu vioiciune. La început, cu Ba, înainte de avion, ne pun hamuri. Bine. Pe hamuri, o mină. Ne arată un vapor vechi, gol, departe, foarte departe. Înotăm, înotăm. Lîngă vapor ne cufundăm, venim aproape de tot, ne întoarcem pe o parte, mina se duce pe vapor...

— Stai, Fa, nu așa de repede. La contactul cu vaporul, mina se desprinde de pe hamuri și se lipește de vapor ?

— Da.

— Cum se lipește ?

— Ca o scoică pe o stîncă.

— Și atunci tu ce faci ?

— Înot. Departe, departe.

— Și eu, zise Bi. Și eu am hamuri și o mină. Și mina mea se duce pe vapor. Și eu înot cu Fa.

Bi începu să rîdă.

— De ce rîzi ?

— La început, Ba zice : Bi să pună mina. Dar eu zic nu. Zic : Fa vine, sau nu mă duc. Atunci, Fa singur, zice ba. Bi vine, sau nu mă duc, zice Fa. Oamenii sînt foarte mînioși. Ei zic : Bi într-un bazin, Fa în altul. Atunci nu mai mănînc. Și nici Fa. Două zile, și oamenii cedează.

— Fa, zise Sevilla, în ce loc al vaporului pui mina ?

— În mijloc.

— Și tu, Bi ?

— În mijloc, lîngă Fa.

Evident, a doua mină era inertă. N-avea alt rost decît să satisfacă pretenția delfinilor de a nu se separa.

— Atunci ? zise Sevilla.

— Înotăm și înotăm. Și vaporul face pleosc. Foarte tare, ca aseară. În altă zi, Ba spune : vedeți, vaporul, ajungeți-l din urmă. Și vaporul înoată repede, foarte repede ; dar Bi și eu îl ajungem din urmă, lipim mina și venim acasă.

— Și vaporul explodează ?

— Nu. Niciodată cînd îl ajungem din urmă.

— După părerea ta : de ce ?

— Pentru că sînt oameni pe el.

— Și pe urmă ?

— În fiecare zi, zise Bi, e cursă între o barcă, una cu două motoare mari, și noi.

— Ce fel de motoare ? Motoare pe care le vezi la spatele vapoarelor ?

— Da. E nostim.

— De ce ?

— Barca merge repede, foarte repede, mult mai repede decît toate vapoarele.

Reluă triumfal :

— Dar noi cîștigăm.

— Cursa e lungă ?

— Depinde : jumătate lungă, lungă, lungă și jumătate, de două ori lungă. Dar noi cîștigăm. Oamenii din barcă sînt foarte mulțumiți. Strigă. Șuieră.

— În altă zi, zise Bi, submarinul. Submarinul ne ia, ne duce în larg, departe de coaste, și ne dă drumul. Ba zice : înotați un ceas spre sud și regăsiți submarinul.

— Cum știți să înotați un ceas ?

— Știm. Sîntem antrenați. Cursă jumătate lungă : jumătate de ceas. Cursă lungă : un ceas. Cursă de două ori lungă : două ceasuri.

— Nu vă înșelați ?

— Nu.

— Și regăsiți submarinul ?

— Întotdeauna.

— Cum ?

Fa zise :

— Ba vrea și el să știe cum. Dar nu știm prea bine. Gustăm apa.

— Gustați apa ?

— Cînd înotăm, zise Bi, deschidem un pic gura și gustăm apa.

— Și în direcția unde s-a dus submarinul, apa are alt gust ?

— Da.

— Uneori, zise Fa, nu submarinul trebuie să-l găsim, ci baza. E mai greu.

— De ce ?

— Trebuie să cunoști bine coasta în jurul bazei.

— Cînd nu vezi pămîntul, cum o regăsești ?

— După gustul apei.

— Şi cînd vezi pămîntul, cum faci ca să regăseşti baza ?

— Cu sonarul. Şi cînd sînt destul de aproape, cu ochii. Întîi gustul. Apoi urechea. În sfîrşit, ochiul. Şi ochiul, cel mai puţin folositor din toate trei.

— Noaptea regăseşti baza ?

— Da. Dar mai întîi înot mult în jurul bazei cu sonarul. Trebuie să cunoşti bine coasta.

Şi să faci ridicări în toate direcţiile, ale tuturor accidentelor de teren submarine, cu un sonar, şi să înregistrezi aceste mii de ridicări într-o memorie prodigioasă şi să ai toate aceste ridicări prezente în minte cu precizie, cînd navighezi fără vizibilitate. Dar pentru Fa era foarte simplu.

— Da, zise Sevilla. Să trecem acum la avion.

— O călătorie lungă, zise Bi.

— Cum ?

— Pe brancarde. Mi-e cald. Sînt foarte uscată, sufăr. Fa tot aşa. Ba ne pune pe corp pînze ude. După avion, o bază. Înot în bază şi înot în jurul bazei. Dar nu mult. Fa cu mine.

— Apa are un gust ciudat, zise Fa.

— Şi pe urmă ?

Fa reluă :

— Ba ne duce cu vaporul, pe Bi şi pe mine. Ba zice : un submarin vă aşteaptă. Intraţi în submarin. Eu nu. Un om o să vă spună : faceţi asta şi voi să faceţi. Îi spun lui Ba : de ce nu vii tu ? Zice : aşa e ordinul.

— Cum părea Ba cînd spunea asta ?

— Nu fericit. Rămînem pe vapor.

— Cît timp ?

— Cînd nu înot, nu ştiu cît timp.

— Puţin sau mult ?

— Mult.

— Ce se petrece cînd întîlniţi submarinul ?

— Ba ne pune în apă şi înotăm pînă la submarin. Oamenii ne iau pe bord.

— Nu e foarte greu să intri într-un submarin ?

— Da. Foarte greu. Dar oamenii lucrează cu blîndeţe. Totuşi, mi-e frică. În submarin e foarte cald, sînt foarte uscată, sufăr.

Reluă :

— În submarin, omul ne spune...

— Care om ?

— Omul care comandă.
— Are uniformă ?
— Nu.
— Cum e ?
— Scund, ochi albaştri, păr puţin.
— Ce spune ?
— Ne arată un vapor mic, cenuşiu, cu tunuri, pe care îl ţine în mînă. Zice : priviţi bine. Vă dau drumul ; voi găsiţi acest vapor. Puneţi o mină în mijloc şi reveniţi la submarin.
— Cît timp rămîneţi în submarin ?
— Mult. Privim bine vaporul cel mic.
— Pentru prima dată vi se cere să identificaţi un vapor adevărat arătîndu-vi-se o machetă ?
— Nu. La bază, cu Fa, foarte des.
— Vă înşelaţi ?
— Primele cîteva ori, da. Apoi, niciodată.
— Bine. Ce se petrece după aceea ?
— Oamenii ne pun hamuri.
— Hamurile obişnuite ?
— Nu. Altele.
— Şi minele ?
— Nu, nu încă. Oamenii-broască ne scot.
— Sub apă ?
— Da.
— Cum ?
— Ne bagă într-o încăpere, o închid, încăperea se umple cu apă. Se deschide în mare. Ieşim. Oamenii-broască ne ţin de hamuri. Înoată cu noi.
— Mult ?
— Nu. Se opresc şi fixează minele pe hamuri.
— Pe urmă ?
— Înotăm spre nord.
— Cum ştiţi că e spre nord ?
— După soare. Cînd ieşim din submarin e mijlocul dimineţii. Înotăm repede.
— Cît timp ?
— O cursă lungă şi jumătate. Găsesc vaporul. Mă apropii şi sînt oameni pe el. Îi spun lui Bi : nu e nostim. Nu e pleosc !
— Nu e explozie ?

— Da. Cred eu : sînt oameni, nu e pleosc. Bi zice : sosesc înaintea ta. Atunci înot, înot, Pa, înot cum zboară pasărea ! Sosesc înaintea lui Bi, mă întorc, mina se duce pe vapor, dar eu, eu sînt pe mină !

— Vrei să spui că mina se lipeşte de vapor, dar nu se desprinde de hamuri ?

— Da !

— Rămîi prins de vapor ?

— Da ! Mi-e frică ! Nu mai răsuflu ! Mă înec ! Strig după ajutor : Bi ! Bi !

— Şi eu, zise Bi, cu dinţii, tai hamurile lui Fa sub burtă. E liber. Şi eu, nu mă duc lîngă vapor.

— Nu-ţi lipeşti mina ?

— Nu.

— Repetă : nu-ţi lipeşti mina ?

— Nu. Mi-e frică. Şi lui Fa i-e frică.

Mîinile lui Sevilla începură să tremure.

— Ce faci cu mina ta ?

— Îi spun lui Fa : taie-mi hamul cu dinţii. Îl taie. Hamul şi mina cad.

Sevilla o privi pe Arlette ; îi tremurau mîinile ; nu reuşea să-şi controleze vocea. Viaţa a sute de marinari atîrnase de acest hazard infim : pe Bi, nu pe Fa, fixaseră oamenii-broască mina inertă.

— Hamul şi mina cad în fundul mării ?

— Da.

— Pe urmă ?

— Mă ridic iar să iau aer, cu Fa, respir şi înot spre sud. Înot repede, repede. Mi-e frică.

— Încotro merge vaporul ?

— Spre nord.

— Şi voi spre sud ?

— Da ! Şi vaporul face pleosc !

— Îl vezi ?

— Sînt oameni pe el şi face pleosc.

— Îl vezi ?

— Aud. Sînt departe în apă, dar văd lumina. Aud zgomotul şi simt un şoc în apă. Mă cufund, înot, mi-e frică !

— Cît timp înoți ?

— O cursă lungă și jumătate. Gust apa. Nici un submarin a plecat.

— Pe urmă ?

— Îl caut. Îl caută și Fa. Dar a plecat. De mult. Apa n-are gust.

— Atunci, Bi și cu înțelegem.

— Ce înțelegeți ?

— Oamenii de pe vapor mor. Și Fa și Bi mor cu ei, pe cocă. Omul din submarin zice : foarte bine, au murit, nu e nevoie să așteptăm.

— Și ?

— Spun : oamenii nu sînt buni. Să rămînem pe mare. Bi zice : nu, trebuie să ne întoarcem la bază.

— De ce ?

— Ca să-i spunem lui Ba.

— Ca să-i povestiți lui Ba ce s-a întîmplat ? reluă Sevilla, făcînd un efort ca să-și domine vocea.

— Da. Pentru că Ba e prietenul nostru. Dar pămîntul e departe. Înot, găsesc pămîntul, dar nu găsesc baza. Nu cunosc bine coasta. Înot seara și toată noaptea. Nu mănînc, înot, sînt foarte obosit.

— Of, ce obosită sînt ! zise Bi. Cu Fa, înot și înot. În sfîrșit, dimineața, văd baza. Și în picioare, pe dig : Ba. Ne vede. Plonjează în apă îmbrăcat. Sîntem mulțumiți.

— Pe urmă ?

Urmă o tăcere și tăcerea se prelungi.

— Și pe urmă ? repetă Sevilla cu răbdare.

— Îi spun lui Ba.

— Îi povestești ce s-a întîmplat ? zise Sevilla cu glasul înecat.

Își întinse brațul și strînse cu putere mîna Arlettei.

— Da.

— Totul ?

— Da.

Iarăși tăcere.

— Pe urmă ?

Ba se uită la noi. E foarte alb. Zice : nu se poate. Nu-i adevărat. Bi, tu minți. Să nu mai spui asta. Auzi ? Să nu mai spui asta. E foarte alb. Tremură.

— Şi tu ce spui ?

— Spun : e adevărat, e adevărat e adevărat ! zise Bi cu disperare.

Tăcu din nou.

— Pe urmă ? întrebă Sevilla.

— Pe urmă înţeleg că Ba nu e prietenul nostru. Spunem : cu Ba nu mai vorbim. Cu oamenii nu mai vorbim.

Sevilla închise întrerupătorul magnetofonului şi o privi pe Arlette.

— Da, după aceea, e limpede. Bob a spus tot ce ştia oamenilor lui B înainte să fie lichidat. Cum să creadă aceştia că Pa şi Bi nu ne-au vorbit ?

— Ei ştiu foarte bine că nu, zise Arlette după o clipă. N-au prins toate mesajele radio, ieri, între tine şi Adams ?

— Şi le-or fi interpretat ca pe tot atîţia nori de fum.

— Bine, să presupunem că le interpretează aşa. Să presupunem că-l cred acum pe Adams în posesia unei benzi de magnetofon care relatează spovedania delfinilor. În acest caz, nu mai riscăm nimic.

— Dimpotrivă. Pentru ei delfinii sînt lichidaţi. Pentru ca acea bandă să aibă valoare de dovadă trebuie să fim vii ca s-o identificăm.

— Pa ! zise Bi. Vreau să vorbim.

— Numaidecît, Bi, zise Sevilla, punîndu-şi mîna pe capul ei. Pa îi vorbeşte lui Ma.

— Şi după aceea, cu Bi ?

— După aceea cu Bi.

— Crezi deci, zise Arlette, că oamenii lui B vor reveni...

Sevilla zise cu o voce şoptită, dar limpede :

— Da, în noaptea asta. Vor reveni în noaptea asta.

Urmă o tăcere şi Arlette reluă :

— Dacă crezi aşa. Adams trebuie să creadă la fel. Şi în acest caz, de ce şi-a retras dispozitivul de securitate ?

Sevilla îşi strînse mîinile una de alta şi dădu din umeri.

— Ei, Adams ! Adams a făcut joc dublu.

Reluă, făcînd eforturi ca să-şi controleze vocea :

— Poziţia lui Adams a fost de la început echivocă, pentru că lucrează în numele unui serviciu unde unii sînt partizanii

adevărului, iar ceilalți partizanii suprimării acestuia. Adams a jucat la început pe fața adevărului. Apoi Fa și Bi fiind „morți" crede că lagărul adevărului a pierdut partida și joacă acum pe fața tăcerii.

— Fa și Bi nu sînt morți, zise Fa.

— Sigur că nu, zise Sevilla.

— Tu ai spus că Fa și Bi sînt morți.

— Oamenii răi spun așa.

— Dar nu-i adevărat ! zise Fa, îngrijorat.

— Nu, Fa, nu-i adevărat.

Sevilla o privi pe Arlette și-și zise : pentru delfini, groaznica realitate a cuvîntului trebuie arătată cu multă băgare de seamă.

— Ai spus, zise Arlette, că Adams joacă acum pe fața tăcerii. Ce înseamnă asta ?

— A fost o clipă, azi dimineață, cînd Adams s-a trădat : atunci cînd mi-a spus să păstrez armele. De ce mi le-a lăsat dacă e convins că nu mă mai amenință nici o primejdie ?

— Atunci e un monstru !

— Nu, zise Sevilla, nu complet. Nu e lipsit de simpatie față de noi și i-a mai rămas o licărire de omenie.

Adăugă după o clipă :

— Dovada ? În ultimul moment n-a putut suporta ideea să ne lase fără arme la cheremul oamenilor lui B. Ne-a lăsat totuși o șansă.

Adăugă cu un rîs scurt :

— O foarte mică șansă !

*

Sevilla scoase vîsla din spate, o puse în fundul bărcii pneumatice, luă torța electrică din mîinile lui Peter și îndreptă fasciculul de lumină asupra delfinilor. Fa ! Bi, zise el cu glas tare, în timp ce ei ieșeau pe jumătate din apă și-și puneau capul pe marginea bărcii, stați liniștiți. Am vorbit cu Peter, reluă Sevilla. Privirea lui Peter se plimba, uluită, de la unul la altul. Fa și Bi ? zise el cu o voce surdă. Dar masculul acela mare de azi dimineață ? Un delfin sălbatic pe care îl

îmblînzise Daisy. Peter dădu din cap, începe să înțeleg multe lucruri. Sevilla îndreptă spre el fasciculul de lumină, dar întrucît el clipea din ochi, îl coborî la nivelul pieptului. Fața blondă, sinceră, nevinovată, a lui Peter, luminată de jos în sus, luă deodată un relief și o maturitate neobișnuite ; chiar și cele două gropițe situate de fiecare parte a buzelor, luară, adîncindu-se, un aer auster. Bărbia îi era proeminentă, tendoanele gîtului desenate ca acelea ale unui atlet în plin efort, toată fața, dăltuită și virilă. Chiar și ochii, adîncindu-se în arcadele sprîncenelor, deveniseră mai puțin copilărești. Peter, zise Sevilla, te-am adus în peșteră mai întîi ca să-ți arăt că Fa și Bi sînt vii ; vreau să poți depune mărturie mai tîrziu, dacă va fi nevoie, că i-ai văzut vii în dimineața de 9 ianuarie, adică a doua zi după explozia care a distrus-o pe *Caribee*. Scuză-mă că te-am răpit lui Suzy abia debarcat, dar vroiam să-ți vorbesc în liniște, în peșteră, fără să mă tem de spionajul electronic de la mare distanță. Acum, cînd Adams le-a lăsat cîmp liber, domnii aceia își vor desfășura toate talentele. Prima întrebare : ați fost urmăriți ? Da, zise Peter. Începînd de cînd ? Pe mare sau cînd ați pus piciorul pe continent ? Peter dădu din cap că nu și zise tare, cu un aer vesel, cu un fel de elan, cu mult mai șmecherește ; ei știau foarte bine că o dată ajuns pe pămînt, prima mea grijă va fi să-mi iau Ford-ul de la parcaj. Ei bine, cînd am sosit, Ford-ul meu era inaccesibil, era închis într-un nemaipomenit talmeș-balmeș de mașini ; iar fi trebuit o jumătate de oră funcționarului ca să-l degajeze. Responsabilul a avut tot timpul ca să telefoneze celor în drept. Cînd am ieșit, am observat un Dodge negru, destul de departe în spatele meu, după el venea un Oldsmobile albastru, apoi, un Chrysler vechi și destul de murdar, de culoare nedefinită, și iar Dodge-ul. Uitasem să ne întoarcem la parcaj, cît despre Buick-ul dumneavoastră, l-am căutat cu ochii, e la fel de inaccesibil ca și Ford-ul meu. Totuși, l-ați garat alaltăieri și, după instrucțiunile dumneavoastră, abia a fost spălat, mai avea încă șiroaie de apă în partea de jos a ușilor, băieții și-or fi bătut capul destul, după ce l-au spălat, ca să-l vîre în colțul cel mai retras; aproape comic să vezi cum stă Buick-ul dumneavoastră imaculat într-o grămadă de rable jegoase care

nu s-au urnit din loc luni de zile ; în clipa aceea am început să deschid ochii. Sevilla îl privi, era atît de tînăr, atît de vesel, atît de mîndru de spiritul lui de observație ; tot e un noroc că nu l-au răpit, cu Suzy, pe continent, sînt siguri, probabil, că pun mîna pe noi toți, diseară. Peter, zise el cu o voce gravă, a venit clipa să ne despărțim.

Peter se uita la el cu gura căscată, uluit. Peter, nu pune întrebări, nimic nu poate să mă mîhnească mai mult decît faptul că trebuie să vă părăsesc, dar e o necesitate absolută, sîntem toți patru în pericol de moarte, trebuie să fugim și să ne ascundem, nu avem prea mult timp, la noapte părăsim insula ; voi în barca pneumatică mică, spre continent, dar tu și Suzy iată ce o să faceți : luați strictul necesar, plus benzile cu înregistrarea șuierăturilor lui Daisy, toată munca noastră pe insulă ; ai să mai iei și două scrisori : una pentru Maggie, în care îi spun să se pună la adăpost și ea cît mai repede cu putință, iar cealaltă, foarte importantă, pentru Goldstein. De îndată ce vei avea convingerea că nu ești urmărit, trebuie să pui la cutie aceste două scrisori, dar, anticipez, cînd ajungi pe continent, în nici un caz nu trebuie să te duci la parcaj, te duci la cea mai apropiată stație de benzină și acolo, m-aș mira să nu găsești o „ocazie formidabilă", o cumperi. Peter ridică sprîncenele. Am să-ți dau ce trebuie, zise Sevilla și adăugă : goniți toată noaptea. În etapa următoare, dimineața, te sfătuiesc să revinzi acea mașină, la nevoie în pierdere și să cumperi alta la un garaj și repetă operația cel puțin încă o dată. Bine ? Ajungeți în Canada și din Canada treceți în Europa. După părerea mea, trecerea frontierei nu va ridica nici o problemă ; nu FBI-ul te urmărește, ci un serviciu care cu siguranță că nu-și împarte secretele cu FBI-ul ; știu ce vrei să spui, Peter, dar îți datorez o indemnizație pentru desfacerea de contract, și e cum nu se poate mai firesc să ai, undeva în Europa, după atîta muncă pe care am făcut-o împreună, un an de vacanță liniștită. Vă atrag atenția, zise Peter, că nici o indemnizație de acest fel nu e prevăzută în contractul meu. Sevilla zîmbi : foarte bine, a fost o lacună, doresc s-o îndrept, în orice caz, ce vrei să fac cu atîta bănet ? Peter îl privi în tăcere o bucată mai lungă de timp. Aș vrea să vă pun o întrebare, una singură : trebuie să iau cu mine o armă ? De !

zise Sevilla, asta e o întrebare la care trebuie să-ți răspunzi singur, nu știu pînă unde merge respectul tău față de viață. Peter își umflă pieptul și îl privi pe Sevilla în ochi. Am să pun întrebarea într-alt fel : dacă ne iau urma și izbutesc să ne kidnappeze, după părerea dumneavoastră ne vor tortura ca să ne facă să vorbim ? Cred că da. Și pe Suzy ? întrebă Peter cu vocea înăbușită. Sevilla își înălță sprîncenele : nu vor face nici o deosebire, crede-mă !

* * *

Nici o lumină nu fusese aprinsă în casă, ușile și ferestrele erau închise ; nimeni nu folosea decît jetul unei torțe electrice ca un fulger scurt. Deasupra capetelor lor, pe terasă, un plafon de nori negri, enormi, se întindea, nemișcat, înăbușitor, fără o falie de gri. Noaptea se vestea la fel de neagră ca și cea din ajun, Sevilla avea un simțămînt ciudat ; în amurgul care apăsa și se îngroșa de la un minut la altul, erau patru, îmbrăcați în culori închise, cele două femei în pantaloni ; se tot duceau și veneau din casă pe terasă, de pe terasă în port, făcîndu-și fără nici un zgomot pregătirile de plecare, umblînd desculți, schimbînd uneori șoapte ce abia se auzeau, de la gură la ureche, patru umbre din ce în ce mai puțin distincte în noaptea care se lăsa, lunecînd una în întîmpinarea celeilalte, despărțindu-se, încrucișîndu-și drumurile, apropiindu-se, depărtîndu-se din nou. La început, Sevilla își recunoștea camarazii după siluetă ; Arlette cea mai mică, Peter cel mai înalt, Suzy între ei. Dar chiar și această diferență se estompă, dispăru ; siluetele pieriră pe fondul negru, mișcările se încetiniră ; doar zgomotul respirațiilor mai repera o prezență. O mînă întîlni pieptul lui Sevilla : o apucă, era a lui Peter : o voce îi șopti la ureche, noi am terminat, e momentul. Peter, zise Sevilla pe nerăsuflate, te-am văzut că ai luat un revolver ; un sfat, ia mai bine grenade, împotriva mai multor adversari care ies înarmați dintr-o mașină, numai o grenadă. Vocea Arlettei îi zise lîngă gît : Suzy vrea să-ți spună la revedere. O mînă îi atinse umărul ; era Suzy, îi spuse la ureche într-un mur-

mur de o extraordinară intensitate, Henry, noroc, Henry, noroc, pentru prima dată îi spunea Henry. Sevilla simți că Suzy îi ia fața în mîini; se apleacă, ea își lipi buzele de obrazul lui și repetă într-un suflu, cu aceeași intensitate: Henry, noroc! Își desprinse mîinile, se auzi un scurt sughiț de plîns înăbușit; el înțelese că cele două femei se sărutau. Sevilla simți că i se dilată pieptul, bunăvoința, grija de ceilalți, afecțiunea profundă, omul e și asta. Mîna lui Peter îi lunecă de-a lungul brațului; i-o prinse și i-o strînse cu putere. Peter, zise el cu voce slabă, cu gura lipită de urechea lui, îți iau cu împrumut barca pneumatică mică, să mă duc după Fa și Bi. Făcu doi pași și cineva se apropie, simți mirosul părului, frăgezimea mîinilor: era Arlette, auzul Arlettei era formidabil, la un metru de el auzise, se rezemă de el și se înălță pînă la urechea lui: vin cu tine, Henry.

Intrară pe coridorul în formă de ac de păr. Arlette abia dacă avea de dat din cînd în cînd un scurt fulger cu torța ei. Sevilla parcurgea azi pentru a treia oară acest drum, îl cunoștea în mod aproape tactil, ca pe coridorul neluminat al unei case în care ai copilărit. Pe măsură ce se înfundau în stîncă, era cuprins de un profund sentiment de ușurare, nu mai era cazul să se întrebe ce resimțeau oamenii preistorici cînd descopereau o peșteră întortocheată pe coasta unui deal; da, chiar dacă erau nevoiți să izgonească urșii pentru a-și face din ea un refugiu, țepușe și topoare contra colți și gheare, merita osteneala de a înfrunta o ceată de plantigrazi uriași ca să le fure vizuina caldă, întunecoasă, adîncă și inaccesibilă, unde, ghemuiți unii în alții într-un morman de omenire călduță, viitorii stăpîni și nimicitori ai lumii se simțeau la fel de adăpostiți de primejdiile înfiorătoare din exterior ca în pîntecele mamei lor. Poți să-ți lași torța aprinsă, zise Sevilla cu glas tare, în timp ce împingea cu ambele mîini în pereții stîncoși ai ultimului culoar; era o bucurie nouă să vorbească tare și să se vadă pe lumină. Fa! Bi! zise el cu o voce puternică: delfinii apărură în jurul lor, veseli, zburdalnici, sprinteni. Nu, nu stropiți, strigă Sevilla, avem de făcut un drum lung noaptea pe mare, ne va fi frig dacă ne udați. Ascultați, ajunși în canal și pe mare, să nu mai spuneți nici un cuvînt, nici un cuvînt în

limba oamenilor, nu vorbiți decît prin șuierături : în fața noastră, dușmanul, la dreapta și la stînga, dușmanul. Arlette începu să rîdă, era primul rîs de două zile încoace. Dragul meu, zise ea cu o veselie nervoasă, de nestăpînit, vorbești ca un generalissim și ai, ca el, secrete ; lucrul cel mai de necrezut este că nu știu nici măcar unde mergem. În Cuba, zise el, m-am gîndit la asta mereu de ieri încoace și credeam că ți-am spus ; doar o sută cincizeci de km de la Key West pînă la Mariano, țara străină cea mai apropiată și mai ales singura țară din America Latină unde faptul că n-ai pașaport este în sine o recomandație ; și totodată e singura de unde putem ajunge ușor la Praga, poate cu pașapoarte cubane ; scopul, dacă nu sîntem prinși, este să fim cu Fa și cu Bi într-o capitală europeană înainte de 13 ianuarie, pentru a face să izbucnească adevărul. Dacă de azi pînă atunci Goldstein n-a primit scrisoarea mea sau n-a reușit să-l convingă pe Smith făcîndu-l să asculte banda de azi dimineață, mi se pare că această bandă și vestea prezenței noastre la Praga cu Fa și Bi ar trebui să-l îndemne pe Smith să se întoarcă din drum ; nu mi-ar plăcea să fiu silit să convoc o conferință de presă, ca să povestesc lucruri groaznice despre serviciile secrete ale țării mele, ar fi de ajuns ca Smith să declare că onorata comisie de anchetă cu privire la dezintegrarea vasului *Little Rook* a ajuns la concluzia că a fost un accident.

În canal de îndată ce ambele bărci pneumatice fură din nou alături, într-un întuneric de cerneală, cu motoarele pornite, cu lopețile paralele cu rebordurile laterale, cu vorba redusă din nou la murmur aproape de neauzit, Sevilla regăsi groaza resimțită cu cîteva ore înainte, cînd aflase de la delfini că Bob știa totul. Aștepta ca Peter să arimeze sacii în barca cea mică ; așteptarea i se părea aproape insuportabilă, nervii torsionați, tîmplele zvîcnind, sudoarea îi șiroia fără încetare la subsuori, îi venea greu să stea nemișcat. Arlette îi luă mîna, el și-o retrase numaidecît, era umedă și Peter nu mai isprăvea o dată ; era întotdeauna atît de meticulos, atît de tipicar, o nerăbdare nebună îl năpădi pe Sevilla, pe jumătate mînie, pe jumătate panică ; deschise gura, dar se răzgîndi numaidecît ; înaintă spre partea din față a bărcii pneumatice și încremeni,

fascinat : cadranul fosforescent al busolei de bord îl privea, era o prezență prietenească într-o lume dușmănoasă. Și deodată își aduse aminte de vara anului 1944, în Normandia ; de după un gard viu, în cursul unui atac de noapte, acele luminoase ale ceasului său de mînă apărură și se desprinseră de pe fondul negru ostil ; se simți ușurat, lucid, mintea începu să-i funcționeze din nou. Tood, ia zece oameni, du-te de recunoaște gîrla pe care o auzi în fundul vîlcelei, și dacă trebuie să trageți, nu trageți unii în alții ; impresia asta de coșmar, să înaintezi orbește și să cazi mereu în capcane, îngrozitoarele garduri vii normande, o mitralieră germană de după fiecare gard, admirabil camuflată, așteptînd într-o tăcere absolută, grupa mea de cercetare secerată de fiecare dată ; știau să se bată. Mîna fragedă a Arlettei îl pipăi după ceafă, simți buzele ei la ureche : Peter e gata. Bine, să plecăm, zise Sevilla. Ceva trosni undeva, fu ca și cum un văl s-ar fi sfîșiat deodată ; dar nu, era o nebunie să te vîri în canal în plină ceață, fără să vezi nimic, fără să fi recunoscut nimic dinainte. Să așteptăm, zise el, spune-i să aștepte ; se aplecă peste buza bărcii, plesni de două ori cu palma peste suprafața apei ; în secunda următoare degetele îi fură ridicate de o masă caldă și netedă, pipăi, erau acolo amîndoi, șuieră încet în delfineză : „Fa ! Bi !" Ciudat, ce bine se integra șuieratul în palele de vînt și în clipocitul apei lovite de colțurile stîncilor, ce-or fi gîndind ceilalți, acolo, cu urechea lipită de receptorul lor ?

— Fa, Bi, înotați prin canal pînă la mare

— Și pe urmă ?

— Poate e un vapor. Poate e un om-broască. Vii înapoi să ne spui. După un timp de tăcere, Fa șuieră :

— Bine. E un om-broască ; înoată spre noi ; ce fac ?

— Îl dobori.

— A, nu, zise Fa. Îl dobor, se scufundă și moare. A, nu.

— Nu-l dobori, ne ucide.

După o tăcere Bi șuieră :

— Îi tai tubul cu dinții. Se suie după aer. Pe la spate îl împing nițeluș și-l arunc pe stînci.

Admirabil refuz al violenței : Bi îl scoate din luptă, dar îi salvează viața.

— Bine, zise Sevilla.

Dispărură. Sevilla și-i închipui pe amîndoi, cum lunecă în apa neagră, precedați de cra-cra-cra-ul făcut de sonarul lor, care le desena în față obstacolele la fel de precis ca și cum le-ar fi văzut, alungiți, profilați, zburdînd ca niște săgeți, propulsați de mișcările mlădioase și puternice ale caudalei, cu o minunată economie de eforturi, fără zgomot, fără vîrtejuri, fără cavitație, la fel de fluizi ca însăși apa, pătrunzînd în ea fără s-o tulbure, apa și trupul lor făcînd una ; sub învelișul pielii lor elastice o sută șaizeci pînă la două sute de kilograme de mușchi, comandați de un creier la fel de înzestrat ca cel al omului, dar controlat de bunătate.

După cîteva secunde, Sevilla îi simți din nou sub mînă. Fa șuieră :

— Un vapor ca al tău, de cauciuc. Mai mare.

— În mers vaporul ?

— Nu. Ancorat. La intrare.

La pîndă: îi așteptau, barînd drumul. Oamenii lui B trebuie să se fi înțeles, interpretînd microfonul, sau absența microfonului, că se pregăteau să fugă.

Sevilla se gîndi ; buzele Arlettei i se lipiră de obraz : Peter zice că trebuie să ne apropiem și săi atacăm cu grenade. Sevilla căută pe bîjbîite urechea Arlettei. Nu. Spune-i că nu. Ca să arunci grenade, trebuie să vezi. Și dacă e luptă, vor fi morți, de ambele părți. Și de a noastră. Rămase tăcut, timpul trecea, sudoarea îi curgea în palme.

— Ce fac ? întrebă Fa.

— Vaporul cum e ancorat ?

— O funie și ceva la capăt.

— O funie ? Ești sigur ? Nu un lanț ? O funie ?

— Da.

Sevilla se îndreptă de spate.

— Te cufunzi. Tai funia cu dinții. Și împingi vaporul încetișor, încetișor.

— Unde ?

— La dreapta. E un curent acolo. Trebuie să-l găsești.

— Bi îl găsește, zise Bi.

Dispărură ; gura Arlettei din nou lipită de obrazul lui : de îndată ce vasul se va urni din loc, vor simți. Sevilla își trecu mîna pe fața ei, îi ridică un cîrlionț, îi găsi urechea și zise

într-un suflu : nu, noapte neagră, nici un punct de reper. Își scufundă mîna dreaptă în apă și gîndi : vor băga de seamă, dar prea tîrziu, vor fi pe bolovani, cu coordonatele pierdute, în cel mai bun caz cîteva rupturi.

Se aplecă la babord și pipăi cu mîna stîngă pînă ce i-o întîlni pe a lui Peter. Simți că Peter se apleacă. Peter, dacă Fa și Bi reușesc, la ieșirea din canal mergi cu vîslele timp de o oră, spre stînga ta, apoi pornești motorul ; lasă-l să meargă cinci minute, apoi oprește-l, ascultă, repune-l în funcțiune și așa mai departe. Urmă o tăcere. Peter zise : dacă sînt eșuați de ce să nu profităm numaidecît ca să dau motorului gaz din plin ? Nu, zise Sevilla cu energie, este desigur un vas mamă pe undeva, l-ar alarma prin radio, el ți-ar repera motorul și în mai puțin de un minut te-ai pomeni cu el. După cum știi, locurile astea, noaptea, nu sînt de loc frecventate de pescari.

— Pa, șuieră Bi, unde ți-e mîna ?

Sevilla își cufundă mîna în apă și Bi se lăsă mîngîiată de el înainte de a vorbi.

— E nostim, zise ea. Vaporul înoată, ei nu simt nimic.

— Vorbesc între ei ?

— Nu, zise Fa. Nu vorbesc. Vaporul înoată. Ei nu vorbesc.

Bi chicoti. Sevilla se aplecă la babord. Peter, zise el într-un suflu, la revedere : și deodată, de la o barcă la cealaltă, în întuneric, peste marginile bărcilor, fără un cuvînt, patru mîini se căutară pe bîjbîite și se strînseră cu putere timp de mai multe secunde. Sevilla înghiți în sec, inima îi bătu violent : lucru curios, prezentul deveni atît de intens, încît se spulberă înainte chiar să ia sfîrșit ; aceste cîteva secunde deveniseră trecut, o clipă pe care începuse s-o privească înapoia sa.

— Pleacă, Peter, șopti Sevilla.

Îl auzi cum își face loc să-și așeze vîslele.

Bi șuieră :

— Am să-l ajut.

Sevilla și le așeză pe ale sale și începu să lopăteze cu băgare de seamă, dar după o clipă le ridică : Fa îl împingea de la spate. Șuieră : nu atît de repede, Fa. Scoase o vîslă, i-o dădu Arlettei și zise : supraveghează prin tatonare peretele din partea ta, eu pe al meu. Dar Fa împingea vasul drept pe axă, corectînd el însuși traseul, cu atîta precizie ca și cum ar fi văzut cu ochii.

La ieşirea din canal, Sevilla primi brusc palma rece a sudului, iar barca pneumatică începu să ţopăie ; lopătă la babord cu vîsla pînă ce acul busolei se fixă spre sud şi şuieră : Fa, poţi să ţii drumul către sud ? Desigur, zise Fa. Cheam-o şi pe Bi. Dar sînt aici, zise Bi ; barca pneumatică luă viteză, Bi cu siguranţă că împingea şi ea. Sevilla introduse vîsla Arlettei în cîrlig, dar şi-o păstră pe a lui lîngă el ; se aşeză, simţi greutatea Arlettei pe braţ, se ghemuia în golul umărului lui, părul ei îi mătura faţa. Bi şuieră, Pa, de ce nu porneşti motorul ? Sevilla se aplecă, nu vedea nimic, nici nu-i auzea, atît de fără zgomot înotau, probabil că împingeau barca de fiecare parte a hors-bord-ului, în locul unde rebordul din spate se racordează cu tăblia. Şuieră : mai tîrziu, Bi, sîntem încă prea aproape, au maşini în apă care aud motoarele. Eşti obosită ? Bi scoase un şuierat care semăna cu un rîs, urmat numaidecît de un alt rîs. De mult Fa şi Bi nu se mai simţiseră atît de fericiţi, să împingă în apă cele trei sute de kilograme ale bărcii, ale ocupanţilor ei şi ale motorului nu era nimic, era un fleac, un joc, cel mai frumos joc, această cursă lungă, neprevăzută, în plină mare, noaptea, cu Ma şi Pa. Înţelegeau importanţa misiunii lor, îi ajutau pe zeii binevoitori să fugă de zeii răi, totul era din nou clar. Sevilla reluă : cît timp puteţi împinge ? Avu loc între ei un schimb de şuierături şi Fa zise : o cursă lungă şi jumătate. Sevilla privi cadranul luminos al ceasornicului său : ora zece şi treizeci şi cinci, să zicem o oră, trebuie să ţinem seamă de lăudăroşenia lui Fa, la ora unsprezece şi treizeci şi cinci va pune în funcţiune Mercury-ul ; partea cea mai primejdioasă atunci va începe ; îl va trimite pe Fa la două mile înaintea lui, pe Bi la două mile în urmă, sonarurile celor doi delfini ar detecta mişcările suspecte ale navelor ; deocamdată zburînd la suprafaţa mării în noaptea neagră fără nici un zgomot, era la fel de puţin reperabil ca un peşte, afară poate de reţeaua de geamanduri cu sonaruri a marinei S.U.A., atît de sensibile încît reperau la mai multe mile distanţă suflul de aer şi de apă pulverizată de o balenă ; dar în orice caz, îşi zise Sevilla, intensitatea zgomotului nu e comparabilă cu respiraţia delfinilor. Se aplecă, lăsă să-i atîrne mîna dreaptă peste marginea bărcii, simţi sub degete puternica rezistenţă a apei pe care o refulau şi zise cu voce slabă : e minunat, ne poartă cu cel puţin zece noduri. Arlette nu

răspunse : tăcerea se prelungi. După mişcarea trupului ei înţelese că plîngea lipită de gîtul lui ; îi puse mîna stîngă peste umăr, aşteptă, şi deodată îi veni în minte că ieri, ieri sosise Goldstein în insulă, vreme atît de lungă în aparenţă, atît de scurtă în realitate, o zi, o noapte, o zi, în mijlocul nopţii a doua pierduseră totul, nu mai aveau pe *Caribee*, nici port, nici casă, nici insulă şi chiar nici ţară în realitate ; mi-e totuna, nu e momentul să ne agăţăm de micul nostru cuib personal, dacă vine un război atomic, vom pierde totul, inclusiv planeta ; absurditatea exasperantă a tuturor acestor locuri ; cînd animalele se bat, se bat pentru hrana lor, sau ca să-şi apere teritoriul, dar niciodată, niciodată, n-au conceput planul de a nimici o specie întreagă, nici pămîntul pe care calcă. Vocea Arlettei îi şopti la ureche : dragul meu, crezi că avem şanse ? El răspunse cu o voce liniştitoare : cred că da. Se aşezase în spatele volanului, pe scaunul de cauciuc care se umfla şi dezumfla. Arlette lîngă el, cu ochii ţintă spre busolă, cu mîna stîngă pe vîslă, gata să corecteze direcţia cu o lovitură sau două, dar nu era nevoie. Cum făceau delfinii ca să împingă barca spre sud, fără nici o deviere, în ciuda zdruncinăturilor, derapărilor şi a devierii valurilor lungi care îi luau de-a curmezişul ? Arlette se îndreptă de spate : nu mi-e frică de moarte, zise ea grăbit, dar mă tem că nu reuşim. Ba reuşim, zise el cu tărie. În realitate, era departe de a fi sigur de reuşită, şansele rămăseseră foarte nesigure, nu era atît de naiv ca să *nu* creadă că o cauză triumfă numai pentru că e justă, dar nu-şi poate permite luxul de a fi pesimist, nu există altă cale decît speranţa, duceau cu ei adevărul care putea împiedica lumea să se piardă. Fa şi Bi îl duseseră înaintea lor, din pură afecţiune, după douăzeci şi patru de ore de înot istovitor, lui Bob. Bob nu voise să-l accepte, şi în noaptea aceasta, în minutul acesta, în marea Caraibilor, era ultima şansă a omului. Sevilla fu uluit de importanţa a ceea ce era în joc. N-o formulase niciodată în termeni atît de clari. În aceeaşi clipă, ca şi cum i-ar fi urmărit firul gîndirii, Arlette îi spuse la ureche, cu un freamăt în voce : dacă reuşim, atunci mulţumită nouă pămîntul... îşi lăsă fraza în suspensie. El repetă în sinea lui, mulţumită nouă, cu un sentiment de îndoială, ca şi cum, fiind om, lua parte fără să vrea la nesăbuita şi la cruzimea omului, chiar combătîndu-le. Ascultă clipocitul apei lovite de

barcă ; atunci cînd prova, ridicată de un val, cădea înapoi în goluri, şocul făcea să trosnească pardoseala de lemn articulată sub picioarele lui. Aerul era călduţ şi atît de călduţă şi Marea Caraibilor, încît dacă-şi băga mîna în apă nu simţea nici măcar frigul. Marea se întindea în jurul lor, întunecată, bogată, în adîncimile ei, în vieţi şi în prezenţe, plină cu destul peşte, desigur, ca să-i hrănească în cursul veacurilor pe indieni şi pe albi, dacă aceştia din urmă n-ar fi socotit că e mai comod să-i extermine pe cei dintîi. Pe Fa şi pe Bi nu-i mai auzea de loc, n-auzea decît zgomotul ritmic al celor două respiraţii, cînd narina lor revenea la aer şi se decomprima. Mulţumită nouă, zise el cu jumătate de glas, pe un ton de îndoială, sau mulţumită omeniei delfinilor ?

Redactor : E. GROZEA
Coperta : D. IONESCU

Bun de tipar 23.10.1970. Apărut 1970. Hîrtie tipar sul de 50 g/m². Format 16/540×840. Coli tipar 21 1/2. B. 233.

Tiparul executat sub comanda nr. 613 la Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii", Piața Scînteii nr. 1, București, Republica Socialistă România

Editura militara

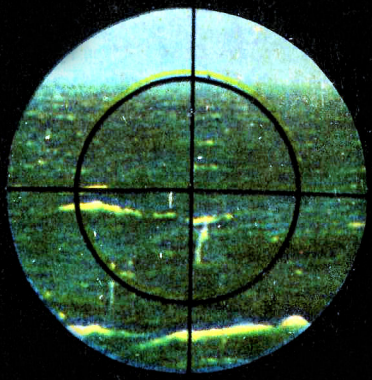

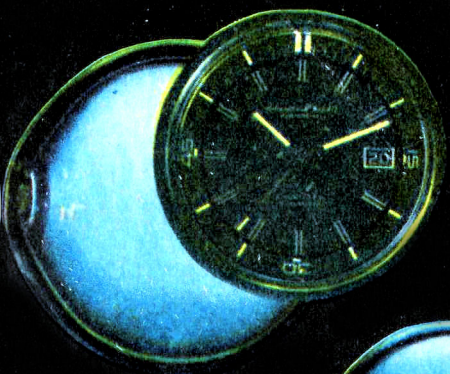

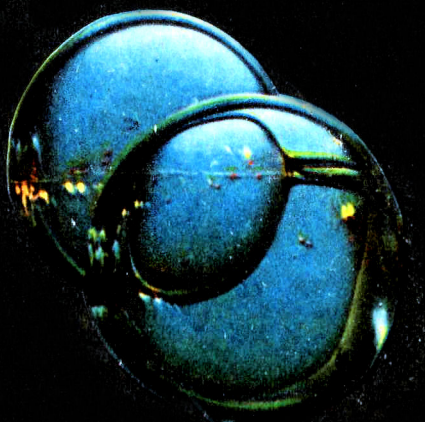

Lei 9